Hungaria

HVngaria q̃ Austrie Friderici patrie
cõtermia est ⁊ in orientẽ vergit prin
cipiũ narracõis p̃stabit. Hanc pro-
uinciam nõnulli pãnoniã vocãt tãq̃ʒ hunga-
ri pãnonioꝝ loco successerit. verũ neqʒ hũgaria
pãnonie termios implet. neqʒ illa tã lata olim
fuit q̃ʒ nostra etate. Hũgaria intra danubium
enũ ⁊ alpes q̃ ad italiam ⁊ adriaticũ respiciũt
mare. Pannonia ꝯtinebat̃ ab occasu noricum
enumqʒ amnem. ab ortu mysos ac triballos ⁊
flumen sauũ ꝯtingẽs. Intra q̃s limites austrie
magna porcio claudit̃ ⁊ a theutonibus icolit̃.
Stiria q̃qʒ ysde terminis continet̃ valeria quõ-
dam appellata. Hungaria vero quãuis inferi-
orẽ pannoniam a fluuio leytha vsqʒ sauum cõ
pleta est danubiũ tñ transgressa ad polonos
vsqʒ ꝓtendit̃. ⁊ que quondã arua tenuere gepi
de daciqʒ possident. Impiũ gentis hũgarie mł
to latius est q̃ʒ ipa hungaria. nam ⁊ dalmate
quos sclauos. ⁊ illirii q̃s bosinenses ⁊ triballi
seu myssij quos tũ seruios tũ rascianos appel-
lant ⁊ gethe q̃s ꝑtim valachos partim trans-
siluanos nominant hungarorũ impiũ subiece-
rũt. Et si nonnulli euo nostro thurchoꝝ armis
euicti defecerũt hanc ꝓuinciã q̃ten⁹ citra istrũ
extendit̃ sub octauiano cesare romã primũ ob
tinuere bachone pãnonioꝝ rege subacto. ⁊ a-
mantinis inter sauũ ⁊ drauũ fluuios ꝓstratis.
Daciã vero trãsdanubiũ q̃ nunc hungarie por
tio est Traian⁹ impator edomuit ⁊ in solo bar
barica ꝓuinciã fecit. Sed amissa sub Galieno
ꝑ Aurelianũ recuꝑata est. Post romanos ali-
quando Huni scithica gens. aliquando vero
gothi ex insulis balthei maris populi. Deinde
longobardi ex germania ꝓfecti pãnoniã occu
panere. Postremo hungaroꝝ natio ex vltimis
scithaꝝ finib⁹ inundauit q̃ vsqʒ in hanc diẽ re
gno potit̃ ⁊ vltra citraqʒ istrũ late dñat̃. Extat
adhuc non longe ab ortu thanays altera hun
garia nostre hui⁹ de q̃ sermo est mater lingua
⁊ morib⁹ pene simił q̃ʒuis nostra ciuilior ẽ xp̃i
cultrix illa ritu barbarico viuẽs seruit ydolis. in
hũgaria quã danubi⁹ interlabit̃ tẽpestate no-
stra. Sigismund⁹ caroli quarti romanoꝝ im-
ꝑatoris fili⁹ natione bohem⁹. origine theutoni-
cus. varia fortuna ãnos supra q̃nquaginta re-
gnauit princeps singulari prudentia. magni-
tudine animi. beneficiẽtia ⁊ liberalitate insig-
nis. corꝑis q̃ʒ maiestate ac decore illustris. Cete-
rũ bello ꝓsus infelix. quẽ non turchi dũtaxat
sed bohemi q̃ʒ sepe acie fuderũt. Vxor ei prima
fuit maria Lodouici regis filia cum qua regnũ
accepit. illi⁹ causa duos ⁊ xxx. regulos in hun-
garia primarios q̃ aliq̃n rebellassent gladio ꝑ-
cussit. ob quã rem ⁊ ipe paulopost (regina fat̃s
functa) in vincula cõiect⁹ est. mulieriqʒ vidue
cuius virũ interfecerat in custodiã tradit⁹ do-
nec regni ꝓceres suppliciũ decernerent. Sed nõ
defuit capto in extremis rebus ꝓudentia. q̃ vt
erat facundia potẽs mulieri longe meli⁹ ẽẽ ostẽ

dit regiū sanguinē conseruare q̄z fundere. dimis
sus ab ea barbarā Hermani comit̄ cicilie filiā
duxit vxorem. nec diu postea compar̄ auxilijs
regnū vendicauit. de ꝓditorib⁹ suppliciū sump
sit. Mulieris vidue filios ꝛ honorib⁹ et oppi
bus inter primos regni ꝓceres cumulauit. quo
rū adhuc alterius viuit fili⁹. Latislaus garius
comes regni paletin⁹ multa hui⁹ Sigismundi
egregia facinora memorie ꝓdita sunt. Inter q̄
illud p̄clarissimū q̄ ecclesiā catholicā i tres ptes
diuisam coacto apud cōstantiā generali cōcilio
ad vnitatē redegit. Italiā. Galliā. Hispaniā.
Angliā eius rei causa pagrās. Vitoldo litua
nie duci vt se regē appellaret missa corona in
dulsit. p̄us tamen ille vita decessit quā solēnia
coronatōis expleret. Prussiā quā rex Polonie
frib⁹. b. Marie theutōicoꝝ armis ademerat re
stitui iussit. Cū Venetis duce pipone florentino
grauia bella gessit. Venceslaū bohemie regem
germanū suū q̄ regno inutilis esset coniecit in
vincula. q̄uis negligenter custoditū magno rei
publice malo q̄dem Bohemi e carcerib⁹ surri
puerint coronā imp̄ij ab Eugenio q̄rto ponti
fice maximo rome accepit. Bohemia post mul
tas calamitates vix tandē potit⁹ est Marchiā
Brādēburgēsem Friderico burggrafio nurm
burgensi dono dedit filiā Elizabeth ex Barba
ra natā Alberto duci Austrie in matrimoni
um copulauit. illicq̄z demū apud znoymā mora
uie ciuitatem moriens regna q̄bus p̄fuerat vlti
ma voluntate reliq̄t. ossa ei⁹ in varadino iacēt
Albert⁹ apud albā regalem cum cōiuge coro
natus Bohemie quoq̄z dyadema suscepit. Cu
ius felicitatem admirati germanie p̄ncipes ꝛ
ipsi suū sanguinem extollere decreuerūt Roma
nū ei cōmittentes imperiū. Id alberto suscipe
re non licebat nisi p̄mores hungarie indulgerēt
q̄bus haud ex vsu videbat̄ suū regem theutoni
bus imparere atq̄z ob eam cām iureiurando Al
bertū obligauerāt ne sine iussu im piū acce
ptaret. vocati tamē ad regē q̄ tum Vienne fuit
victiq̄z p̄cibus p̄buere consensum. ille imperiū
nact⁹ in Hungariā redijt aduersus turchos. q̄
tunc Rasciā inuaserāt arma motur⁹. sed dum
Bude morā facit (ea est regū sedes) iudex ciui
tatis natōe theutonicus hungarū quempiā ob
delictū fluuio demersit. id Hungari molestissi
me tulerūt. q̄bus theutonicū nomē exosum est
Excitat̄ euestigio tumult⁹ hungari. arma cape
scūt. obuios theutones passim trucidant. fit fu
ga in arcē qua rex se continebat. diripiuntur ne

gociatorum domus. quoꝝ pars maior theu
tonica fuit. Euangeliz abat eo t̄pe budensibus
Jacobus marchianus ordinis minorum pro
fessor doctrina lr̄arum ꝛ vite sanctimonia cla
rus. qui sedaturus tumultum simulacrū salu
atoris crucifixi manu gestans furēti armatoq̄z
populo obuiam factus vt cedi parcāt vt rapi
nis ebstineāt vt arma deponāt supplex orat.
Illi verba eius minime intelligētes. neq̄z enim
tempus ferebat interpretem bn̄ sibi futurū au
tumant qui x̄p̄m suis ceptis ducem habeāt. sub
limēq̄z iacobū simulq̄z crucifixum in vlnis attol
lunt ac bachati ꝑ vrbem nūc istam nunc illam
domum cōpilāt. fiunt tamen aliquāto mino
ra spolia. ꝛ a cedibus temperatum est ob pre
senciam iacobi q̄ mō precibus modo lachrimis
furorem incense plebis lenire conatus est. Seda
to tumultu. Georgius palocius strigoniēsis ec
clesie pontifex morit̄ apud quem preciosa regni
supellex in custodia fuit. Rex strigonium petit
ꝛ regina cum eo. aperiuntur arche in quis the
saurus obseruabatur corā regina. et selectis re
gni baronibus. illa clam subtracta corona. quā
sacram appellant fideliq̄z anni tradita archas
claudit atq̄z obsignat. Albertus paulopost ad
dranam vsq̄z fluuium ꝓficiscitur ibiq̄z castra
metatus maiores copias expectat cū quib⁹ tur
chos inuadere possit. Smedromā vrbem rascie
obsidentes. p̄us tn̄ expugnatū est oppidum q̄z
auxilia venirent. ipse Budā reuersus cum dis
sintheria laboraret Viennā repetere statuit si
ue moritur⁹ inter suos. siue quod aerē in quo
fuerat nutrit⁹ conferre aliquid ad sanitatē spe
rabat. sed in itinere magis ac magis morbo af
fectus relicta vxore pregnante obsignatoq̄z te
stamento in villa que longa dr̄. vj. kal̄. nouem
bris e vita decessit. religiosus princeps ꝛ q̄ libe
ralitate simul iusticiaq̄z prestaret. Fuit quoq̄z
in bellis audax ꝛ manu promptus. Morauos
ꝛ Bohemos armis subegit. Polonos late va
gantes intra regnū suū coheruit. Magna de se
x̄piane rei publice ꝓmittere videbat̄. nec mino
ra ppl̄i de sua virtute conceperant. pulcherrime
spei satisfieri breuitas vite nō sinit. repente occi
dit que breui ad summū potentia creauerat. ne
q̄z enī biennio toto imperauit. Statura eius pro
cera fuit. neruosum ꝛ validū corp⁹ facies terri
fica more gentis erasa barba. superi⁹ labiū intō
sum. vestem haud splendidā. Balthe⁹ auro gē
mis cinxit. nec vnq̄z lateri defuit ensis. Corpus
eius in alba reconditū est. Cognita regis mor

re contenientes hungari indignū ac periculo-
sum eristimātes tiñ regnū vni⁹ femine iudicio
subiacere reginā magnis p̄cib⁹ hortant Vladis-
laum polonie regem q̄ populū armis tuter̄ si-
bi vt virū asciscat. Consentit mulier ea cōditio
ne adiecta ne qd filio p̄iudiciū fiat si masculum
pariat. Legunt in polonia p̄lati ecclesiarum t
p̄incipes regni natu t auctoritate maiores. qb⁹
iter agentib⁹ Latislaus postum⁹ nasciť. q mox
re in lucem pdijt apud albā regalem t baptis
mū r̄piane fidei signaculū t militie cingulum
t sacrā hūgarie coronā quā mater penes se ha
buit eadē die accepit. inde sublat⁹ in tutela Fri
derici Cesar⁹ duodecī ferme ānis fuit. Cui ma
ter t ipm t coronā cōmendauit. Legati q̄zuis p
hibente regina Vladislaū adire quez magnis
pollicitj oneratū in hūgariā trarerūt t imposi
to diademate regem sālutauere. q̄ cum diu La
dislai mē vario euentu armis contendit hūga
ris in duas ptes diuisis Vlric⁹ comes Cilie duz
cōsobrine studet Latislao q̄z regnū defendit ca
ptus a Polonis diu in carcere macerat⁹ est Dio
nysi⁹ archiepiscop⁹ Strigoniēsis q̄ postea car
dinalat⁹ honore donat⁹ est genere ac moribus
illustris vtriq̄z regi diadema imposuit. Alteri
volens. alteri coact⁹. vocatus em̄ ad polonū q̄z
dis publica fide accepta budā petiuisset non p̄
us libertati sue reddit⁹ est q̄z Vladislaū in alba
coronauit. ipse q̄z p̄imū potuit domū reuersus
polonoz conatib⁹ summo studio aduersatus
est. Julian⁹ cardinalis sancti Angeli ab Euge
nio pontifice mario i hūgariā missus vir sum
mo ingenio. singulari facundia. excellenti do
ctrina q̄zuis inducias belli inter Vladislaum t
elizabeth ad certū tempus composuit pacez ta
men efficere non valuit. regina mortua oēs
pene hūgarie optimates ad polonos defecere.
solus Giskra bohem⁹ rei bellice pitissimus. et
manu pmpt⁹ Latislai partes in hūgaria tue
tat⁹ est. q̄ sepe cum pua militū manu ingentes
hūgaroz Polonorumq̄z copias vicit. fudit de
leuit biſq̄z Johannem Huniadem magnis ex
ercitib⁹ ancetū castris eriuit. Hic Johānes natō
ne valach⁹ fuit haud altis natalib⁹ ortus ß in
genio dextro t aio sublimi t virtut̄ amator.
multa cū turchis fecunda p̄lia fecit. t hostium
spoliis hūgarica templa ditauit. primusq̄z oim
apud hūgaros turchoz acies t frangi t vinci
posse monstrauit. q̄bus ex reb⁹ excitatus Vla-
dislaus t ipse p̄liū cum amurate turchorū im
peratore cōmittere non dubitauit. de q̄ postea
sino loco dicem⁹. Fedus iter Fridericū impatorē
t vladislaū q̄ se regē hūgarie appellauit. In
lian⁹ cardinalis ea lege composuit vt liceret im
peratori hūgaros cohercere si qd in austria sti
riaue damnū inferrent. idē pmissuz vladislao
est in friderici subditos hūgariā infestātes. Gū
tiū oppidū in hūgaria ē stirie atq̄z austrie pri-
mū hoc latrones occupauere t plerūq̄z circū
iecta castella ex q̄bus in austriā pfecti magnā
vim pecoz atq̄z hominum abegerūt. Motus
ea re fridericus comparato raptim exercitu i hū
gariā traiecit munimēta expugnauit. ex latro-
nib⁹ · lxxx. furca suspēdit. Cuz cecidisset in bello
Vladisla⁹ cōuētus hungaroz apud pestā ha
bitus. locus hic transdanubiū. bude opponit
neq̄z muris cinct⁹ neq̄z magnificis domib⁹ exe
dificat⁹ ville speciē gerit. hic Latisla⁹ alberti fi
lius cōi procez sensu rex designat⁹ suisq̄z deinc-
ceps auspicijs in turchos pugnare cepit nec ta
men feliciora eius p̄lia q̄z poloni fuerum. Jo
hannes huniades regni gubrnator assumpt⁹
absente rege prouinciā vt aiunt in virga ferea
gubernauit. nec dū rex affuit minor eo habit⁹ ē
hic prostratis apud albā turchis quemadmo
duz in reb⁹ rascie referemus breui tempore sup-
ueniens morbo extinct⁹ ē. Ferunt euz cum egro
taret noluisse ad se dñicā corp⁹ deferri. indig-
num esse aientē serui domū intrare regē. iussisse
sese q̄zuis deficientibus viribus in templuz ve-
hi ibiq̄z de more r̄piano confessuz diuinā eucha
ristiā suscepisse atq̄z iter sacerdotū man⁹ deo
animā reddidisse. Felix spūs q̄ tāte rei quanta
gesta est apud albaz nūcius atq̄z auctor migra
uit in celū. Latislaus q̄ ex tutela iā pridē im
peratoris emissus t i paterna regna recep⁹ tur
choz metu ex hūgaria in austriā se contulerat.
audita turchoz strage t gubernatoris morte
quo cū cilie comes apertū gerebat odiuz impel
lente ipso comite qui veluti sublato emulo le-
tabundus id nuncij audiuerat. rursus in hūga
riā rediit. sed dum apud albam spolia turcho-
rum t interemptoz hostiuz cadauera inspicit
comes ipe cuius coput erat a rege secundum. t
qui iam solus tāquaz regis auunculus leges hū
garis prescribebat. Aladislao huniadis filio i
castro regio obtruncat inde necem cōsecut⁹ vn
de sperauit impiū. Offensus ea re mirū immo
dū regius animus dolorē tamen suppressit nec
dubitauit auunculū iure cesum fateri Cadauer
defuncti in ciliam missum est. Rex Budam se
contulit vbi secutos curiam huniadis filios in

carcerem rapi iussit. percussoremq; comitis Ladislai natu maiorem capite plecti. Mathiã captiuũ duxit in austriã. & pfect⁹ in bohemiã penes eũ seq; mãdauit. ipe paucos dies Pragemorat⁹. siue morbo pestifero vt pleriq; tradidere. seu veneno vt alij affirmãt diem obijt. nobilissim⁹ sanguis pũa origine ac materna et imperatorib⁹ ort⁹. Mathias q̃ die rex clausit oculos eadem pragã applicuit. quẽ georgi⁹ gubernator in custodiã suam recepit. Corp⁹ Ladislai apud pauũ Carolũ quartũ romanoꝝ impatorem i arce Pragensi atq; in ede sci viti recondit̃ est. Defũcto ladislao regi hũgarie ad elegendum successorẽ a kal'n. Januarias diem constituũt. Proceres apud Budã frequenter cõueniũt inter quos Michael zilagi magna militũ stipat⁹ caterua pẽsto adest. cui. milia equitũ. peditũ septem milia eũ secuta ferunt. q̃bus statiua i pesta fuerũt. Michael fẽ coniugis hũiadis & mathie auũculus fuit. cui ppter necẽ Ladislai nepotis cũ plerisq; regni barõib⁹ acerrime simultates erãt. hijs potentia ei⁹ haud paruũ ingessit terrorẽ. nec iam percalsa metu contio liberã regis electionẽ futurã arbitrabat'. Michael vero cõuentum adiens nõ sero circa armatos adduxisse ait. non vt vim congregatis inferat. ꝑ vt eos deterreat. si q̃ sint q̃ libertatem principuꝝ ac populariũ in assumendo rege pturbare conent'. Illud tm̃ se velati vnũ ex regni accol' monere vt Johãnis hamiadis beneficia meminerint. q̃ vnus oĩm turchorum arma ab hũgaria regno depulerit. claraq; gentis victorias pererit indigna suis meritis pmia reddita. et filijs ei⁹ alterũ crudeliter occisum. alterũ in Bohemia captũ seruare posse. Barones memoriam Johãnis extollere. Mathiã ex captiuitate redimere atq; ei⁹ regni fastigio collocare. Cũ pater sua virtute seruasset neq; ferendũ. vt ad exteros ea potestas deferat' parcere se omnibus qui nepoti fuissent insidiati. regui salutem ante oculos ponere si quem puincie vtiliorem ee arbitrent' nihil obstare q̃ min⁹ melior eligatur. fuit res aliq; diu anceps cũ baronũ sibi q̃sq; timeret. Postremo recõciliatõe inter pceres facta. cuius auctorem Johannem sancti Angeli cardinalem virũ doctrina & moribus excellentem. q̃ cum legatũ agebat apostolicũ tradidere. Mathias octo & decem nat⁹ annos nono kalendas Februarij inter q̃draginta milia viroꝝ q̃ medio in danubio cum glacie constricto impatientes magni secreti electionis exitũ exp-

ctabant rex acclamat⁹. Nunc q̃uisq; hec legis & futura pdicito singulare prorsus humãe iconstancie documẽtũ. Ex duob⁹ adolescentulis etate moribusq; pene paribus. alter ex regio sõlio diu none nupte thalamũ exornat deferẽ ad tumulum. alter diu capitale iudiciũ trepitus manet ex carcere vocat' ad regnũ. Libertas eius ex gubernatore bohemie spõsalitijs atq; pactionib⁹ empta referẽ. Mitabile quod matrẽ repentina letitia nõ examinauerit cũ tot cladib⁹ afflicta filiuꝝ primus regẽ appellatũ audinerit q̃z vincul' exemptuꝝ in parte hungarie que trãs danubium in septentrionẽ porrigit' & nunc Sepusiũ vocãt olim gepide considere insignis latro eremites natione bohemus hussitaꝝ pestifera labe infectus milites predãdi cupidos vndecũq; ad se venientes benigne collegit eosq; fratres appellauit. & vniuersã regionẽ illã tributariã sibi reddidit ex edificatis munitionib⁹ locis oportunis. ex quib⁹ modo in vnã modo i alterã partẽ discurrere posset. predas in fine cuiusq; mẽsis viritim diuisit. ex q̃b⁹ non plus accepit qui totũ mẽsem quã qui diem vnam ante diuisionem in castris fuit numero fratruꝝ ascriptus. id sibi ex euãgelio pceptuꝝ affirmauit. quod i vinea dñi laborantibus & qui prima hora & qui vndecima venerant equaꝝ mercedem pmittit. Hec societas cuꝝ lõge lateq; rapinas ageret & iã quinq; milia pugnatoꝝ in armis haberet idiesq; creseret nõ aliter dissipari potuit q̃z duce ipo Aramite ad stipẽdia ladislai regis vocato. Transiluana regio est vltra danubiũ sita quã daci quondã incoluere feroces populi. & multi romanoꝝ cladibus insignes. nostra etate tres incolunt gentes theutones. siculi & valachi. Theutones e sarõia originem habent viri fortes & bello exercitati a septẽ ciuitatibus quas inhabitãt Sibẽburgenses patrio sermone appellati. Siculi hũgaroꝝ vetustissimi credunt' pmi omniũ qui ex hũgaria veteri in hanc puinciã venerint. Eã ob causam q̃uis agros suis colunt manibus acture viuentes greges pecoꝝ pascũt. nobiles tm̃ appellant'. & occurrẽtes inuicẽ alter alterũ generosum dñm salutãt. nec tributa pendũt. nisi quo anno rex hũgarie coro nat'. tũc quot sunt patresfamilias tot boues regi tradunt. quorum nmerus supra. lx. milium esse ferunt. Jussi vero in bellum exire nisi pareant capitali pena plectuntur. bona fisco applicantur. Valachi genus italicum sunt quemdmodum paulopost referemus pauc⁹ tamen apud transsiluanos inuenies viros

ercitatos hũgarie lingue nescios. In hac pro
uincia oppidũ fuit qđ Bistriciũ vocauere re-
gie corone subiectũ. Id ladislaus rex cũ Vien-
ne ageret iohãni huniadi dono dedit. Tulerũt
id egre oppidã diuqz resistere. coacti tamẽ im-
parata fecerũt. Et mortuo Johãne eiusqz filio
Ladislao bude occiso. Michaelem zylagi q̃ p
Mathia altero Johãnis filio regnũ petebat.
uerpiter reie cerũt. Ille indignatꝰ q̃primũ La-
dislai regꝭ mortẽ accepit eo cũ exercitu rediit vi
oppidũ expugnauit. rebelliũ ciuium alijs oculos
eruit alijs manus amputauit alijs necem gla-
dio intulit. oppidũ incendio deleuit. Ingresse
sunt paulo post trãssiluanam turchoiũ circiter
tria milia p̃da amqz magnã abegerunt. pecoruz
atqz hominum quos insecuti sibinienses & ipsi
theutones ad internitionẽ vsqz deleuerunt. vi-
ctores p̃da recuperata domum rediere. Vix ciui-
tatem introierant. cum michael ex alia parte
haud paruis ducens copias affuit ciuitati eri-
cium pans que bistricensibus aduersum se opẽ
tulisset. Sed cum sibinẽses intra munitissimã
urbem se continerent frustratus desiderio suo
minabundus recessit. ¶ Apud hũgaros obijt
etate nostra. Paulus vergerius Justinopolita
nus grecis ac etiam latinis litteris valde appri
ma instructus. cuius plura extãt opera ab eru-
ditis pbata. Arrianus qui Alexandri magni
gesta cum greco sermone conscripsit. Latinus
ab eo redditus est cum matrimo hortatu Si-
gismundi Cesaris. Scripsit etenim de inge-
nuis moribus Grecas ac etiam Barbaras a-
micicias comparauit aduersus Malatestam.
qui enim Maronis statuam in foro Mantua
no dejci iusserat. nobilem ac etiam ũffectinaz
edidit. Et hungaris etenim qui studia huma-
nitatis secuti sunt. eno nr̃o claruerunt. duos no
uimus. videlicet. Johannem episcopum Va-
radiensem. qui etenim regni cancellariam ob-
tinuit. Et alterum Johannem eius ex sorore ne
potem suum. qui enim sub Guarino Veronẽ
se grecas ac etiam latinas literas valde diligẽ
ter didicit. nec erenim minus versu q̃z soluta va
let oratione. Horum tamen originem Sclauo-
nicam ferunt. Scientiam enim iurꝭ valde plu
rimi professi sunt. Inter quos etenim Dionysi
us excellnit. qui enim de gente Canysia natus
est. qui etiam Strigoniensem sortitus tst eccle-
siam. honorez quoqz Cardinalatus vt ante di-
ximus emeruit. In re militari Nicolaus Way
da transiluanus. Michael vsatius. & qui Ca-
lisium inuasit. Pangratius nomẽ adepti sunt
Nunc enim clarus habetur Michael zylagi ex
aliena ruina magnus Johannes Huniadis
cuius etenim nomen ceteros obnubilat. non
tam hungaris q̃z etiam Valachis ex quibꝰna-
tus erat gloriam auxit.

Valachia

Ualachia per quā lata religio eſt a trāſſiluanis incipiēs vſq; in euxinum ꝓtenſa pelagus plana ferme tota ⁊ aq̄rum indigna. cui⁹ meridiem hiſter fluui⁹ excipit. Septentrionem Rorani occupāt. quos noſtra etas ruthenos appellat ⁊ verſus fluuiū thiram nomades citharū gentis quos tartaros hodie vocitam⁹. hanc terrā incoluere quondā gethe. q̄ ⁊ dariū hiſtaſpis filiū turpi fuga repulerunt ⁊ traciā pluribus cladibus affecerūt. Poſtremo romanis armis ſubacti ac deleti ſunt ⁊ Colonia Romanoꝝ que dacos coherceret eo d̄ducta duce quodā flacco a quo flactia nuncupata. Exinde longo tempꝛis tractu corrupto vt fit vocabulo Valachia dicta ⁊ ꝑ flaccis Valachi appellati. Sermo adhuc genti romanus ē q̄uis magna ex ꝑte mutatus ⁊ homini italico vix intelligibilis. Inter Valachas tempeſtate noſtra due factiones fuere. altera danoꝝ. altera dragularum ſed hij cū danis impares eēnt atq; ab illis multipharia opprimerent̄ turchos in auxiliū vocauere. quoꝝ armis adiuti danos pene ad internitionē deleuerūt. danis vero Iohānes huniades hungaroꝝ imꝑio fretus opem ferens non tam illos reſtituit q̄; ſibiipſi claritatem ⁊ opes aquiſiuit. Quippe q̄ Danorum agros ex poteſtate turchoꝝ ereptos ⁊ ſibi ⁊ poſteris perpetua poſſeſſione retinendo occupauit. Valachi ⁊ inſulas hiſtri accolunt. inter quas Peucen inſulam apud veteres famā nōtaui. Et in tracia quoq; ſedes habent. Valachorum ꝑs turchoꝝ imꝑio ꝑs hungaris pet. non me latet difficilimam eſſe ꝓuinciarū deſcriptionem quando ⁊ autores ipſi quos imitari oportet non ſolum varij verum etiam inter ſe cōtrarij ac magnopere diſſentiētes. inueniunt̄ ⁊ ipſaꝝ ꝓuinciarum limites ꝑ dominantiū auctoritate ac potentia ſepe numero cōmutant̄. Nā que ꝓuincia latiſſima q̄ndā fuit etate noſtra. aut extincta eſt. aut per modica. contra vero que nulla vel minima extitit. nunc latiſſimam florentiſſimamq; videmus Longobardiā; ac romandiolam non cognouere maiora noſtra tēpora Inſubriam emiliam ac flaminiam prorſus ignorant. Macedoniam vero ſub Emathione rege a quo etiam Emathia cognominata per auguſti clauſerant termini. Virtus vero poſtea regum ac etiam gentis induſtria ſubtract̄ finitimis populis longe ac late protendit. Debet igit̄ veniam equū cenſeo ſi qui mea ſcripta legentes nō eos locorum terminos offenderint. quos ipſi vel mente ſua cōceperunt vel apud alios inuenerūt. non que ab alijs accepim⁹. ſeu veteribus ſeu etiam nouis autoribus incorrupta referimus. q̄uis non eſt propoſiti noſtri. geographiā; edere. licet aliquando hiſtoria ipſa quam ſcribimus locoꝝ aliquā ſignificatōēq; requirat ſic eīn elucidior redditur.

Tracia

POst valachos igit̃ ⁊ hũgaros de qͥbꝰ
pͥ sermo habitꝰ traciensiũ res geste sese of
ferũt. Tracia vͦo vt pleriqꝫ autores tra-
dunt ipiqꝫ p̃stãtiores amplissima prouĩcia est
longe lateqꝫ patẽs cui ab oriẽte euxinũ pelagus
ac p̃propõtis occurrit. a meridie egeũ mare ⁊ stri
mon fluuiꝰ. siliqꝫ macedonicꝰ ager. septẽtrionẽꝫ
hister claudit. occidẽtis orã tũ peonij mõtes tũꝫ
pannonia ⁊ sauꝰ excipit amnis. in q̃ sinia ⁊ pli
nium veronẽseꝫ fuisse video. ⁊ Strabonẽ ipꝫ q̃
iuga mõtis hemi traciã diuidere mediam affir-
mat. ideqꝫ dardãos. tribalos mysos icolere tra
ciã ñ ambigit. Tribalos aũt eos coluisse cãpos
in q̃s vel rasciani mõ vel seruij sedes habẽt ne-
mo negabit q̃ scripta veteꝝ p̃nti reꝝ statui con
perauerit. Mysi vero post tribalos ad oriẽtem
vsqꝫ euxinũ protedũtur inter histrũ ⁊ hemũ mõ-
teꝫ habitacula sortiti hos hodie bulgaros appel
lant. Post q̃s maritima loca versꝯ meridiẽ ad
hellespõtũ vsqꝫ romania ẽ natio greca q̃zuis oli
barbara fuerit. Et iterum nostro tp̃e deleta gre
coꝝ imperio dñatibus turchis in barbariaꝫ redit.
Huius prouĩcie metropolis ẽ Bizantiũ id est cõ
stantinopol' agios prius appellata Lacedemo-
nij eam condidere duce pausania. q̃bus appolli
nem cõsulentibꝰ. vbi nã sedes quererẽt mãdas-
se oraculũ memorie p̃ditũ est vt cõtra cecos ha
bitationẽ locarent. Cecos aũt megarenses ap-
pellauit calcedonis cõditores. q̃ quoniã priꝰ in
traciã nauigassent. situqꝫ vbi postea Bizantiũ
edificatũ est cõsperissent. amissa tam locuple-
te ripa tenuiorem e regione in asia delegissent.
hec Strabo. Cõstantinũ vero imperatorem co
gnomine magnum cum enim statuisset impe-
rij sedem ex vrbe Roma in orientem transfer-
re quo facilius parthorum excursiones compe-
sceret tradunt ecclesiastici auctores in Troadeꝫ
profectum ibi regie vrbis fundamenta eiecisse
vbi quondam agamenon ceteriqꝫ grecorum
principes aduersus Priamum regem fixere ten
toria. sed admonitum in somnis a christo sal-
uatore locum alium designante ceptum opus
cuius diu mansere vestigia infectum reliquisse
atqꝫ in traciam nauigante Bizantium petiuis-
se eumqꝫ sibi locum diuinitus ostensum dixis-
se. mox vrbem ampliasse. Noua etiam menia
erexisse. sublimes excitasse turres. magnificẽtis
simis tum priuatis tum etiam publicis operi-
bus exornasse. tantũqꝫ illi decoris adiecisse vt al
tera Roma non immerito dici posset. Scri-
ptores vetusti qui Florentem vrbem insignem
viderunt videre deorum potius in terris habi-
taculum q̃ꝫ Imperatorum putauere. Nomen
vrbi nouam Romam Imperator indidit. sed
vicit obstinatio vulgi vt a conditore eius potiꝰ
Constantinopolis vocaretur. In hac enim in
signi vrbe multa sub Imperatoribus episco-
porum concilia celebrata. multe suppresse in cri
stiana relione surgentes hereses. multe namqꝫ
etiam hereses. inuente sunt. inter quas ea diu-
tius mansit. que de processione sancti spiritus
q̃zuis in pluribus agitata ac reiecta cõcilijs ad
nostram etatem vsqꝫ perueniens. deniqꝫ sub
Eugenio quarto pontifice maximo in florenti
na Synodo. quemadmodum suo loco dice-
tur. non solum a latinis. sed ab ipsis ⁊ grecis
dannata explosaqꝫ est. Verum etiam q̃ꝫq̃ꝫ Jo-
seph patrearcha ⁊ Johannes Imperator gẽ
tis eiusce cum latina ecclesia concordibus ani-
mis sacre fidei symbolum decantauerit. Con-
stantinopolitana tamen ecclesia credere quod
Romana sentiret nephas duxit. Obierat i flo-
rentina patriarcha qui vnioni consenserat nec
Imperator domum reuersus diu superuixerat
Constantinus vero qui ei successit siue enim de
ceptꝰ siue sponte sua insanies haud quaq̃ꝫ vni
oni consentiens videbatur. ⁊ iam gregorium
patriarcham priori suffectum quod ad verita
tem fidei ambularet domo pepulerat ecclesiasti
ca bona inuadens. miserat eo Nicolaus pon-
tifex Romanus ysidorum episcopum Sabini
ensem vniuersalis ecclesie cardinalem virum
industrium ⁊ qui rutenorum ecclesiam iam-
dudum rexerat p̃contatum qua nam ratione
grecancia natio legatorum suorum commenta
reiceret cum latinis florentie habita. iaꝫ ille im
peratorem eiusqꝫ senatum in rectam viam pel
lexerat cum turchorum bellum duce ⁊ auctori-
tate moamethe veluti repentina tempestas in
constantinopolitanos emersit de quo paulo-
post suo loco dicet̃. Video cõplures etatis nr̃e
non auctores aut poetas dũtaxat veꝝ ⁊ hysto-
ricos eo errore teneri vt theucroꝝ noĩe turci ap-
pellẽt. credo eos idcirco motos. q̃m turchi troy
aꝫ possidẽt quã turci coluerũt. ſ̃ illoꝝ origo ex cre
ta atqꝫ italia fuit. turchoꝝ gẽs scithica ⁊ barba
ra ẽ de cuiꝰ origine atqꝫ p̃gressu q̃zuis p̃positũ
egredi videar dicere haud alienũ existimo. q̃m
sub euo nostro intantũ hoc genus hoĩm auctũ
est vt asiam greciamqꝫ tenens latinũ xp̃ianũqꝫ
nomẽ late p̃terreat. ea narratio res q̃ꝫ traiacen
ses apiet de q̃bus institutus est sermo.

Turchia

Turchi vt ethicꝰ philoſophꝰ tradit vltra piracheos montes ⁊ tharachontas inſulas cõtra babilonis vbera ſedes patrias habuere. gens truculẽte ignominioſa ⁊ in ameris ſtupris ac lupanaribꝰ fornicaria. Comedit q̃ ceteri abhominant iumentoꝝ lupoꝝ ⁊ vulturũ carnes. nec ab ortuis hominũ abſtinuit. diẽ feſtũ nullũ colũt niſi meſe auguſto ſaturnalia. romãoꝝ impiũ audiuit magis q̃ ſenſit. q̃uis octauiano Auguſto in auro litroneo cenſum dedit. ⁊ id q̃dem ſponte. nam cũ vicinas vndiq; regiones anima illi tributa reddere animaduertiſſet nouũ diem ac temporũ deũ eorũ eſſe arbitrata munera ei quotãnis trãſmiſit. hec gens teſte othone hyſtorico ⁊ imperatoris Friderici patruo regnãre apud Frãcos Pipino a caſpijs portis egreſſa cũ auaribꝰ q̃s Hungaros noſtra vocat etas feroci pugna multis vtrobiq; deſideratis cõflixit. Exinde põtũ capadociãq; tranſgreſſa ad reliq̃s inde finitimas gentes ſenſim dilapſa morte latronum clamdeſtinis q̃buſdam ercuſſionibꝰ vires ſibi vendicãs occupatis q̃buſdam montibꝰ ⁊ clauſtris oportunis vñ p occaſiones facile irruptiones fieri poſſent vſq; adeo emerſit ac ſublata eſt animis vt palã iam ⁊ pari marte aduerſum finitimos de agri pſeſſione certari ⁊ deniq; pcedente tempe non ſolũ pontũ ⁊ capadociã vq; galaciã. bithiniã. pamphiliã. pyſidiã. vtranq; frigiã. lyciã. cares. ⁊ eam aſiã que minor vocatur ad oras vſq; Ionije ⁊ littora greci maris occupauerit. nõ vnũ quẽdã pncipẽ ſed alios alij duces ⁊ varia auſpicia q̃ſi pfactiones ſecuti Er hac gente quemadmodũ nicolaꝰ ſagumineꝰ vir grece ac latine hiſtorie pitiſſimꝰ ad nos ſcripſit vigeſimũ ab hinc ⁊ cẽteſimũ circiter ãnũ Otomãnus exigui tũ cenſus ⁊ obſcuri inter priuatos nois ex collecticio milite non pua manu pſeditionẽ cõflata craſſari paſſim ac non ſolũ reliq̃ as rpianas vexare. verũ ⁊ hoies ſue gentis armis infeſtis petere ⁊ ſibi ſubdere cepit cuiꝰ conatibus orta inter turchoꝝ pncipes ſeditio facilẽ curſum pbuit. nã illi dũ ſeſe inuicẽ laniant aſſciis vndiq; omnibus qui pro ingenio prede rapinarumq; percupiti eſſent auctoritatem breui et cum hoc etiam nomen adeptus eſt. oppida vero non pauca partim vi et etiam patim deditione in gubernationem ac poteſtatem ſuaꝝ accepit. Ottomanno etenim filius ſucceſſit cui nomen Orcanes. qui cum rem inchoataꝝ a patre ſuo Otthomanno comode proſecutus eſt ⁊ admodum propagauit. Eum vero Amurates filius ſubſecutꝰ eſt. qui de duobus grecoꝝ imperio diſceptantibus ab altero qui ſupari timeret in auxilium accerſitus Turchorum primus. tranſiuit in greciam vbi conſulto bellum protrahens. Poſtq; ambos enervatis ꝓſumptiſq; viribus fractos ⁊ defeſſos animaduertit verſis

vertiũt ꝑis arma in eos sine vllo discrimie per
occasionẽ ꝯuertit. ⁊ occupato callipoli oppido
ꝑportũe incheroneso ad hellespõti fretũ cito
cetera greca oppida appꝛe petere bello palãqꝫ
sibi ⁊ posteris grecoꝝ polliceri impiũ nõ dubi-
tauit. magnãqꝫ tracie ptẽ. nullis ferme obsiste-
re audẽtib⁹ ditõi sue subiecit. Is vita fũct⁹ du-
os reliq̃t filios Salmanũ ⁊ pazeitẽ. Salmano
breui e vita subtracto res vniuersa ad pazeitez
deducta est q̃ ꝓspꝛos fortũe adept⁹ afflat⁹ vsqꝫ
adeo nouelli regni fines extulit vt thraciã pene
vniuersaz excepta ꝯstãtinopoli ac pera thessali
am. macedoniã. phocidẽ. boeciã. atthicã. ma-
ioi ex pꝛte occupauerit. Misos q̃ꝫ illiricos triba
los crebris excursiõib⁹ infirmauerit. Cõstãtino
polim vo tũ oi agro suburbanisqꝫ ac delicijs
spoliauit. tũ longa ⁊ difficili obsidiõe vexauit.
vt ciues desꝑata salute de deditõe agere cepint.
pissentqꝫ ꝓculdubio ⁊ in hostis seuissimi pote
statẽ venissent in tãburlanes ille scitharũ ꝑpo
tens rex instar torrẽtis ip̃o incursu atqꝫ impe-
tu cũcta ꝓsternẽdo ac vastãdo pazeitẽ ip̃m oc-
currere ac reluctari conantẽ magno ꝓlio ⁊ in-
genti strage supatũ in asia cepisset. Hic est ille
terroꝛ gẽtiũ in cui⁹ exercitu duodecies cẽtena mi
lia hoim fuisse tradunt. Xerse ac Dario maioꝛ
quoꝝ copijs siccata flumina ꝓdidert. ira ip̃e se
dei vocitauit. nec noi crudelitas defuit. multas
ac ꝑclaras asie vrbes deleuit. hoies tanq̃ꝫ peco
ra trucidauit nõ etati nõ sexui pepcit. Dama-
scũ nobilissimã Sirie vrbẽ diripuit atqꝫ incen-
dit. Pazeitẽ cathena vinctũ pradens. q̃si canem
sub mensa sua comedere iussit. ascensur⁹ equuz
eo tanq̃ꝫ scabello vsus est. post cladẽ pazeite fi-
lij ei⁹ q̃ complures erant in potestatẽ grecoꝝ ve
nere qm̃ picꝛliũ euasuri in tharciã traijcere ꝯten
derẽt. Calapin⁹ aũt natu maioꝛ ad uersus quez
Sigismund⁹ rex vngarie collatis signis ꝓliuz
iniens tumultuose fusus castra ⁊ impedimẽta
reliq̃t. Xp̃ianoꝝ ingens occisio facta Johãnes
dux Burgũdie in eo ꝓlio capt⁹ multo auro li-
bertatẽ redemit. Calapino mortuo. Orcan ei⁹
filio tenella etate adolescentulo moyses patru⁹
⁊ regnũ ⁊ vitã eripuit. q̃ paulopost sine filio ꝺ
siderato maometẽ fratrẽ reliq̃t heredẽ. Is flac-
cis. i. walachis fortissimis ⁊ bellicosissimis na
tionib⁹ trãs danubiũ vt aũ dixim⁹ late domi-
nantib⁹ bello attritis tributa grauia impꝛauit.
nõnullos in asia turchoꝝ regulos armis reg-
nisqꝫ penit⁹ spoliauit. xp̃ianos sub impio suo
degentes q̃ꝫ durissime afflixit. Machomete mor

tuo amiratez ei⁹ filiũ q̃ dum ꝑ id temp⁹ in asia
moreretur. audita patris morte in traciã traijce
re conãte impatoꝛ grecoꝝ ꝓhibuit. diu musca-
phãqꝫ reliquũ ex pazeite filijs vt rex potiretur e-
misit ⁊ summa ope ꝓsecut⁹ est. Sꝫ muscapha
pugna supato ⁊ inte rempto amurates victo-
ria vniuersum regnũ consecut⁹ Thessalonicaz
illustrẽ grecie vrbem quã tamẽ Veneti poss: de
bant vi captã expugnatãqꝫ penit⁹ diruipuit ea
qꝫ victoria auct⁹ Epirũ atqꝫ Echoliã nõ obscu
ras ꝓuincias reliquo regno adiecit. Illiricorũ
agros vastauit. oppida mľta vi cepit diripuit
atqꝫ incendit. vxorib⁹ more gentis q̃ꝫ plurib⁹ in
unct⁹ est. Inter quas georgij seruie dispoti filiã
duxit. nec diu post immemoꝛ affinitatis aduer
sus eũ duxit exercitũ. Georius impar generi po-
tentie furentẽqꝫ verit⁹. hostem relicto vno ex fi-
lijs q̃ cum ꝓsidio Smedrã tueretur. cum coniu-
ge ceterisqꝫ liberis ac gentis sue sacerdotibus in
hungariã ꝓfugit. Expugnata est tamen Sme
deroma ac direpta ⁊ dispoti filio lumen adem
ptũ Georgi⁹ patria pulsus diu apud hũgaros
exulauit. Johãnes huniades iam ꝑ arma cla-
rus sepe cum exercitu Serniã ingressus pluri-
mis cladibus Turchos affecit. eorũqꝫ duces a-
cie conflixit. verũ q̃ꝫuis Seruie magnã partez
recuꝑauit non tamẽ Georgio cuncta restituit.
multa sibijpsi retinuit multa dedit amicis ne-
qꝫ iniuria cum ip̃se sua virtute ꝓpria repulisset
hostes ⁊ georgij suspecta fides esset q̃ medios in
ter hu ngaros ac turchos nũc hos nũc illos fe-
fellisset in hijs vero q̃ religionis eẽnt neqꝫ Ro-
mane ecclie auscultaret neqꝫ mahometes legẽ se
q̃ret. Libet qm̃ huc ventũ est. hui⁹ opa ad finez
ꝓseq̃ qm̃ male pugnatũ eẽt in ꝓlio variensi. de
q̃ paulopost dicem⁹. fugiens huniades in serui
am se recepit. Sensit aduentũ Georgi⁹ atqꝫ ob
uiã fact⁹ venientẽ intercepit ⁊ quasi hostem cõ
iecit in vincla. nec ꝑus dimisit q̃ꝫ oppida sue di
tõis ab eo pridẽ occupata recepit nec mľto po-
stea cũ Johannes versus Sophiã copias duce
ret videreturqꝫ ne... parua turchis illatur⁹ dam
na Amurati oĩa hungaroꝝ consilia patefe-
cit. vnde ille admonit⁹ maximã xp̃ianis intulit
cladem. quemadmodũ suo loco referetur. Cũ vo
Turchi cõstantinopolim eiecissent atqꝫ in ser
uiã ducetẽ exercitũ miarent. Sedo auxiliũ petẽs
ad hũgaros trãsit ⁊ i austriã vsqꝫ ꝓfect⁹ ladis-
laũ adyt regẽ. q̃ndeu⁹ iam senex dign⁹ venera-
tu si recta de religione sensisset ea in eo sermo-
nis auctoritas ea etiam corporis maiestas fuit

Accessit hunc Johānes capistraneus ordis minorum professor vite mundicia ⁊ inter p̄dicatores euāgelij nostro tempe insignis q̄siuit an audire se vellet ānuenti qd̄ Romana ecclia credit ⁊ docet exposuit diu secūp interpretē de sacris eloquijs disputauit ⁊ errorē sue gentis relinqueret magnope cohortat⁹ est. Ille hoc deniq; responsum dedit. Annis.xc.vitā pduxi nec aliā religionem q̄z suscepi a patrib⁹ noui. sapientez me ciues mei q̄zuis infelicē hacten⁹ putauere. tu nunc qd̄ sepe agitāt senes delirū efficere cupis. laqueo vitā finire malim q̄z patrū traditiones relinq̄re. atq; hijs dictis e cōspectu abijt tā piculosum ē religionē imbuisse damnatā. Reuersus domū quem accepisset michaelem zilagi q̄ tum albe cū presidio p̄erat frēmq; ei⁹ Latislaū q̄drigis vectos vrbem erisse milites misit q̄ eos vel cōprehenderēt vel occiderent Michael vbi adesse hostes animaduertit curru desiliēs equū q̄ pene ducebat ascendēs veloci fuga saluat⁹ est Ladislaus in q̄driga rept⁹ multis vulneribus cōfossus ac discerpt⁹ interijt. sed non impune id Georgio cessit. Cognouit ⁊ michael paucis p⁹ dieb⁹ illū ꝓpe danubij ripā iter habere aggressusq; cū armatis captiuum abduxit. cui dextre manus duos digitos amputauit cū se gladio defenderet. Redēpt⁹ est Georgi⁹ magno auri pondere non tamē diu supuixit cū trunce manus fluor sisti nō posset. atq; hic pfidi hois exitus fuit. Lazar⁹ fili⁹ post eū gubernationē suscepit excluso frē Georgio q̄ q̄ndā Amurates excecauerat. Is cū sorore quā nupsisse Amurato dixim⁹ ad opes maomethis cōfugiens frustra ei⁹ auxiliū implorauit. Obijt deinde Lazar⁹ de cui⁹ hereditate non parua contentio exorta est. Gregori⁹ turchorū auxilio paternū regnū nittit vendicare. vxor Lazari relicta hungaricas opes implorat. nec kathecuzina Vlrici comitis Cilie quondā vxor ac Georij filia portionē hereditatis desp̄at. Johānes cardinalis scti Angeli ab Hūgaris inuitat⁹ eo ꝓfect⁹ vt arces rastianas q̄ turchis in hūgariā aditū p̄cludunt aut apostolice sedis nomie recipiat aut Hūgaris tradi curet. reb⁹ infect⁹ nō sine g̃ui piculo vix em̄ man⁹ turchoꝝ euasit Budā redijt. Nos amuratis opa que medio cursu reliq̄mus ꝓseq̄mur. Magn⁹ hic vir fuit domi belliq; tā suis amat⁹ q̄z nostris odiosus cum centū milib⁹ pugnatoꝝ intrauit Hūgariā late populat⁹ prouinciā sterilis ān⁹ impedimonto fuit ne regno potiret commeat⁹ penuria compulsus redijt

Julianus cardinalis scti angeli ab Eugenio summo pontifice mario aduersus eum missus hungarorum extulit animos. ⁊ arma sumere psuasit. exercit⁹ christian⁹ vsq; sophiam ad arcū magnum ꝓfect⁹ est. Sepe cū turchis ꝓspere dimicatū non sine Johānis huniadis ingenti laude. q̄ cum copias duceret ei⁹ nomen apud hostes adeo terrificū fuit vt plorātib⁹ pueris matrissamilias taciturnitatē non aliter imparent q̄z Johānis p̄sentiā minitātes. Cōgregato tamē non puo numero turchi q̄niā xp̄ianis cōfligere non dubitarūt. sed non tā felix ei⁹ pug̃ q̄z fortis anim⁹ fuit. Supati virtute hūgarica multis cesis terga dedere. Hūgari q̄ bello interfuere cupiditate glorie res suas ampliātes ac d̄ magnis maiora tradētes imp̄atori Friderico superatos bello turchos scripsisse. xxx. milia hostiū cesa captaq; multopl̄a. Cardinalis scti Angeli sex milia dūtaxat hostiū in eo p̄lio cecidisse suis litteris affirmauit. Signa militaria nouez capta Johannem Huniadem non ducis tantum sed militis quoq; singulari virtute vsum eiq; fides habita turchis ea christianorū victoria plus pauoris q̄z damni attulit. nō hungaricas tantū vires. sed germacas quoq; in se commotas arbitrantib⁹. Cōsternati ergo ac perculsi metu perinde ac totus occidens cōiurasset. pacem petiere hungari q̄ suas vires non ignorarent. nec tam potentie sue q̄z casui victoriam imputarēt piculosum existimātes sepi⁹ tētate fortunam oblatos vltro conditiones pacis nō recusarūt inducie belli in decem annos iusiurandum per sua sacra ambe date partes prestitere Despoto Seruie q̄ bello amiserat addita. molesta ea res Juliano cardinali fuit cui ꝓsequenda victoria videbatur. Eugenio quoq; Romano pontifici uihil molestius nunciari potuit. cuius menti nulla maior cura insedit q̄z xp̄iane fidei ꝓpagande. Scripsit igitur cardinali nullum valere fedeus quod se in consulto cum hostibus religionis percussus esset. Vladislao regi Polonie. qui eo tempore hungariaz occupabat vti conuenta dissolueret imperauit. iuramēta remisit. nouum instaurari bellum tum precibus tum minis extorsit. Ex christianis principibus auxilia petijt preter Philippum tamen Burgundie ducem neminem christiane religionis zelus commouit. hic solus classem instruxit que vsq; in hellespontum profecta turchis ex Asia eniz transitum prohibere in Europam conata est Franciscus cardinalis venetiarum

Eugenij nepos cum plerisqꝫ triremibus eo mis
sus classi p̄fuit. Vladislao q̄ alienū regnum in
uasisset e re sua visum est sollicitudinē belli pro
uincialib⁹ non deesse. Accersitis igit̄ ex Polonia
ꝛ bohemia ceterisqꝫ vicinis gentib⁹ auxilijs co-
actis ex hūgaria copijs turchoꝝ agros inuade
re statuit Johanni huniadi castroꝝ cura com
missa q̄draginta circiter equitū milia fuisse tra-
dunt. pleriqꝫ dimidio minorem numerū ꝓdide
re. Regali hungarie pontificesqꝫ q̄ꝫplurimi in-
terfuere. Julian⁹ scī angeli cardinalis milites
cruce signatos non paucos secū duxit iter ꝑ va
lachiā receptū. Deinde transito danubio i my-
siaꝫ ventū vt ꝑ plana ꝛ campestria loca in ro
maniā transirent. Amurates hostium cognito
aduentu cū grecis ꝛ turcis in europa manenti-
bus non satis cōsideret exercitū ex asianis mili
tib⁹ comparauit. sed angebat animū traijciendi
freti non mediocris cura. q̄ classem aplicā obti
nere pelag⁹ nō ignorabat anxio vt aiūt ꝛ mul-
ta voluenti animo. Genuenses quidam curas
adimere q̄ suis nauib⁹ accepta pecunia trāspor
tare copias ꝓmiserūt. Locus est vbi non am-
pli⁹ q̄ꝫ stadia q̄nqꝫ latitudo freti cōtinet inter ꝓ
pontidē ꝛ euxinū pelag⁹. tm̄ est spaciū qd̓ Eu-
ropā Asiāqꝫ disterminat. Bosphoꝝ Tracium
dixere maiores a bizātio q̄draginta ferme sta-
dijs distātem. Hic amuratis exercit⁹ trāsuect⁹ ē
aureo nūero vectorib⁹ ꝑ capita tradito. q̄ si ve-
ra est fama centū milia fuisse ferunt. Jam xp̄i
ani locū attigerāt cui varna est nomen. quoni-
am aduentare innūerabiles hostiū copias nun
ciatū est. Cedendū Vladislao cardinaliqꝫ vide-
bat. ꝛ ne circūuenire ab hoste possent munitū
montanūqꝫ locū petendū. at huniades aduer-
sari ac resistere turchoꝝ se nosse vires dicere fa
mam semꝑ vero maiorem esse. Nā si turchi oēs
adsint hungar⁹ tamē imꝑes fore illos aurea ꝛ
discolori veste. hūgaros ferro atqꝫ ere fulgere.
christianum agmen ꝛ stare paratum ꝛ seq̄. nec
turba nec sarcinis pregraue intentū quo dux n̄
modo signet sed ꝛ innuat. Contra si turchoꝝ
mores inspiciant feminas mag⁹ existimare de
bere q̄ꝫ viros. Si fugiat exercitus xp̄ianus quē
rex hungarie ducit in quo legat⁹ apostolic⁹ ad
est. in quo tot nobilissimi ꝓceres militant nūq̄ꝫ
deinceps hungaris contra turchos futurū ani
mū vicit Huniadis sententia expectati hostes
postera die visi maioris exercitus speciem pre-
buere q̄ꝫ fama ipsa vulgauerat siue q̄ metuen-
tibus om̄ia vero maiora vident. siue q̄ Amu-
rates in cogēdo milite vulgare opinioni haud
quaq̄ꝫ defuerat. Territus huniades eo conspe-
ctu tum ꝑmū periculi magnitudinē aīmo vol-
uens de fuga regem admonuit. ille serū consili-
um arguens perniciosam mag⁹ fugā q̄ꝫ pug-
nā dixit. Commisso prelio sperari victoriā pos
se. sepe minoribus exercitibus cessisse maiores.
nec tam multitudinem bellatoꝝ q̄ꝫ audaciā ꝛ
ordinem p̄stare victoriā. deū quoqꝫ respicere
meliorem causam p̄stātioremqꝫ se patronē si mō
audeāt exhibere. Fugientes victoriā hosti trade
re ferendaqꝫ terga ꝛ multa suoꝝ cedem. Ma-
gnifica quoqꝫ verba Johānis pridie dicta ple-
nus irarū exprobrauit. Jussisqꝫ omnibus ar-
ma capescere ꝑliū expectauit. Amurates in pro
ximo colle consederat. ex quo suo ꝑiter atqꝫ ho-
stes expectare potuit. dato belli signo. q̇ndecim
milia equitum q̄ pugnā prouocarēt facto glo
bo in christianos impetū fecere singulis Albe
vestes super loricas fuere. que vento agitate in-
star alarum pre se ferebant. totidem viridib⁹
induti sagulis sequebant̄ aurea equorum fre-
na mltoꝝ visa ꝛ mlt⁹ galeaꝝ argēti atqꝫ gem-
marū nitor. ipsas quoqꝫ gladioꝝ vaginas ꝑ-
grandes vniones ornabant. non detractauere
xp̄iani certamen. itū est verocib⁹ in pugnaꝫ ani
mis. supior acies nostra turchos in fugam ver
tit. q̄ꝫplurimis primo impetu prostratis. pertu
lit ea res magno metu Amuratem. nihil tale fe
rentem fugissetqꝫ ꝓtinus perdito exercitu nisi
circumstantes satrape comprehenso eius equi
freno ignauiam eius increpassent fugientiqꝫ cō
minati sunt necem. perstitit ergo inuitus iussis
qꝫ fortissimis arma sumere prelium instaura-
uit. pugnatum est summa contentione plurib⁹
nunc christianis nunc turchis propinquiorem
victoria sese prebentem. cadebant hinc atqꝫ in-
de q̄ꝫplurimi. plures ex turchis quoꝝ corpora
parum tecta facile sagitte ensesqꝫ penetrabant
Postremo quom nouus in horas hostis incede
ret ꝛ sauciorum loca integri occuparent non tā
virtute q̄ꝫ numero superati hūgari paulatim
referre pedem cepere tum Vlatislaus cum glo
bo suorum quos erga se non minus fortes q̄ꝫ
fides habuit ex Polonia vt hostes ex acie victo-
res diuertere. christianisqꝫ animum redderet in
tumultum quem tenere ab Amurate diximus
circumiectosqꝫ vndiqꝫ currus impetum fecit. ꝛ
ibi noua pugna commissa nouis iniectus amu
rati pauor trepidatum totis vero castris. Nec
etenim iam consistendi eius animus omnino

aberat. qđ si huniadi par anim⁹ ac regi fuisset
⁊ arridenti fortune dedisset man⁹ haud dubiũ
quin ea dies ⁊ amurati vitã ⁊ posteris ei⁹ im-
periũ grecie abstulisset. verũ ipe vt primũ cede
rexpiana signa ɔspexit quom decẽ millib⁹ hun
garis ac valachis ex acie se subtraxit atq̃ in sa-
lutato rege nutãte adhuc victoria fugã arripu
it fortasse rei militaris pito nulla impugna sa
lus visa ⁊ saluare aliq̃s q̃z pire oẽs maluit. Po
loni acceptã eo ꝑlio cladẽ huniadis vecordie at
q̃ ignauie tradiderũt ipe sua cõsilia spreta con
quest⁹ est. Vladislaus sue sorti dimissus dũ for
titer circa monimẽta hostiũ pũgnat eq̃ deiect⁹
obtruncat⁹ est. caput ei⁹ hasta infixũ ꝑ greciaz
atq̃ asiã in signũ victorie pplis ostentatũ. Po
loni ad vnũ cesi oẽs direpta castra ⁊ q̃ munitõ
nes carruũ tuebant̃ necati. Epi ⁊ ꝓceres hũga
rie q̃ aderãt eadẽ calamitate oppssi. Julianus
cardinalis dũ fugit amisso ꝑlio qm̃ iaz hostes
euasisset hũgarorꝫ ꝑsidiã inuadere ñ potuit po
tũ eq̃ dãtem stagnũ forte reptũ latrunculi q̃dã
nouere ⁊ arbitrati pecuniã apud eũ esse deiecto
equo necauerũt ⁊ ablatis vestimẽtis nudũ ca-
dauer feris ⁊ volucrib⁹ dimisere. Hic exit⁹ eius
viri fuit magni ⁊ admirabilis in q̃ nescias do-
ctrina maior an eloq̃ntia fuerit grata hois pre-
sentia. blãdi mores. vitã oi etate nitida. religio
nis zelus. q̃ oia pro xp̃o ⁊ mortẽ ipam ferre sua
serit. Huniadẽ vt ante dixim⁹ fugientem dispo
tus seruire cepit. Poloni regẽ suũ hoc pacto bel
lo plurib⁹ annis viuere crediderũt captũ nõ in
terfectũ arbitrati cardinali venetiarꝫ ei⁹ culpa
cladis magna in ꝑte imputata est. cui neq̃ fre-
tũ vti par fuerat custodiuit neq̃ trãsuectos ho
stes xp̃ianis ducib⁹ qđ scd̃m fuerat ei⁹ officiuz
nũciauit. de nũero cesorꝫ minime ɔstat illud ex
ploratũ est longe plẽs ex turchorꝫ acie cecidisse
Ceterũ ꝓ numero copiarꝫ longe mai⁹ damnũ
xp̃ianis illatũ. Victor amurates neq̃ fugientes
hostes insecut⁹ est. neq̃ gloriabund⁹ inter suos
magnifica verba iactauit. neq̃ vt antea assue-
uerat hilarẽ vultũ ostendit. Interrogat⁹ quid
n ã tristior eẽt ⁊ cur nõ victis hostib⁹ exultaret.
Nollem inq̃t hoc mõ sepi⁹ vincere. iubẽsq̃ va-
sa colligi. copias q̃ supfuerãt domũ remisit. ipe
adrianopolim reuersus deo suo q̃ ꝓ victoria fe
cerat vota ꝑsoluit. Exinde voluẽs animo regni
cũras vere felicitatis exꝑtes esse. incõstantiã q̃z
fortune verit⁹ que nulli ꝑpetuo bona est. Accer
sitis ꝓuinciarꝫ maiorib⁹. Maomethem ex libe
ris suis natu maiorem ꝓ se regem cõstituit. ipse

priuatam diligens vitã in asiam profectus cũ
paucis ocij sui comitib⁹ religioni cuidã solita-
rie sese addixit. calibassa inter satrapas turcho
rũ opib⁹ ⁊ auctoritate maior mahometi q̃ non
dũ ꝑ etatem apt⁹ esset impio. gubernator dat⁹.
reliq̃ regis filij ne quas regno turbas excitarent
more gentis necati sunt. felici⁹ apud turchos ꝑ
uatis q̃z regib⁹ liberi nascunt̃. Effluxit deinde
nõ paruũ temp⁹ in quo hungari turchos nec
turchi hungaros armis lacescere ꝑsumpserunt
Sua quẽq̃ calamitas domi attonitũ tenuit.
Cruentissima varnensis pugna vires vtrinsq̃
ptꝭ eliserat. nec turchis neq̃ hũgarꝭ ex bello ido
ne⁹ erat. Hos huniades. illos calibassa alio no
mine gubernauit ferocior huniades reiq̃ mili-
taris peritior ignominiã varne acceptã oblini-
sci non poterat ⁊ abolere infamiam. resartire
damna quonã pacto valeret dies noctesq̃ me
ditabat̃ spem bene gerende rei turchorꝫ q̃es pre
bent q̃ iam pridem nullũ belli apparatũ osten-
derant vires illis atq̃ animos defuisse ratus tẽ
pus idoneũ existimauit. in quo pristinã recupa
re gloriã posset turchosq̃ pessundaret. quibus
si adfuit exercitus imperatorẽ tamen pro istis
prorsus defuturum arbitrabat̃. nec magis exi-
stimandũ exercitũ sine duce q̃z ducẽ exercitu ca
rentẽ. Coactis itaq̃ repente copijs ex hungaria
accersitis bohemorꝫ auxilijs mercennariorꝫ q̃z
militũ non parua manu coacta ducere in tur-
chos statuit quos pri⁹ aggredi ac cõficere cre-
didit q̃z nouisse ex hungaria nunciaret. eam re-
bus gerendis solertiã ac celeritatẽ adhibuit. Cõ
siliũ eius Georgi⁹ despot⁹ seruie vt ante dixi-
mus turchorꝫ ducib⁹ patefecit. Magnuz genti
ꝑiculũ imminens maius ostendit. ꝑculsi eo nũ
cio turchi q̃d agerent non satis intelligebant.
Amurates iam senior religioni addictus regni
curas abiecerat. Moamethes etate minor tan-
tã belli molem ferre posse non credebat. Cali
basse defuturã obedientiã putabãt qua nihil
est in bello magis necessariũ. Trepidare igitur
ac estuare modo huc modo illuc mentem con
uertere nullũ consiliũ satis placere. herentib⁹ in
deliberatõe nunc satrapis nihil tandem salu-
brius visum q̃z reuocare ab ocio amuratem. ne
q̃ eñi veterani militaturi sub alio credebant̃.
nec fortunã belli sub alio temptandã arbitra-
bant̃ q̃z sub eo q̃ vincere consueset. Calibassa
eius sententie auctor fuit. in qua re maomathi
animum vehementer offendit. Cupiẽtes in ea
expeditõe sese virũ ostendere. verentisq̃ ne im-

periū amitteret si pater iterū regnū assumeret vt sunt hoim mutabiles volūtates. Missi ḡ legati Amuratem reuocare. qui compato mox exercitu in hostē pfect⁹ nō aliter q̄z si ad pdam pgerent alacres milites durit. Jam huniades cū copijs sophiam transierat pstratisq̄z ⁊ occurrerant locorum pfectis hostiles agros late populatos loco q̄ basilia vocatur castra posuerat. quom adnentare amuratis copie nunciantur non exspectauit huniades puocari prior ipe pugnam iniit. commisso plio anceps diu certamen mansit. qua pte pugnauit huniades fusi hostes terga dedere nec parua strages edita. pari modo ⁊ amurates in cornu suo victor hūgaros fudit. Postremo quoniam victor victorem incurreret non tulerunt christiani turchorum impetum qui q̄z virtute prestarent numero tamen supati non tam victi q̄z fessi compulsi sunt cedere. huniades postq̄z suos neq̄z minis neq̄z pābus sistere potest cum paucis ex bello pfugit. Multi hungarie pceres ⁊ nonnulli ecclesiarum episcopi in eo prelio cecidere Gregorius miles ad internitionem cesus. nec tamen pauciores ex turchis interiere. Emptam multo sanguine victoriam. Amurates domum redijt nec diu postea relicto moamethi regno quemadmodum prius destinauerat mortem obijt. corpus eius more maiorum in Prusa sepultus ea est bithimie ciuitas ⁊ asiatici regni caput. Paulo anteq̄z obijsset amurates duxerat vxorē filiam Scanderbeck nobilis in pēderarcha satrapis ex qua natum filium nomine Chialpinum sertum agentem mensem Calibasse moriens commendauit. ille moamethis gratiam initurus ⁊ matrem ⁊ puerum ei pdidit. Moamethes accersitis triginta vt aiunt marronisque puerum recognoscerent postq̄z certā amuratis sobolem esse constitit strangulatum matri filium reddidit. funusq̄z regio more fratrē durit. Auspicia regni paricidio cōsecrans. sunt qui calibassam alienū puerū chialpini nomine suppositisse ferunt illumq̄z p filio amuratis necatum. chialapinū vero ad Cōstantinopolim clam educatum. Post capturaz vero vibis inde subtractum ac venetias ductum. ⁊ hunc esse quem Calixtus pōtifex maximus pro fratre moametis in palatio custodire iubet. nos veri periculū ad grecos remittim⁹. ḡzuis multa in hisce rebus figmenta intervenire nō ignoram⁹ ⁊ sepe tonsoris filios regio defungi honore viderim⁹. Moamethes igit defuncto Amurate gubernacula regni ex voto adeptus instituta maioꝝ p ingenio correxit leges. ipse suas. domi foriſq̄z tulit erariū locupletauit. noua vectigalia excogitauit. copias auxit. in proceres ⁊ aulicos seuire. contumeliarie cepit. Hic enim ē ille Moamethes qui Costantinopolitanis vt supra inuenimus bellum intulit. De quo nunc referre q̄ accepimus haud alienum fuit

De expugnatione Constantinopolis

Ji

Voluerat iā pridez animo maomethes quo nā modo Constātinopolim sibi subigere posses neqz ad suam gloriam pertinere arbitrabat̄ vrbez in medio turchorum sitā esse que suo imperio nō pareret. tātoqz maius inde nomini suo decus accedere si eā vrbem expugnaret q̄zto ꝓgenitores sui idē conati turpib⁹ accept⁹ destitissent. Cum paucis igitur participato cōsilio castellū iuxta littus ad hostium bosphori paulo ab vrbe remotius aliud dissimulās incerdibili celeritate extruxit ac muniuit. bellum deinde vrbi nō modo induxit sed contra inita federa ꝯtra iusiurandū intulit simul ⁊ gerere cepit. Senserant ei⁹ animuz greci diffidentesqz suis virib⁹ ad latinoꝝ opes confugerant lacrimis ac fletibus auxilia expetentes. Surde proch pudor nostroꝝ p̄ncipū aures fuer̄ ceci oculi. q̄ cadente grecia ruiturā xp̄iane religionis partē non viderūt q̄zuis p̄uatis quemqz aut odijs aut comodi tatib⁹ occupatū salutem publicā neglexisse magꝫ crediderim. Maomethes interea coactis vndiqz copijs mirabili apparatu formidādo impetu terra mariqz regia vrbem aggressus cuniculis ac latentibus fossis altissimis actis aggere late edito ponte qua per am oppidū versus mare muros alluit vrbis lōgitudinis ad duo milia passuū raptim extructo turribus ligneis eousqz erectis vt muros (q̄zuis altissimos) excederent. machinamentoꝝ tormētorūqz multiplici adhibito genere. oppugnata est vrbs defensaqz summis vtrimqz virib⁹. non paucis dieb⁹ ad extremū vocem p̄conis totis castris inclamatū ē. Quinto kalend̄ maij milites omnes ieiuniū sanctificēt sequēti die ī armis assint vrbē extremis virib⁹ oppugnari. triduo ciuitatē militū direptioni futurā. Cōstituta die ieiuniū ad noctē vsqz seruatū. exinde lucētib⁹ stellis inuitationes cōuiuia passim habita ⁊ q̄sqz amicum ꝓpinquū notūqz habuit cū eo hilaris epulat⁹ ē. atqz vbi satis ē bibitū tāq̄z sed deinceps nunquā visuri eēnt amplexati exosculatiqz simul vltimum vale dixerūt. In vrbe aūt sacer dotes sacras ferētes ymagines sequēte populo vrbē lustrare. auxiliū de celo petere. affligere corpa ieiunijs atqz orōibus vniuersi ciues intēdere Subsecuta nocte ad sua quisqz loca defendēda rediere. erāt muri vrbis ⁊ altitudine ⁊ crassitudine toto orbe celebres sed ob vetustatē ⁊ grecoꝝ incuriaz pinnis ac ꝓpugnaculis nudi. antemuralia vero oportune comunita. in his greci salutē posuere. armati milites inter muros ⁊ an̄muralia pugnā sustinere decreuerūt. Triāgularē pene vrbis formam fuisse tradunt. duas ꝑtes alluit mare nec muri desunt ad pulsandos nauales impet⁹ idonei. qd̄ reliquum est ad terrā vergens post alta menia ⁊ antemuralia que annotauimus ingenti clauditur fossa. Ceptum est preliū paululum ante lucem cum miles Turchus periculi q̄z more patientior esset ac vulnera ⁊ sanguinez predarum dulcedinem pensaret pugnatum est in tenebris maiore turchorum pernicie in quos tela superna librabantur. At postq̄z dies illuxit dato signo vndiqz non solum Cōstantinopolis sed etiam ipsa quoqz pera. ne quid auxilij grecis prestaret. oppugnari cepta est sua cuiqz legioni murorum pars ac etiam portarum attribulata vt discretus labor fortes atqz ignauos distinguere ⁊ ipsa contentione decoris militum virtus magis ac magis attenderetur. Pari modo ⁊ nauales socij attributas partes inuadere iussit Admouentur vrbi lignee turres. conectāt milites dolabras falces scalasqz. Et iam elatis super capita scutis densa testudine succedunt. Greci saxorum pondera prouoluunt disiectaz fluitantemqz testudinem lanceis contisqz perscrutantur donec soluta compage scutorum exangues lacerosqz prosternunt. fit strages ⁊ iam turchi deficientibus animis languidius pugnant. sed adest Mahometes fortissimum quēqz nominatim vocitans vtqz in prelium redeāt adhortatur. hos premijs allicit. illos minis deterret. instauranit ex integro certamen. turchi vero rursus subruere murum portasqz quatere inniti humeris ⁊ super iteratam testudinē scandentes p̄hensare hostiū tela brachiaqz nitunt̄. iteꝝ integri cū saucijs semianimes cum expirātib⁹ euoluunt̄. cernit̄ varia peuntium forma ⁊ plurima mortis mago. Johannes iustinianus apud Genuam ligirum mecropolim nobili loco natus qui superioribus diebus solus vrbez defēdisse videbat̄ in h̄ certamine vulnerat⁹ vbi fluitare sanguinē suū animaduertit ne ceteros deterreret querens medicum clam sese pugne subtraxit. sed imperator vt abesse Justinianū cognouit quo ierit percontatur inuentūqz rogat ne pugnam deserat. ille nihilo magis flexus aperire portam iubet qua curaturus vuln⁹ in vrbem redeat. Erant autem obserate vrbis ionue quibus ad antemuralia patebat iter ne qua fugiendi facultas miltti esset ac propterea hosti fortius resisteret. fit interea remissior defensio. quod turchi aduertentes acrius incum

bunt. Et quoniam pars muri iam tormentis
eneis disiecta fossam magna ex parte opp ere
rat per ruinas ipsas scandētes antemurale cō-
scendunt grecosq̄ loco deturbant. Porta que
Johanni patuerat om̄ibus apertam fugam ꝑ-
fusiorem reddit. Tunc imꝑator nō vt regem de-
cuit pugnando sed fugiens in ipsis porte angu-
stijs quoniam cecidisse oppressus calcatusq̄ obijt.
In tanta multitudine pugnatorum duo tantū
reperti sunt q̄ se viros ostenderūt alter grecus al-
ter dalmata Theophilus Paleologus ⁊ Johā-
nes sclauus. q̄ fugere turpe putātes quom diu
turchorum impetū sustinuissent multosq̄ ob-
truncassent. denique non tam victi q̄ vincendo fa-
tigati inter cadauera hostiū occubuere. Justini-
anus in Peram quom diuertisset inde Chiū na-
uigauit ibique seu vulnere seu molestia morbū
incidens inglorius vitam finiuit. felix si in ip-
sis Bizantij menibꝰ animam exalasset in ingres-
su porte. d.ccc. circiter milites ex latinis grecisq̄
periere. partim vulneribꝰ ex tergo cōfossi par-
tim vero cōarctione oppressi. ⁊ iam hostis supio-
rem murū tenebat saxaq̄ in ci es deuoluēs in-
gredientibꝰ suis auxilio erat. Tū subito capta
vrbe cesis om̄ibꝰ qui resistere ausi sunt in rapi-
nas itur. Erat victorum infinitꝰ numerus in libi-
dinem ac seuiciam corruptior. Non dignitas.
non etas non sexus quēq̄ protegebat. Stupra
cedibus cedes stupris miscebant. senes exacta
etate feminas viles ad predam in ludibriū tra-
hebant vbi adulta virgo aut q̄s forma conspi-
cuus incidisset in manus rapientiū diuulsus
ipsos postremo direptores in mutuam ꝑniciem
agebat. dū pecuniam vel grauia templorum do-
na sibi quisq̄ traherent maiore aliorum vi trū-
cabat. Cumque in exercitu maximo ⁊ dissono ex
omnibus socijs atq̄ exteris cōflato diuerse lingue
varij mores atq̄ cupidines essent ⁊ aliud cuique
fas nihil illicitū toto triduo. In Constantino-
poli fuit templū Sophie iustiniani cesaris opꝰ
toto orbe famosum ⁊ cui compari alterū neq̄-
at nubatū sacrum supellectile ad omnes spur-
cicias patuit. Ossa martyrū que fuerant illa i
vrbe preciosissima canibꝰ obiecta ⁊ suibꝰ. Sā-
ctorū imagines aut luto fedate aut ferro dele-
te. altaria diruta. in templis ipsis aut lupana-
ria meretricū facta. aut equorum stabula. coacti
vero sunt serui verberibꝰ ac etiam tormentis do-
minorum abdita scrutari ac eruere. inuenti vero
non pauci thesauri quos in ipso belli principio
infelices suffoderunt ciues q̄bus si ꝓ defensione
vrbis vsi fuissent suam fortasse vitam ⁊ patrie
libertatē seruassent. sed auaro in aurū nulla po-
testas. captiui omnes in castra deducti. Pudet
dicere christianorum dedecꝰ. dicam tamen ⁊ po-
steritati tradere non verebor. q̄ndo persuasum
mihi est futurū aliquādo ⁊ fortasse anteq̄ mo-
riar q̄ tantam saluatori nostro illatam ignomi-
niam vlciscant. Simulacrū crucifixi quem co-
limꝰ. ⁊ verum deum esse fatemur tubis ac tympa-
nis preeūtibꝰ raptim ex vrbe hostes ad tento-
ria deserūt sputo lutoq̄ fedant ⁊ ad nostre reli-
gionis irrisionem iterum cruci affigūt. Et inde pi-
leo quem sarculū vocant capiti eiꝰ imposito co-
rona vndique facta. hic est inquiūt xp̄ianorum deꝰ.
Tū lapides lutūq̄ iactantes miris dehonestant
modis. ꝗ nihil obsunt hec deo nostro celū tenen-
ti. nec maiestatem eiꝰ quoquo mō imminuere
possunt cuiꝰ ea gloria ea sublimitas. ē ea btitu-
dinis ꝑfectio vt nec laudibꝰ hūanis extolli nec
humiliari vituperijs vllis possit. nos ista ledūt
atq̄ cōfundūt ꝑ ignauiā atq̄ desidiā. dū veri
dei cultū periri sinimꝰ ⁊ in hoc seculo bonū no-
men ⁊ in altero spē salutis amittimꝰ. Post hec
cōuiuatꝰ maomethes quom forte plꝰ solito ad-
bibisset vt sanguinem mero adderet ꝑncipes
optimatesq̄ ciuitatis captos crudelis ⁊ sanguina-
riꝰ carnifex fede misereq̄ iugulari iussit. Kirilu-
cius q̄ apud imperatorem plurimū poterat coso-
ante oclos maiori filio. altero ad illicitos vsus re-
seruato securi percussus est. Duo alij eiꝰ filij oc-
ciderant in bello. Isidorꝰ cardinalis i eo tumul-
tu captus quom veste mutata nō fuisset cogni-
tus. ccc. asperis sese redemit. Id genꝰ pecunie ē
admodū leuis. Multi ⁊ veneti ⁊ ianuenses ⁊ la-
tinorum alij gladio cesi sunt. quidam multo redē-
pti auro. Insignis hic annꝰ fuit expugnatione
cōstantinopolitana tam ex p̄iano populo fedꝰ
ac lugubris q̄ turchorum genti faustꝰ letusq̄ qui
ab ortu saluatoris xp̄i secūdꝰ ⁊ q̄nquagesimꝰ
supra millesimū q̄dringentesimūq̄ cucurrerit
annū. Perenses vetus colonia genuensiū qui ⁊
galathe nūcupantur cognita bizātiorum clade ꝑ-
usquam rogarentur maomethi deditionem fe-
cere. muri vrbis diruti. bona ꝯtra fedꝰ direpta
femine puerique ludibrio habiti. Clabasse q̄ ad
eum diem nō sine maomethis displicentia vix
erat tanq̄ constantino imꝑatori turchorum con-
silia prodidisset per miseros cruciatus vita exe-
pta ingentes quas cumulauerat opes exitio ei
fuisse tradunt. ⁊ quod amuratem dimisso im-
perio ex priuata vita reuocauit ad regnum. Au-

ctus ei⁹ pcūnia Moamethes tanto rerū succes
su tumens in hūgaros expeditionem pare cepit
q̄ p trienniū circiter instructa accersitis ex omni
regno pceribꝰ penetratis tracie montibꝰ cū ma
ximis atqꝫ infestissimis copijs ad sauū vsqꝫ flu
men puenit. ⁊ q̄nq̄ginta milia hominū in eius
exercitu fuisse tradunt̄ plerīqꝫ tertiaꝫ ptem huic
nūc ro subtraxere. Calistꝰ tert.ꝰ q̄ p idem tem
pus Romanam cathedrā sortitꝰ erat Johānez
cardinalem sancti Angeli cuiꝰ supra memini
mus p̄stante virtute virū q̄ germanos in ar
ma cōsciret turchorūqꝫ compescere impetū ad
eas ptes legatū misit. Js pmissa peccatoꝝ in
dulgentia cūctis q̄ cōtra Turchos militare vel
lent adiuuante Johanne capistrano q̄ p idem
tempꝰ hūgaris euangelizabat. cruce signatoꝝ
haud puū congregauit exercitū. non diuitū ac
nobiliū ꝗ inopis atqꝫ incompositi vulgi. Sur
dent opulentū aures euangelio nec diuinꝰ ser
mo principibꝰ auditꝰ est. cōtenti p̄senti rerū sta
tu potentes futurū christi regnū non nisi mori
entes inq̄rūt. credula paupertas facile p̄dicatori
bus obedit. supra. xl. milia signū crucꝭ accepe te
cta magꝭ fide q̄ꝫ ferro acies. Hūiades q̄ꝫ nō par
uas copias i armis habuit. appropinq̄bat spe
plenꝰ ⁊ incredibili supbia tumēs maomethes
nec iā sibi vel mōtes vł flumia obstare puta
bat gl̄iari int̄ suos hūgariā iā pene victā assere
re. latioꝝ impatorē i ppinq̄ eē dicer̄. Deleto gre
coꝝ ipio latiaꝝ instare finē turchis oīā pitura
spolia ingētia pmittere. germaniā atqꝫ italiaꝫ
militū direptōi offerre. puia cuncta turchoꝝ ar
mis iactare. sed q̄ꝫ gl̄iosus eiꝰ aduentꝰ tā turpis
atqꝫ infamis recessus fuit. albā ad ꝯfluētes da
nubij sauiqꝫ sitā puā vrbē oppugnare adorsus
obtiere neq̄q̄ꝫ potuit. pfregit machīs pōtes mu
ros. irrupe in vrbē eiꝰ acies. pugnatū est iter diu
noctuqꝫ. nūc victi nūc victores visi sūt hostes.
ad extremū vulneratꝰ sub pupilla maomethes
relictꝭ ipedimētꝭ p noctē trepidꝰ aufugit hꝰ pu
gne seriē i hystria bohēia ꝯp̄hēdimꝰ. nō ē cura
h̄ loco latiꝰ isistamꝰ. Auctores victorie tres Jo
hānes hīc i legatꝰ cardiał̄ꝰ auspicio res gesta est
Hūiades ⁊ capistrāꝰ q̄ p̄lio iterfuere. veꝝ neqꝫ
capistrāiꝰ hūiadis neqꝫ capistrāij hūiades mē
tōꝫ facere i eis lr̄is. q̄s d̄ obtēta victoria siue ad
romānꝫ pōtificē siue ad amicos scpser̄ p suū q̄s
qꝫ misteriū deū dedisse xp̄iāis victoriā affirma
uit. auarissima honorꝭ hūana mēs facilꝰ regnū
⁊ opes q̄ꝫ gl̄iaꝫ ptit̄. potuit capistrāꝰ p̄rimōiuꝫ
ꝯtēner̄. voluptates calcar̄. libidīeꝫ subiger̄ gl̄tam
vo sp̄ner̄ n̄ potuit. Dicat forsitā aliq̄s n̄ suū illi
hōorē cure fuisse ꝗ di q̄ p paupes ⁊ iermes rē xp̄i
anā saluar̄ voluerit. credimꝰ huic assētōi q̄ꝫuis
hūiadis misteriū se victorie n̄ auctorē dixerit. fe
rūt maometē ab eo tpe nūq̄ꝫ pꝰ ea eꝰ cladis mēi
nisse q̄n mētē barbāqꝫ mau d̄mulcēs q̄ssansqꝫ
caput ei diei maledixerit q̄ pug̃ ad albā ꝯseruit.

De Macedonia

Proxima thracie ad occidentē ꝛ me
ridiem cōiungit̃ Macedonia terraꝝ
impio quondam potita q̄ inter duo
maria ꝓtendit̃ egeū ꝛ adriaticum lat⁹ ei⁹ me
ridionale thessalie atq̄ʒ magnesie terga ꝓtegūt
ptem septentrionalem Peonia ꝛ Paflagonia
excipit. ꝛ ipe regiones in Macedonū postea iu
ra cōcesserunt Macedonie addite. Epir⁹ quo
q̄ʒ Macedoniam attingit ꝛ illirica terra. alte
ra meridiem. altera septentrionē excipiens. in
adriatico littore dirachiū vetus ciuitas iacet ab
cheroneso vbi sita est nacta vocabulū Epida
nus antea dicta. ꝛ a corcyreis olim cōbita. nec
ꝓcul infra terram appollonia fuit optimis in
stituta legib⁹. ꝛ Augusti cesaris q̄ grecas sibi
litteras didicit studio memorabilis. In altero
littore thessalonica est potēs quōdam ciuitas.
Quam tum epistole sancti Pauli apostoli tū
etiam magni Theodosij preceptis atq̄ʒ im
placabilis ira famosam reddidere. indignat⁹
eī ob cesos in ea iudices aliquando clementissi
mus impator vniuersum vrbis populum tru
cidari mandauit vndecim milia virorum cesa
tradunt̃. Non tulit Ambrosi⁹ mediolanensiū
pōtifex tam immane facin⁹ incorreptum. Im
peratorem ab ingressu ecclesie ꝓhibitū subire
penitentiam cōpulit. nec maximus pinceps pa
storis subire iudiciū recusauit. Hinc lex ꝓmulga
ta. vt lata ꝑ morte bon⁹ sententia ante dies tri
ginta non exequat̃. Hanc vrbem libere cōditō
nis fuisse Plini⁹ tradidit. Strabo cōditorē ei⁹
Philippū Alexandri ptem affirmat. ambo eā
attribuūt macedonie. Andronic⁹ emanualis i
peratoris Cōstantinopolitani fili⁹ hanc in par
tem hereditatis accepit. Demū Johannis fra
tris sui odio q̄ patri successit in impio venetis
tradidit. Venetis amurates (Turchoꝝ vt ante
diximus impator) eripuit. Hic reliquā Mace
doniā vsq̄ʒ ad mōtes Peonie ꝛ quā modo alba
niam vocant impio suo subiecit. Mira rerum
mutatio ꝛ flura hūani impij gloria. hec ē ma
cedonia que duob⁹ inclita regib⁹ vt philippo
ꝛ alexandro Grecia Traciaq̄ʒ subacta imperiū
ꝓtendit in asiam. Armeniam. Hiberiam. alba
niam. Capadociā. Syriā. Egyptum. Thaurū
Caucasum subiugauit. hec in bactris. medijs.
ꝑsis dominata. toto oriente possesso. indies q̄ʒ
victrix e vestigio liberi patris atq̄ʒ Herculis si
gna circumtulit. Hec eadem nostra etate spur
cissime Turchoꝝ genti subiecta tributū pende
re ꝛ iugum ferre miserrimum cogitur.

De magnesia et thessalia

Magnesiam quoq̄ʒ ꝛ thessaliā nostro
tempere turchoꝝ arma inuaserunt.
nobilissimi mōtes olimpius. pieris.
ossa pyndus. insuꝑ ꝛ othris. laphitaꝝ q̄dam
sedes turchoꝝ impio parent. penes q̄s ꝛ. lxx. vr
bes fuisse olim Plini⁹ affirmat. Tutū peneum
turchi possident. Inter flūina thessalia claris
simū iuste agoniphos hic. fluuius orit̃ inter os
sam ꝛ olimpū nemorosa ꝯualle defluens. l. fer
me stadia ꝑcurrit dimidio ei⁹ spacij nauigabi
lis. in eo cursu temeꝑ vocant. quinq̄ʒ milia pas
suū longitudie vltra visū hois seu de dextra le
uaq̄ʒ leuiter ꝯnexis attollentibus iugis int⁹ sua
luce viridantur. hac labitur pene⁹ viridi calcu
lo. circa ripas gramine amen⁹ canor⁹ auiam cō
centu. arripit amnem orchon nec recipit. ſ olei
modo supnatantem. vt dictū est ab Homero
breui spacio portatū abdicat. penales aquas
dirasq̄ʒ guttas genitas argenteis suis miscere
recusans. hec Plini⁹ de peneo. Tot xpianis bo
na turchoꝝ arma eripuere. q̄uis nostram ma
gis desidiam incussauerim. In thessalia reges
fuisse tradūt nomine grecum a quo grecia di
cta sit. Helenū quoq̄ʒ in eodem loco regnasse a
quo Helena nuncupata est. Homerus tribus
nominib⁹ thessalos appellauit. mirmidonas
helenas. ꝛ acheos. Hic sunt philarū angustie.
persarū cede insignes. que licet olim ꝑsarū im
perium tenuere turchorum tamē armis claude
re transitum minime potuere.

De Boecia

Post thessaliam boecia succedit ab ortū
in occasum porrecta euboieū mare cri
seumq̄ʒ sinum contingēs therbarū cla
ritate apud omnes ferme historicos nominata
Hic musis natale i elicōis nemore. hic salt⁹ cy
tharō et hysmen⁹ ānis ꝛ fōtes dirce arethusa ꝛ
aāgppe. que patria quondā liberi patr̄ atq̄ʒ
Herculis fuit que fortem produxi epaminun
dam non cedēs Athenis claritate. ciuitas ea no
stra etate exiguum castellum Thebarum et a
Turchis proximis annis cum reliqua Boecia
occupatum.

De hellis grecia

Sequitur hellis que a nostris appellata grecia. Acten. id est littus prisci vocauere. mutato deinde nomine acticā dixere. homerus cunctos acticā incolentes appellauit athenienses cum nondū edificata foret megra. predicte aūt Actica ex Boecia vsqȝ in histmum corinthiacū parte sui que appellatur Megaris. Circa histmum vero columna fuit in qua hic inerat titulus in parte Peloponesum spectante. Hec Peloponesus at non ionia. in parte vero megera intuente. hec nō Peloponesus sed Jonia. Jdem enim Actici ⁊ Jones fuere. Qui cū de finibus cum Peloponesiaticis sepissime disceptassent. Hanc tandem cōmuni cōsensu columnā erigi obtinuerūt. Acticam quāuis saxosaȝ ⁊ sterilem. pleriqȝ tamen mirificis laudibus extulerūt. deorūqȝ domicilium esse dixerunt. loca ipsa possidentium ⁊ parentum herorū. Jn hac ciuitas atheniensis quondam nobilissima fuit nullius indigua preconij tāta eius supfluit claritas. Eadeȝ nostro tempore parui oppidi speciem gerit. Jn eo tamen saxo quo vetustiū mirerne templum fuit. arx est per omnem greciam nominata. tum operis magnitudine. tum difficultate oppugnationis. Hanc Florentinus quidam maomecho tradidit. Cum imploratis latinorum auxilijs nullius opem inueniret curasi ob eam rem tradita inq̄s euū ignobile ducat

De Peloponesso

Peloponessus actice iungitur: totius grecie arx quondam dicta. nam pter inhabitantiū in ea gentium nobilitateȝ atqȝ potentiā ipse locorum situs pncipatū designat atqȝ impiū. multi sinus insunt ⁊ promontoria multa. insignes etiā ⁊ pmagni cheronessi. ipsa locorum varietate iocundi. formam eius Platani folio simillimam dixere. longitudine ⁊ latitudinis ferme pareȝ. Ab occasu in ortū stadiorum mille. cccc. perimetros sine ambitus omissis finibus vt Polibio placet. stadia quattuor milia continet. Arthemidorus autē superaddit. cccc. cui ⁊ Plinius consentire videtur ysidorum auctorem secutus. Jdem duo maria terram ambire dicit Joniuȝ ⁊ Egeū. Angustie vnde procedit Jstmos appellant. quinqȝ milia passuum latitudinis continentes. Has angustias pfodere Demetrius rex. dictator. Cesar Gaius princeps. Domicius Nero infausto (vt oīm exitu patuit) incepto tentauerūt. Hic Corinthus nobilis Colonia fuit. Greci principes postq̄ȝ turchorum potentia in europaȝ penetrauit ex mari ad mare producto per angustias muro Peloponessum a reliqua grecia distinxerūt. murum examiliū appellauere. Hanc prouinciā hodie moreā latini vocāt in ea achagia cōtinetur. messania. Laconia. argos. ⁊ archadia. q̄ mediū parinsule obtinet. Amurates expugnata thessalonica. subacta Boecia. ⁊ actica pter athenas. ad Examiliū vsqȝ profectus pterritis grecis diruit murū. tributumqȝ annuū (dedentibus se peloponensibus) imposuit. At cum hungari instante iuliano cardinali. sancti angeli aduersus turchos arma sumpsissent. confectisqȝ nōnullis feliciter prelijs apli⁹ instarent vigerentqȝ hostes. Cōstantinus q̄ postea apud cōstantinopolim imperauit ibiqȝ nectus est. vt ante diximus. Huius prouincie dispotus animo auctus ⁊ negare turchis tributum ⁊ examilium instaurare non dubitauit. ob quam rem magna deinde pecunia mulctatus est. ⁊ examilium denuo destructum cum victor Amurates apud varnaȝ hungaros deleuisset. deuicta Cōstantinopoli. Albani q̄ cum plures Peloponessum incolebant sumptis armis Demetrium ⁊ Thomam Cōstantini fratres regno deijcere annexi sunt. nobilem quendam greculum ad regni fastigium assumentes vtraqȝ pars auxilium Maomethis implorauit. Jlli enim nobilior pars visa iustior auxilia aduersus albanos demetrio fratriqȝ tradita. Albani subacti prioribus dominis paruere Maomethi quindecim milium aureorum tributum pensuum. Thomas quāuis hereditario iure imperatorem se dicere posset cuius maiores longa serie grecorum nomine imparauere. metu tamen mahometi eo titulo abstinuit. Cum Calixtus summus pontifex. maxime christianos principes in sui pontificatus initio aduersus Turchos inuitaret existimauit Thomas Turchorum imperium proculdubio ruiturum. Maomethiqȝ tributum negauit. Cum vero non tam magnifica facta q̄ȝ etiam verba esse animaduertit. persoluto eniȝ tributo ⁊ adiectis donis Maomethi turchorum imperatori reconciliatus est. Nunc vero si vera est fama que per hos dies allata est violare ⁊ fidei maiorem subire penam compulsus Maomethi vero prorsus subiectus est Peloponessus tota Turchorum imperio adiecta.

Sequitur nunc de Achaia prouincia ⁊ de descriptione eius.

Achaia

Ergredicti Peloponessum perangusti as istini ad reliquaz greciã Strabo ꝛ Plini⁹ occurrere acticam tradunt ptolome⁹ achaiam ei⁹ fines hoc modo descri-bit. ab occasu. Epyrũ a septentriõe macedonia ꝛ partem egei pelagi collocat. ad orientẽ eius-dẽ maris terminos ponit vsqꝫ ad summũ pro-montoriũ. ad meridiẽ adriaticũ pelagus iuxta littus qd̃ Acheolus amnis irrũpit in corinthi-co sinu. Quod si ita est acticã. boetiã. phocidez. thessaliã. magnesiã. etholiã ꝛ acarnaniã acha-ia ipa cõplectit̃. Idẽ tñ Ptholomeus alio loco mediterraneas Peloponessi ciuitates enũerãs elicẽ. burã. helenã. phereciã. i achaia eẽ dicit. ꝛ p̃ paz eẽ achaiã intra peloponessũz affirmat no-bis q̃ p̃nti op̃is instituto res peloponesiaticas ꝛ acticas breuit̃ obsoluim⁹ ꝛ ad occidẽtẽ festia-mus. acarnãia p̃or occurrit int̃ epiꝝ boetiãqꝫ p̃ tẽsaz cui etholia vl̃ ꝯiũcta l̃ ꝯmixta eẽ videt̃. hec hodie ducat⁹ appellat̃. Johẽs vitimili⁹ natõe si cul⁹ filiã suã dispoto acarnie in m̃rimõiũ dedit. Exin veñtib⁹ acarnaniã turchis ac gencꝝ obsi dẽtib⁹ cũ puero eq̃tatu mare traiecit. obsessores inuasit. stragẽmqꝫ mẽoratu dignã edidit. nam p̃ua mãu ĩgẽtes fugauit copias salutẽqꝫ gẽero p̃pit. q̃ tñ paulopostea p insidias capt⁹ a tur chis regnuz amisit epirum tamen eius adhuc nomine teneri ferunt

De Epiro

Epyrus in occidua p̃te ab acrocerau-nis mõtib⁹ incipit p̃tenditurqꝫ v̈sus orientẽ vsqꝫ ad ambrachiũ sinũ p sta dia mille trecẽta septẽtrionalẽ ei⁹ p̃tẽ ptholome us macedonie ꝯiũgi tradit. oriẽtale achaie vsqꝫ ad ostia fluminis acheloi. occidẽtale lat⁹ Ionico excipi pelago asserit Strabo ausoniũ h̃ idẽ ma re appellauit. in epyro. xxiiij. fuisse gẽtes theo-põpus tradidit. celebratissime chaões ꝛ molo losi regnũ q̃nqꝫ tẽnet̃ p̃us q̃dẽ chaões posteri⁹ molosi q̃ p regũ ꝯgnatõez ex eacidaꝝ sanguine p̃gẽiti mirumĩmodũ amplificati fuer̃t. Penes q̃s dodone vetus oraculũ ꝛ nobile viguit. Orã hui⁹ terre maritimã felicẽ atqꝫ vberẽ tradidere. multeqꝫ olim vrbes ꝛ oppida munitissima in epiro fuere. sed p̃pter pp̃loꝝ rebelliones quib⁹ cum romanis cõtenderunt p̃uincia vastata ẽ. lxx. enĩ epyrataꝝ vrbes a Paulo emilio impe-ratore funditus euersas esse auctor est polibius victis Macedonibus ꝛ p se rege supato Ex qui bus enim maximum numerum viris moloso-rum extisse ꝛ mortaliũ centum quinquaginta mila in seruitutem redacta. Plinius veronen-sis hanc cladem Macedonibus attribuit. du-asqꝫ etiam vrbes ruine adiecit. credo vero quia Macedones Epyrotarum imperium obtine-bant. vtranqꝫ vero gentem Plinium compre-hendisse. Apud epyrum actica pugna late me morabiles cõmissa est. in qua cesar Augustus

marcū anthoniū nauali prelio vicit ⁊ sil egypti reginam cleopatram .nam ⁊ ipa huic certami ni pñs fuit. Ob quaz rem victor augustꝰ in am brachio sinu vbem ꝓdidit eiqz vocabulū indi dit nicopolim id ē victorie ciuitatez. ambrachij sinꝰ hostiū paulo q̄z stadia q̄tor maiꝰ ē. circui tꝰ stadia. ccc. amplectit. optima oī ex parte sta tio. Ingredientibꝰ occurrebant oli a dextra ha bitantes greci accarnones ⁊ appollinis citij tem plū quondam in tumulo ad hostiū eminēs cui campꝰ subiacuit locūqz habens in naualia .in quibꝰ cesar vnū viginti naues decimaz noiere posuit ab vno remoz ordine vsqz ad deciremes adiūgens. Sinistra vero incopolis est ⁊ epyrotaz colonia. Cassope nostra etas epyrū arton appellat. Circa litꝰ eiꝰ paucis añ annis proꝑfectꝰ regie classis nomine Wilhelmꝰ marinus triremes venetoz insecutꝰ cōprehendit atqz incendit in eodē littore apd acroceraunios mōtes sitiri hadrie nauigationem ionijz incipe pelagus Straboni visum est. apud quem mare ausonium idem id quod ionium esse apparet. cuz Epyri oram ausonio ablui pelago affirmet.

De Albania

QVe nunc albania dicitur olim macedonie porcio fuit ad occidēte versa in qua dirathiū ⁊ appolōiaz fuisse prodidimꝰ non incelebres prisco seculo ciuitates. Sermo genti neqz grecis neqz illiricis notꝰ. Cerdimus hoc genus homidum ex albania quondam venisse que vicina colchidi in asiaticia scithia memorat vt sepe barbaraz inundatio nationum grecie atqz italie prouincias occupauit. In hac terra potens Camusa fuit qui xp̄ianis pertibus ortꝰ paz tēar catholice fidie ad mahometis insaniam declinauit. Sed q̄zleniter xp̄m deseruit tam facile Mahometis sacra contemsit. redijt em̄ ad paternaz legem. ⁊ q̄zuis vtrāqz religionem cōtempserit neutri fidꝰ christianus tamen mori q̄z turchus maluit. Paulopꝰ Constantinopolitanam cladem morbo extinctus Georgius scanderbechus eiꝰ hereditatem accepit nobili loco natus q̄ etatem pene omnez in armis pro christi nomine pugnando cōsumpsit. multas ⁊ magnas turchoruz turmas bello vicit ⁊ delenit. soluszqz quodammodo regionem illam in euangelio christi continuit. q̄zuis hodie hostili ferro petita magna ex pte deserta ferat. Rex Alfonsus sepe milites in albaniam misit ⁊ croyam vbem in potestatem acceptaz a turchis defendit. Nepos scanderbechi ex fratre cum turchoruz parti fauens insidias patruo moliret ab eo captus est ⁊ ad Alfoncium missus in carcerem coniectus est. Calistus quoqz romanus pontifex auxilia pecuniaria Scanderbechio non pauca misit Velona in albania ñ magna ciuitas est in portu maris sita qua breuissimus est in ytalia traiectꝰ. Hanc pazaietes primus ex turchis occupauit rebellantem annuates recuperauit. nescio enim quod maluz minatur ytalie.

De illiria

POst albaniam illirice sequuntur gentes ad occidentez septentrionemqz versē. hoc etenim genꝰ hominum nostra etas Sclauos appellat. ⁊ alij Bosinenses. alij dalmate. alij croaci carniqz histri nmcupant. Bosinenses introrsus ad Pannoniam vergunt septentriōi expositi. reliqz vero adiacentes mari ad timauj vsqz fontes ꝓtendunt. Hinc Ausonium illinc Pannoniam intuentes. Timauus autem in intimū adriatici maris sinum excurrit. cuius fontem matrem appellari marꝰ strabo ꝓdidit. In Bosina etenim rex gentis Stefanus nomine (sic enim reges suos appellare cōsueuere) q̄nis christi religionem sectaretur. diu tamen baptismi sacramento abstinuit. sed anno supiori vocato ad se iohāni cardinali sancti Angeli cuius sepe meminimus ab eo baptismatis vnda ꝓfusus ⁊ sacris nostris rite initiatis turchis q̄bus cum federe iunctus erat bellū indixit. nunc paululum nutare affirmat. In hac religione q̄plurimum heretici possunt. q̄s vocant manicheos pessimum genus hominū qui duo p̄ncipia rerum ꝓdunt. alterum bonorum. alterum vero malorum. nec p̄matum romane ecclesie tenent. nec christū equalem cōsubstantialemqz patri esse fatentur. horuz cenobia in abditis ⁊ mōtiū conuallibꝰ sita ferunt. in q̄bus egrotātes matrone seruientes sanctis viris si euaserint ad certum tempus deo vouent. reddite sanitati p̄mittentibꝰ viris vota psoluūt. p̄miscue inter mōachos p̄finito tp̄e viuētes. hāc labē nulla sedis aplice decreta. nulla xp̄ianoruz arma delere potuerūt. Sinit ad nostram exercitationem regnare hereticos deus.

De Dalmatia

In dalmacia raguseos magnis affecit cladibus Steffanus inter bosnenses ⁊ Dalmatas ducatū possidens ⁊ mancheoꝝ veneno infect⁹. q̄ ⁊ si christianos ꝑ insidias captos sepe turchis venūdauerit. mittere tamen oratores Romam ⁊ auxilia sedis apostolice petere non erubuit. ei⁹ vero belli sumpt⁹ ex christianis petens qd̄ gesserat in christianos nec defuere q̄ tam impijs verbis aures accomodarent.

De Croacia

In croacia australis mulier q̄ nuptias comitis cū esset inferiore sanguine. morū prestantia ⁊ forme elegantia meruit. dū laxandi animi gratia ex castello in castellū obeq̄tat subito turchoꝝ interuentu capta ⁊ apud eos aliquamdiu detenta. impatientia tādem mariti non ꝑuo auro redempta est. Querat fortassis aliq̄s vbi nam liburniam dimiserim⁹ quam ꝑmeasse Anthenorem. ytaliam petentem insignis poeta cōmemorat. Cōfusi sūt admodū ꝓuinciaꝝ fines nec expedire noua facile est ne dum q̄s vetustissima possit absoluere. Plinius liburnie finem initū esse Dalmacie dixit ⁊ traguriū marmore natū. in ea esst Salonam quoq̄ coloniam que ab iadera centū et duodecim milib⁹ passuuz abfuit. Jadera vero centū seraginta a Pola distare. ex quo fit vt inter Croatinos ⁊ dalmatas liburni sedes habuerūt forsitan ⁊ Croatini nouū gentis nomen liburnoꝝ loca inuaserūt nobis hec indicasse sufficiat. si q̄s certiora desiderat priscos euoluat autores. Ptholome⁹ liburniam dalmatiam atq̄ illiridem simul confudit. ⁊ illiridi q̄dem a septentrionali plaga pannoniaz occurrere dixit. ab ortu superiorem Mysiam. ab occasu Hystriam. a meridie macedoniam ⁊ adriaticū latus.

De hiltria

Histriā veteres ytalie ꝑtem tradiderūt in q̄ ꝑetiū ⁊ pola est ⁊ Justātinopolis quā caput hystrie vocant inconuenienter. italie tamē iungit̄ adriatico sinu disiecta ⁊ in peninsule modū circūdata mari qua cōtinenti applicat̄ a tergo. lapidea est mōtana regio quā Prisci Albaniā vocauere. Plini⁹ Histriā adherere liburnie dixit. Ex q̄ palā fit croatinos liburnoꝝ loco succedere. Histriam ab histro amne dictā ferūt quem a danubio in adriam sluere falso tradidere. cui errori ⁊ pomponius mella ⁊ nepos Padiacola aures adhibuit nullus enim ex danubio amnis in Adriaticum effundit̄ mare. Argunataꝝ eos fabula decipit quos ꝑ histrū ex mare Pontico in Histriam vectos memorie ꝓditū est. sed cōstat eos ex histro in sauū aduerso flumine nauigasse. Deinde vero nauportū quem hodie labricū appellari putauerim. cuius paludem lūgeū Strabo appellat. Ex Nauporto vero ꝑ mōtes humeris aduecta nauis in adriaticū ꝑuēit. Histri hodie sclaui sunt q̄zuis maritime vrbes ytalico sermone vtant̄ vtriusq̄ lingue peritiam habentes. pars ꝓuincie melior ea que maritima vēetoꝝ imperio subiecta est. Mediterranea. domus austrie possidet. Oppidum. s. viti quod ad flumen ticiū situ est falsenes habent. Ex quo loco ad aq̄legiam mille stadia esse tudidanus qui domuit histros tradidit finem ytalie musie flumini tradidere. In hac terra nihil etate nostra memoria dignū gestum esse accepim⁹. q̄zuis australes ⁊ venetos magna de finib⁹ cōtentio agitauerit ⁊ vtriusq̄ ꝑti subditi armis cōtenderint. ad quas lites cōponendas nos aliquando ab imꝑatore missi q̄zuis inducias belli fecim⁹ ⁊ nouos terminos cōstituim⁹ vniuersam tamen litem amputare neq̄uimus.

De Carnia nunc germanie prouincia

Carni inter quos lapides enumerant̄ histros sequunt̄. Sclaui tamen quorū sermo regionē obtinet carnos bifariam diuidūt duplicem carniolam esse dicentes. Alteram siccam ⁊ aquarum indiguam in qua histros ponunt ⁊ Carsos. qui medios inter labacum ⁊ tergestum incolunt mōtes ⁊ ad Tymanum vsq̄ proferunt. Alteram vero irriguam in qua flumen sauus ortuz habet ⁊ nauportus qui habitus hodie appellatur ⁊ alij q̄z plures fluuij. In hac etenim ꝓuincia dum Fridericus Romanorum imperator coronam regni theutonici apud aquensem ciuitatem peteret Vlricus cilie comes ⁊ Albertus imperatoris frater coniunctis viribus labacum insigne oppidum ex flumine cui adiacet dictū obsidione cinxere. diu machinis omnis generis oppugnauere sed a Friderici militibus non sine claude expulsi ⁊ castris exuti diuitem suppellectilem ꝑdidere. hoc oppidum sclaui ⁊ itali lublana vocāt ex lugia palude sumpto vocabulo.

De Carinthia germanie prouincia

Carinthia montana ⁊ ipa regio carnis applicat ad ortū ac septentrionē stirie iuncta. ad occasum ⁊ meridiem alpes Italas ⁊ fox Julij cōtingit. multe in ea valles colles⁊ feraces tritici. multi lac⁹. multi amnes quox p̄cip⁹ drau⁹ qui p stiriam ac pannoniā in danubiū ferē haud inferior fluuo. Imperiū p̄uincie australes obtinent ⁊ archiducē appellat cui ea regia paret. Quotiens nou⁹ princeps reipublice gubernationē init solennitatem nuptiarū alibi auditā obseruāt. nō longe ab oppido sancti viti in valle spaciosa vetuste ciuitatis relique visunt cui⁹ nomen tempis abolenit antiquitas. Jurta in pratis late patentib⁹ marmore⁹ lapis erect⁹ est. hunc rustic⁹ ascendit cui p successionē stirpis id officiū hereditario iure debet. a dextera bos macer nigri coloris astat ad sinistram pari macie deformis equa. frequens citra eum populus ⁊ omnis rusticia turma. tuz princeps ex aduersa pratoꝝ parte procedit purpurati eius proceres ambiūt verillū ante ipsuz ⁊ insignia ambiūt verillum ante ipsum ⁊ insignia principatus comes gorcye q̄ pallatij curaz gerit. inter. xij. minora verilla p̄ferrit. reliq̄ magistrat⁹ sequunt. nemo in eo comitatu dignus honore videt nisi princeps p seipsi rustici speciem ferēs. agrestis ei vestis vestis agrestis pileus. calceusq̄z ⁊ bacul⁹ in manu gestat⁹ pastorē ostēdit. quē postq̄z rustic⁹ ex lapide venientem conspicatus est sermone Silauico (sunt enī ipi corinthiani sclaui) quis hic est inclamat cuius tam superbū incessum video. respondent circūstantes principem terre aduentare. tum ille iustus ne iudex est salutem patrie querens. libere conditōnis. dign⁹ honore. est ne christiane cultor fidei ⁊ defensor respondent omnes sit ⁊ erit rursus ille. q̄ me iure ab hac sede dimoueat. Ait goricie comes. seraginta denarijs abs te hie locus emit. iumenta hec tua erūt boues atq̄z cēm ostendens. vestimēta quoq̄ principis que paulo ante eruit accipies eritq̄z domus tua libera ⁊ absq̄z tributo. Quib⁹ dict⁊ rusticus leui alapa p̄ncipi data bonū iudicē esse iubet ⁊ surgens iumentaq̄z secum adducens loco cedit. Princeps vero⁹ fenso lapide nudū gladiū manu vibrās ad omnem se partem conuertit equum iudiciū populo promittens. ferunt ⁊ aquam frigidaz rustico allatam pileo bibere tanq̄z vini vsum damnet. Deinde ad ecclesiam solensem pegit que in propinquo tumulo sita est sancti Petri vocabulum habens ⁊ olim pontificalis fuisse vbi peractis sacrificijs princeps rustica indumēta deponit paludamentūq̄z indut. comitatusq̄z splendide cum proceribus in prata reuertitur ibiq̄z pro tribunali sedens ius patentib⁹ dicit ⁊ feda confert. Fama est anno. d. ⁊ ducentesimo nonagesimo post christi saluatoris ortum imperante. Carolo magno ducem gentis

Jguonem nomine ingens conuiuium ꝓuincia
libus pparasse. ⁊ aggrestibus quidem ad con-
spectū suum intromissis in vasis aureis atqꝫ ar
genteis. nobilib⁹ vero ⁊ magnatibus ꝓcul ab
oculis collocatis fictilibus ministrare iussisse.
Interrogatus cur ita faceret respondisse. nō tā
mundos esse qui vrbes ⁊ alta palatia qꝫ qui a-
gros ⁊ humiles casas colerent. Rusticis q̄ chri
sti euangelium accepissent. baptismatis vnda
purificatis candidas ⁊ nitidas esse aīas. nobi
les ac potentes qui spurcicias ydolorum seque-
rentur. sordidas ac nigerrimas. se vero pro ani
marum qualitatibus instruxisse cōuiuium Ca
stigatos ea re nobiles cateruatim sacre baptis
matis vndam querentes breui tempore sub vir
gilio ⁊ arnone iuuauensibus episcopis vniuer-
sos christi fidem accepisse. Hinc hunos inuesci
endi principis rusticitati ductus. Fuit aūt dux
corinthie venator impij ad quem lites veneto
rum omnium deferebant. vocatus in iudicio
coram impatore querelantibus non nisi Scla
uonica lingua respondere tenebat. Multa hu
ius prouincie fuisse ornamenta comemorant.
multa priuilegia. facile id creditū est quādo im
peratorem lodouicum eius terre ducatum filio
suo Arnolfo primogenitus cōtulisse nō ambi-
guum est. Est ⁊ alia huius ꝓuincie cōsuetudo
in oppido quod Clagefurcium appellant cō-
tra fures durissima. Si quis in furti suspicio-
nem inciderit mox captus laqueo suspēsus vi-
tam finit. Sumpto supplicio post triduum de
suspitione iudicant. si reum fuisse necatum in-
ueniunt pendere cadauer infame sinunt donec
sua sponte consumptus decidit. Sin non de-
positum in cimiterio condunt. iustumqꝫ fun⁹
epublico faciūt ⁊ anime gratas exequias. In
hac ꝓuincia comes gorcie Vlricus vir muliere
corruptior impuberes filias media nocte ad po
tum surgere cōpulit increpitans qui sine siti so
mnū agerent. cum pastoribus ⁊ subulcis sepi-
us qꝫ cum nobilibus conuersatus est. Senex su
per glaciem cum pueris lusit. Inter vulgata ve
ro scorta frequentissime latuit. Raro etenim in
aula pransus est. Solus cocum adiens offulas
in ipa coquina vorauit. vestes vero induit viles
ac perunctas. pectus nudum ⁊ apertum osten
dit. oculi semper lachrimantes fuere. Quem cū
aliquando ad se venientem. Frideric⁹ impera
tor ex fenestra intuitus esset me vocitans. age
inquit o Enea principem qui ad nos properat
contemplare. Si quem mundiorem pulchrio-
remqꝫ videris aliquando effare. mihi cum sa-
tis principem comitemqꝫ considerassem foda
rusticitas visa est que dominatum assecuta e-
gregium seruitio premeret. Huic vxor natione
vngara. forma prestanti ⁊ audacia plusqꝫ vi-
rili vincula induit. Mox Vlrici comitis Cilie
auxilio liberatus vxorem domo pepulit. nec eti
am diu post vita funct⁹ filios bone indolis a-
dolescens ⁊ matri qꝫ sibi similis reliquit here-
des.

De Stiria germanie pro uincia.

STiria quam quondam valeriam in-
uenimus nuncupatam ad orientem
pannonie iungit. latus eius septentri-
onale austriā respicit. ad occidentem ac meridi
em carnis ⁊ corinthus occurrit. eodē quoqꝫ ꝓ-
uincia montana est. qꝫuis in orientem porrecta
planicies non paruas habet. Drauus ac mura
insignes fluuij terrā irrigant. mura in drauum
exonerat. Ille in danubium. Vrbiū populi ple
rūqꝫ teuthones Sclaui q̄ citra drauū rura co-
lunt. Imperium australis familie est in eo oppi
dum vetus qd̄ ciliam vocāt nōnulli Sillateūꝫ
appellatū quōdam existimant ⁊ opus fuisse lu
cij sille. de qua re nobis nihil exploratū est. mul
te ibi vetustatis reliquie visunt ⁊ romanorum
nomina pncipū sepulchralia marmora referūt
In eo pfuit etate nostra fridericus comes. q̄ cū
esset in libidinem ꝓnissim⁹ ⁊ olim veronice con
cubine incensus amore legittimam cōiugem ex
comitib⁹ croacie natam sua manu interemisset
cōcubinam vero pater eius hermannus vt est
potentum iusticia ⁊ in ꝓfluentem dimersisset
vxores passim maritis abstulit. puellaꝝ greges
in pallaciū rappuit. ꝓuinciales ꝓ mācipijs ha
buit. eccliaꝝ bona diripuit. monetarum falsa
tores. veneficos. ariolos. nigromantes vndiqꝫ
ad se cōsciuit. Et qꝫuis anno iubilei iā nonagē
ri⁹ indulgentiaꝝ causa Romā petisset reuersus
tū nihilo melior visus est. Interrogat⁹ q̄d sibi
Roma ꝓfuisset ⁊ in pstinos mores relapso. Et
calciator m eus inq̄t ad cōsuendas ocreas post
visam Romā redijt. Huic vita funct⁹ Vdalri-
cu⁹ fili⁹. ꝑ cetera similis ingenio. tantum ⁊ elo-
quentia maior. Quo sicut dictū est interfecto q̄t
tuor ⁊ viginti competitores hereditatis fuere.
vt qui viuens vndiqꝫ bella cōciuerat moriēs qꝫ
seditiōes excitaret. Sed optimates terre posses-
sionem impatori Friderico tradendam censu

erunt ea lege vt competitoribus secundum pro-
uincie consuetudinem in iuditio responderent.
Relicta vlrici armis defendere q̃e possidebat
decreuit. Fridericus manu potenti cum plura
castella obtinuisset cilia tandem receptus est
Arces loci tradente iohanne vitonitio natione
bohemo. qui fuisset magister militie comi-
cis accepta cesaris pecunia a coniuge eius defe
cit. sed mox penitentia ductus grande ausus t
inexpiabile facinus tanquam scelus scelere re-
dempturus imperiam sibi securum t
cum paucis cilie morantem nocte concubia in
tercipere aggressus est. Corruptis nanq; opida
norum pleriscq; qui sibi aduenienti partem op-
pidi traderent. hora constituta cum octingen-
tis equitibus intromissus cũcta miscere armis
cepit. Affuit diuina pietas Friderico que illi p̃-
ter consuetudinem in arce superiore t humana
ope munitissima ea nocte dormiendũ suaserat
pceres qui remanserant in oppido capti oẽs in
quos t Johannes vnguadius cunctis stirien-
sibus opulentior cum Georgio fratre abduca
tus est. necnon Vlrico Austrie cãcellario. q̃uis
esset episcopus t ad ecclesiam confugisset par-
sim est vsq; adeo apud hoies nostri seculi divi
na t humana iura pierunt. Traditori Bohe-
mio diuiti spolio locupletato non defuerunt ex
illo tempe adiutores. ¶ Fama est ea q̃celebris
inter Stirienses nobilem quempiaz fuisse cui
sepe in animũ ceciderat t seipsum laqueo suspẽ
dere. id egre ferentẽ ex docto quodã viro reme-
diũ petiuisse. aduersus eam temptationẽ. Con
siliũ datum ppiũ vti sacerdotẽ conduceret. q̃
sibi manente in arce quadam solitaria singu-
lis diebꝰ rem diuinã faceret. patuisse nobilem.
atq; in annũ ferme cõtinuasse nulla suspẽdi co
gitatõe intercurrente. Postremo rogatũ a sa-
cerdote vt p̃sbytero vicino q̃ dedicationez eccle
sie in primo monte habituꝰ esset auxilio esse
posset. licentiã dedisse pponẽtẽ in animo pau-
lo post seq; t sacrꝰ interesse stetisse diu postea nũc
vna nũc altera causa retentũ. deniq; circa meri
diẽ pfectũ agresti cuidã in nemore occurrisse q̃
rem diuinã in monte pactũ esse populũq; oẽm
abijsse diceret. ptristatũ eo nuncio nobilem in-
felicẽ se eẽ dicentẽ q̃ eo die sacrũ corpus xp̃i non
vidisset. agrestem cõsolari cepisse venditurꝰ si
vellet nobiles emere p̃miũ qđ interessendo divi
nis meruisset. sagũq; nobilis petiuisse p̃cij noie
venditione facta nobilẽ nihilominus montem
ascẽdisse atq; orasse in tẽplo. reuersus autem in
proxima arbore suspensum agrestem inuenisse
sed postea diris cogitationibus haud quaq; ve
ratum fuisse. In hac pouincia decoctum sal
ad vicinas regiones importatur. Ea t ferri mi
neras locupletas habet. t argenti fodinas nõ
ignobiles. q̃uis in curia principum argentum
haud multum effundatur

De austria germanorum celebri prouincia

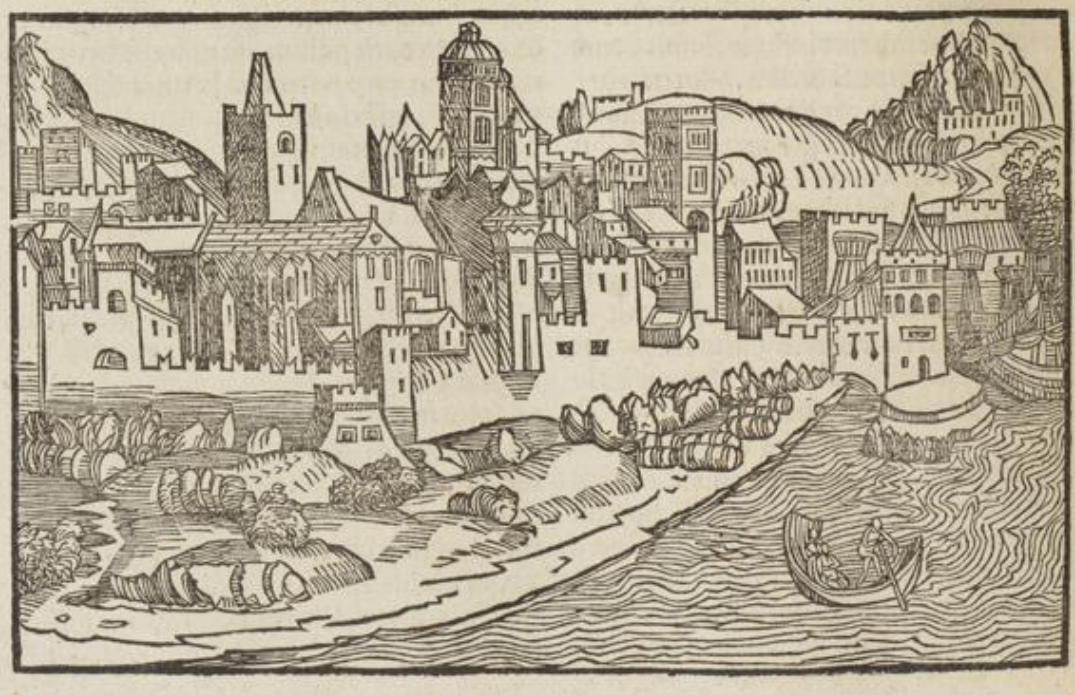

Iguonem nomine ingens conuiuium puincia
libus pparasse. et aggrestibus quidem ad con
spectū suum intromissis in vasis aureis atq3 ar
genteis. nobilib9 vero et magnatibus pcul ab
oculis collocatis fictilibus ministrare iussisse.
Interrogatus cur ita faceret respondisse. nō tā
mundos esse qui vrbes et alta palatia q3 qui a
gros et humiles casas colerent. Rusticis q̄ chri
sti euangelium accepissent. baptismatis vnda
purificatis candidas et nitidas esse aīmas. nobi
les ac potentes qui spurcicias ydolorum seque
rentur. sordidas ac nigerrimas. se vero pro ani
marum qualitatibus instruxisse cōuiuium Ca
stigatos ea re nobiles cateruatim sacre baptis
matis vndam querentes breui tempore sub vir
gilio et arnone iuuauensibus episcopis vniuer
sos christi fidem accepisse. Hinc hunos inuesci
endi principis rusticitati ductus. Fuit aūt dux
corinthie venator impij ad quem lites venero
rum omnium deferebant. vocatus in iudicio
coram impatore querelantibus non nisi Scla
uonica lingua respondere tenebat. Multa hu
ius prouincie fuisse ornamenta comemorant.
multa priuilegia. facile id creditū est quādo im
peratorem lodouicum eius terre ducatum filio
suo Arnolfo primogenitus cōtulisse nō ambi
guum est. Est et alia huius puincie cōsuetudo
in oppido quod Clagefurcium appellant cō
tra fures durissima. Si quis in furti suspicio
nem inciderit mox captus laqueo suspēsus vi
tam finit. Sumpto supplicio post triduum de
suspitione iudicant. si reum fuisse necatum in
ueniunt pendere cadauer infame sinunt donec
sua sponte consumptus decidit. Sin non de
positum in cimiterio condunt. iustumq3 funus
publico faciūt et anime gratas exequias. In
hac puincia comes gorcie Vlricus vir muliere
corruptior impuberes filias media nocte ad po
tum surgere cōpulit increpitans qui sine siti sō
nnū agerent. cum pastoribus et subulcis sepi
us q3 cum nobilibus conuersatus est. Senex su
per glaciem cum pueris lusit. Inter vulgata ve
ro storta frequentissime latuit. Raro etenim in
aula pransus est. Solus cocum adiens ofulas
in ipā coquina vorauit. vestes vero iduit viles
ac perunctas. pectus nudum et apertum osten
dit. oculi semper lachrimantes fuere. Quem cū
aliquando ad se venientem. Fridericus impera
tor ex fenestra intuitus esset me vocitans. age
inquit o Enea principem qui ad nos properat
contemplare. Si quem mundiorem pulchrio
remq3 videris aliquando effare. mihi cum sa
tis principem comitemq3 considerassem foeda
rusticitas visa est que dominatum assecuta e
gregium seruitio premeret. Huic vxor natione
vngara. forma prestanti et audacia plus q3 vi
rili vincula induit. Mox Vlrici comitis Cilie
auxilio liberatus vxorem domo pepulit. nec eti
am diu post vita funct9 filios bone indolis a
dolescens et matri q3 sibi similis reliquit here
des.

De Stiria germanie pro uincia.

Stiria quam quondam valeriam in
uenimus nuncupatam ad orientem
pannonie iungit. latus eius septentri
onale austriā respicit. ad occidentem ac meridi
em carnis et corinthus occurrit. eodē quoq3 p
uincia montana est. q3uis in orientem porrecta
planicies non paruas habet. Drauus ac mura
insignes fluuij terrā irrigant. mura in drauum
exonerat. Ille in danubium. Vrbiū populi ple
rūq3 teuthones Sclaui q̄ citra drauū rura co
lunt. Impium australis familie est in eo oppi
dum vetus qd ciliam vocāt nōnulli Sillatenz
appellatū quōdam existimant et opus fuisse lu
cij sille. de qua re nobis nihil exploratū est. mul
te ibi vetustatis reliquie visunt et romanorum
nomina pncipū sepulchralia marmora referūt
In eo pfuit etate nostra fridericus comes. q̄ cū
esset in libidinem pniissim9 et olim veronice con
cubine incensus amore legittimam cōiugem ex
comitib9 croacie natam sua manu interemisset
cōcubinam vero pater eius hermannus vt est
potentum iusticia et in pfluentem dimersisset
vxores passim maritis abstulit. puellarū greges
in pallaciū rappuit. puinciales p mācipijs ha
buit. ecclīarū bona diripuit. monetarum falsa
tores. veneficos. ariolos. nigromantes vndiq3
ad se cōsciuit. Et q3uis anno iubilei iā nonagē
ri9 indulgentiarū causa Romā petisset reuersus
tn̄ nihilo melior visus est. Interrogat9 qd sibi
Roma pfuisset et in pstinos mores relapso. Et
calciatorem eius inq̄t ad cōsuendas ocreas post
visam Romā rediit. Huic vita funct9 Vdalri
cu9 fili9. p cetera similis ingenio. tantum et elo
quentia maior. Quo sicut dictū est interfecto q̄t
tuor et viginti competitores hereditatis fuere.
vt qui viuens vndiq3 bella cōciuerat motus q3
seditiōes excitaret. Sed optimates terre posses
sionem impatori Friderico tradendam censu

erunt ea lege vt competitoribus secundum pro-
uincie consuetudinem in iuditio responderent.
Relicta vlrici armis defendere q̃e possidebat
decreuit. Fridericus manu potenti cum plura
castella obtinuisset cilia tandem receptus est
Arces loci tradente iohanne vitonitio natione
bohemo. qui fuisset magister militie comi-
cis accepta cesaris pecunia a coniuge eius defe
cit. sed mox penitentia ductus grande ausus t
inexpiabile facinus tanquam scelus scelere re-
dempturus imperiam sibi securum t
cum paucis cilie morantem nocte concubia in
tercipere aggressus est. Corruptis nanq; opida
norum pleriscq; qui sibi aduenienti partem op-
pidi traderent. hora constituta cum octingen-
tis equitibus intromissus cũcta miscere armis
cepit. Affuit diuina pietas Friderico que illi p̃-
ter consuetudinem in arce superiore t humana
ope munitissima ea nocte dormiendũ suaserat
pceres qui remanserant in oppido capti oẽs in
quos t Johannes vnguadius cunctis stirien-
sibus opulentior cum Georgio fratre abduca
tus est. necnon Vlrico Austrie cãcellario. q̃uis
esset episcopus t ad ecclesiam confugisset par-
sim est vsq; adeo apud hoies nostri seculi divi
na t humana iura pierunt. Traditori Bohe-
mio diuiti spolio locupletato non defuerunt ex
illo tempe adiutores. ¶ Fama est ea q̃celebris
inter Stirienses nobilem quempiaz fuisse cui
sepe in animũ ceciderat t seipsum laqueo suspẽ
dere. id egre ferentẽ ex docto quodã viro reme-
diũ petiuisse. aduersus eam temptationẽ. Con
siliũ datum ppiũ vti sacerdotẽ conduceret. q̃
sibi manente in arce quadam solitaria singu-
lis diebꝰ rem diuinã faceret. patuisse nobilem.
atq; in annũ ferme cõtinuasse nulla suspẽdi co
gitatõe intercurrente. Postremo rogatũ a sa-
cerdote vt p̃sbytero vicino q̃ dedicationez eccle
sie in primo monte habituꝰ esset auxilio esse
posset. licentiã dedisse pponẽtẽ in animo pau-
lo post seq; t sacrꝰ interesse stetisse diu postea nũc
vna nũc altera causa retentũ. deniq; circa meri
diẽ pfectũ agresti cuidã in nemore occurrisse q̃
rem diuinã in monte pactũ esse populũq; oẽm
abijsse diceret. ptristatũ eo nuncio nobilem in-
felicẽ se eẽ dicentẽ q̃ eo die sacrũ corpus xp̃i non
vidisset. agrestem cõsolari cepisse venditurꝰ si
vellet nobiles emere p̃miũ qđ interessendo divi
nis meruisset. sagũq; nobilis petiuisse p̃cij noie
venditione facta nobilẽ nihilominus montem
ascẽdisse atq; orasse in tẽplo. reuersus autem in
proxima arbore suspensum agrestem inuenisse
sed postea diris cogitationibus haud quaq; ve
ratum fuisse. In hac pouincia decoctum sal
ad vicinas regiones importatur. Ea t ferri mi
neras locupletas habet. t argenti fodinas nõ
ignobiles. q̃uis in curia principum argentum
haud multum effundatur

De austria germanorum celebri prouincia

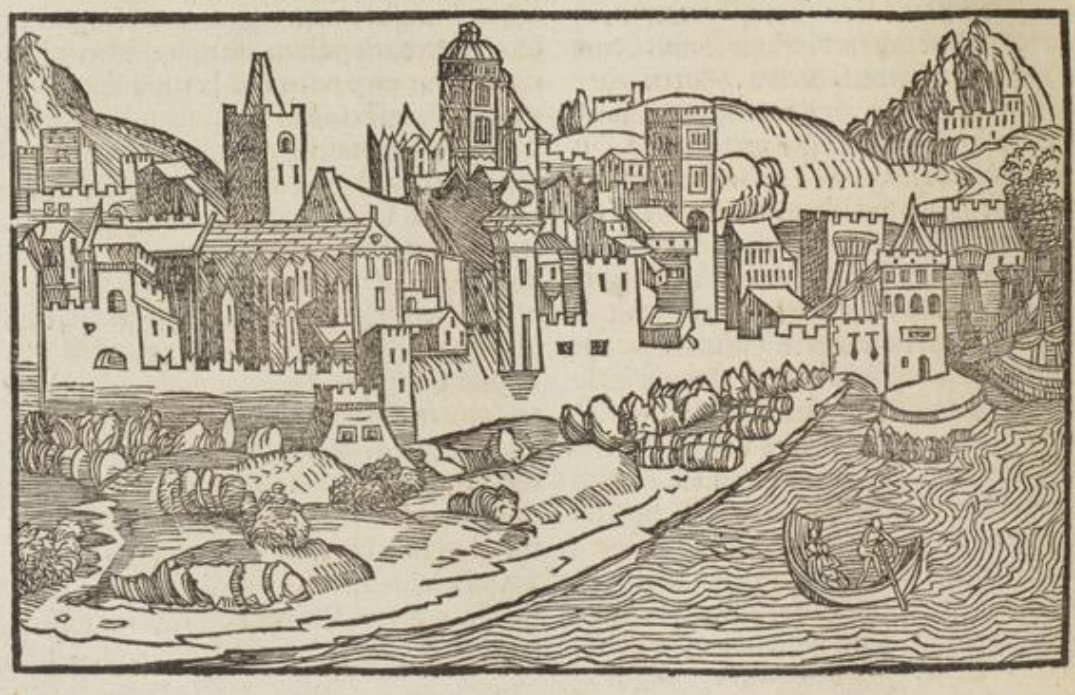

Austriam describere hōc loco haud necessariū existimam⁹. de q̄ ꝓpaz hystoriam edidim⁹. breuib⁹ tñ situs ei⁹ absoluet. hoc eñ tp̄e diuisis esse terre limitib⁹. Austria olim pānōia supior dicta. ab oriente habet vngariā. ab occidente Bauariā. septētrionez eius Bohemiā ⁊ morauia termināt. ad austrū vo mōtes stirie q̄ lōgo tractu ab alpib⁹ deriuātur. Latitudo ei⁹ triū aut paulomin⁹ dietaruz Lōgitudo vo duplo maior. terra nobilis. aq̄s irrigua. vitib⁹ cōsita. ligni copiosa. agro feraci piscib⁹ plena. vino adeo exuberat. vt bohemis morauis schlesit⁹ bauar⁹ in[...]do vino satisfaciat. exīnq3 q̄zmarias opes col[li]git. Danubi⁹ eaz mediā secat fluui⁹ oim europe maxim⁹. Int̄ p̄cipuas ei⁹ ciuitates ē Viēna pānonioꝝ maximū emporiū olim flauiū appellata ambitu muro rū duū miliū passuū cingit⁹ fossat⁹ ꝓpugnacl'torribusq3 ⁊ maris suburbijs decorata. p̄ncipum Austrie p̄cipua ⁊ dignissima sedes. In ea ꝓuinciales p⁹ obitū Alberti cesar⁹ Friderico se cōmiserēt ea lege. vt si masculū p̄gnās regia pperet tutor ei⁹ eēt. sin feminā terre dn̄s. nato vt p̄dictū ē. Ladislao tutelā ei⁹ Frideric⁹ accepit. Milites q̄ sub alberto meruerāt cū stipēdio se fraudatos. dicerēt ꝓuinciā latrocinijs ac incēdijs vastauere. Eoꝝ vexatō. xl. milib⁹ aureis a Friderico redēpta ē. cū boheīs ⁊ hūgar⁹ excursiōib⁹ i austriam faciētib⁹. Ex sororib⁹ ladislai senior Wilhelmo duci saxōie nupsit. Johes hūniades cuz regni hūgarie coronā a friderico frustra repetisset cū. xij. milib⁹ eq̄tū ingressus austriā oēz agrū inter Viēnā ⁊ stirie mōtes diripuit atq3 incēdit Petentē ytaliā cesarē rogauerūt austraules vti latislaū q̄ iā ꝓpe modū adoleuisset in p̄rīa, hereditate apud se dimitteret. reiecta petitiōe auctorib⁹ duob⁹ vlrico altero cilie comite altero eizingero sumpt⁹ armis rebellauere. Redeūtē ex ytalia fridericū apō nouā ciuitatē obsidiōe cingere. q̄b⁹ ⁊ Heinric⁹ rosensis natōe Bohem⁹ cū cc. eq̄tib⁹ ⁊ mille peditibs se adiūxit. Et q̄zuis a Nicolao pōtifice maxīo iussi essent ne tutelā cesaris impedirēt. Cōtempt⁹ ap̄lice sedis mādatis ⁊ tāte maiestat⁹ auctoritate derisa sceleratū ꝓpositū tenuere. Docta eo tp̄e Viennensis scola indoctā sententiā ꝓtulit. que p̄ ap̄los ad futurū conciliū interponendū suspendi posse romani p̄sulis mādata rescripsit. Ciuitas Viēnensis ⁊ oīs austria ex eo tp̄e in armis fuit semper temeritate religiōis penas pendēs. Cessit furenti pp̄lo frideric⁹ pusillūq3 adhuc tenerē ea lege in man⁹ comitis cilie tradidit vt cōuocatus ad vrbē viēnā ꝯsanguineis vtriusq3 p̄t⁹ ⁊ amic⁹ de tutela. de oppidis deq3 ceter⁹ ꝯtentōib⁹ p̄ncipū. q̄ vocati ꝯuenisset arbitriū diffiniret. Ladislaus summa pp̄loꝝ alacritate apud viennēses except⁹ cūcta ex voluntate comitis admīstrauit. Ad cōstitutū cōcilij diem. Lodouic⁹ bauarie ⁊ Wilhelm⁹ saxonie duces. Albert⁹ q̄z Brādeburgensis. Carolus badēsis marchiones cōuenere. cū multi ex bohemia multi ex hungaria barones impator legatos misit. q̄b⁹ ⁊ nos adiuncti fuim⁹. diu de iure ptiū disceptū. sed cum oīa ex arbitrio victoris agerent nec leges defenderēt q̄ arma nō ꝓtraxissent infectis reb⁹ discessuz est. Disceptata sunt oīa q̄ ꝓmiserāt australes impatori. dictū oē iudiciū fuit. neq3 l̄ris neq3 sigillis auctoritate habita barbara fide actum In eo ꝯuentu Ladislaus Johem huniadā qui sibi regnū a turchoꝝ inuasiōe seruasset ad p̄ncipat⁹ honorē euexit. q̄ sugesto in magno foro apud carmelitas erecta sede sedēs aurea regali paludamēto ac diademate ornat⁹ comitaꝝ eibistricēsem cōmisit. qō eo in loco minime licuit. neq3 eñ regi hūgarie sub impio romano maiestatē gerere ius est. sed tāta reuerētia regū q̄nta eis p̄ arma siue dat⁹ siue relinquit⁹ Comes cilie dū regē quolibet impellit ⁊ ad secūda rapiēs Eyzingeriū viennēsesq3 ꝯtēnit. Cōcubinā quaz viro iterfecto sustulerat regiali pene honore dignat⁹. Ex fauore tandē regio cadit ⁊ annuente Eyzingero e curia pellitur. quem in exiliū ꝓficiscentez q̄ttuor tantū eq̄tes comitati sunt. Alberto marchione brandeburgensi ne p̄ cōtemptū a populo lapidaret⁹ ad portā vsq3 vrbis securitatem p̄bente. ¶ Sed q̄z feda ⁊ miserabilis ei⁹ fuga fuit. tam supbus ⁊ fauorabilis eius reditus fuit. Nam post annū cum iam ex Bohemia rex redisset suadētibus primorib⁹ austrie baronibus reuocatus. cum mille equitibus argento ⁊ auro fulgentib⁹ viennā repetit. cui extra portas vrb⁹ ⁊ rex ad mille ferme passus exijt obuiam. ⁊ oīs ferme nobilitas redeunti gratulata est. Plebs quoq3 que pauloante lutuz ac lapides in fugientem iactare tentauit sternere viam floribus qua redeunti transitus fuit minime dubitauit. vt est in vtranq3 partem i modica siue annuerit siue oderit. Mira rerū mutatio ⁊ ludenti fortune iocus. Eytzingerus extra greciam regis factus in castella sua recedens imperatori quem grauiter offenderat recōciliat⁹ ē Nec diu postea adeo superbierant. q̄ Ladislai

regis ꝑtes sequebantur vt noue ciuitat̄ suburbiã
in qua cesare absente iacebat puerpa impatrix
intrare p̄sumpserint ⁊ vrbem expugnare cōten
derint. quod vbi non successit exust̄ que obtiue
rant loc̄ abierunt. Fuit sepe inter eos impato-
remq̧ ⁊ regem incassum tractata cōcordia. ne-
q̧ enī comes Cilie dum vixit ex re sua existima
uit vnanimes esse austrie p̄ncipes. At eo mor-
tuo eum Eytzingerꝰ ex bohemia missus ad ce-
sarem leges pac̄ vtriq̧ gratas dixisse ⁊ iam q̄e
turam ꝓpe diem austria videret̄ interitꝰ regis
subito nunciatꝰ non solū concordiā ꝑturbauit
sed magnarū rerum ⁊ reipublice christiane sa-
lutarem exorientē spem ꝓrsus abrupit. Austra
les ⁊ a cesare ⁊ alberto fratre de tradenda gub-
natōe req̄siti ꝓuincialium ꝯuentum habuere
in quo legati cesaris seniori austrie p̄ncipi (si e-
rat imꝑator) debere ꝓuinciam dixere. Albertꝰ
suo ⁊ Sigismūdi patruelis noīe regie ꝑtem he
reditatis exposcens suasq̧ calamitates ⁊ inopi
as tanto sanguini alienam referens cōmiserati
onem inducere conatus est. Cōmunꝭ responsio
fuit facturos ꝓuinciales quod ius eq̄tasue di-
ctaret. postq̄ frēs inter se cōuenissent. Interea
latrōes trās danubiū in austriā ad morauie flu
minis ripam munitū locū occupauere omnē cir
ca regionem rapinis atq̧ incendijs vexare ce-
perunt. aduersus quos ꝓfectus Albertus latro
nes vi cepit. interfectisq̧ pugnando compluri
bus quingentos ⁊ q̄nquaginta captiuos ad-
duxit. ex q̄bus octuaginta furca suspendit que
res magnū ei apud australes ⁊ nomen ꝑpit ⁊
fauorē. Vlricꝰ vero Eytzingerꝰ cū visitato apud
nouā ciuitatē friderico impatore cuiꝰ ꝑti stude
bat viennā repetisset vocatus ab alberto nihil
mali suspicans fidenter eū adijt a q̄ mox captꝰ
in vincula cōiectus est ⁊ in priuato carcere clau
sus. indigna res visa ciuibꝰ murmurare dāna
re oēs factū nemo tamen auxilium misero fer-
re voluit. Imperator sepe rogatꝰ Viennam pe
tere aliq̄diu distulit. veritus ne qua fraus ines
set. interim Sigismundus ex athesi Viennam
descēdit. deniq̧ ad nouā ciuitatem ꝓfectus pri-
cipatꝰ insignia ab impatore accipiens ꝓ veteri
consuetudine in eius verba iurauit. in q̄ solenni
tate Albertꝰ affuit. q̄ paulopost cum sigismū-
do Viennam repetijt ⁊ ambo a diuersis impa
torem conspirantes. austriam sibi subigere co
nati sunt. quorum studia sentiens impator viē
nam petere statuit ⁊ accersito Ludouico baua
rie duce magni nomis principe eo se cōtulit im
p̄eratrice sequente. appropinquante vrbis po-
pulus opuiā prexit. Albertus vero ⁊ Sigismū
dus nobili comitatu extra vrbē imperatorē sa
lutauere. habebat̄ Albertus tria circiter equitū
milia in armis expedita que non longe a Vien
na in quondam tumulo impatori se ostentarūt
magnūq̧ metum venienti incussere. suspitio-
nem auxit albertus q̄ sepe ad eos ꝓfectus ⁊ se-
orsum locutus insidias apparasse cesari vide-
batur. Ferunt eius militie ducem Alberto dixis
se. facile si libet hodie Vienne te dominum atq̧
austrie facio. Nam q̄s ꝓhibet quominus fri-
dericum impatorem eiusq̧ comites intercipiā
innue tantū. soluta deinceps hereditat̄ questio
erit. victori leges atq̧ hoies fauēt. Subdubitas
se Albertū aliquantisper. demumq̧ respondis-
se poteram ignoscere si quod ais me ignorante
fecisses. at mandare turpia non possum. post
q̄ introgressi vrbem sunt Albertus ⁊ Sigismū
dus in domo que pragensis appellat̄ simul ha
bitauere. impator priuatas ciuiū edes incolu-
it. arx ꝓuincialiū noīe custodiebat̄. Cōspira-
uere Sigismundꝰ ⁊ Albertus eam nocte aggre
di ⁊ irrumpe armataq̧ militū manu ingressi.
iter iureiurādo se obstrinxere non redituros do
mū nisi arcem intrassent. Sensere ciues moxq̧
arma sumentes p̄sidiū in arce maius colloca-
uere. instabat ciuile bellum ⁊ atrox pugna pro
arce nec dubium videbat̄ q̄n magno suo malo
p̄ncipes commissuri p̄lium essent. Stetit diu
res in anticipati. ciuibus tueri arcem stabile ꝓ
positum erat. ducibꝰ qui arcem intrare iuras-
sent turpe videbat̄. infecta re demū reuerti. at
vim inferre plenū ꝑiculi erat. Postremo cōuen
tum est. vt ingressi principes arcem paululum
imorati potato vino exirēt atq̧ ita delusa ma-
gis q̄ impleta religio est. Postridie arx consen
su prouincialium in tres ꝑtes diuisa duas acce
pere Albertus ⁊ Sigismundꝰ. reliquam vero
impator. Delectiq̧ ꝓuinciales sunt q̄ lites fra-
ternas dirimant ⁊ summa illis potestas data
sed graue iudiciū contra potentes est. nobilitas
⁊ ecclesiarū principes impatori fauentiores sūt
plebei albertū p̄tulerūt magno se iudice q̄squis
tueat̄. Multa sunt in hoc cesare que laudare pos
sis. corpus egregiū ⁊ species imperatore digna.
animus sedatus ac tranquillus. ingeniū ꝑspi-
cax. memoria tenacior. religionis ardens zelus.
ingens cupiditas pacis ⁊ ocij. Singularē vir-
tutem in quouis homine diligit dignamq̧ pre
mio ducit edificat splendide. ortos tamē ⁊ gem

mas plus equo admirat̃ 7 amat 7 in rebus gẽ rendis tardior ac remissior est. tenacẽ plericq; ac cauerũt 7 ad rem min⁹ attentũ. id fecere primi antecessores sigismũd⁹ 7 albertus cesares. quor̃ pdigalitate cuiusuis cõpata liberalitas auaricia videri pt. Ceterũ frideric⁹ nec sua pfũdit nec aliena diripit. verbis factisue tempans Albertus frater ei⁹ longe dissimilis. celer in aggrediendis rebus belli 7 glorie appetẽs. piculi cõtemptor audax. laboris patiẽs. manu atq; ingenio pmpt⁹. pecunias inter amicos partit̃ ac pfundit. inter opes paup. in paupate diues. nullius rei magis q; fame auarus.

De Moravia germanie

prouincia.

Procedenti p austriã in aq̃lonem moraui occurrũt gens feror 7 rapinaruz auida inter hũgaros bohemosq; trãs danubiũ sita. Hanc puinciã euo nostro Sigismund⁹ impator alberto genero suo. q̃ postea iperauit dono dedit. Rebellantẽ 7 impata facere recusantem albert⁹ magnis affecit cladibus nam supra q̃ngentas villas vna pcursione cõbussit. mortales multos neci dedit. pecus oẽ pene abegit. iugũq; ferre pfidiam gentem coegit. In hac puincia ciuitates 7 opida romane ecclesie ritũ tenent 7 catholice fidei cõsentiũt. Barones oẽs ferme hussitarũ labe infecti sunt. Hic cum verbũ dei pdicaret Johãnes capistranus 7 in errores hussitar̃ vehementius veheretur baronis non parui nomis quem Ezemahorã vocãt secuta pversio. q̃ relicta priore pfidia cũ duob⁹ milibus subditor̃ veritatem romane sedis amplexus est. Prorhasi⁹ filius ei⁹ doctrina 7 moribus clarus nõ diu postea Olomucensis ecclesie pontificatũ obtinuit. Ea est vnica ciuitas moravor̃ epalis. Regnũ aliq̃ inter moravos fuit latissimũ ac potẽtissimũ qđ vsq; ad filium Suatopulci durauit. cui⁹ fortunaz in bohemica cõscripsimus hystoria. At cũ fili⁹ suatopulci ecclesiam dei spernere cepit regnũ genti ademptũ ẽ. qđ postea romani cesares i bohemiaz trãstulerũt. In hac puincia cõplura sunt oppida plena pplo 7 opib⁹ abũdantia. inter q̃ buna pncipatũ obtinet. moyma sigismũdi obitu memorabil⁹. hac nulli trãsit⁹ patet nisi armato potentioriq; latronib⁹ oẽs additus obsidentibus. Sermo gẽti mirt⁹ ẽ theutonic⁹ 7 bohemicus. supant tñ bohemi quor̃ ẽ regionis impiũ que gentes olim moraviã incolurũt nõ facile di

rerim. q̃tũ vero ex lectõe ptolomei accipe licet marcomãni 7 sudini cadiq; moraviã 7 austriam q̃ trãs danubiũ iacet incoluisse videnť.

De Slesia germanie puincia.

Slesia post moraviã seq̃t haud ignobilis puincia quã fluui⁹ odera plabit̃ inter oẽs germanie natões late cognitus. fontes ei⁹ hũgarie mõtibus q̃ Slesie ad orientẽ iungunť mare baltheũ cursum terminat. Longitudo regiõis circiter. lxx. stadia. Caput gẽtis aratislauia ẽ amplissima ciuitas ad ripã odere sitã puat⁹ ac public⁹ edificijs magnifice ornata. cui⁹ epatũ maiores nr̃i aureũ vocauere. Hussitarũ bella luteũ reddidẽr. i hac vibere gnãte apud bohemos wẽceslao orta seditõe cõsules q̃r̃ pma ptãs ẽ p fenestras ex prorio i fortũ pcipitata gladijs ac lãceis irate plebis excepti dirũ spectaculũ pbuere ei⁹ rei auctores sigismũd⁹ ipator pauc⁹ post ãnis securi pcussit duces slesie multi nũero inter q̃s prima hereditas p capita diuidit̃ hic scissa multas i ptes puincia freq̃ntes calamitates incurrit. crebris exposita latrocinijs. inter hos duces vnũ esse ferũt noie bulconẽ quẽ apolienez appellãt. Qui glotonie resi dẽs delitijs ac voluptatib⁹ dedit⁹ vsq; adeo insaniuit vt neq; iferos neq; supos esse diceret. animasq; cũ corpib⁹ sil̃ prisus iterũ putaret. Ecclias vl̃ nũq; l̃ raro ingressus ẽ. Sacramẽt⁹ r̃ pñais prsus abstinuit nisi q̃ abusus mr̃imõio vxore q̃ sibi ingrata eẽt relicta alt̃az sũpduxit. q̃ ne pellex appellari ñ possit nisi p solẽnia mr̃imõij pñugi voluit. Slesite sb̃ipio bohemor̃ cõstituti sunt. nũc tñ impata facere detractãt. Georgiũ novũ regez admittere recusantes. Wilhelmũ saxonie ducẽ secuti. q̃ regnũ bohemie ad se ptinere affirmat ppt̃ pñugẽ q̃ latislai hungarie atq; bohemie regis sorore fuit. Gladi⁹ ei⁹ litis arbiter erit. Sermo gẽt⁹ maiori ex pte theutonic⁹. q̃nis trã soderã polonica ligua p̃ualet Oo q̃z rem nõ immerito q̃dã h̃ iloco germanie terminũ esse oder am putauere. q̃nis idẽ flui⁹ in septẽtrionẽ vergẽs germanicas partes ripis ambobus alluit.

De Polonia sarmatica

Libet i hac pte germãie liq̃re fines 7 ad orientẽ ac septẽtrionẽ sarmaticas inuisere gẽtes. Polonia vasta regio ẽ q̃ Slesie ad occidẽtẽ pria. hũgaris. lituãis ac pruteis cõtermia. Hic cracouia ẽ pcipua regni ciuitas. i q̃ li-

beralium arcium scola floret. Sbigneus huic vrbi p
fuit eps lrāꝝ doctrina ⁊ moꝝ suauitate īsignis
a q plurimas accepimus eplas multo sale ⁊ ro
mana elegātia ꝯditas. cui ob singulares virtu
tes romāa eccia īsignē cardinalatus honoris rubē
tē pileū misit. Ciuitates polōie pter cracouiā pa
rū nitide ⁊ materia lignea ferme oēs domus cō
ponūt pleraqꝫ luto liniūt. plāa regio ⁊ nēorosa
ē potus gēti ceruisia ē ex tritico atqꝫ hūulo facta.
vini rarissimus vsus. nec vinee cultura cognita.
ager ceterā ferat. mlta gēti armēta. mlta ferarū
vēatō. equū siluestrē pter cornu ceruo silez edūt
feras qꝫ bones venāt qs prisci vros vocauere.
pisce ac volucribus abūdāt. argēto atqꝫ auro in
opes terra vectigalia regi pua Regnū i. iiij. ptes
diuisere maiores. has p circulū āni rex ābit. qli
bet ps tribus mēsibus regē ⁊ curiā pascit qbus era
ctis ad alterā ptē fit trāsitus. Statuta sunt q pre
stare ꝓuiciales optꝫ. si māserit vltra pfinitū tps
rex suo viuerē sumptu cogit. cū rex gētis patꝝ nro
rū tēpestate obijsset relicta filia Wilhelmus dux
austrie i mrimōiuꝫ eā accepit. illicqꝫ reg pfecē ē.
Nō placuit polōis rex theutōicus. Vlatislau ex
lituania vocauere eiectoqꝫ wilhelmo ꝯiugē eius
⁊ regnū nouo regi tradidere. gētilis fuerat vlatis
laus ⁊ ydola coluerat. ꝫ baptisma cū reg suscipe
nō recusauit. ꝯuersus ad xpm religiosiꝫ se pn c
pē gessit. mltos ex lituāis ad euāgeliū traxit. pō
tificales eccias nōnullas erexit. epos mag hono
re ꝓsecutus ē. inē eqtādiꝫ qtiēscūqꝫ turres eccliaꝝ
īspexit detracto pileo caput inclinauit. deū q co
lerē in ecclia vēerat. cū tartarīs regni limites in
festātibus feliciē dimicauit. prutēos mario bello
vicit. de q inē res prutēicas mēorabimus. ex pore
ꝯiuge ꝓlē n sustulit cū q mrimōiuꝫ haud legit
timū fuit. ex scda iā ferme nōagēaria dno nati
sunt filij. vlatislaus ⁊ cassimirus. eo mortuo vla
tislaus regnū polōie accepit. cassimirus lituāie du
catū ꝯsecutus ē. pōr qꝫ ad hūgarie regnū accersitus
in bello turchoꝝ vt añ narratū ē cecidit. q re co
gnita solliciti polōi ꝓceres ꝯ successore fridericū
marchionē brādeburgēseꝫ q pueritiā i reg trāse
gerat linguāqꝫ gētis ⁊ mores tenebat vt regnuꝫ
accipet rogarūt. rursuꝫ datū ē casimirꝫ lituāi ducē
q frē eēt ꝯ fūcti regis hrdē extarē sciscitari eius aim
opterē cui frēnū pncipatūqꝫ regnū cupiēti ipedimētū
afferrē e dignitate sua fridericus n duceret pi ex mode
ratōe ⁊ albtus bauarie dux erga latislū albti fili
uꝫ vsus ē q bohēie regnū sibi oblatuꝫ recusauit.
Fridericus qꝫ ipator ⁊ ab vngaris ⁊ a bohēis ad
hrdicatē latislai vocatus nūqꝫ audire sustinuit ꝙ
prīuele piudiciū faceꝛ. igēs laus nrē etatis ⁊ ma
gnū decus germāici nois. qꝫuis n ābigo eē aliqs q
n tā iuste qꝫ īgnie tradūt alieis regnis quēpiaꝫ
abstinere. g qd recti speꝫ hꝫ n laudarē n possum
casimirus āt ⁊ si difficile a lituāi dimitterē q suū
apd se pncipē retierē cupiebāt. i polōiā vēiēs pa
cificā regni gubnatōꝫ accepit. nec diu postea so
rorē latislai regis duxit vxorē. multa ei aduer
sus fratres theutonicos qui sctē marie appellā
tur bella fuere d qbus in rebus prutēicis referemus.

Lituania

Litnania ⁊ ipa late patēs regio polo-
nis ad oriētē ↄnexa est palustris ferme
omnis ⁊ nemorosa. witold⁹ huic pre-
fuit vlatislai frater. q̄ relicto idoloꝝ cultu cum
regno polonie xp̄i sacramētū accepit. Magnū
Witoldi nomen sua tempestate fuit. quē sub
diti adeo timuerūt vt iussi laq̄o se suspēdere pa
rere poti⁹ q̄ȝ pncipis indignationē incidere vo
luerīt. Detractātes impiūȝ insutos vrsina pelle.
vincētib⁹ vrsis q̄s eā ob cāsā nutriebat. dilani-
andos obiectauit. crudelib⁹ q̄ȝ alijs affecit sup
plicijs. Eq̄tās arcūȝ semp tēsum gestauit. si quē
conspicat⁹ ē aliter incedere q̄ȝ voluit cōfesti sa
gitta ↄfodit. multosq̄ȝ p ludum interemit san-
guinari⁹ carnifer. Vt esset inter pplares ⁊ ip̄ȝ
principē certūȝ faciei discrimē radere barbam
omnib⁹ impauit. id vbi successit. facili⁹ eīn cer
nitis q̄ȝ barbe iacturā feratis. tōsus ip̄e mentūȝ
⁊ caput ꝑdijt capitale intermiat⁹ supplicium
Si q̄s pncialiū pilos faciei capitisue depone
ret. rex a cesare sigismundo lituanioꝝ appella
tus pri⁹ obijt q̄ȝ legati diadema ferentes se cō
uenirent. Successor Sindrigal vrsā nutriuit
que sueta ex manib⁹ ei⁹ panē accipe sepe in sil-
uas vagebat. redeunti vsq̄ȝ ad thalamū pnci-
pis ostia queque patebant ibi cōfricare ac pul
sare pedib⁹ ostiū cum fames affuit cōsueuit. cui
pnceps aperiens cibū ꝑbuit. Cōspirauere no-
biles aliquot adolescentes aduersus principeȝ
atq̄ȝ vrse modū secute sumptis armis cubiculi
pncipali ianuā cōfricauere. credidit Sindri-
gal vrsam adesse ostiumq̄ȝ appervit. ibiq̄ȝ mox
ab insidiantib⁹ cūfossus interijt. Prouincie de
inde gubernatio ad casimirū ꝑuenit. Ad litua
nos estiuo tempe difficilis transitus est. palu-
stribus aquis cuncta ferme obsidentib⁹. hyems
ꝑbet aditū astrictis gelu lacunis. mercatores su
per glaciem ac niuē iter faciunt. plurimū dierū
cibaria in vehiculis ferentes. nulla certa via me
tus (sicuti in mari siderū) cursus ostendit. rara
inter lituanos oppida neq̄ȝ freq̄ntes ville. opes
apud eos ꝑcipue aialiū pelles q̄b⁹ etas nr̄a zo-
bellinos armelinosq̄ȝ nomina indidit. vsus
pecunie ignot⁹ locum eius pelles obtinent vilio
res cupri atq̄ȝ argenti vices implēt p auaro si-
gnato ꝑcio sores accipiunt. Matrone nobiles
publice cōcubinos habēt pmittentib⁹ viris tur-
pe ē ad legittimā ↄiugē pellicē adijcere solunt
tū facile mrīmonia mutuo ↄsensu ⁊ iterūȝ atq̄ȝ
iteꝝ nubunt. multum hic cere ac mellis est. qđ
silvestres in siluis apes cōficiunt. vini rarissi-
mus vsus ⁊ panis nigerrim⁹. Armēta victum
ꝑbent multo lacte vtentib⁹. Sermo gentis scla
uonic⁹ est. latissima eīn est hec lingua ⁊ in va-
rias diuisa sectas. Ex sclauis eīn alij romanā
ecclāȝ sequūt. vt dalmate croatani. carni ac po
loni. alij grecoꝝ sequunt errores vt bulgari. ru
theni ⁊ multi ex lituanis. Alij ꝑprias hereses in-
uenere. vt bohemi. morani. bosnēses quoꝝ ma-
gna ps manicheoꝝ imitat insaniā. Alij genti
li adhuc cecitate tenent quēadmodū multi ex li
tuanis ⁊ idola colentes hoꝝ magna ps euo no
stro ad xp̄m ↄuersa postq̄ȝ Vladisla⁹ in ea gen
te Polōie regnū accepit. Noui ego Hieronimū
pragēsem sacris lr̄is appme eruditū vite mun
ditia ⁊ facūdia singulari claꝝ q̄ ānis supra. xx.
in heremo camaldulensi in appennio etrusco
penitentiā egit. H oriente apud bohemos hussi
taꝝ heresi fugiēs pestiferꝝ virus in Poloniam
trāsiuit. vbi acceptis lr̄is a vlatislao rege com-
mendatitijs ꝑdicatur⁹ euāgeliūȝ xp̄i ad Witol
dum pncipē in lituaniā penetrauit multosq̄ȝ
populos Witoldi fauore fret⁹ ad salutiferā dei
nr̄i fidem ↄuertit. venitq̄ȝ tandē ad sinodū ba-
siliensem vocat⁹ a iuliano scī angeli cardinale
cum de reb⁹ bohemicis ageret narrabat h mul
ta de lituanis q̄ pene incredibilia videbantur.
Audiebā ego ex alijs ei⁹ dicta nec mouebar vt
crederē. libuit audire hoīēȝ atq̄ȝ ab ei⁹ ore relata
ↄgnoscere. comites mei fuerūt nicola⁹ castellan⁹
q̄ tunc Iuliani cardinalis domū regebat Bar
tholome⁹ lucemān⁹ archiep̄i medialonēsis scri
ba. ⁊ Petr⁹ noretā⁹ cardial firmāi secretari⁹ vi
ri graues ⁊ docti hoīem hoīes in cella trāsrhenūȝ
apud carthusienses cōuenim⁹. cuius hec narra
tio fuit. Primi q̄s adijt ex lituāis serpentes cole
bāt. pr̄es familias sui q̄sq̄ȝ in angulo serpenteȝ
habuit cui cibū dedit ac sacrificiūȝ facit in feno
iacenti. Hos iheronimus iussit oēs interfici ⁊ in
foro adductos publice cremari. inter q̄s vn⁹ in
uentus ē maioꝛ ceteris quē sepe ad modūȝ igni
cōsumere nullo pacto valuit. Post hos gentem
repit q̄ sacrum coleb at ignem eumq̄ȝ ꝑpetuum
appellabat. sacerdotes templi materiā ne defi
ceret mīstrabāt hos sup vita egrotantiūȝ ami-
ci cōsulebāt. Illi noctu ad ignem accedebāt. ma
ne vō ↄsulētibus rn̄sa dātes vmbram egroti se
apud ignem sacrum vidisse aiebāt. q̄ cūȝ se ca
lefaceret signa vel mortis vel vite ondisse. victu
rum egrotūȝ facies ōn̄sa igni. ↄ si dorsum ostē-
tasset moriturꝝ ꝑdit. testari igit ⁊ rebus suis

ꝯsulere suadebãt. Delusionẽ hanc esse iheroni-
mus ostendit ⁊ ꝑsuaso populo deleto templo
ignẽ dissipauit xp̄ianosq̃z mores induxit. Pro-
fect⁹ introrsus aliã gentẽ repit q̃ solez colebat ⁊
malleũ ferreũ rare magnitudinis singlari cul-
tu venerabat̃. Interrogati sacerdotes quid ea
sibi veneratio vellet. rñderunt oli pluribꝰ men
sibꝰ non fuisse visum solẽ quẽ rex quidã poten
tissimiꝰ captum ꝯclusisset in carcere munitissi
me turris. gigãtẽ deinde opẽ tulisse soli ingẽti-
q̃z malleo ꝑfregisse turri solẽq̃z liberatũ hoibus
restituisse dignum itaq̃z veneratu instrumẽtuz
esse q̃ mortales lucẽ recepissent. Risit eoꝝ sim-
plicitatẽ iheronimus inanẽq̃z fabulã esse mõ-
strauit. solẽ vero ⁊ lunã ⁊ stellas creatures esse
ostendit. q̄bꝰ maximꝰ deus ornauit celos ⁊ ad
vtilitatem hoim ꝑpetuo iussit igne lucere. Po-
stremo alios populos adijt q̄ sacram coluere
siluam vt q̄ arbor ꝓcerior fuit eo cultu dignio
rem putauere. Predicauit huic gẽti pluribꝰ die-
bus fidei nr̃e aperiẽs sacramenta. deniq̃z vt sil-
uaz succiderẽt impauit. vbi ppl's cũ securibus
affuit nemo erat q̄ sacrũ lignũ ferro ꝯtingere
auderet. prior itaq̃z iheronimꝰ assumpta bippẽ
ni excelentez q̄ndã arborez detrũcauit. tũ secuta
multitudo alacri certamie alij ferris alij dola-
bris alij securibus siluã deijciebãt. vẽtũ erat ad
mediũ nemoris ibi quercũ vetustissimã ⁊ ante
omnes arbores religione sacrã ⁊ quã potissi-
me dei sedez putabãt ꝑcutere aliq̃zdiu nullus ꝓ
sumpsit. postremo vt ẽ alter altero audatior in
trepidãs q̄dã socios qui lignum insensatum ꝑ
cutere formidarẽt eleuata bippẽni magno ictu
cũ arborẽ cedi arbitraret̃ tibiã suã ꝑcussit atq̃z
in terrã semiauimꝰ cecidit. attonita circa turba
flere. ꝯqueri iheronimũ accusare q̄ sacrã dei do
mũ violare suasisset neq̃z iã q̄sq̃z erat q̄ ferrũ ex
ercere auderet. Tũ iheronimꝰ illusiones demo-
nũ esse affirmãs que decepte plebis occulos fa
scinarẽt. surgere quẽ cecidisse vulneratũ diximꝰ
impauit ⁊ nulla in ꝑte lesum ostẽdit. ⁊ mox ad
arborẽ adacto ferro adiuuãte multitudie ingẽs
onus cum magno fragore ꝓstrauit totũq̃z ne
mus succidit. Erãt in ea regiõe plures silue pari
religiõe sacre ad q̄s dũ iheronimꝰ amputãdas
ꝑgit mulieꝝ ingẽs numerus plorãs atq̃z eiulãs
vitoldũ adijt sacꝝ locũ succisũz q̄rit̃ ⁊ domũ dei
adẽptã in q̄ diuinã opẽ petere ꝯsuescẽt. inde plu
uias. inde soles abstinuisse. nescire iã q̄ in loco
deũ q̄rant cui domiciliũ abstulerit. eẽ aliq̄s mio
res lucos in q̄s dij rñdere solebant eos q̃z delere
Iheronimũ velle q̄ noũa quedã sacramẽta in
troducẽs patꝝ morẽ extirpet. rogare igit̃ atq̃z ob
testari ne maioꝝ religionẽ aufferri sinat. sequũ
tur ⁊ viri ⁊ mulieres nec se ferre posse nouũ cul
tũ asserũt. relinq̄re potius terrã ⁊ patrios lares
q̃z religionẽ a maioribus acceptã dicũt. Motꝰ
ea re vitoldus veritusq̃z ppl'oꝝ tumultũ xp̄o po
tius q̃z sibi deesse plebẽ voluit reuocatisq̃z lr̃is
q̄s p̄sidibus ꝓuinciaꝝ dederat. iubẽs ꝑere Ihe
rõimo hoiez ex ꝓuincia decedere. iussit hec nob
Iherõimus ꝯstãti vultu nihil hesitãs ac ꝑ iura
mentũ affirmauit. dignũ fide ⁊ g̃uitas s̃mõis
⁊ doctrina oñdit ⁊ viri religio. nos q̄ accepimus
inmutata retulimus veri piculũ n̄ assumimus.
ꝑsuasi tñ ⁊ nos ⁊ comites ab eo recessimus.

De Russia

Rvthẽi q̄s appellãt crossanos vt stra
bo videt̃ lituãis ꝯtermi sunt. gẽs bar
bara incõpta. apud quã opulẽtẽ ecc̃i
am obtinuit ysidorus cardialis sabinẽsis. cuius
supra mẽtõz facimus. In hac gẽte ciuitatẽ ꝑma
ximã tradũt nogardiã appellatã. ad quã theu
tonici mercatores mag̃ labore ꝑueniũt. magnas
ibi opes fama ẽ. ⁊ multũ argẽti pellesq̃z p̄ciosas
vẽdẽtes atq̃z emẽtes. põderato argento nõ sig
to vtunt̃. lapis in medio fori q̄drat⁹ ẽ quẽ q̄ ascẽ
dere potuerit neq̃z deiectus fuerit ꝑncipatũ vr
bis assequit̃ ꝓ ea re q̄ armis dimicauit sepeq̃z
vna die plures ascẽdisse ferũt ⁊ ꝑsepe seditiões
in populo emersere.

De liuonia nũc germãie prouincia.

Liuõnia deinde xp̄ianoꝝ vltima ꝓui-
ciaꝝ ad septẽtrionẽ ruthẽis iũgũt̃. tar
tari eã sepe incurrũt. in q̄ nr̃a etate ma
gnas acceperũt strages. Frẽs teuthõici q̄. b. ma
rie vocant̃ hãc armis q̄siuere ⁊ xp̄i sacra susci-
pe coegerũt. cũ eẽt ãtea gẽtil' ⁊ ydola coleret. eã al
luit ab occidẽte mare baltheũ q̄d pleriq̃z veteꝝ
occeanũ eẽ putarũt. nõdũ septẽnario vt hodie co
gnitꝰ grec' atq̃z ytal' fuit. xp̄iana religio hãc orb
ꝑtẽ nr̃o generi apuit q̄ ferocissimis gẽtibꝰ detẽ
sa barbariã mitioris vite cultũ oñdit. baltheꝰ si
nus adeo late ꝑtz vt incõꝑte magnitudis apd
aliq̄s videat̃. Origo eiꝰ ex britãico mari ducit̃.
q̄d germanicũ appellari põt. nã ⁊ germãie ma
gnã ꝑtẽ alluit. ostiũ eiꝰ in occidẽti ẽ nõlõge a che
ronosso cibrica quã daciã hodie vocãt. excurrẽs
aũt in oriẽte in septẽtrionẽ pãdit insulasq̃z ma

gētas ambit. occidētale litt⁹ norwegi occūpāt. ad septētrionē semiferos hoīes eē tradūt. cū q̄bus nullā lingue cōmerciū nauigātes habēt signis tñ ⁊ nutib⁹ cōmutare merces ferunt. meridionale littus saxonib⁹ ⁊ prutenis tradit. orientale vt dixim⁹ liuones tenent.

De massagete

Inter lindiā ⁊ prussiā paruā terrā eē ferūt vni⁹ ferme diei latā itinere ꝟ lōgissimā a prutenis ad liuones quā massagete colūt gens neq̄ gentilis neq̄ vere x̄piana. polonoꝝ imperio parens. atq̄ hinc regnum Polonie ad mare protenditur ⁊ baltheum quem diximus sinum redeunti ex Liuonia in Germaniam per littus balthei maris.

Prussia nunc germanie prouincia

Post massagetas pruteni se obijciunt qui ripas vtrasq̄ vistule amnis accolunt. Is est sarmacie atq̄ Germanie terminus. Qui exoriens in montibus q̄ Poloniam hungariamq̄ dirimunt. partem Polonie irrigat. prussiam vero q̄ longa est partit. ab oppido thoroni vsq̄ dantiscum q̄ in loco baltheum influit. Hunc fluuiū alij vistulam vt diximus q̄bus etatis nostre sermo congruit. Alij istulam. q̄dam insulam vocauere. quod vltra fluuiū est sarmatici iuris fuit. quod citra germanici. ad orientē ac meridiē masonite Poloniq̄ rura colūt. occidentē saxones occupant. aq̄lonem balthei maris excipit littus. frumenti ferax regio est. aquis irrigua ⁊ plena colōis. multa ambiciosa oppida. multi maris sinuosi reflexus amenam efficiunt. pecorum ingens vis. multa venatio. piscatio diues. Vlmerico olim hanc terram incoluisse iordanus tradidit. quo tempore Gothi ab insula scandia incontinentem descendere. qui per insulaꝫ (vt ille ait) vlmeriorum terras inuaserunt. Ptolomeus autem a marobios ⁊ alannos venedes ac etiam sitones penes Istulam fluuium habitare affirmat. Barbara vero hec gens ⁊ ydolorum cultrix vsq̄ ad Fridericum imperatorem eius nominis secundum fuit. Sub eius vero imperio cum amisissent christiani tholomaidem sirie ciuitatem fratres theutones quos sancte Marie diximus appellari. inde etenim fugati sunt ⁊ in germaniam rediere. viri nobiles ⁊ rei militaris valde periti qui vere ne per ocium marcerent Fridericum romanorum imperatorem eius nominis secundum accedentes Prussiam germanie conterminam christi cultum spernere dixerunt. Sepe illius gentis homines in saxones ceterosq̄ vicinos excurrere. ingentem vim pecorum atq̄ etiam hominum abigere esse in animo sibi compescere barbaram gentem. annuat tamen Fridericus romanorum imperator prouinciā q̄ fratrib⁹ ꝑpetuo iure possidēdā tradat si eā armis acq̄rāt. iā eni masonite duces q̄

se eiꝰ terre ⁊ dños affirmabāt. ius suum fribꝰ
cesserāt. Grata oblatio friderico fuit q̄ collau-
dato ꝓposito q̄s voluere frēs sub aurea bulla
lēas ꝓcessit. Illi sumptis armis brevi tpe q̄cq̄d
prutenici iuris citra vistula fuit occupauere.
Erin tranato flumio vestitā ⁊ late patulā q̄r-
cum in castelli modū erectis ꝓpugnaculis mu-
ta ripam munierunt. vbi collato p̄sidio vlteri
ores prutenos verare ceperunt. pugnatuꝝ ē sepe
pro q̄rcu ⁊ ingētes paganoꝝ copie fugate ⁊ de-
lete sunt belluꝝ plurimis āmis ꝓductuꝝ. ē ad ex-
tremū sortuna fēm impio arridēs oēm eis prus
siā subiecit. vicere barbare natōes iugū subire. et
illo tpe lingua teuthonica introducta ē ⁊ cultꝰ
xpi gētibꝰ i patꝰ. Ecclie q̄s pōtificales erecte trās
vistelā pomesanie sis. culmē sis. sambie sis war
mie sis ad quā defūcto Fracisco epo puitatem
nāz postulauere canōici. Calixtꝰ. s. pō. max. an
nuēte senatu aplico ꝓmēdauit. Que vna ē illis
in ptibꝰ sino vtēs iure. nec subiecta fribus. reliq̄s
epos religiōis hitū gestare optz. Quo i loco mu
nitā q̄rcū fuisse dirimꝰ. nobile oppidū eredfi-
catū est qd̄ marieburgū vocāt. ⁊ arx nobilis at
q̄ aplissima. Hic sedes magni mgri q̄ cunctis
fribꝰ pest prussiā incolentibꝰ. Sūt ⁊ alij duo
in eadē religiōi mgri. alter liuoniā regit. alter cō
uentꝰ alemanie gubnat. Teuthōes huiꝰ religio
nis inuētores fuere ac ꝓpterea nemō ad eā recī-
pit nisi teuthonicꝰ nobilibꝰ ortus pētibꝰ ⁊ cui
ꝓpositū sit. p tuēdo xpi evāgelio aduersus salu
tifere crucꝭ inimicos armis depugre. Ob eā rem
vestimētis albis vtunt nigra cruce insita. bar-
bā oēs nutriūt exceptꝭ q̄ in sacris altaribꝰ servi
unt. p canonicis horis dñicā orōnez vsurpāt ne
q̄ lras disc̄it. magne his opes nec mior potētia
q̄ regibꝰ. Sepe cū polōis de regni militibꝰ rece
ptis atq̄ illatis gladijs ptēdere nec totis viribꝰ
belli fortunā experiri recusarūt. cū vlatislao casi
miri q̄ mō regt pēz ōrerāt ambe ptes vladissi-
mas atq̄ ingētes copias polōis lituani ⁊ tar-
tari iuncti erāt. q̄s durerat vitoldꝰ Teuthonici
frēs er tota germāia vires ꝓsciuerāt. postq̄s ꝓ-
pe ad. xx. ferme stadia vterq̄ ꝓsedit. exercitꝰ spe
plenꝰ ⁊ ipatiēs more puteoꝝ mgr̄ caduceato
rē q̄ bellū regi denūciarꝝ ⁊ duos enses in q̄s sta
ret victoria misit facta ptāte vt quē vellet ho-
stis eligeret. alterꝝ sibi remitti iussit. Accepit vla
tislaꝰ alacrit nūciū dōatoq̄ caduceatore ⁊ vno
retēto gladio remisit alterꝝ mox iussi sūt milites
arma induere belliq̄ signū datū. xl. milia eq̄tuꝫ
in ambabꝰ castris fuisse ꝓditū inuēio. Vlatisla
us tartaros ⁊ lituānos primū inire certamē iussit
⁊ polonis subsidiarias acies elegit. Cōtra pu
tenus aurilia in postremis habuit florentem or
dinis sui militiā in exercitus fronte collocauit.
commisso p̄lio inermes q̄dam tartari ⁊ lituāi
magna strage cesi sunt vigebat tū multitudo
nec terga dare polonꝰ metuēs audebat. atroꝝ pu
gna supra cadauera occisoꝝ edebat. nec tā vul
nerat pruten⁹ alacer q̄s excipe vulnus tartarus
videbat. Protractū est diu certamē. pacta ingēs
occisio lituani tartariq̄ velut pecudes macta-
bant. accū nouꝰ sp hostis emergeret defessi tā
cede pacta theutones versare ferrū vir poterāt
⁊ iam remissius pugnabāt. qd̄ vbi Vlatislaꝰ
animaduerit tum primū polonoꝝ aciē vali-
dā ac ferro rigentē immittit. fit subita irruptio
instauratq̄ prelīū. non tulere theutones recen
tis agmis impetū. impar pugna recentis ac fa
tigati militis fuit. oriē mor fuga er pte fratꝝ. fe
rit terga polonꝰ. Mgr̄ ordis vbi suos cedere
videt. nec ia m vllam in aurilijs spez esse anim
aduertit collecta militū manu hosti sese obie-
ctauit. occidit. fit sedior fuga. nec prius theutho-
nicus fugere q̄s polonus perseq̄ desistit. Perie-
runt in eo bello er pte fratrum multa hominū
milia. inter quos viri primarij. quos vocant cō
mentatores equestri dignitate insignes cum ip
so magistro cirater sex centos. nec Polonis in-
cruenta victoria cessit tartaris a lituanis ma-
gna er pte cesis. bellū hoc anno decimo ⁊ occc.
supra mille gestū est post christi salvatoris or-
tum. Prussia fortunam regis secuta ois excepto
burgumarie ad victorē defecit. Sed interuenī
te Sigismūdo cesare pax inter fratres ⁊ Polo
num cōstituta est. pcussumq̄ fedꝰ pecūia polo
no data prussia reddita fratribus. nec deinde vs
q̄ ad Friderici tempa qui nunc impat in pos-
sessione agri sui turbata religio est. Sub eius
vero imperio cum populares graue sibi iugū
fratrum existimarēt fedus inter se inire in hūc
ferme modū. vt. xxj. viri singulis annis certis
in locis cōvenirēt. q̄ prouincialiū querelas ad vsꝰ
fratrū audirent nec sinerēt quempiā indigne
verari. Ex hijs quattuor ex religione viros as-
sumi voluere. quattuor ex prelatis eccias. pariq̄
numero ex nobilibus ac etiam ex ciuitatibꝰ hij
q̄ parere oē volnere. Per idē tempus diuisa in
ter se religio fuit. alij magnū mgrm sequeban
tur. alij quosdā cōmendatores a magistri regi-
mē improbabāt. Magister vt populares sibi
alliceret fedꝰ ipm incōsulto fratꝝ cōuentu ap-

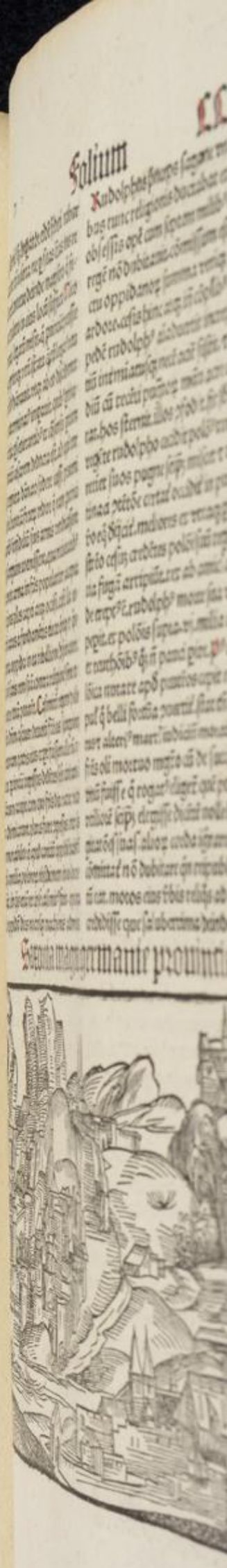

ꝓbauit. Frideric⁹ q̄ꝫ imꝑator eidē̄ federi robur adiecit cautione tū̄ inserta ne ꝑ suas lr̄as ius religionis lederet. mortuo deinde magistro q̄ fedus accepat ⁊ altero in eius locū̄ suffecto Nicola⁹ pōtifex max. legatū̄ misit. q̄ ꝓuinciā̄ prussie inspiceret. cognitoq̄ꝫ rerū̄ statu q̄tū̄ legat⁹ retulit ꝑplariū̄ fed⁹ dāauit. vtq̄ꝫ ab eo discedentes anathema interminat⁹ imꝑauit. quib⁹ ꝑtinacius in sentētia ꝑseuerantib⁹ ex cōsensu ꝑtium lis ad fridericū̄ cesarem deducta est. ad quē̄ rur sus causa cognita dānato federe iussi prutenisunt ad obedientiā̄ fratꝝ redire q̄ eam ꝓuinciam e manib⁹ infideliū̄ suis armis vendicassent multoq̄ꝫ sanguine coemissent. qua re ciuitatib⁹ nūciata mox arma in frēs populariter accepta sunt. ex q̄bus plres capti atq̄ꝫ occisi. castella eorū̄ euersa arces a fundamētis eiecte q̄nq̄ꝫ ⁊ q̄nquaginta oppida in ea rebellione ꝯspirauere. sed cū̄ nō satis rem suā̄ contra religionē̄ sine externa ope tutā̄ putarēt. Casimirū̄ regem polonie sibi dn̄m asciuere deuotū̄ frib⁹ sanguinē q̄ fortunam patris eius expti fuissent. ille tū̄ exercitu ꝓuinciā̄ ingressus dedētes sese ciuitates in ꝑtātem accepit. cum quo frēs diu varia victoria dimicarunt. plures fuere ꝯgressus. inter q̄s memorabilior q̄ apud caniciū̄ oppidū̄ habit⁹ ē xviij. milia polonoꝝ obsidionem in eo loco tenebāt. in q̄s etiā̄ rex ipse casimir⁹ fuit. oppugnabat oppidū̄ dies noctesq̄ꝫ machinis admotis.

Rudolphus ꝑnceps sagane vn⁹ ex slesie ducibus tunc religionis ductabat exercitū̄ q̄ latur⁹ obsessis opē̄ cum septem milib⁹ militū̄ aggredi regē̄ nō dubitauit. cōmissum est p̄liū̄ in cōspectu oppidanoꝝ summa vtriq̄ꝫ ꝯtentione atq̄ꝫ ardore. cesis hinc atq̄ꝫ inde cōplurib⁹. cū̄ suos referre pedē̄ rudolph⁹ aīaduertit increpās ignauiā̄ fugiētiū̄ intēminatusq̄ꝫ necē̄ aciē̄ sistit. ⁊ ꝓgressus in mediū̄ cū̄ recēti pugnatoꝝ manu acre certamē̄ instaurat. hos sternit. illos ꝯfodit. fit subita rex mutatō vrgēte rudolpho cecidit polō⁹ rursusq̄ꝫ casimir⁹ retiet suos pugne seip̄ꝫ miscet ⁊ tāq̄ꝫ ex itegro ꝑtinaci ꝯtētōe certat. occidit in pugna rudolph⁹. rex vo eq̄ deiicit. meliores ex vtraq̄ꝫ ꝑte occūbūt. Postrēo cesiꝫ credētes polōi suū̄ regē̄ desꝑata victoria fugā̄ arripiūt. rex ab amicis adiut⁹ vix ex clade erept⁹ ē. rudolph⁹ morte sua victoria religiōi ꝑpit. ex polōis supra. vj. milia cecidisse ferunt. ex teuthōib⁹ q̄ꝫ nō pauci ꝑire. P⁹ eā̄ cladē̄ res Polōica nutare apd̄ prutēos cepit eo īclinātib⁹ popul' q̄ belli fortūa ꝯuertit. stat tū̄ adhuc ācepsextus ⁊ alteri⁹ martis iudiciū̄ morat. fert inter hos frēs oli mortuo mg̃ro cū̄ de successore ageretur vnū̄ fuisse q̄ rogat⁹ eliger̄ quē̄ putaret religioni vtiliorē̄ seip̄ꝫ elegisse dicētē̄ nolle dierar̄ scir̄ se cogitatōes suas. alioꝝ corda ig̃rare. si mg̃rat⁹ sibi cōmittat nō dubitare q̄n reipublice bene cōsultū̄ eat. motos eius v̄bis reliq̄s ad mistratōēꝫ illi credidisse que salubertima deinde fuit.

Saxonia magna germanie prouintia

POſt pꝛutenos ſaxonicū nomen inci-
pit. gēs valida ⁊ latiſſima cui ab occi
dente weſera apud antiq̄s viſtergnꝰ
fluuiꝰ terminū facit pleriqꝫ vſqꝫ ad rhenū ꝓten
di ſaxōes arbitrati ſunt. aq̄lonarē plagā dani
obtinent ⁊ mare baltheū. ad meridiē frācones
baioarij ⁊ bohemi ſiti ſunt. oriētalē plagaꝫ ſle-
ſie ſimul ⁊ pꝛutem obtinent. In his terminis in
cluſi ſunt thurigi. luſatij. pomeraniqꝫ q̄s oēs ſa
xonici iurꝭ eē volūt. poꝛes tñ thuringos in ea ter
ra ꝯſediſſe q̄ꝫ ſaxōes aiūt. hos eñi grecā ſobolē
eē affirmāt. ex macedōie claſſibꝰ aduectā q̄ thu
ringos multis bellꝭ defatigatos pēnis agris de-
iecerit q̄d mihi nō fit veriſimile. Eſt eñi vetuſtiſ
ſimū in germanica terra ſaxonicū namē cuius
oēs veteres memiere. thuringos nemo antiq̄rū
noiat q̄ germanicas gētes enumerāt. In aduē
tu pmo francoꝝ q̄ tempe Valentiniani ceſarꝭ
germaniā intrauere Thurigos nomiari repio
Ob quā rem male q̄drat hyſtoria veritati que
thurigos priores ſaxonibꝰ in germania fuiſſe
cōtendit. Fatebor tamē ſaxonie limites aliquā-
do maiores nam ſicut impia ita ⁊ ꝓuinciaruꝫ
limites ex pte variant. Carolus magnꝰ impe-
rator multa cum ſaxonibꝰ bella geſſit priuſq̄ꝫ
xpi cultum accipent eoſqꝫ magnis afflixit cladi
bus. Poſtq̄ꝫ vero deficiente apud frācos Caro
li magni genealogia romanū impiū ad Gheu
tones orientales rediijt. Saxonum aucta digni
tas eſt. inter quos plures impatores fuere. ſin-
gulari pꝛudentia ⁊ rerū geſtarum magnitudi
ne clari. maxime vero tres Ottones q̄ ſibiinui-
cem ſucceſſere de romana eccleſia optime meri
ti quorū virtute pꝛolatos ſaxonie fines minime
dubitarim. Inter Pomeranos q̄ orientē ſaro-
nie incolunt oppida ſunt digna nomie Viſma
ria ⁊ Sūdis Griſuoldia Stetinū ⁊ Roſtochi
um. in quo ſcola liberaliū artiū haud cōtemnē
da. ⁊ hec q̄dē mari ꝓxima multis ac diuitibus
negociatoribꝰ habitatū eſt. ⁊ in mediterraneis
caminū pontificalis ciuitas cuiꝰ dyoceſis latiſ-
ſima eſt nec mioꝛ maguntia credit. Epūs loci
romano dūtarat pſuli ſubeſt. Bꝛādebūrgēſes i
duas marchias diuidunt q̄rū altera vetus al-
tera noua vocat. veterē marchiā ꝑlabit albis
fluuiꝰ. in cuiꝰ littore Stēdalū eſt oppidū ⁊ ga-
delanū ⁊ gadelenū ⁊ ſoltuedelū ⁊ oſtroburgi
um. Nouaꝫ marchiam īterſecat fluuiꝰ odera
haud multo īferioꝛ albi. In ꝯrippa frāckfor-
dia ē diues empoꝛiū ⁊ incēſis ciitas. Strabo q̄ꝫ
fluuiꝰ eandē ꝓuinciā irrigat equādꝰ. tiberi ber-

linū in eius littore iacet. Eſt ⁊ aliud flumē hor
tellū nūcupatū quod brāgeburgiū ex q̄ march
ia nomē habet i duas ptes diuidit veterē ac no
uā efficiens. ibi epālꝭ ſedes eſt ⁊ marchionū tri-
bunal ad eiuſdē flumis ripā. Auelburgiū quo-
qꝫ ſitū eſt pontificalis ciuitas. ⁊ circū nobile ter
ritoriū. cui pꝛigenitza eſt nomē multuꝫ referunt
oppidis ⁊ marciali pplo plenū. Caput miſnē-
ſiū ciuitas miſna eſt vñ nomen regioni datū ē.
hanc quoqꝫ albis alluit fluuius. h valida arx ⁊
in ea cathedralis ecclia. In hac quoqꝫ ꝓuincia
mlta ſunt oppida marciali pplo plena. ⁊ mar
tinopolis in honorē martꝭ a veteribꝰ condita
meſeburgiūꝫ hodie vocant. Silr Lipzig vrbs
diues mercatoꝝ empoꝛiū pclaraqꝫ ſtudio inſi-
gnitū. In thuringia nobile oppidū ⁊ caput gē
tis. herfordia magūtino pontifici ſubiecta ſtu
dijs liberaliū artiū inſignis. Nuburgenſis q̄ꝫ
ciuitas duci ſaxonie parens. hec omia iure ſa-
xonū vtuntur ⁊ lingua iſdem moribꝰ freti. Ce
terū veri ſaxones madeburgenſes nullo dubitā
te habeant. Bremenſes quoqꝫ. Alberſtetenſes.
hildeſinenſes. verdēſes. Bꝛunſuicenſes. hani
burgenſes. Luneburgenſes. ⁊ Lubicenſes. In
Madeburga archiepalis ſedes habet. ⁊ in ho-
norem ſancti mauricij ex quadrato lapide di-
ues templum ottonū nobile opus ⁊ in eo ſan-
cti Florenti corpꝰ. Credūt q̄ꝫ vnam ex ſex ydrijs
ibi eſſe in q̄bꝰ vinū ex aq̄ factū a dño ſaluatore
euāgeliſtaꝝ tradit hyſtoria. hāc plebibꝰ oñdūt
materia marmorea ē ac plucida. vini capax q̄ꝫ
tū equꝰ ferre poſſit. alterā ac minorē apud hil-
deniēſes eſſe affirmāt. Vexillū q̄qꝫ ſancti Mau
ricij h quottānis oſtendit. magiſtratꝰ vrbis iuſ
ciuile romanoꝝ abbreuiatū ⁊ ſaxonica lingua
ꝯſcriptū non ſine reuerentia cuſtodit q̄d magni
Caroli auctoritate firmatū tradūt. eoqꝫ i deciſi
one cauſaꝝ circum vicine gentes recurrūt. mag̃
⁊ venerabilis eaꝝ legūm auctoritas habet. bꝛe
mēſes gl̃iaꝫ ſuā ducūt danoꝝ gentē ad xp̄m eē
ꝯuerſam. Nō eſt omittendū quod de halberſta
dio tradit. Hanc ciuitatem oltemia ꝑlabitur.
fluuiꝰ. In medio vero tumulus aſſurgit. in cu
ius cacumie planicies eſt duorum ferme ſtadio
rum cōtinens longitudinē in cuiꝰ extremis an-
gulis duo templa ſita ſunt. alteꝝ pōtificale. al-
terūqꝫ btē virgis appellant. In medio late pa
tet foꝝ magnificis canonicoꝝ edibꝰ vndiqꝫ cin-
ctū. vrbis hec vocat quod ſub tumulo iacet ſub
vrbiū appellāt. in monte nulla laicorum habi
tatio. Carolꝰ magnꝰ ⁊ hꝰ eccleſie fundatoꝛ ha-

bel. cuius festiuitas quotānis celebrat. xij. hic
dignitates. xxiiij. ꝑbende. Archidiacon atꝰ su-
pra. xx. esse ferūtur. In hac eccia singulis annis
vnꝰ ex pplo deligitur quē peccatis grauioribus
inquinatum putāt hunc veste lugubri induūt ⁊
obuoluto capite pma ieiunij die ad ecciam du
cunt indeq₃ pactis diuinis officijs eijciūt. Is sin
gulis q̄dragesime dibꝰ nudis pedibꝰ perambu-
lat vrbem ⁊ ecclesias circuit neq₃ ingredit neq₃
quenquam alloquitur. inuitatꝰ a canonicis per
vices quod apponit comedit. somnus ei post
mediū noctis in plateis pmittit. Die iouis scta₃
post consecrationem olei rursus ad ecclesiam i-
troducit ⁊ orōne facta a peccatis absoluit. pe-
cuniasq₃ populꝰ ei offert que tñ ecclesie dimittū
tur. hanc adā vocant ⁊ omni crimie liberū pu
tant. Circa alberstadiū ager optimꝰ ferax tri-
tici. maturescentibꝰ frugibus culmoꝝ altitudie
equo insidentem hoiem ferunt excedere. ¶ Brū
suica oppidū tota germania memorabile ma-
gnū ⁊ populosum. munitū menibus ac fossa-
tis. turres quoq₃ ⁊ ꝓpugnacula excellunt. ma-
gnifice domus. ꝑpollite platee. ampla ⁊ orna-
tissima templa. qnq₃ h̄ fora. q̄nq₃ ꝑtoria ⁊ toti
dem cōsolatꝰ iura ciuibꝰ dicūt. Hinc appellati
duces Brunsuicēses ⁊ tota germania nobilissi
mi. ottonū soboles. quorum claritas cum potē
tia labente tempe defluit. ¶ Lubicensiū ciui-
tas potentissima est sine cuius auxilio vix vnq̄₃
dacie reges ꝯtinere suos subditos valuere duo-
decim viri reipublice presint quos ꝯsules ap-
pellant. quoꝝ ꝑpetua potestas ē. ⁊ in eq̄stri di-
gnitate ꝯstituti sunt. ppl'aribꝰ nisi vocent nul
la de regimie vrbis ꝯsolēdi facultas. nec tñ seruit
re plebs videt sua cuiq₃ substantia tuta est ⁊ li
bertas saluis legibꝰ vt velint viuere. equū iudi-
ciū ꝯsules agūt. ab his cesar si excesserint appel
lat. ¶ Saxonie nr̄a etate duces habent. fride
ricꝰ ⁊ Wilhelmꝰ fratres quoꝝ alter electorem
impij gerit. alter regnū bohemie debitū sibi as
serit vt supra retulimus. Fuit cum Brunsuicen
sibꝰ de electoratu dissensio. Sigismundꝰ impa
tor litē diremit. sniā vt sepe fit potētiori allusit.
Alter hoꝝ fraterū natu senior robustissimꝰ ve
nator fuit. iunior alter belli appetēs ⁊ i armis
exercitatꝰ. Crudelia inter eos diu bella exercue-
rūt hereditatis pt̄ne. causa. ⁊ q̄₃uis de pace sepe
mētio fieret impedietibꝰ tñ appellouio quē₃ vi
ce dn̄m appellāt ⁊ alijs plerisq₃ potētibꝰ qbꝰ ea
ꝯcordia questui erat. frustra oēs tractatꝰ abijt. ꝑ
num vestatis iam agris tota ꝓuincia pessum
iret appolloniꝰ vero fraternaꝝ incensor discor
diarum ꝑ annū iubileum romam petisset ro-
gauit fridericꝰ germanū suū vt ad se Lipzig ve-
niret secum de pace acturus. annuit Wilhel-
mus iter ingresso dixere consiliarij paratas sibi
⁊ qui cū eo irent insidias esse caueret ne se ꝑditū
iret neue suos ad necem traheret. Quibꝰ ille at
ego inquit libens moriar si vos prius necatos
videro. q̄ fraternas cōtētiones alitis atq₃ ita lo
cutꝰ seq̄ iussis q̄ se amarēt vigēs calcaribꝰ equu-
um sestiuo cursu fratrem adijt. Quo cu₃ semo-
tis arbitris eue stigo pacē cōposuit fedusq₃ pe-
pigit. Magnꝰ vir q̄ se tā liberaliter i potestate₃
dederit hostis. Magnꝰ ⁊ alter qui hostē ex fra
tre factū rursus fratrē atq₃ amicum reddiderit
Appollonius interim Roma reuersus ⁊ q̄ cu₃
eo sentiebāt ex Thuringia plurima oppida pos
sidebāt. exterminati sunt appolloniꝰ in Cobur
ga qđ ē frācōnie oppidū aliq̄₃diu se defēdit. Sz
cum salutē in eo loco desꝑaret nulliꝰ auxilio fre
tus cū thesaurꝭ suis clam fugiens ad bohemos
migrauit. Ex illo tempe quietē habuere saxones
q̄₃uis bohemi castella quedā ab eis repetētes se
pe bellū minati fuerint. inducie in hanc vsq₃ di
em arma ptiū tenuere. nūc maior lis oritura vi
det q̄n wilhelmꝰ regie sororis maritꝰ ad bohe
mie regnū aspirare fert q̄₃uis terre ꝓceres aliū
regē sibi assumpserint. ¶ Libet loco audax ꝑ-
nati hois inserere facinus. Conradus de kauff
nobili loco apud saxones natꝰ bellice rei ꝑitus
manu ꝓmptꝰ ⁊ aio impigꝰ cum se patria pul-
sum ⁊ pt̄na hereditate ꝑuatū ꝑ iniuriā frideri
ci ducis existimaret scelus ⁊ incredibili nostra
etate ꝑpetrauit. Arx est in misna in alto mon-
te ⁊ in abruptis vndiq₃ rupibꝰ sita altenburgē
um ꝓuinciales vacāt. ad radices mōtꝭ oppidū
egregiū munitū ⁊ pplo plenū. iacet i arce duo
friderici adolescentes Ernestꝰ ⁊ albertꝰ educa-
bant. huc cōradꝰ intēpesta nocte magnis itine
ribꝰ cū paucis comitibꝰ ꝯtēdit ⁊ admotꝭ scalis
ꝓdēte pedagogo arcē igressus dormiētes adolē
scētulos i cubili ꝯphēdit ꝯterminatusq₃ mortem si
vocē emitterēt funibꝰ colligatos extraxit. haud
dubiꝰ q̄n ꝓductꝰ i boheīā magꝰ ꝑcio vēderet su-
asq₃ ꝯtūelias eo pacto magnifice vultꝰ videret
iā siluā hircinā q̄ bohemiā a saxōia diuidit in-
gressus erat. iam ꝑiculū oē transmissum puta-
bat cū iūior captiuorum labore ac fame defici
ens ⁊ q̄etam simul ⁊ cibū poposcit. cuiꝰ ꝑcibus
cōmotꝰ ꝑdo ad carbonariū quendam diuertit
asseritq₃ panem ⁊ ceruisiam iussit. Interea

apud altenburgiū cognita tāte rei nouitate cla
mor exorit᷑ attōiti oppidiāi rapti arma ꝯpescūt
⁊ preciosaꝫ vendicaturi p̄dā p̄cipiti cursu predo-
nis vestigia insectant᷑. siluaꝫ ingressis fortuna
blandit᷑. q̄ inter multos tramites eū teneri sua-
sit q̄ recta duxit ad carbonariū ibi cōrad⁹ dum
puero cibū ministrat ex improuisō capit᷑ ⁊ ob
lat⁹ principi audacissimi sceleris capite penas
soluit. Frideric⁹ eodē pene nūcio q̄ captos atq̄
abductos filios audiuerat recuperatos ⁊ ad do
mū reductos didicit. Saxonie ducibus parua
vere saxonie portio paret. ¶ Sūt enī in ea pro
uincia multi alij p̄ncipes. multe ciuitates q̄ vo-
cant᷑ imp̄iales. multi ep̄i ꝓpriū territoriuꝫ hn̄-
tes. Misna vero ⁊ thuringie maior ps ⁊ lausa-
cie ⁊ franconie pleriq̄ oppida his ducibus pa-
rent. Jus aūt eligēdi romanū imp̄atorē saxōie
ducib⁹ ex pūo q̄dā p̄icipatu cōpetere asserunt
inter misnā slesiāq̄ iacēte. cui⁹ caput oppidum
est witteberg vulgariter. id ē mōs alb⁹. Jn sax-
onia argēti mineras apud Goslariā otto p̄m⁹
imp̄ator inuenit q̄rum magni fuerūt redditus.
ibi ⁊ palaciū nobilis op̄is edificatū. habet ⁊ fō
tes amaros saxonia ex q̄b⁹ sal coq̄tur albuꝫ q̄d
ad vicinas gētes defert᷑. Saline vberrime atq̄
ditissime apud luneburgiū haben᷑ ex q̄b⁹ mul
ti monasterioꝝ abbates ⁊ multi ecc̄iaꝝ prelati
vitā ducere cōsueuerūt. Fuit enim questus salis
vberrim⁹ has salinas luneburgenses violenter
vsurpauere. Ob quam rem ⁊ a nicolao ponti-
fice maxime. ⁊ a friderico imperatore augusto
damnati sunt. Consolatus qui eius rei auctor
habebatur auctoritate ap̄lica deiectus est. Sed
fauore Bernhardi ducis Brunsuicensis paulo-
postea in p̄stinū statū rediijt. ⁊ q̄ nouiter consu
latū adierant in carcerē ꝯijciunt᷑. ciuitati rebelli
⁊ ecc̄iasticoꝝ bonorum rapaci sacris interdictū
est. non tamē desunt qui rem diuinā apud eos
faciāt. Tant⁹ est euo nostro ⁊ in pp̄lo ⁊ in clero
auctoritat̄ ecc̄iastice ꝯtempt⁹. Est i Marchia
Brandeburgensi nō magni nōis ciuitas aq̄s cir
cūdata quā Hauelburg vocāt in ei⁹ dyocesis lo
co asp̄o ⁊ deserto p̄uū oppidū est nōie Welf
nach. h̄ tres hostie haben᷑ ex q̄s cruorē sua spō
te man̄asse tradūt. Ob eam rem magn⁹ pp̄lo
rum ꝯcursus est ⁊ nautaꝝ vota h̄ soluunt᷑. Vul
go locū ad sanctū cruorē vocant. Excessim⁹ scri
bendi modū saxonie ciuitates nominatim cōme
morātes. id fecim⁹. q̄ veteres sc̄ptores p̄cissime
de germania locuti sunt ⁊ tanq̄ extra orbē ea na
tio iaceret. somniātes q̄dāmō res germanicas

attingunt. ob eam rem dabit᷑ mihi venia fortas
se ⁊ aliq̄s grām habebit si germāicas distribuē
tes ꝓuincias vt res oculis subijciam⁹ paulo p̄-
lixiores fuerim⁹ ꝓpositi nostri metas egressi

De dania vel dacia

Hoc loco q̄m saxonie Dania iungit᷑. Priusq̄ germanie reliq̄s p̄tes absol-
uo de ip̄o danie regno viciniśq̄ regi
onib⁹ in aq̄lonē versis aliq̄ referre institui non
indigna cognitu. tria sunt in septentrionē ver-
gentia regna sibi̇̄nuicē coherentia. danoꝝ q̄d
hodie daciā appellāt. suecioꝝ ⁊ norwegiorum.
¶ Dania siue dacia dicere volum⁹ ꝯsuetudi-
ni seruientes germanie portio est cheronēsi ha
bens formā. hāc q̄ndam Cimbri habuere. vn̄
illa inūdatio barbaraꝝ emersit quā mari⁹ ar
pinas ytaliā petentē ac res romanas euerte-
re minitātē ad internitōꝫ deleuit. Possidonius
(vt Strabo refert) ꝯiecturā facit. q̄d cymbri la
trocinādo in certis errabūdi sedib⁹ ad paludeꝫ
vsq̄ meothym militiā agitarit. ab eis enī Ky-
meriū vocari bosphoꝝ arbitrabat᷑ q̄si cymbri
cum cum grecorum lingua cymereos cymbros
nominent.

De Suecia

Suecia cincta vndiq̄ mari plures con
tinet insulas. in q̄s est scandania ap̄d
veteres late memorabilis hinc quoq̄
populoꝝ innumerabilis multitudo egressa om-
neꝫ oli europā armoꝝ turbine ac ꝓcella inuol-
uit. nā gothas q̄ hunos bello vincere pānoniā.
misiā. macedoniā ⁊ omnem illiridem occupa-
uere. germaniam ytaliam ⁊ galliam vastaue-
re ⁊ demū in hispania cōsedere hinc fuit origo.

De Norwegia

Norwegia q̄ de ip̄o septentrione sortita
est nomen cōtinenti p̄ ruthenos iungi
tur ⁊ in arcton protensa incognite ter
re seu stricto glacie occeano vt pleriq̄ fabulan-
tur cōtermina est. ad oriētis partē ac meridiem
baltheo mari alluit᷑. ad occidētē brittannic⁹ fi-
nit occean⁹. Daciā theutones hodie danoꝝ ap
pellāt marchiaꝫ. cui⁹ lingua germanis icogni-
ta ē. Ex norwegia venisse putāt q̄ cimbroꝝ occu
pauerit loca. Jn hac terra patrū nostroꝝ me-
moria voldimarius regnauit in suecia. magn⁹
aqui⁹ i norwegia quē ferūt diuinū fuisse homi
nē miro ꝓuincialiū amore atq̄ obseq̄o cultū huic

coniunx margaretha fuit. Vladimari filia ex q̄ natus olaus patri succedens breui tpe vita fūctus regnū matri reliq̄t. ea ⁊ paternum adepta est extincto voldimaro. At magno in suetia hominē exuēte albert⁹ dux napolensis vocatu populi dyadema suscepit. Qui dñatū vicine femine ꝯtemnens bello daciā norvegiamq̄ lacessere cepit. occurrit ei margaretha coactis copijs ī campis late patentib⁹ pugnatū est tanq̄ ipsa viri femīe aīm induisset. victus albert⁹ captusq̄ ⁊ in triumphū ductus regnū amisit. dimissus tandem infame seniū in paterna domo finiuit. Margaretha clarissima mulier trib⁹ imperauit annis ad senectutē vsq̄ magnifice ⁊ religiose subditos gubernauit. Demū senio cōfecta cum tm̄ per se ferre neq̄ret impium heinricum Pomeranie ducem. xiiij. annos natum sibi filiū adoptauit regnaq̄ illi cōmisit. ⁊ philippam regis anglie filiā dedit vxorem. Is cuz cōiuge sine prole defuncta) nubere vlterius nollet. iamq̄ q̄nq̄ ⁊ q̄nnquaginta regnass̄ ānos ad extremū sub impio friderici populari tumultu ex regio solo deturbatus est. Et cristofer⁹ bauarie dux sibi ex sorore nepos in eius locū suffectus q̄ auūculū suū. x. ānis q̄b⁹ ipe regnauit in insula gothica regnare pmisit. Cristofero autē ex hūanis abeūte. dacie ac norvegie coronā cristigerus accepit. Sueci vo in electōe regꝫ discordāces alij carolū equestri dignitate insignē. alij canutū ei⁹ frēz natu mīorē regno p̄ficiūt. Pēdēte adhuc electōis negocio Carol⁹ imissis militib⁹ scoltonie qd̄ hodie scockhalm oppidū clā occupat. ī q̄ regia sedes habet. Canut⁹ p amicos arcē inuadit. hic bellū inter frēs ortū ⁊ pug̃ diu anceps. occisis vtrūq̄ plib⁹ ea demū lege iducie pacte vt ptās eligēdi regē exclusa nobilitate plebi fieret. in q̄ cū Carol⁹ g̃tiosior eēt maiestas regni ad eū defert. Canut⁹ p̄uatā vitā degit. Carolus vo nouo regno tumid⁹ atq̄ insolēs armatis nauib⁹ heinricū etatē ꝯfectū. nulli noriū sibi ipi viuētē e gothia ꝓpulsauit. q̄ etiā hodie ī humanis agēs apd̄ pomerāos (vñ illi origo fuit) puo ꝯtēt⁹ vitā agere fert. q̄z sint īcerta mortalia ⁊ q̄z inuida suo exēplo docēt. q̄ trib⁹ potētissimis regnis exut⁹ nec puā īsulā in q̄. x. ānis delitu erat vsq̄ ad mortē retī r̄ potuit. etate plēissim⁹ Sz neq̄ Carolo scelera sua īpunita fuere q̄ dū xp̄i ecclias psequit. religionē ꝯtēnit. sacerdotes dispoliat. festos dies obseruare ꝓhibet. iura diuina ⁊ hūana a Johe bñdicti filio vsalēsiū p̄sulē viro cordato ⁊ īpigro. a q̄ nobilitas regni excitata ē magno p̄lio supat⁹ ac regno ꝓpulsus in parua insula non longe ab ostio x istelle ꝓpe prussiam exilium agit. Cristigerus in locuz ei⁹ assumptus pietate ac iusticia melior. Iterum voro tria regna nostro tempore in vnum redegit. cui ⁊ Gothia paret. gothorum quondam sedes ⁊ patria.

Bohemia

Bohomoz mõ res gestas attigere ac sitũ referre locoz ratio exigeret. Bohemia enim intra limites germanie iclusa tota aq̃lonib⁹ exposita ẽ habẽs ad oriẽtẽ moranos z slesitaz ptẽ. ad aq̃lonẽ sarões z misnẽses. ad occidẽtẽ a grũ noricũ. ad meridiẽ austriã z bauariã vndiq̃z germanie pp̃lis cincta. Latitudo lõgitudoq̃z ei⁹ pene partiũ fortasse dictarũ. silua hercinia vniuersaz cingit. albis vo p̃clarior ei⁹ amnis eã mediã irrigat. alioq̃n nõ pui nominis fluuios ercipiẽs vt multauiam q̃ pene pragã mediã scidit. tãdẽ p̃ qualles z abrupta metiũ memoroso sq̃z salt⁹ hercinie silue p̃ceps labit p̃ misnẽsez puriciã fluẽs ppe hãburg vbiez sarõie i germãicũ mare absorbet. Oppida regni memorabilia sunt. Praga regnz bohemie digssima sedes. cadanũ. biuria schlackẽwerdũ cutianũ cup̃ argẽtiq̃z minerz celebratissimũ. regio p̃sus frigida. armẽtz tñ ferz z piscib⁹ habũdas. ager ei optim⁹. frumẽti z ordei feracissimus. multa apud eos etate nostra memoratu digna emerserũt. multa p̃lia gesta sunt. mult⁹ sanguis effusus delete fũdit⁹ ciuitates. spreta z pculcata religio erorta ẽ hussitaz heresis. ad amitaz pullulauit i sania debachati sũt thaboritaz z orphanoz exercit⁹. duo fulmia belli zißka z pcopius puinciã ex arbitrio suo diripuere Johẽs z Jheronim⁹ q̃ populũ decepe in cõstãtiensi magno sinodo demũ cõbusti. Jacobell⁹ Cõradus rokazana z Petr⁹ angelicus euãgelij corruptores tãq̃z mgri veritatis habiti. q̃ttuor reges extirpare. pestifez vir⁹ non potuere. Pencesla⁹ Sigismũd⁹ Albert⁹ z Latislaus q̃ apud eos veneno extinctus credit⁹ est. Postremo georgius rex creat⁹ est q̃ hussitaz labe infectus putatur magnus vir. alioquin z in reb⁹ bellicis clarus. sed oia hec in hystoria que de Bohemicis hijs reb⁹ edidimus p̃scripta sunt. ibiq̃z de situ regionis z gentz moríb⁹ p̃ captu nostro mentionem fecimus. inde igit assumendum erit q̃cq̃d hinc operi de rebus bohemicz deesse videbit. nos ceptũ sequẽtes iter inferioris germanie puincias. deide ad supiores reuertemur ptes.

De phrisia, puincia germanie.

Phrisones ad occeanũ siti ab oriẽte saroniã p̃tingunt. ad meridiem Westualos. ad occidentem traiectensiuz terre iungunt q̃q̃z z ipsos traiectẽses pleriq̃z phrisones esse volunt. Inter q̃os Ottonem inuẽio phrisingẽsis eccie p̃sulem. q̃ res germanicas haud inpite scripsit. Albertus eps̃ magunti⁹ q̃ fuldense monasteriũ erexit. cũ religionẽ xpi p̃suadere phrisis niteret ab eis iterfectus z martyrio coronat⁹ est. Gens eadem feror. armis exercitata. robusti z pceri corporz. securi z intrepidi ai. liberam se esse gloriat. q̃uis Philipp⁹ Burgundie p̃nceps ei⁹ se terre dñm vocet. Reuera phrisia libera est suis vtens moríb⁹. ceteris nec parere sustinet nec dominari cupit. haud inuit⁹ phriso p̃ libertate mortẽ appetit. dignitas in hac gente militarz inuisa. Sublimẽ virtũ q̃ se ceteris effert nõ ferũt magistrat⁹ ãnuos eligũt q̃ rempublicam equo iure disponãt. Feminaz ipudicitiã seuerius puniũt. Sacerdotes ne alia cubilia polluant sine cõiuge non facile admittũt. vir eñ p̃tinere hoiem posse z sup naturam arbitrant. In pecorib⁹ ois eoz substantia est. ager plan⁹ ac p̃ alustris est multo germine fecundus. ligno caret bitumioso cespite. z sicco stercore boum ingens fouent. Et hac gẽte tradit Corneli⁹ tacit⁹ impante nerone duos legatos romã venisse veritũ. z maloz ogem q̃ pompey theatrum intrantes cum vidissent quos dã cultu extremo inter senatores sedere z intellerisent id honorz eaz gentiũ legatz dare q̃ virtute z amicicia romana p̃cellerent nullos mortaliũ aut armis aut fide ante germanos eẽ exclamauerunt ac digredientes inter patres cõsedere ob quam rem ambos nero ciuitati donauit

De holandia puincia germanie

Holandia q̃z puicia germanie ad septẽtrione occeão alluit mari q̃ reliquũ ẽ rheni flumis brachia intercipiunt insulãq̃z p̃ficiũt. palustrz pascuosa. plibus stagnis ac marz iterfusa finib⁹. nec desũt q̃ traiectũ nobilẽ vrbẽ i holãdia sitã dicũt. nob⁹ haud alienũ eẽ videt. Aliq̃n frisei traiectẽs̃. aliq̃n holãdie traditos eẽ vt sepe regionũ termios dñantiũ ipia mutãt. nr̃a q̃dẽ etate neq̃z frisie neq̃z holãdie dant. Pricipat⁹ eccie traiectẽsis. ipatoi tãtũ subijcit latãq̃z possidet terrã diuersis meatibus rheni itercluszaz cui ab oriente Phrisij a meridie Westuali iũgunt. Holandia septẽtrionem erci pit. ab occidẽte ducat⁹ gelrie. de q̃ suo loco dicemus rheno flumie distinguit. Impitissime vero ne dicã fassissime nõnulli etate nr̃a traiectũ

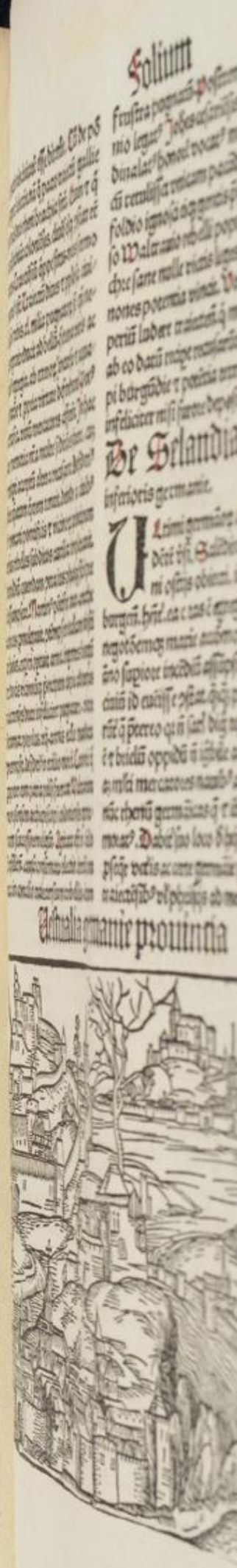

gallice nationis ciuitatē esse dixerūt. Cū de pō
tificis ageret electōe. nā q̄ pacto traiectū gallie
dabim⁹ trās duo rheni brachia situ̅. Quin ꝛ q̄
cis rhenū habitāt colonieses. diuēsesqꝫ ꝯstat eē
germanos. Traiectēsiū q̄ppe situs. mos sermo
qꝫ germanic⁹ est. Traiectū diues ꝛ ppl'osa ciui-
tas est. eps vrbis. xl. milia pugnatoꝝ si q̄n ne-
cessitas ingruit educit ad bellū. forma viris ac
mulierib⁹ egregia. ab exteroꝝ incursu ꝛ aqua-
rū inundatōe ꝛ ꝓpria virtute defendunt̄. Pot⁹
genti ceruisia. vinū mercatores afferūt. In hac
ciuitate memoria nr̄a multe seditōes fuere. cū
epm vni pti acceptū altera recusaret. Desideri⁹
aliq̄ꝫdiu epatum q̄etem tenuit. deinde a ciuib⁹
eiect⁹ romani pontificis ꝛ vicinoꝝ principum
aduersus rebelles subditos auxilia implorauit.
illi diefoldiū quendam ꝯtra ius phasqꝫ sibi pre
sulē assumpsere. Martin⁹ pōtifex max. anathe
ma in eos ꝓmulgauit. ꝯtēpsere ecclīam obsti
nati hoies. expiri optuit arma. ingentes burgū
doꝝ ducis vicinorūqꝫ p̄ncipum copie aduersus
traiectenses ducte infeliciter pugnauere. victor
cōtumax populus. vij. annis ecclīe mandata
ꝯtempsit. desideri⁹ in exilio morit̄. Canonici q̄
ꝓpter eum patria pulsi fuerant Waltranium
morsensem archiepiscopi coloniensis germa-
num successorem eligūt. Agitata est in cōcilio
Basilieñ. causa confirmata electio. iterū dam
nata in concilio traiectensium rebellio. iterum
frustra pugnatū. Postremo missus ab Euge-
nio legat⁹ Johes cesarieñsis eps q̄ postea ad car
dinalat⁹ honorē vocat⁹ morinensis appellat⁹
cū retulisset vnicam pacādē ꝓuincie viā eē die-
foldio ignosci eiqꝫ gentis p̄sulatū cōmitti exclu
so Waltrauio rebelli populo satisfactū est pul
chre sane nulle victis leges fauent sacrosqꝫ ca-
nones potentia vincit. Voluerunt calisti q̄ꝫ im
periū ludere traiecteñ. q̄ mortuo diefoldo epm
ab eo datū recipe recusarūt. s̄ aparitib⁹ philip-
pi burgūdie ꝛ potētia territi ꝛ p̄mis conatib⁹
infeliciter nisi furore deposito paruerunt.

De Selandia prouincia inferioris germanie.

Ultimi germāoꝝ ad septētrionē ꝛ occi
dētē v̄si. Salēdini s̄t isulares ppl'i rhe
ni ostijs obiecti. int̄ q̄s p̄cipue mitel-
burgeñ. h̄nt̄. ea c. tas ē egregie mūita. diues opū
negotōemqꝫ marie accōmoda c⁹ haud p̄uā ptē
q̄no supiore incēdiū assūpsisse relatū ē. in curia
ciuiū id euēisse ꝯstat. q̄ꝫq̄ꝫ pleraqꝫ miracl'a refe
rūt̄ q̄ p̄tereo q: n̄ sat' dig testimōio cōprobant̄
ē ꝛ brielū oppidū n̄ igbile aq̄s circūdatū. i q̄ eti
aꝫ mlti mercatores nauib⁹ applicāt. n̄ trāsibo
nūc rhenū germāicas q̄ ꝛ ibi hitāt gētes cōme
morat⁹. Dabit̄ suo loco d̄ hijs q̄ꝫ dicēdi facl'tas
ꝓseq̄r vetis ac certe germāie ppl's ꝛ q̄ iūgūt̄ vel
traiectēsib⁹ vl' phrisijs ad meridiē expediam.

Vestualia germanie prouincia

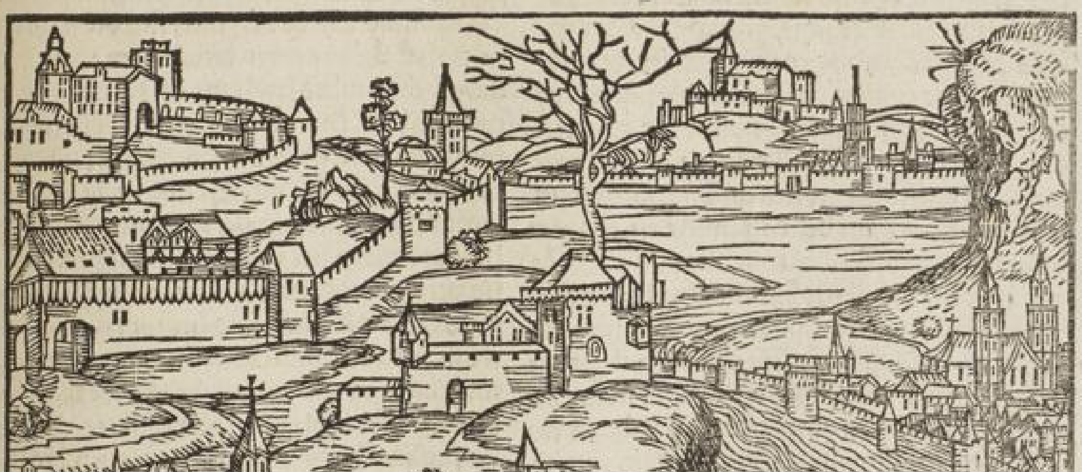

Bohomoz mõ res gestas attigere ac sitũ referre locoz ratio exigeret. Bohemia enim intra limites germanie iclusa tota aq̃lonib⁹ exposita ẽ habẽs ad oriẽtẽ moranos z slesitaz ptẽ. ad aq̃lonẽ sarões z misnẽses. ad occidẽtẽ a grũ noricũ. ad meridiẽ austriã z bauariã vndiq̃z germanie pp̃lis cincta. Latitudo lõgitudoq̃z ei⁹ pene partiũ fortasse dictarũ. silua hercinia vniuersaz cingit. albis vo p̃clarior ei⁹ amnis eã mediã irrigat. alioq̃n nõ pui nominis fluuios ercipiẽs vt multauiam q̃ pene pragã mediã scidit. tãdẽ p̃ qualles z abrupta metiũ memoroso sq̃z salt⁹ hercinie silue p̃ceps labit p̃ misnẽsez puriciã fluẽs ppe hãburg vbiez sarõie i germãicũ mare absorbet. Oppida regni memorabilia sunt. Praga regnz bohemie digssima sedes. cadanũ. biuria schlackẽwerdũ cutianũ cup̃ argẽtiq̃z minerz celebratissimũ. regio p̃sus frigida. armẽtz tñ ferz z piscib⁹ habũdas. ager ei optim⁹. frumẽti z ordei feracissimus. multa apud eos etate nostra memoratu digna emerserũt. multa p̃lia gesta sunt. mult⁹ sanguis effusus delete fũdit⁹ ciuitates. spreta z pculcata religio erorta ẽ hussitaz heresis. ad amitaz pullulauit i sania debachati sũt thaboritaz z orphanoz exercit⁹. duo fulmia belli zißka z pcopius puinciã ex arbitrio suo diripuere Johẽs z Jheronim⁹ q̃ populũ decepe in cõstãtiensi magno sinodo demũ cõbusti. Jacobell⁹ Cõradus rokazana z Petr⁹ angelicus euãgelij corruptores tãq̃z mgri veritatis habiti. q̃ttuor reges extirpare. pestifez vir⁹ non potuere. Pencesla⁹ Sigismũd⁹ Albert⁹ z Latislaus q̃ apud eos veneno extinctus credit⁹ est. Postremo georgius rex creat⁹ est q̃ hussitaz labe infectus putatur magnus vir. alioquin z in reb⁹ bellicis clarus. sed oia hec in hystoria que de Bohemicis hijs reb⁹ edidimus p̃scripta sunt. ibiq̃z de situ regionis z gentz moríb⁹ p̃ captu nostro mentionem fecimus. inde igit assumendum erit q̃cq̃d hinc operi de rebus bohemicz deesse videbit. nos ceptũ sequẽtes iter inferioris germanie puincias. deide ad supiores reuertemur ptes.

De phrisia, puincia germanie.

Phrisones ad occeanũ siti ab oriẽte saroniã p̃tingunt. ad meridiem Westualos. ad occidentem traiectensiuz terre iungunt q̃q̃z z ipsos traiectẽses pleriq̃z phrisones esse volunt. Inter q̃os Ottonem inuẽio phrisingẽsis eccie p̃sulem. q̃ res germanicas haud inpite scripsit. Albertus eps̃ magunti⁹ q̃ fuldense monasteriũ erexit. cũ religionẽ xpi p̃suadere phrisis niteret ab eis iterfectus z martyrio coronat⁹ est. Gens eadem feror. armis exercitata. robusti z pceri corporz. securi z intrepidi ai. liberam se esse gloriat. q̃uis Philipp⁹ Burgundie p̃nceps ei⁹ se terre dñm vocet. Reuera phrisia libera est suis vtens moríb⁹. ceteris nec parere sustinet nec dominari cupit. haud inuit⁹ phriso p̃ libertate mortẽ appetit. dignitas in hac gente militarz inuisa. Sublimẽ virtũ q̃ se ceteris effert nõ ferũt magistrat⁹ ãnuos eligũt q̃ rempublicam equo iure disponãt. Feminaz ipudicitiã seuerius puniũt. Sacerdotes ne alia cubilia polluant sine cõiuge non facile admittũt. vir eñ p̃tinere hoiem posse z sup naturam arbitrant. In pecorib⁹ ois eoz substantia est. ager plan⁹ ac p̃ alustris est multo germine fecundus. ligno caret bitumioso cespite. z sicco stercore boum ingens fouent. Et hac gẽte tradit Corneli⁹ tacit⁹ impante nerone duos legatos romã venisse veritũ. z maloz ogem q̃ pompey theatrum intrantes cum vidissent quos dã cultu extremo inter senatores sedere z intellerisent id honorz eaz gentiũ legatz dare q̃ virtute z amicicia romana p̃cellerent nullos mortaliũ aut armis aut fide ante germanos eẽ exclamauerunt ac digredientes inter patres cõsedere ob quam rem ambos nero ciuitati donauit

De holandia puincia germanie

Holandia q̃z puicia germanie ad septẽtrione occeão alluit mari q̃ reliquũ ẽ rheni flumis brachia intercipiunt insulãq̃z p̃ficiũt. palustrz pascuosa. plibus stagnis ac marz iterfusa finib⁹. nec desũt q̃ traiectũ nobilẽ vrbẽ i holãdia sitã dicũt. nob⁹ haud alienũ eẽ videt. Aliq̃n frisei traiectẽs̃. aliq̃n holãdie traditos eẽ vt sepe regionũ termios dñantiũ ipia mutãt. nr̃a q̃dẽ etate neq̃z frisie neq̃z holãdie dant. Pricipat⁹ eccie traiectẽsis. ipatoi tãtũ subijcit latãq̃z possidet terrã diuersis meatibus rheni itercluszaz cui ab oriente Phrisij a meridie Westuali iũgunt. Holandia septẽtrionem erci pit. ab occidẽte ducat⁹ gelrie. de q̃ suo loco dicemus rheno flumie distinguit. Impitissime vero ne dicã fassissime nõnulli etate nr̃a traiectũ

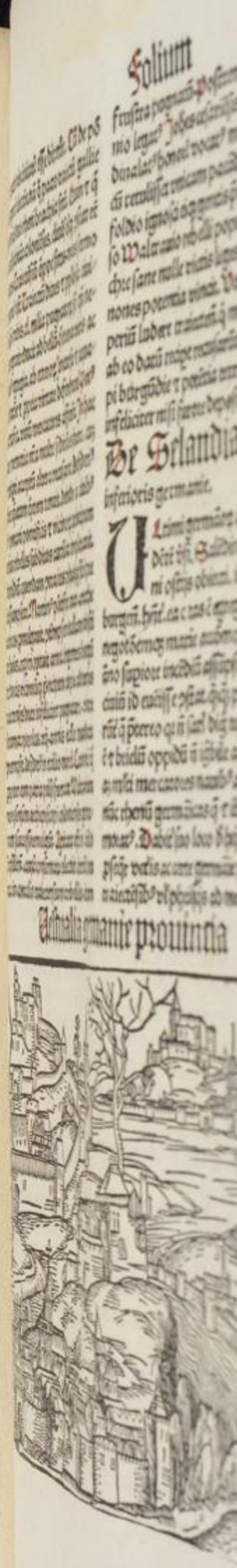

gallice nationis ciuitatē esse dixerūt. Cū de pō tificis agerer̄ electōe. nā q̄ pacto traiectū gallie dabim⁹ trās duo rheni brachia sitū. Quin ⁊ q̄ cis rhenū habitāt colonīēses. diuē͂sc͂ꝫ ꝯstat eē germanos. Traiectēsiū q̄ppe situs. mos sermo q̄ꝫ germenic⁹ est. Traiectū diues ⁊ pp̄lo͂sa ciuitas est. ep̄s vrbis. xl. milia pugnatoꝝ si qñ necessitas ingruit educit ad bellū. forma viris ac mulierib⁹ egregia. ab exteroꝝ incursu ⁊ aquarū inundatōe ⁊ ꝓpria virtute defendunt̄. Pot⁹ genti ceruisia. vinū mercatores afferūt. In hac ciuitate memoria nr̄a multe seditōes fuere. cuꝫ ep̄m vni pti acceptū altera recusaret. Desideri⁹ aliq̄ꝫdiu ep̄atum q̄etem tenuit. deinde a ciuib⁹ eiect⁹ romani pontificis ⁊ vicinoꝝ principum aduersus rebelles subditos auxilia implorauit. illi diefoldiū quendam ꝯtra ius phasq̄ꝫ sibi presulē assumpsere. Martin⁹ pōtifex max. anathema in eos ꝓmulgauit. ꝯtēmpsere ecc̄liam obstinati hoīes. expiri optuit arma. ingentes burgūdoꝝ ducis vicinorūq̄ꝫ p̄ncipum copie aduersus traiectenses ducte infeliciter pugnauere. victor cōtumax populus. vij. annis ecc̄lie mandata ꝯtempsit. desideri⁹ in exilio morit̄. Canonici q̄ ꝓpter eum patria pulsi fuerant Waltranium morsensem archiepiscopi coloniensis germanum successorem eligūt. Agitata est in cōcilio Basilieñ. causa confirmata electio. iterū damnata in concilio traiectensium rebellio. iterum frustra pugnatū. Postremo missus ab Eugenio legat⁹ Johēs cesariēsis ep̄s q̄ postea ad cardinalat⁹ honorē vocat⁹ morinensis appellat⁹ cū retulisset vnicam pacādē ꝓuincie viā eē diefoldio ignosci eiq̄ꝫ gentis p̄sulatū cōmitti excluso Waltrauio rebelli populo satisfactū est pulchre sane nulle victis leges fauent sacrosq̄ꝫ canones potentia vincit. Voluerunt calisti q̄ꝫ imperiū ludere traiecteñ. q̄ mortuo diefoldo ep̄m ab eo datū recipe recusarūt. s̄ aparitib⁹ philippi burgūdie ⁊ potētia territi ⁊ p̄mis conatib⁹ infeliciter nisi furore deposito paruerunt.

De Selandia prouincia inferioris germanie.

Ultimi germāoꝝ ad septētrionē ⁊ occidētē v͂si. Zalēdini sē isulares pp̄l' rheni ostijs obiecti. int̄ q̄s p̄cipue mitelburgeñ. hñt̄. ea c. tas ē egregie mūita. diues opū negotōemq̄ꝫ marie accōmoda c⁹ haud pruā ptē āno supiore incēdiū assūpsisse relatū ē. in curia ciuiū id eueīsse ꝯstat. q̄ꝫq̄ꝫ pleraq̄ꝫ miracl'a referūt̄ q̄ p̄tereo q̄ꝛ ñ sat' dig testimōio cōprobant̄ ē ⁊ brielū oppidū ñ igbile aq̄s circūdatū. i q̄ etiaꝫ m̄lti mercatores nauib⁹ applicāt. ñ trāsibo nūc rhenū germāicas q̄ ⁊ ibi hitāt gētes cōmemorat⁹. Dabit̄ suo loco d' hijs q̄ꝫ dicēdi facl'tas ꝓseq̄r vetis ac certe germāie pp̄ls ⁊ q̄ iūgūt̄ vel traiectēsib⁹ vl' phrisijs ad meridiē expediam.

Uestualia germanie prouincia

Westualia rheno fluuio ab occi dentali clauditur. visurgo ab oriente q̃m veseram hodie vocant. a septentrione phrisiam habet ⁊ traiectensem terram. meridiem hassie montes excipiunt q̃s anobos pholomeus appellare videtur. et quibus amasis fluuius oritur qui Padeburnam ⁊ monasterium non ignobiles ciuitates alluẽs mediam ferme prouinciã intersecat ⁊ per phrisiam defluens fertur in mare. Salas quoq; fluuius westualiam irrigat. inter quem ⁊ rhenũ cum drusis germanicus belligeraret domitis hostibus victor appetijt. Quomõ autem cultores huius terre vocauit antiquitas difficile dictu est discordantib⁹ auctoribus. Strabo vicinos rheni accolas hoc loco sigambros appellare videtur. qui duce melone cum romãis bella gessere. victiq; datis obsidibus pacem obtinuere. q̃uis calcata fide ⁊ proditis obsidibus rebellarunt. Pholomeus quoq; a parte septentrionali germanie circa rhenum fluuium bussatores habitare tradit paruos appellatos sicãbros. Quendos ⁊ lonsiobardos immenio apud Strabonem circa amasim fluuium bructeros habitasse quos drusis nanali bello superauit. Bructeros autem bello victos ab austro in aq̃lonem ⁊ occeanum dilapsos. Ob quam rem coniecturam capere possumus hos esse qui hodie puteni appellantur aquilonares populi de quibus supra diximus. facile namq; bructeros in putentos sermo conuertit. Carolus magnus multa cũ westualis gessit plia eosq; magnis afflixit cladibus coegitq; christi religionem amplecti relicto ydolorum cultu. quam cũ sepius abnegassent. nec iusiurandum adhuerterent. vt metu pene rebellionem compescerent occultos constituit iudices quibus potestatem dedit vt q̃primum deprehendisset aliquem comperissent. aut fregisse fidem aut aliquod aliud flagitium commisisse mox illum supplicio afficerent vbi primum comprehendi posset nulla citatione preuia aut defensiõe permissa. elegit em viros graues ⁊ recti amantes quos plectere innocentes haud verisimile sint. Tetruit ea res westualos ac demum in fide continuit. cum sepe in nemoribus ⁊ proceres ⁊ mediocres viri laqueo suspensi inuenirentur. nulla accusatione prius audita. Querentibus tamen causam. constabat fregisse fidez. aut magnum aliquod scelus commisisse qui necati reperiebantur. id iudicium ad nostram vsq; durat etatem vocatumq; vetitum. qui ei presunt scabini appellabantur. quorum ea presumptio est. vt per totam germaniam iurisditionem extendere velint. Secretos habent ritus ⁊ cum hoc ⁊ archana quedam cum quibus malefactores iudicãt ea nondum quisq; repertus qui vel precio vel metu reuelauerit. Ipsorum quoq; etiam sabinorum magna pars occulta estque per prouincias discurrentes crimino sos notant ⁊ referentes iudicio accusant. probantq; vt eis mos est. damnatiq; describuntur in libro ⁊ minoribus scabinis committitur executio. reus vero ignarus sue damnationi. vbicunq; enim repertus fuerit supplicio afficiatur. Degenerauit autem hoc iudicium. Nam ⁊ viles alique persone admittuntur ⁊ ciuilia negocia tractare audent. quibus enim erat solum de criminalibus permissa potestas. In hac etenim prouincia westualia nostro tempore susatenses ab ecclesia Coloniensi destituere. nec etiam diutino vexati bello multisq; etiam cladibus affecti ⁊ obsessione pertinacissima oppugnati ad obedientiam redire. cuius etenim rei causa ⁊ Theodricus Coloniensis antistes. qui Westualorum princeps habetur. et Jehannes dux Cleuensis nõ pauis inter se odijs contendere. Cum enim Susatenses ad Cliuensium opes confugissent Colonienses vero Sarouie duces ⁊ cum hoc non paruam Bohemorum manum in auxilium accepissent. Apud monasterium quoq; eiusdez prouincie ciuitatem propter ecclesiam quam Walranius Theodrici frater sibi debitam existimabat valde acriter dimicatum est. in quo enim bello multis hostium cesis. vnus vero ex principibus Brunsuicensibus qui dux copiarum fuit interceptus ⁊ in potestatem Coloniensis antistitis factus. Est autem Westualia regio admodum frigida neq; enim frumenti habundans. pane vero vtuntur nigro. cernisia vero potus eorum. vinum enim quod rheno vehitur valde magno emitur precio. opulẽti tantum eo vtuntur. idq; raro. Populus vero marcialis est ⁊ etiam ingeniosus. de quo prouerbium esse dicunt vicios os ⁊ fallaces Westualia facilius q̃ stultos gignere. Hic q̃ Theodrici presulis mentio incidit non est absre pauca de eo referre. cui inter viros illustres nostri seculi nemo locum negauerit. Quigo vero eius ex familia Morsnensi apud germanos principes honoratissima fuit. Tres vero fratres habuit. qui omnes supra sexagesimum annum vixere.

Heinricus vero natu maior paternum principatum cum summa diligentia ac sollicitudine gubernauit. Johannes vero secundus frater suus monasteriensem ecclesiam multis annis vsq; ad eritum vite sue summa cum laude ac gloria administrauit. Walramus vero ad Traiacensem ecclesiam & etiã ad monasteriensem defuncto fratre suo Johanni nequaq; aspirauit. quis enim ad traiectam concilij Basiliensis fauore & ad Monasteriensem Nicolai pontificis institutione vteretur. Theodric⁹ vero ipse cũ Bononie iure pontificio operã valde magnam daret. a Johanne vero vigesimotertio summo pontifice romani ecclesie. Colonicensez ecclesiam obtinuit. cui enim iam sex & quinquaginta annos non sine plebis ac etiam nobilitatis magno fauore prefuit. qui & si plurima pro defensione sacrasancte ecclesie sue Coloniensis vario euentu bella gesit in quis modo strenui militis. modo fortissimi ducis officium implauit. nunq; tamen domi aut sacerdotalia munimina aut etiã ciuilem administrationem neglexit. corpore vero pulchro & supra communez staturam valde eminentem. animo vero magno & perliberali. cuius pallatium illustribus semper patuit hospitibus

Sequitur de Hassia germanie prouincia & de descriptione eius

De Hassia germanie prouincia

Inter Westualos vero ac etiam Francones Hassia iacet montania regio q̃ a rheno fluuio in septentrione porrecta Thuringie iungitur. Princeps vero gentis lantgraui⁹ etate nostra ad imperium vocat⁹ imparem vero se esse dixit qui tante rei molem sustinere posset. maluitq; paruo imperio parentibus suis sibi relicto vtiliter preesse. q̃ magnum accipiens dissipare. id quoq; sibi obstare ad rem christianam gerendam dixit. quia litteras ignoraret. Fuit tamen legum auctor. quas sibi patrio sermone exponi iussit. quoties enim coram eo causa ventilata est. nec vnq; compertus est iniquam tulisse sententiam. Hic cum reformatus monasterium quoddam sue ditionis ingreditur & inuitatus cum monachis edidit venenum pro cibo inter edendum sumpsisse creditus est. nam & ipse & abbas qui reformationem petierat paulopost extinti fuerunt.

Sequitur de regione franconia

Francōnia germanie superioris prouincia

FRanconia ꝛ huic succedit nobilis sa-
ne ꝓuincia ad modū potens ab inco-
latu francoꝝ sic appellata. Franci q̄
dē troiani ab origie fuerūt. q̄ deleto Jlio duce pa
mi magni p̄ami ex sorore nepote ꝑ pontū euxi-
nū ꝛ meothidas paludes in scithiā ꝑuenerūt.
ibiq̄ʒ ciuitatē edificarūt quā vocauere Sicam-
briā. ex q̄ dicti sicambri. Cōstat em̄ post euictaʒ
incensamq̄ʒ Troiā q̄ supfuerūt excidio in tur-
mas tres diuisos in exiliū ꝓfugisse. ꝛ alios q̄dē
Enea duce italiā petiuisse a q̄b⁹ albani ꝓdierūt
ꝛ deīde romā q̄ orb̄ īꝑio potiti sūt. Alij sbāthēo
re ꝑ medios achiuos elapsi illiricos penetrauerūt
sin⁹. ꝛ reḡ liburnoꝝ ad intimū adriaticū pela-
gus accessere vrbemq̄ʒ ꝯdidere patauinā vbi se
pultū Anthenorem tradūt. q̄ euecium fugas se
cum duxit a q̄b⁹ postea dicti veneti. quoꝝ ē ho
die ingens potestas terra mariq̄ʒ. Tertij vt dixi
mus in scithiā penetrarūt. in quo ī loco in ma-
gnā gentē coaluerūt. Cumq̄ʒ scithaꝝ multi Ro-
mano impio subiecti eēnt ꝛ ipsi q̄ʒ tributa pen
derunt. mā serunt fectigales vsq̄ʒ ad tempora
Valentiniani cesaris quo imperante Alani ve
xare imperium ceperunt. Jmperator vero pro
posito edicto libertatem in decennium eis pro
misit q̄ Alanorum ferocitatem compescerent.
allecto eo premio Sycambri arma susceperūt.
Alanosq̄ʒ bello victos deleuere. Ob quam rem
libertati in decennium ab imperatore donati
sunt ꝛ mutato nomine franci appellati. quod
actica lingua siue feroces siue nobiles sonat.
Jtali francos nobiles liberos vocant. Exacto
decennio cum Romani solita tributa repeterēt
Franci ob ipsam hereditatem efferens facti pa
rere recusarunt. Principes enim eo tempore frā
cis fuere Priamus ac etiam Anthenor antiqui
nominis ac etiam virtutis quibus eniʒ copias
ductātib⁹ p̄lium cū romanis cōsertuʒ ē. in quo
priam⁹ ipe cum fortissimis sue gētis cecidit. q̄
cladi supfuerūt ex scithia digressi sūt ꝛ in ger
maniā profecti in ꝑtib⁹ thuringie cōsederūt cū
pricipibus suis priami ꝛ anthēoris filijs mar-
comede scʒ et simone. Symo sine liberi decessit.
Marcomede fili⁹ fuit foramūd⁹ quē sibi frācij
regē creauere. ꝛ hic p̄m⁹ inter frācos regnauit.
Huic fuit fili⁹ clodowe⁹ crinit⁹ a q̄ frācorū reges
criniti sunt appellati. ꝑ ideʒ temp⁹ gothi qui iā
vrbem romam irruperāt vltra ligerū fluuium
in gallia sedes inuaserunt. Burgundiones quo
q̄ʒ iuxta rhodanum habitabāt. qui ꝛ ipse pau
lo plus reges habere ceperūt. Franci vero trā-
misso rheno romanos q̄ ea loca tenebāt fuga-
runt paulatimq̄ʒ aucti potentia magūtiam. tre
uerim. agrippinā hodie coloniā sup rheno flu
uio. tornacū. cameracū. remos. suessonā. aurelia
nū inuasere. ita vt ab aq̄tania vsq̄ʒ ad bauariā
impiū extenderet. Clodoueo aūt mortuo Mero
ueus successit fili⁹ a q̄ franci merouingi dicti sūt

post meronium Hildericꝰ regnum adeptꝰ. dum
luxuriose viueret a suis pulsus est. Egidio ro-
mano in eiꝰ locum suffecto Hyldericꝰ regno p̄-
uatꝰ ad Bisinū thuringie regem ꝯfugit. cuius
cōiugem ꝑ adulteriū polluit. post octo aūt an
nos reuocatꝰ aggrippinā inuadens eiectis inde
romanis magni regni sui ꝑtem recuꝑauit. mor-
tuo aūt egidio filiꝰ eius Siagriꝰ in ciuitate sue
sona regnauit. Bisina aūt regina cū accepisset
Hildericū regnum recuꝑasse relicto viro ad eū
ꝯfugit a q̄ recepta ⁊ ꝓ cōiuge habita. Clodoue
um ei peꝑit q̄ postea regnū adeptꝰ p̄mꝰ Fran-
coꝝ regum xp̄i religionē accepit. a beato Re-
migio baptisatus. Illud aūt veritate caret qḋ
pleriq꜡ tradūt agrippinam ab incolatu Fran-
coꝝ vocatā coloniā. nam p̄usq꜡ franci germa
niā intrarēt colonia romanoꝝ appellata est a
claudio cesare cōdita ⁊ ab eiꝰ cōiuge agrippia
nūcupata. Fuerūt inter clodoueū ⁊ syagrium
aliqua bella. postremo victꝰ syagriꝰ ad alaricū
Gothoꝝ regem ꝯfulit qui nonꝰ a magno alari
co regnabat. Reposcit᷑ a clodoueo syagriꝰ atq꜡
obtentꝰ occidit᷑. Romani q꜡ reliq̄ ꝑ galliam ha
bitātes exterminant᷑. Clodoueꝰ olemaniā sibi
subegit Gothis q꜡ ⁊ aq̄tanis bellū indixit. eos
q꜡ suꝑauit. occiso Alarico rege. fert᷑ cum ad bel-
lum ꝓgrederet᷑ si victor euaderet equum beato
martino vouisse. q̄ duodecim ⁊ centum annos
ante id tempus vita excesserat. victoria potius
equū tradidisse eūq꜡ centū solidis redimere vo-
luisse. Stetisse equū immobilē donec p̄ciū du-
plicaret᷑. qua ex re dixisse regem ferūt. Marti-
nū bonū auxiliatorē. esse negociatorem carꝰ. Hic
Clodouiꝰ vxorem duxit. Glodosindam filiā
regis burgūdionū. q̄ cū esset christiana adhuc
ei pagano iūcta est. magnisq꜡ p̄cibꝰ virū roga-
bat vt baptizaret᷑. natosq꜡ filios clanculū bap
tisabat. Causa aūt q̄ clodouiū christianū fecit
esse fert᷑. q꜡ cū pugnaret cōtra sueuos ⁊ pene vi
ctus esset votū vouit christianū se futurꝰ si ex ꝑ
lijs euaderet. Ob q̄m rem mutata fortūa ex vi
cto victor factꝰ. subactis sueuis christiane reli-
giōi se tradidit. cuiꝰ posteri in Francia vsq꜡ ad
Pipinū nanū patrem Caroli magni regnaue
rūt. Tunc vero hilderico scḋo ꝑ ignauiā regnū
adeptꝰ est. Detōso eñi eo ⁊ in mōasterio retru-
so Pipinꝰ regnū accepit. Erāt tūc in frācia ma
iores damos q̄ regnū gubernāt. Anno dñi septi
gentesimo mortuo. Dagoberto minore Franco
rū rege filiꝰ eiꝰ puulꝰ in tutela Pipini grossi quē
alij ausigigi filiū dicūt in tutela fuit ⁊ ꝑ insidi-
as periit. Tunc grimaldꝰ filius legitimꝰ pipi-
ni grossi regnū vsurpans a ꝯsanguineis Dago-
berti regꝭ defuncti captꝰ in custodia obijt. Per
idē tp̄s galli q̄ inter sequanā ⁊ ligerim fluuium
habitabāt aduersus Frācos bella mouere ⁊ vs
q꜡ magūtiā excurrentes eā ciuitat᷑ obsederunt.
Franci rege carētes Carolū martellū ad regnū
sublimare voluerūt q̄ regnū renuēs ducatum
accepit gallosq꜡ bello repssit. Prouinciā v̄o in-
ter ligerim ⁊ seq̄niā q̄ nūc gandina vocabat᷑ a
secarlingā vocari iussit. qḋ postea apud theu-
tonicos diu seruatū est. Hic Carolꝰ ex alpheida
nobili ꝯcubina pipini grossi filius fuit inclitus
vir ⁊ bello potēs. q̄ multa sarracenoꝝ milia gla
dio interemit ⁊ pater fuit pipini naui q̄ carolū
magnū genuit imꝑatorē toti orbi cognitū ex cō
iuge Berta quā duxit ex grecia. Hoc ergo Fran
corum genus cum ex cithia in germaniam ve-
nissent ibiq꜡ diu consedisset germanicum effe
ctum est. ⁊ terram. ipsam primo habitauit. ⁊
a se franciā appellauit. Verū cum cresceret im
periū ita vt frācia aucta est adeo vt tota gal-
lia ferme ⁊ magna germanie ꝑs a mōtibꝰ pir-
rhenis vsq꜡ ad pānonie terminos frācia dicere-
tur. nā. q̄cq̄d frācis suberat francia vocabatur
⁊ in duas ꝑtes diuisa fuit. nā qḋ ē gallie occidē
talis frācie dicebat᷑. qḋ est germāie frācia dicta
dicebat᷑ oriētalis. Ex germaniā q̄dā eatenꝰ extē
derūt q̄tenꝰ sermo germanicꝰ ꝓtendit᷑. ita q̄cq̄d
est citra rhenū theutonice lingue ad frāciā oriē
talē ꝑtinuit. hec gens sub carolo magno roma
noꝝ imꝑiū meruit q̄ afflictā longobardico bel
lo sedē aplicā cōsolatꝰ est. Carolꝰ eñi q̄uis gal
lice potiret᷑ imꝑio germanꝰ tñ fuit. in germāia
natꝰ alitusq꜡. Cuiꝰ sedes plerūq꜡ i aq̄sgrano fuit
que ciuitas theutonica est. ibi palatiū eiꝰ ⁊ ca
put ostēdit᷑. Eiꝰ posteri imꝑiū tenētes in gallia ⁊
germania regnauerūt. Deficiēte eñi masculina
lingua imꝑiū ad germanos. id est ad Francos
oriētales redijt. inter quos p̄mus habitus ē Ot-
to. Est aūt imꝑiū apud germanos non eo mō
vt nemo imꝑare possit nisi germanus sed q̄m
eligendi imꝑatorem auctoritas germāis tradi
ta est. Plerūq꜡ germanꝰ eligit᷑. Ea ꝫ ob causam
cū vacasset imꝑiū ꝑ obitum ladouici Bosonis
filij germani q̄ꝝ ea potestas germanū elegerūt
⁊ francū ex oriētali frācia ¶ Hec p̄misisse vo
lumus q̄m de Frācōia sermo incidit. sunt etenī
multi q̄ Francos eos solummodo esse volunt q̄
circa Parisius habitant ⁊ illis datū imꝑiū esse
volūt q̄s recti꜡ francigenas quis appellauerit.

Frāconia vero vt nr̄a etate recipit̄ a meridie
suenis ⁊ baioarijs iūgit̄. ab occasu rheno. ab
ortu bohemos ⁊ thuringos. septētrionē idē thu
ringi hassiqꝫ excipiūt. Prouinciā ꝑlabit̄ haud
ignobilis amnis quē moganū vocāt. Pholo-
meꝰ hūc fluuiū menum appellare videt̄ q̄ sup
iores germanos ab inferiorībꝰ eūdem diuidere
affirmat. neqꝫ aliꝰ fluuius ē q̄ eam diuisionē
aptius q̄ȝ moganꝰ efficere possit. Et hodie infe
riores germani vsqꝫ ad magūtiā ꝓcedūt. abide
supiores vocātur. Moganꝰ vō ex mōtibꝰ bo-
hemie ortꝰ in regiōe magūtie in rhenū exōerat
Ob q̄ȝ rē n̄ defuerūt q̄ magūtiā mogūtiā a mo
gano fluuio dici crederēt. Perlabit̄ idē fluiꝰ nō
paucas ciuitates. quaꝝ illustriores sunt Herbi-
polis ⁊ Frāfordia. In Herbipoli nobile ep̄i se-
des ē. q̄ et franconum dux habet̄. ⁊ cū rē diui-
nā facit gladium in altari nudum ante se ha-
bet. In frāconia nobile emporium est i q̄ supi
cū iferis germani ꝯueniūt bis singulꝭ ānis Ibi
quoqꝫ ipator eligit̄ ex veteri cōsuetudine. Ob
quam rē palam ē impiū datum esse germanis
quando inter eos eligitur ⁊ coronatur ⁊ sic de
mum ad culmē glīe. rome q̄ȝ diadema suscipitur
¶ Et in franconia nobilis ecclesia bābergēsis
ad amnē regniciū sita. q̄ȝ fundauit heinricus
scꝰs imꝑator. quē accole religiose colūt ⁊ scm̄
habent. ibi q̄ȝ Beregarius sepultus ē q̄ regnū
italie vsurpauit ⁊ ab ottōe p̄mo captꝰ in ger-
maniā ductꝰ illic exulās obijt. Supra ciuitatē
in edito mōte arx ē natura ⁊ arte mūita in qua
nos aliq̄n cū ep̄o loci prādiū fecimꝰ. Albertꝰ no
bilissimꝰ frācoꝝ comes ⁊ ottōis saxonie ducis
ex filia nepos. cū cōradū comitē occidisset. q̄ lo-
douici regis fuisse filiꝰ dicebatur in hāc se arcē
cōtulit ⁊ aliquādiu regis obsidionē ꝑtulit. dif
ficilis expugnatō loci videbat̄. Ob quā rem ad
dolos recursum ē. Otto ep̄s magūtinꝰ muster
sceleris inuentꝰ est q̄ ꝓfectꝰ ad Albertū litꝭ arbi
trum se dixit. rogauitqꝫ albertū ad imꝑatorem
in castra descendere. q̄ vel pacē ei daret vel in
arcem reduceret incolumē. credidit albertꝰ acce
pta iusiurandi religione Ottonem secutus est.
vix vero arcem egressi erant. cum Otto vereor
inquit ne diu apud imperatorem morari opor
teat vt ilius fortasse concilium erat prius sump
sisse cibum. Laudauit Albertꝰ verba presulis ⁊
in castellum rediens Ottoni prandium dedit.
quo sumpto ad imꝑatorem cum eo ꝑrexit vbi
mox captꝰ est ⁊ capitali sententia damnatus.
cui archiepiscopi fidem implorante. respondit

pārum religiosus pontifex se fidei satis fecisse.
q̄ semel reduxisset incolumem cum ad prandiū
introiuit. bis reducere non promisisset. infelix
Albertus gladio obtruncatus est. Melius ro-
mani q̄ pari fraude vsi vnū ex captiuis ab ha-
nibale romā missis vinctū remisere. Fraus enī
vt inq̄t marinꝰ orator astringit ꝑiuriū nō sol
uit. Predia que albertꝰ habuit ecclīe Bamber-
gensi postea cessarūt. Est aūt Franconia parti
plena ꝑtim mōtosa. mōtes ipi haud difficiles
sunt. ager non admodū pinguis. nam plerūqꝫ
arenosus est. multis in locis cōsiti colles vineis
gratū ꝓducunt vinū. maxime vero apud Her-
bipolim. multe silue ⁊ multa venatō inest. Ter
ra in multos ꝑtita est dn̄os. q̄uis Herbipolen-
sem ducē francōie dicant vt ante relatū est. ma
guntina ecclīa ⁊ Bambergēsis plura obtinēt
loca. Palētinꝰ q̄ȝ comes haud ꝑuā occupat p̄tē
Marchiones brādeburgenses tanq̄ȝ burggra
uij. nurmbergenses potētes in ea sunt. multe pre
terea ciuitates imꝑiales apud francones florēt
¶ De nurmberga dubium est francōia an ba-
uaria cedat ip̄m nomē indicat. ad baioarios vr
bem ꝑtinere normberga enī noricum montem
significat. ob quā rem patet noricoꝝ ciuitatem
fuisse. noricis aūt baioarij successisse. ⁊ nunc ea
portio terre baioarie q̄ inter danubiū ⁊ norm-
bergam iacet noricum appellatur. Ciuitas ta-
men in parrochia bambergensi est que ad frā-
cones ꝑtinet. Ipi normbergēses nec Baioari-
os nec frācones videri volūt ſ; tertiū q̄ddā sepa
rū genꝰ. Vrbs ea nobilis magnificis opibꝰ pub
licis ac p̄uatis ornata. Amne pegnicio interlabi
tur. in agro sterili ⁊ arenosa ꝯdita atqꝫ ob eā
rem industrioso pp̄lo. oēs enī aut opifices sunt
aut negociatores. hinc multe illis diuitie ⁊ ma-
gnū in germāia nomē. Aptissima imꝑatoꝝ se-
des. libera vrbs ⁊ in medio ferme germāie sita
Inter bambergā ⁊ normbergā Forchē iacet fa
mosum niueo pane oppidū. Incole pātr... in
fuisse pilati falso putāt. ¶ In hac ꝓuicia Fri
dericꝰ marchio brādeburgen̄. potētissimꝰ fuit
ipatori sigismūdo inť caros amicos habitꝰ. Et
q̄ttuor filij fuerūt Johes Fridericꝰ Albertꝰ ⁊ al
ter Fridericꝰ. Johi q̄ p̄mogenitꝰ eēt electoratus
imperij debebatur. sed iudicium patris Frideri
cum pertulit qui secundo genitus erat ⁊ apti-
or ad obeunda imperij munera videbatur. pri
ꝰs itaqꝫ q̄ȝ moreretur hereditatem suam inter
filios diuisit. Fridericum vero in electorem in-
stituit. neqꝫ male iudicauit. nā fridericus inter

p̄nceps germanie sapientie clarus habitus est. cuius consilio multe prouincie pacate sunt. Iusti quoq; atq; honesti tenax habet. Qui posset regnum Polonie ꝯsequi ꝑ electionem baronū recusauit. vt ante diximus. nec vero heredi iniuriam faceret. Albertus vero germanus ei⁹ cū normbergensibus bellū intulisset oēs ferme teuthonici principes ad se traxit. Comites vero normbergensibus suppecias misere. Graue id ⁊ diuturnum bellum fuit. in quo tot potentie cōcurrentes infensissimis odijs biennio certauere. nouē p̄lia cōmissa ferunt. Ex quibus octo victor Albertus confecit. in vno tamen victus succubuit. neq; de pace cōuenit nisi postq̄ exustis agris. attritis villis. abactis pecoribus ruriculis interfectis. comeatus ⁊ pecunie contendentib⁹ defuere. tum q̄ pax ex alberti sententia magis dicta. Hic albertus ab ipsa pueritia ac teneris. (vt aiūt) vnguiculis educatus. in armis pluribus interfuit p̄lijs q̄ alij sui tempis duces aut viderint aut legerint. Militauit in Polonia pugnauit in slesia. castra posuit in prussia. hostes in Behemia fudit. stipendia in Austria fecit. p̄das ex hungaria tulit. nullus in germanie terre angulus quem non calcarit. armatus dux exercitus innumerabiles. prostrauit ferocissimos hostes expugnauit munitissimas vrbes. In cōgressibus vero prior inijt. victor enim e prelio excessit. vltimus vero in expugnatione oppidorum. sepe murum primus ascendit. ad singulare vero certamen crebris vicibus inuitatus. nunq̄ detrectauit. neq; etiā vnq̄ nō strauit aliquem hostem. In militaribus etenim ludis in quibus precipue hasta contenditur vnus omnium repertus est. qui nunq̄ equo deiectus sit. ⁊ in omnes in se currentes deiecit. Ex torneamentis vero etiam nunq̄ non victor exiuit. Septies ac decies solo tectus clipeo ac galea cetera nudus vt est apud Theutonicos duelli quedaꝫ species in prouocatores pariter armatos lancea acuta cucurrerit. nullo vero vnq̄ damno affectus. cum aduersarios ipse nunq̄ non aquo deturbauerit. Quibus enim ex rebus non iniuri a Theutonic⁹ Achilles appellat⁹ ē. In quo non solum militares artes ⁊ etiā imperatorie virtutes singulari quadam gratia teluxere. ꝑ nobilitas quoq; generꝭ. procertasq; corporis. ac venustas ⁊ etiam virium robur ac facundia lingue admirabilem ac etiam pene diuinum reddidere

De Bauaria superioris germanie prouincia

Bauaria ad ortum estiuum ac meridie ꝑtem franconie ꝓximat. ea q̄q̄ ꝑlata ⁊ diues terra est. cui ad meridiē alpes italie iunguntur. sueui ad occidentē ei⁹ solem recipiūt. Australes ac bohemi orientē. danubius mediaꝫ ferme perlabitur. Inter austriam ⁊ bauariam alij ysaram alij enū terminū posuere. Sueuos a bauarijs Lycus distermi-

nat amnis. Hāc olim regionē norici tenere. cuiꝰ
adhuc porcio media inter ratisponam ⁊ nurm
bergā trās danubiū sita (vt an̄ diximꝰ) noricū ap
pellāt. Baioarij aūt vnde dicti sint ⁊ vnde ori
ginē traxerint nō facile dixeri verū cū reperiar
vetustissimos codices baioariā appellare quā
moderni bauariā dicūt non difficile trahor vt
boioarios a bois dictos ⁊ gallicā oli fuisse gen
tem. Huic opinioni strabo q̄nto ꝯmentatorio
vires adhibet ita inq̄ens. Priscis igit̄ vt dixi tē
poribꝰ plurime galloꝝ gētes fluuium icolebāt
de pado loq̄tur. e q̄bus amplissimi fuerāt boi
insubres. ⁊ q̄ olim cū gesatis senones romana
per impetū potiti sunt vrbe. hos romani poste
rioribꝰ annis funditꝰ deletos ꝑdiderūt. boios
vero e finibꝰ eiecerūt. inde migrātes circūadia
centes histro locos cū thauristis habitarūt. bel
lum assidue ꝯtra dacos agētes. Constat igitur
boios i pānoniā ꝯsedisse. q̄ ex loco facile succes
su tp̄is i noricū cōterminā regionē migrare po
tuerūt. Idē q̄z Strabo locū q̄ mō ꝯstātinensis
vocat̄ designās paululū ab eo distare rhetos
ait. āpliꝰ heluecios videlicos pꝰ videlicos āt desꝑ
tā boioꝝ r̄gionē ēē affirmat vsq̄z pānōios. Ob
q̄z rē satꝫ indicat boioarioꝝ t̄rā a bois cultā fuis
se. Idē Strabo germaniam describēs boios ꝓ
us hirciniā habitasse siluā asserit. ⁊ cibros ag
mine facto eoꝝ īuasisse locū atq̄z a bois reiectos
fuisse. Itaq̄z satis ꝑsuasū ꝫ esse ꝑt boioaricū no
mē ex bois descēdere. Ager eīn eoꝝ trās danu
biū hirciniā siluā nō parua ex ꝑte occupat. Ea
nūc germanica gēs ē ꝑ mōē vtēs theutōico. neq̄z
d̄ꝑta regio vt Strabo tradit q̄ suo fortasse tp̄e
fuit. nūc cultissima ē. magnas atq̄z ambiciosas
ciuitates habēs ⁊ opida nobilissima q̄ꝝ splēdo
rē nescimꝰ tota eurapa q̄ vincere possint. Poti
ficales vrbes in ea. v. sunt. q̄ꝝ vna metropolica
ē. Salzburgā vocāt ex flumie salza cui adiacꝫ.
veteres iuuaniā vocauere. in baioaria lodouicꝰ
lodouici filiꝰ gibbo ⁊ strūa d̄formis Impia ꝯ
ꝑtē bella suscepit. venerādū q̄z senē ⁊ auctorita
te isignē. q̄ q̄ndā regnū frācie gubernasset i ar
ce munitissima obsedit ꝫ supis vltōꝫ tāti scelerꝫ
p eētibꝰ ꝑus febre ꝑcussus occubuit. q̄z patris
aīm i suā traherꝫ sniā. Ille in ꝑtātē heirici eius
dē familie ducis postea factꝰ breui tp̄e vitā fini
uit. nec heiricꝰ diu sup̄uixit. q̄ cū ꝓhibuisset sub
ditos i āno iubileo romā petere veritꝰ ne ꝓuin
cia pecunia exhaurirek̄ eodē anno ad p̄res suos
additꝰ est. Successit ei lodouicꝰ filiꝰ ex sorore al
berti cesaris natꝰ magni aīi adolescens. glie cu
pidus ⁊ pecuniaꝝ ꝯtemptor. q̄ iudeos oēs pub
lice positis edictis e suis dominijs exterminauit.
Vxorē de saxonia duxit neptē Friderici cesaris.
multas germanie lites auctoritate sua ꝯposuit
q̄uis sepe multū conatꝰ recōciliari cesari ladis
lau̅ regem neq̄uerit. Albertꝰ eiusdem terre ac fa
milie ꝑnceps postq̄ꝫ pater eiꝰ Arnestus puellā
balnei custodē ab eo ꝑdite amatā ⁊ in spē ma
trimonij suceptā apud straubūrgam danubij
fluētis demersit. cū diu vitam in merore ꝑegis
set. tandem luctu ꝑacto vxorem ex domo Bru
suicen̄. duxisset. ex qua sobolem pulcerrimā su
stulit. sub impio Friderici podagra laborans.
sepositis ceteris curis sectatꝰ musicā assiduis cā
tibus ac sonis aīm oblectauit. ⁊ vinatōi oparā
dedit. In Salzburga quā metropolicam i ba
ioaria sedem obtinere diximus tres archiepī
fuere. quoꝝ vltimꝰ Sigismundꝰ nomie dum
scismatis ꝓcella desuit. cū adhuc esset ꝑ̄positꝰ
Romanā ecclīam magnifice iuit. sed archiepīs
a Nicolao pon. creatus litteras apostolicas q̄
bus censura in australes impatori rebelles sub
minabat̄ in ecclesia sua publicari nō sine sine
metu potentie illoꝝ siue q̄ anathemate suspen
so pacē meliꝰ inueniri putauit. ad quā compo
nendam ⁊ ipse descendēs in austriā non paruū
operam impendit.

De Rhenensibus germa nie superioris populis.

Circa rhenum q̄ flos germanie no
stro temꝑe visit̄ inter theodricū ma
guntinen̄. ecc̄lie ꝑ̄sulem ⁊ Lodouicū
comitem palatinū rheni crebre dissensiones fu
ere ⁊ sepiꝰ ad arma ventū est. totaq̄z circūregio
rapinis atq̄z incēdijs vastata. Cū maguntino
marchiōes badēses ac brādeburgen̄. opē ferrēt
Palatio Iacobꝰ treueren̄. āt̄istes ⁊ nōnulle ciui
tates assisterēt. mortuo lodouico regis sicilie vx
orē duxerat. filiū ex ea natū ifātē adhuc frideri
cus fr̄ eiꝰ ꝯsentiētibꝰ t̄re optimatibꝰ arrogauit.
gubnatōꝫ ꝓuicie tāq̄z dn̄s accepit. electorē ipī se
dixit. celibatū .i. sine vxore ēē ꝑpetuū ꝓmisit ne
arrogato filio vxorē ducēs ꝑ̄iudiciū facerꝫ. roga
tus nico. pō. v. id genꝰ adoptōis ꝯfirmauit. recu
sauit fridericꝰ ipator sepe mltū req̄sitꝰ. i sueuia
albertꝰ friderici fr̄ cū ꝑlibꝰ ciuitatibꝰ variāte victo
ria bellū gessit. ab vlmēsibꝰ cōicatū rotēbur
gen̄. litigādo ꝑ sniā obtinuit. i marchionatu ba
den̄. ꝑnceps iacobꝰ iusticie ac prudētie fama int̄
germanos clarissimꝰ cū sibi ad hūanā felicita

tem solam litterarum peritiam augeret. quos
ex coniuge legittima liberos sustulit ediscere lit-
teras cōpulit. Inter quos diuisio patrimonio
cum Carolo p̄mogenito singularꝫ industrie iu
ueni impatoris Friderici sororē matrimōio col
locasset plenꝰ annis haud inuitꝰ e vita decessit

De thirolensibus popu lis germanie.

Tirolēses q̄ valles eni fluminis ⁊ athe
sis incolūt. cū sigismūdū principem
suū in tutela Friderici cesarꝫ exn̄tez
lōgīa diuscul ad se remitti frustra petiuissent
sumptꝭ armis p̄fectos ꝓuincie q̄s cesar institu
erat deiecerūt. ⁊ cū tridētini iussu epi cuiꝰ erant
subditi in fide cesarꝫ ꝑseuerarent cū exercitu eoꝝ
uenere ciuitatēqꝫ metu ꝑculsā ꝓditōe ceperūt.
⁊ arcē obsidiōe fatigatā ad deditōeꝫ cōpulere.
ex impactōibꝰ cū cesare ꝯuenientes miori q̄ꝫ cre
diderāt felicitate suū dn̄m obtinuere.

De Suitēsibus popu lis germanie.

Suitēses mōtani ⁊ feroces ppl̄i. cū thu
ricēses ex federe qđ cū eis pepigerāt de
stitissent. cōparo exercitu in eoꝝ agꝝ
circa vastātes exiere qbꝰ cum thuricēses p̄lio cō
gredi p̄sumpsissent vsqꝫ ad internitōꝫ cesi sunt
tātaqꝫ Suitensiū in victos hostes crudelitas ac
rabies fuit vt eo ipo i loco p̄re victorie epulātes
cōgestis necatoꝝ corꝑibꝰ ⁊ mensalia ⁊ sedilia ex
illis apparauerint ⁊ apꝑientes hostiū cadaue-
ra cruorē biberint. corda dentibꝰ laniauerunt.

De Alsatia alias helue tica populis germanie.

In alzatia cui quōdā heluetia nomen
fuit tūc gallici nūc germanici iurꝫ ꝓui
cia. Cū Lodouicꝰ delphinꝰ viēnensis i
agrū Basiliensem oēm ferme militiā gallicaꝫ
eduxisset ingentēqꝫ metū basiliensibꝰ incussis-
set. Suiteñ. ex federe socie ciuitati q̄ttuor milia
militū latissime iuuētutis auxilio misere q̄s cū
delphinꝰ appropinq̄re animaduertisset medi
um inter basileā ⁊ suiteñ. cū toto exercitu se op
posuit. nec detractauere illi certamē q̄ꝫuis pedi
bus pugnaturi. xxx. miliū eq̄tū stare ꝯtra se aci
em cernerēt. pugnatū est summis vtriqꝫ viribꝰ
Ad extremū nō tam victi q̄ꝫ vincēdo fessi. Sui-
teñ. nimis audaces p̄sumpti facinoribꝰ penas
dedere. ita paucis fuga dilapsis obtrūcati oēs i
campo iacuere. Karꝰ tñ ex Suicēsibꝰ inultꝰ inte
rijt. Ex qbꝰ plures galloꝝ repti sunt q̄ lāceis sui
tēsiū ꝑforati ad obtrūcādū hostē ꝑ medias ha
stas dilapsi vīdictā accepti vulnerꝫ expetiere.

De Sabaudia

Amedeus i Sabaudia dux p̄mꝰ eiꝰ gen
tis cū ānis ferme. xl. post p̄ris obituꝫ
ꝓuincie gubernacula tenuissent ⁊ ad
mirandꝰ aucto paterno impio. porta vndiqꝫ
pace formidādusqꝫ cumulatis opibꝰ sapientia
vicinis ppl̄is ac principibꝰ videret. ac demū re
lictis principatꝰ glorie fascibꝰ in heremū se rece
pisse ⁊ sumpta penula ac retorto baculo cū sex
viris equestris ordinis etate etiā ꝓfectis mūdo
⁊ pompis eius renūciasset Ad extremū summi
pōtificatꝰ honore ex Basilieñ. ꝯgregatōe sibi de
latum in ecclesie diuisione supis parum fauen
tibꝰ accepit. barbā totondit quā ꝓmissam nu
triuerat. ducatū p̄mogenito suo tradidit. eccl̄ia-
sticas cerimonias ⁊ orandi morem repente di-
dicit. stipatusqꝫ magna nobilium caterua ⁊ il-
lustri comitatu circumdatꝰ basileā p̄terit. vbi
ab hijs q̄ generale cōcilium facere arbitraben
tur in maxima populi multitudine que vndi-
qꝫ ad spectaculū tante rei cōfluxerat inter duos
filios egregia facie adolescentes. alterū Sabau
diā ducem. alterū Gebennarū comitem solenni
bus pro more seruatis tanq̄ꝫ romane p̄sul eccle
sie coronatꝰ est. Celebrauit sepe diuina. benedi-
xit plebibus. officia curie ordinauit. cardinales
doctrina ⁊ auctoritate p̄stantes assumpsit Fue
runt ei cum rege francie Carolo. cum Alphon
so rege arogonum (qui tamen hostis Eugenij
ꝓpe fuit) cū philippo duce mediolāi cū plibꝰ
alijs de recipiēda auctoritate tractatꝰ. q̄ oēs in
cassum abire. Fuit ⁊ Fridericꝰ impator apđ eū
in basilea ſ clam nocte intēpesta abijt. reuerēti
am ei tāq̄ꝫ vicario ihu xp̄i subditi eiꝰ tm̄ ⁊ Sui
teñ. ppl̄i ⁊ basilieñ. ⁊ q̄ alberto ꝓbāt bauarie
duci p̄buerūt. Fuit cū magn̄ spes obtinādē ger-
manie cū. vj. ꝑncipes electores in eā sniāꝫ fedus
iniissent. vt nisi Eugeniꝰ postulatꝫ eoꝝ annue
rit. Postulabāt aūt prorsus res negandas in fa-
medei quem felicem virum appellabāt obediē
tiam transirent. Sed cum illorum ꝯsilia Fride
ricus peruertisset ⁊ qui sub nomine sinodi Ba
silee degebant abire iussit desꝑato meliori suc
cessu interueniēte ꝑ legatos suos Carolo frācie

rege ecclesie pacē dedit. Et nicolao pōtifici mar. reconciliat⁹ relicto nomine pape cardinalatus honorem retinuit. in quo paulo postea non sine boni viri opinione decessit. Felix princeps ⁊ nimiū felix si senium suum ecclesiasticis titulis non fedasset. Bolomerius qui eius quondam ⁊ primus ⁊ dilectissimus consiliorum princeps fuerat. ingentesq; opes apud eū cumulauerat. cum nobilitatis odium incidisset proditionis reus factus mortis sententiam tulit ⁊ in lacu lemanum circa gebennam p̄cipitat⁹ magno saxo ad collum suspensō demersus est. Nobilitas exinde noui ducis indignationem subiens ad regē francie confugit. cuius opibus adiuta in patriam rediit. Johannes segobiēsis homo hispanus moribus ⁊ doctrina illustris. qui ex summos theologie preceptores doctrina equaret ab amadeo dum se papam dixit cardinalatus eminentiam acceperat ⁊ deinde vnioni cōsentiens a nicolao pontifice mar. cardinalat⁹ demisso titulo cesariensi ecclesie prefect⁹ fuerat. in altissimis reconditus montibus parvo monasteriolo contentus. Vocatis ex hispania legis arabice magistris librum quem vocant alchoranum ⁊ in quo Maometis pseudo prophete. nō tam misteria q̄z deliramenta continētur in nostram linguam de nouo conuertit. et mendacia eius veris ac vivis rationibus ⁊ argumentis explosit. ¶ In arelato ad sepulchra Lodouici cardinalis sancte Cecilie eius vrbi episcopo quem Basilee in consessu patrum presidentem vidimus magna miracul orum opinio orta est. ⁊ invalidorum frequens concursus spe sanitatis factus. Johannes vero comes armeniaci incesto sororis amore percussus nuptias eius temptare conatus haud indignus existimatus est quem paterna hereditate Carolus rex Francie armis eiiceret.

Additio

¶ Promisit pius Eneas multarum rerum doctrina illustrissimus in exordio huius operis se in lucem ponere res europeas. Cunq; dirimēdas suis limitibus germanie terras absoluere nititur ipsius germanie superioris ⁊ etiam inferioris florem omisit. Nihil enim de suetorum ātiquissimis Germanie populis scripsit quos Strabo Julusq; cesar in suis commentarijs re bellica miris extollit laudibus. quorum terra hodie multis ecclesijs pontificalibus celebratissimisq; vrbibus est referta. multi etiam in ea amnes clarissimi. Licus. Nectarus. Argos. fōtesq; Danubij. Terra eteniz ferax est. tritici. vinetis ditissima. ingeniosissimo marcialiq; populo exuberans. Omisit item vtraq; rippas Rheni a fontibus suis vsq; ad coloniaz agrippinam versus rippas inq; omni ex parte virq; habitatas. maximis pontificalium vrbium imperialiumq; ⁊ principum oppidis habitatas. vbi terra vberi gleba referta. frumentū. triticum ⁊ multorum fructuum fecundissima. vino adeo exuberat vt cūcta pene interranea. germania etiam inferior ⁊ totus pene occidentalis septentrio rhenensi vino se reficiat. ¶ Pontificales vrbes sunt Constantia celebratissimo Martini quinti concilio illustrata. Basilea. Argentina. Spira. Wurmatia quos olim vāgiones Maguntina. confluentia omnes civitates celebratissime antemuralibus. pinnis. fossatis propugnaculis superbe. populus humanissimus ptim sua vberi terra. partim vero negociationibus. Nobilitas vero negociationibus intenta. in delitijs ⁊ voluptate maiorum vite partem agit. Preterijt vero eam alemanie partem quam limagus fluuius vulgo Limmag dictus. a quo alemanie proprie dicti. cuius fontes in montibus alpium glarestijs lacum turicensem influunt. in rhenumq; eronerant. Terra enim hec non solum limago immo alijs celebratissimis fluuijs vt russa. aro irrigat. Oppidis castellisq; fortissimis exuberans. quarum Berna. Lucerna. duregum. Solitor precipuas credimus. bellicosissimus populus quem hodie ligam suitensium vocant. que terrori est vniversis circumiacentibus regnis. Breuiq; suum imperium mirum immodum dilatavit. Omisit item flandriam. Hannoniaz. Brabāciam terras divitiarum negociationumq; celebritate perspicuas. In quibus brugis. gnadamuz. Mechlinia. Antwerpia. que licet olim gallie belgice adnumerate sint. tamen germanorum imperio dilatato. omnes germanica lingua loquuntur. propter viciniuz ceteris linguis etiam perite. quod si cuncta superioris inferioriscq; germanie famosiora loca describere nitterer magnitudine operis legentibūs tedio afficeret. quapropter brevitati insistens studioso cuiq; que animum suum oblectant legenda cōmitto.

Sequitur nunc de provincia Francie ⁊ de descriptione eius.

T regno ipso francie qđ etate nostra Johãna virgo lotharingen. diuinit9 vt creditur admonita virilib9 indument7 armis induta gallicas ducẽs acies ex anglicor9 manus magna ex pte mirabile dictu prima inter p̃mos pugnãs eripuit. cũ iã philippus Burgũdie dux paterne necis iniuria remissa relictis anglis ad Frãcos defecisset. ingẽtes inter carolũ regẽ 7 filium ei9 Lodouicũ delphinũ viennensem ptentões atq; inimicicie succrem̃t Carolus andagouensis eo tpe delphini auũculus apud regẽ plurimũ poterat. cui9 potentiaz cum Johes alaternie dux ferrenõ posset Borbonij quoq; princeps 7 frater eius spurius andagauensem gubernationem egris aĩmis intuerẽtur delphino vt a pre discederet suaserũt. sic em̃ fieri posse vt rex desiderio filij carolũ a se reiiceret regnũq; quod in ei9 manibus passim ire videbat meliori cõsilio regeret. Quib9 pmot9 delphinus insalutato patre ad nuternẽsem decess̃it. qua re cõpta rex compato raptim exercitu in alanconiũ duxit. 7 expugnat7 nõ magno negocio pleriscq; munitionib9 ducem in deditionẽ accepit. Exinde cõtra filiũ pfectus. verũ ciuitates minertie delphinũ aduersus patris impiũ tueri non auderent eũ vt a se abiret rogauerũt ille in borboniũ se recepit. nec din post metuens borbonij regis irã filium patri cõciliauit. Quo res fratri suo spurio haud bene cessit. nã is paruo post tempe captus in pfluentem demersus violati paterni iuris in filiũ penas dedit. Interiecta deinde nõ longa tempis mora renatus e regno sicilie ppulsatus filiã suam heiurico regi anglie in matrimoniũ collocauit. Haud abnuente Francorum rege q̃ ex eo coniugio inducias belli sibi ac etiã regno suo salutares cum anglicis plurimũ annor9 obtinuit Quib9 cõclusis securus iam domi rex vt francã militarib9 spoliis atq; incendijs din agitatam tãtisper sineret quiescere. Delphinũ cum magna parte copiar9 in helueticos. id est suitenses 7 basilienses quod supra est relatũ dimisit. ipse cũ reliquo exercitu in lothoringios pfectus metensem tullensemq; agrũ vertauit. oppidumq; non piũ momenti quod spinale vocant dedentib9 oppidanis abecclesia metensi abstulit. Exinde Frãcisc9 aragonensis capto fruten oppido tosorsi q̃d in normania situ i ptate ducis brittanie fuit. duor9 potentissimor9 francie atq; anglie intertũ pfisse pacẽ visus est. De q̃ re missis vltro citroq; legatõibus cõtendit. Flother9 nõ paruis eqtatib9 a rege Frãcie pfect9 quadrigas feno oneratas i q̃ milites armati laterent p põtem arcis quo secq̃na fluui9 iungit. q̃ normannos a Frãcia dirimit. edoctos rusticos educere iubet atq; i medio põtis porteq; arcis subsistere. ipsiq; insidijs cũ cohortib9 signũ exspectauit. q̃ recepto cũ milites e feno dilapsi portã inuasissent trucidat7 custo-

dibus tādiu locum tenuere donec flochet⁹ aduo
lās ꝛ pōtē ꝛ arcē in ptātem recepit. cui⁹ rei pce-
pto nuncio ꝛ rex ip̄e p eundē pōtem in normā-
niā copias traicit ꝛ ex alia pte Franciſc⁹ brit-
tānie pnceps exercitū duxit. Dux Somerceti eā
puinciā p rege anglie cum impio tenebat. qui
poſtq̄ȝ tanti belli molē in ſe verti ꝯgnouit. Tal
bote copiaꝝ ducē fama claꝝ in reb⁹ geſtis inſi-
gnē rothomagi apud ſe eē iuſſit ſperās ei⁹ ꝯſi-
lio ꝛ armis ciuitatē ei⁹ nutare. aīos aduerte-
rat in fide ꝯtinere. ſ; fruſtra ei⁹ ꝯſiliū fuit. nam
rothomagenſes poſtq̄ȝ regē appropinq̄re didi
cerēt miſſis ad eum legat̄ ſuā ac fortunaꝝ ſuiā
rū pacti ſalutē exercitū intra vrbē recipe ꝛ imp
ata facere pmiſerūt. q̄bus a rege collaudatis et
donū cū p̄ſidio militū miſſis vrbs regi dedita ē
Talbotus cū duce ſuiſq̄ȝ oībus in arcē ſeſe rece-
pit. q̄ cum oppugnari cepta eēt interuētu rena
ti regis vt agnitis q̄ in normānia retinebant.
oppidis excederēt. Dux ac talbotus cū ſuis libe-
ri eēnt. ſ; cū p̄fecti oppidoꝝ nō perēt dux ſomer
ſeti dimiſſis i arce talboto ꝛ duobus p̄ſignis ſu
is clam receſſit in angliā. arx poſtea dedita eſt
ꝛ p̄ſigni ducis cum talboto in ptātē regis facti
ſunt. Talbotus v̄o cū eēt clara apud oēs fama
quā nō malis actibus ſ; robore corpis ꝛ ingēij
dexteritate i apto marte q̄ſiuiſſet. data fide qd̄
aduerſus frācos deinceps arma nō gereret libe
re dimiſſus ē. Hic āno iubilei indulgētie cā ro-
mā venit vt q̄dā putāt abſolutōȝ q̄ſiturus. eius
pmiſſi qd̄ regi frācie fecerat mihi h̄ minime cōp-
tū eſt. Illud ꝯſtat talbotū cum i angliā rediſſet
iāq̄ȝ rex frācie euicta oī normānia burdegalē q̄ȝ
armis ſubegiſſet a rege ſuo nō ſine magnis co-
pijs in vaſconiā cū impio miſſum ꝛ burdega-
leȝ recupaſſe ꝛ alia pleraq̄ȝ caſtella q̄ ab impio
anglicano deſtiuerāt ptim vi expugnaſſe. pti
deditōe volūtaria r̄cepiſſe. id vbi rex frācie reſti
uiſſ; e veſtigio duos exercit⁹ ꝯſtruxit q̄ꝝ alteꝝ (c⁹
cuius erat gener ſuus comes clarimōtis ac ducis
borbonij fili⁹) cū; xv. milib⁹ pugtoꝝ in q̄s toti
us militie robur fuerit. ad vrbē burdegalē recto
itiere ꝯtēdere iuſſit. alteꝝ quē ip̄e ductauit ex pur
puratis ſuis ꝯſcp̄ſit. q̄b⁹ ꝛ comes d̄ ſcāpis ānūe
rat⁹ ē. quē electi iuuēeſ. d. ccc. eq̄tes ex brittānia ſe
q̄banē. iuſſit ꝛ hūc exercitū retēto apd̄ ſe comite
rex p̄ire. q̄ cū. vij. (vt aiūt) leucis a burdebalia
ꝯſtituiſſent puū q̄ddā caſtellū opougre ceperūt
Turri q̄dā inter burdegalā ꝛ caſtellū ip̄m occu
pata ac ſagittarioꝝ p̄ſidio munita. Talbotus
vero poſtq̄ȝ ſibi cū duobus exercitibus pugnan
dū eſſe intellerit. cū p̄us aggrediendū cēſuit quē
minori negocio ſupari poſſe cōſidebat. Egreſſus
igit̄ cum robore ſui exercit⁹ iā veſpi ad turrim
quā dixim⁹ occupatā puenit. q̄ pmo impetu ex
pugnata ſagittarios oēs ibi captos circiter q̄n-
gētos iterimit. exiñ mane pfect⁹ cū; accepiſſ; re
giū exercitū fugā pere. verit⁹ tāq̄ȝ ſibi e manibus
p̄da claberet̄ iuſſis alijs ſeq̄ cū. l. galeatis mili-
tib⁹. d. ccc. ſagittarijs ppe i hoſtes aduolās tu-
multuariū p̄liū iniq̄t. Cōſultauerāt aliq̄ȝ diu int̄
ſe hoſtes an retro pedē fugiēdo referrēt. ſ; pudo
re ppinq̄ reḡ experiri belli fortunā d̄creuerant.
Erāt eis. ccc. circit̄ tormēta enea q̄ currib⁹ adue
xerāt ea pte p quā talbot⁹ vētur⁹ erat oppoſue-
rūt. mltas p̄terea machias hinc atq̄ȝ iñ colloca
uerēt q̄b⁹ ignari hoſtes ꝯfici poſſ;. vt̄ g̃ furēs tal
boti miles itiere qd̄ vnū patebat i caſtra hoſtiū
neſci⁹ marchiu aꝝ pcurrit. dato tormēt̄ igne p̄
mo ꝯgreſſus. ccc. ferme milites ictu lapidū ex an
g licis piere qd̄ vbi talbot⁹ aiaduertit filiū; q̄ ſe
quebat̄ vt abiret ꝛ ad meliora tpa ſe reſuaret
admōuit. at cū fili⁹ diceret n̄ eē ſibi ex eo p̄lio fu
giēdū in q̄ pr̄ p̄liatur⁹ eēt ego inq̄t fili mltis re-
bus clariſſime geſt̄. nec mori ſn̄ gl̄ia nec fugere
ſine dedecore poſſum. te nūc milita re incipiētē;
nec fuga infamē. nec mors claꝝ faciet. ſ; cū filiū
pl⁹ pietas q̄ȝ eū cōmonitō p̄rna moueret cohor
tatis focijs vt forti aīo pugnā reintegrarēt. re-
ſtitutōe ſuoꝝ facta in hoſtes. q̄ nūq̄ȝ munitōes
caſtroꝝ exire p̄ſumpſerāt audacib⁹ inuect⁹ aīs
haud puā illoꝝ ſtragē edidit. ſ; cū hoſtes ptim
loco. ptim tormētis ac nūero militū ſupiores eſ-
ſent ꝛ iā crus talboto lapis e tormēto miſſus ar
ripuiſſet. ceſis ex maiori pte ſuis. ꝛ ip̄e tādē; cū
duob⁹ filijs. altero legittimo altero extra mri-
mōiū nato ꝛ vno genero pcumbēs cecidit. Hic
poſt tot ſumptas ex hoſte victorias clariſſimi
viri exit⁹ fuit. quē britonū potiſſimū ꝯſtātia ac
audacia pſtrauit. Burdegala iterū in ptāte re
gis facta eſt brittānie ducē eius germanū q̄ nūc
reꝝ potit̄ cum diu ſobole caruiſſet votū; vouiſ
ſe ferunt liberos ſi ſibi ſupi darēt. priores duos
alteꝝ mioꝝ. alteꝝ p̄dicatoꝝ religiōi ꝯſecratuꝝ.
Exin voti cōpotē pmū q̄ ſibi nat⁹ eſt franciſcū
appellauit. ſcd̄m dn̄icū. Natus ē ei ꝛ terti⁹ fili⁹
quē in angliā nutriendū miſit. Is eū; mortuo
p̄re in brittāniā frāciſco regnāte rediſſet ab eo
captus ꝛ in carcere necat⁹ ē fame. ꝛ cū neci tra-
deret̄. impietatē f̄ris accuſand⁹. q̄ nō cōtentus
regnū ſibi debitū occupaſſet. ſ; aiam q̄ȝ ſibi ne-
phari⁹ auferret. franciſcū corā diuino iudicio

de pariciđio tŭſurꝝ infra annū citaſſe. ob q̄rtaȝ rē eaȝ infra ꝑfinitū tp̄s Fracīſc⁹ ydropiſi laborās obiſſet. vt ē religioſa galloꝝ natō. correctuȝ eaȝ diuīa cēſura vulto creditū ē. Dn̄ic⁹ ei ſucceſſit q̄ cum h̄ āno ſine libebris deceſſiſſet. Artur francoꝝ militie p̄ncipē patruū ſuū ſucceſſorē h̄nit. nō min⁹ prudētia q̄ȝ armis g̃nē. Carolus dux aureleanēſ q̄ magno q̄ndā ꝑlio ab anglicis captus fuerat iaȝ ſenex in patriā dimiſſus. Defūcto philippo maria medialonēſi ducat⁹ tāq̄ȝ ex ſucceſſiōe debiti ſeſe titulꝰ ornauit. In flādria gandauēſ. aduerſus philippū burgūdie ducē rebellantē plib⁹ plijs victi. Ad extremū ſupra. xx. milib⁹ ciuiū vna pug̃ amiſſis. ꝯfeſſi errorē philippo man⁹ dedere legiſq̄ȝ victores accepert. Ideȝ philipp⁹ ⁊ oppidū lucēburgeñ. maxim ac munitiſſimū. qđ in ſaxonū ptātē dotiſ nōie venerat nō ſine indignatōe latiſlai regis armis accepit Delphin⁹ vienēſis cū muliere q̄ndaȝ nōie agnetā forma ꝑſtātē ac pr̄i dilectā occiderꝫ tēptaſſet iteꝝ rogꝫ odiū incurrit. Cūq̄ȝ nuſq̄ȝ alibi ſe tutū arbitraret̃ ad florētes philippi opes ꝯfugiēs. vt p̄mū ꝯuēit miſꝫ eremei ꝯſanguinee inq̄t q̄ ſine terra ſuȝ fili⁹ regꝫ. ad quē Philipp⁹. dū t̃ra mihi ē caue ne te ſine terra dicerꝫ. nā q̄ mihi ꝓuincie p̄et eedē tue ſunt. nec tibi min⁹ q̄ȝ mihi obediant. Volo p⁹ hec ⁊ brabācie oppida florētiſſima ⁊ ambicioſas flandrie ciuitates oñdit dūm eū ⁊ p̄ncipē in ꝯſpectu ſuo appellari iubēs. Veꝝ tū mō eſt in eum locū de q̄ breuiſſim⁹ ē in angliam traiectus. neq̄ȝ eñ plus q̄ȝ. xxx. milibus paſſuum ad mare latum ē qđ flandriaȝ ⁊ angliaȝ interluit. Abſolutis gallie rebus haud incōuenīēs fuit tranſmiſſo pelago anglie rebus cui q̄ndaȝ brittannie nomē fuit q̄ȝ breuiſſime mutationes ſub Friderico factas commemorari.

Anglia

In anglia quaȝ tū albion tū brittanniam veteres vocauere. rex heinric⁹ ſolitudinis ac ocij cupid⁹ alie͞o mag꞉ q̄ȝ ſuo iudicio regnū gubnauit. potēs apđ eū in primis audit⁹ dux ſoffulti fuit. q̄ leges ꝓ ſuo arbitratu ⁊ pplis ⁊ principib⁹ dixit. ꝟ cū res anglica apđ francos minui cepiſſet ⁊ iaȝ imperiū gallicū in ꝑſtinaȝ gliaȝ emergeret. dux eboracēſ coactis n̄ puis copijs nec paucis ſtipat⁹ barōib⁹ lundonias vēit regis ꝯſiliuȝ mutaturusatq̄ȝ vt ip̄e dicebat regis ⁊ regni ſaluti ꝯſultans. n̄ expectauit ei⁹ aduētuȝ ſoffulti ꝟ nauigio raptiȝ correpto ꝑ themiſiaȝ fluuiuȝ ſaluti ſue fuga ꝯſulere adorſus ē. ꝟ deſtinataȝ q̄s mortē fugiat. miſſi q̄ cum ꝯp̄hēderet ꝑ cōpēdia itineꝝ curſuȝ ei⁹ ꝓuēit. ipſumq̄ȝ mox interēptuȝ in ꝓra nauis q̄ vehebat̃ obtruncauert. dux q̄ȝ ſomerſeti q̄ ꝑdita normānia in angliaȝ remeauerat potēſq̄ȝ apđ regē credebat̃. in carcerē ꝯiect⁹ ē. nobiles viri q̄ȝ pl̄res necati. nec ſacerdotio ꝑdit꞉ parſuȝ ē Int̃ q̄s ⁊ amicus nr̄ adaȝ molynes ſecreti regis ſignaculi cuſtos ⁊ lr̄aꝝ cultor amiſſo capite truncat⁹ iacuit

nec diu pо̄stea cū dux eboracēsis domū redisset
somerseti pnceps e carcere missus pmitteret̄ re-
ge gubernare regnū cepit. q̄ res supme sibi cla-
dis cā fuit. Irritat⁹ em̄ ob eā cāȝ pnceps ebora-
cēs. cū maiorib⁹ copijs q̄ȝ pri⁹ lūdōias pparauit.
cui cū rex obuiā vna cū duce somerseti exiuisset
putās illū aut vboꝝ lenocinio placere aut regie
maiestatis auctoritate deterrere nihil profecit.
Ebrocēs eq̄ȝ cū eēt lōge potētior iusso rege vt in
ptē se reciperet in somerseti ducē ac ei⁹ eq̄tatū irru
pit eūq̄ȝ mox captū trūcato capite interfecit.

De Scocia

Scocia ei⁹ insule in q̄ ē anglia supma
portio ē in aq̄lonē vsa. flumib⁹ haud
magnis ⁊ mōte q̄dā ab āglia discre-
ta. hic nos pruinali tpe fuim⁹ cū sol paulo āpli⁹
q̄ȝ tres horis terrā illustraret. Jacob⁹ eo tempe re
gnabat q̄drat⁹ ⁊ mlto abdōine g̃uis. q̄ cū olim
in āglia capt⁹ .xj. ānis in custodia fuisset. ac di-
missus tādē suscepta ex anglic̄ ꝯiuge domū re-
uersus p̄les reglos gladio pcussisset. ⁊ ipe tādē
a suis domesticis iterfect⁹ ē. Int̄ q̄s vltōe pacta
fili⁹ e⁹ regnū suscepit. Audiueram⁹ nos olī arbo
rē eē in scocia q̄ supra ripā flumis enata fruct⁹
pduceret anetaꝝ forma hn̄tes ⁊ eos q̄dē cū ma
turitati pximi eēt spōte sua decidere. alios in trā
aliā in aquā. ⁊ in tra deiectos putrescere. i aq̄m
vo dimersos mox aiatos enatari sub aq̄s ⁊ in
aera pluīis pēnisq̄ȝ e vestigio euolare. de q̄ re cū
auidi⁹ inuestigarem⁹ didicim⁹ miracla sp remoti
us fugere. sāosāq̄ȝ arborē nō in scocia ꝟ apd orch
ades insulas inueniri. Illd tn̄ nobis in scocia mi
raculū pn̄tatū ē. nā paupes pene nudos ad ecclī
as mēdicātes acceptis lapidib⁹ elemosyne grā
datis leto abijsse ꝯsperim⁹. Id gen⁹ lapidis si
ue sulphurea siue alia pinguis materia p̄dituȝ
p ligno quo regio nuda est comburitur.

De Hibernia

Ibernia nūc nobis absoluēda ē que
puo a brittānia disiūcta freto. pri li-
bera. scotoꝝ amicitia societateq̄ȝ gau
det. pri āglicāo per ipio. ꝟ qm̄ nihil dignū me-
moria p h tps de quo scriptio est gestū accepi-
mus ad res hyspanias festinamus.

Hispania

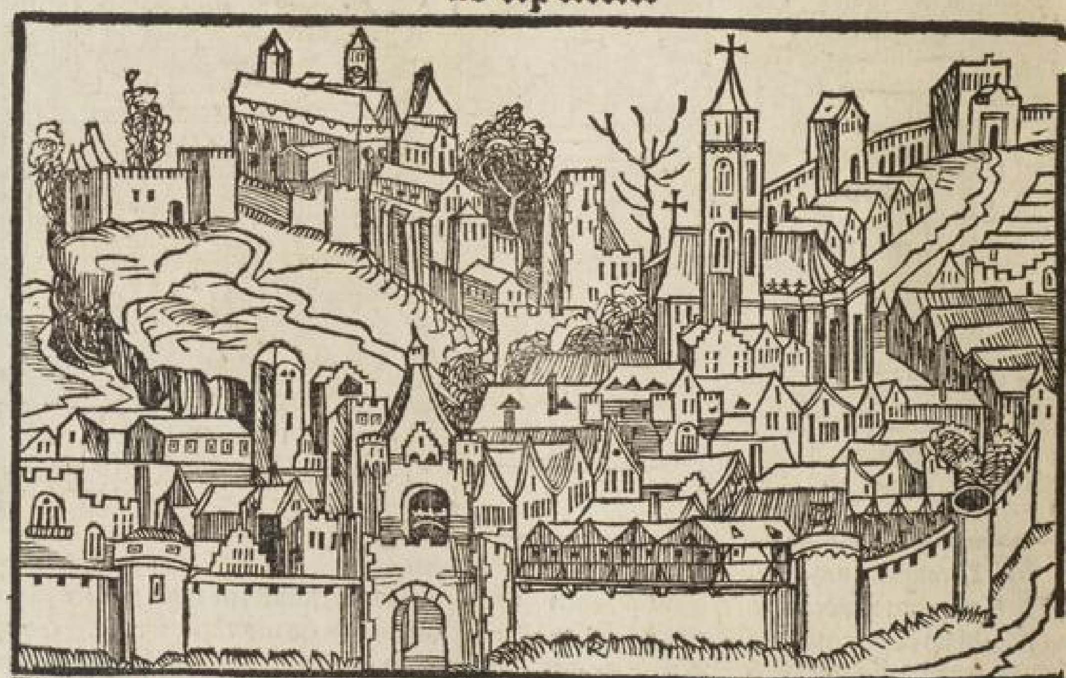

Hispania regio latissima terra optias
cōpāda viris. armis potēs. hec euo no
stro i q̄nq̄ȝ reges diuisa ē. pmū ac ma
ximū castelle regē appellāt. primū ei arrogōiū
Tertio loco portusgallēsem. Quarto nauerre.
Quinto regnū granate q̄d ab euāgelio xpi alie
nū est deritu machometi. Vltimū ponūt in ca
stella pnobili ac late dn̄anti regno. cui⁹ reges go
thoꝝ sanguine creti nūq̄ȝ gen⁹ variāt. Aluari⁹
de luna natōe aragonen̄. nobili genere q̄uis ex
tra mrimoniū nat⁹ cū olim iohi regi adeo insi
nuasset vt vn⁹ oim regni regisq̄ȝ potēs videret
Johemq̄ȝ nauerre regē ⁊ heinricū mgr̄m mili-
tie sancti Jacobi potētia sua opprimere ac re

gnū gubernare conat⁹ armis deturbasset. Post
ea tū aduersante sibi regina redeūtib⁹ illis ⁊ re
gē in ptātē suā recipiētib⁹ curia pulsus. i posses-
siōib⁹ suis aliq̄zdiu p̄uat⁹ vixit. felix si ꝯcesso sui
ocio nouisset. ẞ nulla ē regno deiect⁹ q̄es. Dux ḡ
sublimē locū (de q̄ rursus maiori cū ruina p̄ci-
pitaret) vēdicare conat̄ regi dā suadet vti p spe
cīē venatōis in salt⁹ sibi ꝓpinq̄ores egrediatur.
secū potēti manu futux obuiā. nec dubiū quin
regni optimates libertatē regi afferāt. nō fuit
difficilis psuasio. rex cū paucis egressus pax cu
stodit⁹. nā aluari iā pene nomē extictū erit vbi
ad insidiax puenit locū mox clamore edito al-
uar⁹ inter dilectos exultās milites libex regē sal
uare dixit eūqz secū abduxit. Quare fulgata cō-
festim mira innouatō regni facta ē ⁊ itex ad al
uax regni gubernatō deuoluta. nec diu post cū
eisdē iohē atqz heinrico atrox p̄liū cōmissum ē
in q̄ ples vtriqz cecidere. victoria penes aluarū
fuit. Heinric⁹ nō multis post diebus ex vulnere
mai⁹ qd in ea pugna accepat mortē obijt. ma
gistratū ei⁹ aluar⁹ obtinuit. ⁊ aliq̄zdiu postea
regis pr̄ ⁊ regni moderator ē habit⁹. ad extre-
mū tū potentū inuidia succubuit. nā cum nobi-
lem quēpiā iussu regis ingrata sibi q̄dā renū
ciante se fenestra sue domus p̄cipitari iussisset.
mox capt⁹ ⁊ in medio foro capitali sentētia dā
natus nō tū ignauus occubuit. sed numeratis
suis in regē regnūqz merit⁹. nō lachrymās aut
eiulās ẞ alacri vultu ⁊ q̄si ad epulas inuitatus
ceruice gladio p̄buit. vir alti spūs nō min⁹ do-
mi q̄z belli clar⁹ ⁊ cui sp magna in mente sedert
Johēs deinde aliq̄t ānos p se regnū admistra-
uit. q̄ vita fūcto fili⁹ eius heinric⁹ regnū accepit
adolescens aīo plenus ⁊ recti cupidus. q̄ relicta
p̄ori ꝯiūge alterā ex portugalia duxit ipatricis
sororē ⁊ i regnū ḡnate cū exercitu ꝓfect⁹ magnā
hostil⁹ re ptē diripuit atqz ptriuit. Jo. cardinal⁹
hostiēsis summa vir itegritate ⁊ sciā iuris emi-
nēs cui iuuenis in dictādis eplīs seruiui senio cō
fect⁹ in eo regno. vn̄ illi origo erat aīaz deo red
didit In regno nauarie ⁊ fili⁹ in patrē ⁊ pr̄ in fi
liū arma suscepit. filiusqz tādē regno pulsus ad
alfonsum patruū aragonū sicilieqz regē (pag-
tus prius gallia) ꝯfugit. nunc lodouic⁹ mōtesie
mgr̄ ⁊ Johēs discretan⁹ viri p̄stabiles ab Alfō
so missi recōciliari p̄ri filiū student. Joāna re-
gis alfonsi ⁊ soror ⁊ ꝯiunx absente viro multis
annis aragonū ⁊ valentie regnis tot potētib⁹
ciuitatib⁹ ⁊ nobilissimis p̄ncipib⁹ intra dixit ca
sta ⁊ sctā mulier ⁊ digna que ꝓlem pepisset al-
fonso. Anno aūt ab incarnatōe dn̄i. 1491. totū
regnū betice qd hodie Granata vocitat̄ vict⁹
barbaris regeqz eorum capto. ciuitateqz grana
ta populosissima armis fameqz durissimaqz
obsessione obtenta. a christianis crucem domi-
ni nostri Jesu christi adorantibus pacifice ho
die possidetur.

Portugalia

In portugalia enim prouincia Petrus agnomine infans. Sic enim filij regis anteq̃ regnant appellantur. Magni etenim nominis princeps qui enim totam ferme Europam prouinciam valde maxime per agrauerat cum sue virtutis documenta valde plurima indicens at etiam demonstrans. Cuz vero regnum illud tutorio nomine aliq̃diu sũma cum lade honore ac etiam cum maxima reuerentia administrasset & gubernasset nec etiã cum minore fide Alphonso rege ex fratre nepoti simul & genero suo restituisset. tandez vero subrotis vtrimq̃ discessionibus cuz odio vlde magno circa ipsos crescente ad prelium vero adeo magnum ventum esset sagitta in incertuz missa transfixus interijt. vir etenim magnorum operum. Et qui olim sub cesare Romanorum nomine Sigismundo stipendia faciens non enim paruam sibi gloriam in peraidos Turchos vituperantes sacrosantam religionem ac ecclesiam sanctam pugnando separauerat. Alphonsus enim exinde mansuetissimus princeps alti vero cordis ac etiam prudentia singulari multum preditus. neq̃ enim eum vnq̃ regius Portugalia sanguis derivatus est. post hec em regnum quiete tenuit. Cui enim cum obijsset sua dilectissima coniunx. eademq̃ etiam sorore patruelis. vt enim aliam subperduceret vroreq̃ sibi suaderi non potuit. sed omnis eius cura eo conuersa est vt enim aliquid agat quod sibi summum & maximum honorem ac etiam laudem et etiam sancte christiane religioni fructum magnum pareat. Quapropter etiam inuitatis regni proceribus ac etiam suscepto publice sancte crucis signo classem in perfidos Turchos et expeditionem eorum promisit. Annis vero sequentibus Heinricus infans videns regni Portigalie fines paruis etenim limitibus contineri cupiens ac etiam regnum illud nobile ampliare & occeanum hispanicam cum summis suis viribus ingredi cum suasu ac etiaz cuz doctrina cosmographorum situs terra ac etiam maris noscentium. inuentisq̃ etiam multis ac varijs insulis ab hominibus vero nunq̃ habitatis. Inter ceteras vero preclaram insulaz nõ sine suorum leticia adnauigat. non tamen hominibus habitatam. sed et fontibus valde irriguam pingui etiam gleba refertam et nemorosam. incolendis etenim hominib9 valde aptam. ad quam etenim prouinciam etiam diuersa hominum genera colendam immisit. Interea tamen ceteros specierum fructus aptissima ẽ ad procreandum zuccarum. quod enim tanto fenore ibi nunc conficitur. vt quasi vniuersa europa prouincia zuccaro specie plus habundet. Nomen vero insule illius Madera est. Inde etiam zuccarum illu zuccarum de madera appellant. Inuenit etenim & q̃plures etiaz alias insulas quas habitari baptisariq̃ cum nominibus fecit. vt insulam sancti Georgij fayal. de pico quarum vnam hominibus almanis ex flandria habitandam concessit feracem tritici. Annis vero etiam posterioribus. vt Anno ab incarnatione domini nosti Jhesu christi Millesimo quadringentesimo octuagesimotertio. Johannes secundus Portugalie rex altissimi vir cordis certas galeas omnibus ad victum valde necessarijs instruxit casq̃ vltra columnas herculis ad meridiem versus Ethiopiam prouinciam inuestigaturos misit. Prefecit autem hijs patronos duos videlicet Jacobum canum portugalensem et etiam Martinum bohemum hominem germanum ex Nuremberga superioris germanie de bona bohemorum familia natum. hominez inq̃ in cognoscendo situ terre peritissimum marisq̃ patientissimuz Quicq̃ pholomei longitudines in occidente ad vnguẽ experimento. longeuaq̃ nauigatõe nouit. Hij dno bono deoq̃ auspicio mare meridionale siltantes a littore nõ longe euagantes supato circulo eq̃noriali in alterũ orbem excepti sunt. vbi ipsius stantibus orientem versus vmbram ad meridiem et derteram proijcieb atur Aperuere igitur sua industria alium orbez hactenus nobis incognitum & etiam multis annis a nullis q̃z iamensibus licet frustra tentatum. Peracta autem huiusmodi nauigatione vicesimo sexto mense reuersi sunt portugaliam plaribus ob calidissimi aeris patientiam mortuis. In signum autem portauere piper grana paradisi. multaq̃ etiam alia que nimis longum esset recensere. Aperto enim illo orbe. magna piperis q̃ntitas flandriam versus vehitur. & licet non sit adeo rugosum vt orientale tamen acumen formam & omnia vt verum piper prefert. Multa ca de re scribenda forent que ne tedij agrauar bono respectu emisi.

Sequitur Italia prouincia & descriptio earum.

Ultimis europe finibꝰ peragratꝭ ⁊ q̄ʒtū
oppositi nr̄i fuit septētrione decurso in
patriā tādē reuersus nouitates ytalie
cum iā referēde occurrāt. ab ea nimirū vrbe inci
piendū esse arbitror cuiꝰ creberrimas mutatio
nes ⁊ oriens simul ⁊ occidēs admirat. Ea ē ge-
nua ligurꝫ dn̄a ac regina q̄ ciuilibus agitata di
scordijs memoria nr̄a impiū maris amisit. In
ea cum excluso philippo maria mediolanēsiū
duce eius p̄tore opicio elzaco necato auctore frā
cisco spinula. viij. libertatis capitanei creati es-
sent. eisq̄ꝫ paulopost sublata libertate exactis.
Sfardus Smardeꝰ ducatū accepisset annos
supra. lxx. natꝰ auctore thoma frigoso q̄ ⁊ ipse
olim añ philippi dn̄iuʒ ducali honore functus
fuerat. Cū hō grandeuꝰ ad gubernatōʒ inutilꝭ
videret vir septem diebus p̄missus est thoma
eius honorē surripiente quē cum quattuor gu-
bernasset ānis germanus eiꝰ baptista ad. xvj.
circiter horas regno expulit. Nam Thomas re-
sumptis viribus cōfestim frēm palatio detur-
pauit. tres annos postea. ⁊ nōnullis mensibus
vrbem regens. donec auctore Johanne anto-
nio flisco iterum ciuitas libertatem asseruit. De
lectis deinde c̄ ⁊ xo capetaneis priori ex more rē-
publicam administraturos qui Thomam fri
gosum in carcerem coniecerunt. cum iam ter pa
trie sue ducem gessisset. Horum princeps fuere.
Johannes anthonius quem prenominauimꝰ
miles equestris ordinis. ⁊ raphael adornꝰ iurꝭ
interp̄s. sed hec quoq̄ꝫ paucorꝫ mensiuʒ libertas
fuit cum raphaeli. non tam capetanei q̄ʒ ducis
nomen placeret. Is enī gentilibus ac spinula-
rum primoribus in suam sententiaʒ tractis. col
legas suos magistratu abdicauit. ducalesq̄ꝫ fa-
sces assumpsit. quibus paulo supra duos an-
nos est vsus a barnaba gentili ⁊ patruele suo a
republica deiectꝰ. Barnaba vero nōdū mense
toto principatu potitū. Ianꝰ frigosios Johā-
ne anthonia flisco ⁊ aurianis fauētibꝰ regno pe
pulit. Qui paulo post anthonio p̄ suscepto bn̄-
ficio necē pauit interposito Johe Philippo eiꝰ
gentili q̄ eum p̄uteret. q̄ ⁊ castella defuncti con
donauit. Iano vero cum vixisset ānis paulo ā-
plius duobꝰ in magistratu satis functo frater
eius ludouicꝰ successit. q̄ a Petro patruele suo e
dignitatꝭ culmie deiectꝰ est. Is ē petrꝰ frigosius
q̄ mō regnat multa vi ai ⁊ copis. Sed ⁊ opti
matibꝰ ciuitatis ⁊ oī ferme nobilitati odio ha-
bitꝰ. q̄ ⁊ gētilē ⁊ patruelē suū nicolaū frigosiuʒ
honestis moribꝰ preditū. ⁊ philosophie studij
insignē ob suspitōēʒ affectati dominij vocatuʒ
a se ⁊ pallaciū patris p̄cussoribus interemit.
Hunc cum regnasset annis quattuor. tam sue
q̄ʒ aliarum nobiliū familiarꝫ princeps vrbe de
iecerūt ludouico patruele suo queʒ ip̄e antea de
posuerat in eiꝰ locum suffecto. q̄ cū se parꝫ gra-
tum magnatibus esse intellexisset. eundem pe-

trū quē regno deturbauerat in auxiliū accersi-
uit. ille tercia p⁹ exiliū die reuersus. ⁊ patruelē
ducatu amouit. ⁊ oēs aduersarios vrbe pe-
pulit. quoꝝ pricipes ad florētes alphōsi arago
nū ⁊ sicilie regis opes cōuersi magnā ⁊ formi-
dabilē classē ab eo impetrauerūt. cū q̄ iā ferme
duob⁹ annis terra mariq̄ꝫ genuā oppresserūt
vētū ē sepe ad menia ciuitatis ⁊ aliqñ intra ipā
suburbano pugnatu. hoc autē anno cū signo
dato. ⁊ in ipo portu ꝓ menib⁹ vrbis vndiq̄ꝫ pu
gnaret. Ingressi sunt aroganēses ducesq̄ꝫ mili
tes. ad magnā vrbis ptē vagauerūt passim ce-
dib⁹. passim rapinis ciuitatē fedātes. Sed af-
fuit pstō cum delecta iuuētute petr⁹ q̄ fugiētes
suos sistere cōpulit. ⁊ in aroganenses dilapsus
ingente edita strage vrbē iam pene raptā recu
pauit. actū tñ de eo fuerat si portā quam cepe-
rant hostes ita cōminuissent. ne recludi supne
potuisset. ⁊ aditū seq̄ntib⁹ naualib⁹ socijs patē
tem retinuissent. Nūc ambe ptes q̄si ex integro
ad bellū se parāt. q̄ꝫuis fama ē. Petrꝰ animo fra
ctū. galloꝝ opes implorare eoꝝ regi prīe sue pn
cipatū quē retinere non pōt pecūia venditurū.
¶ Apud insubres vrbemq̄ꝫ toto famosā orbe
mediolanū philippus maria dux gentis q̄ ge-
nuā ditōi sue quondā subegerat. amedei subau-
die ducis filiā mrīmonio sibi ꝯiūxerat Alphō-
sum potentissimū regē cum duob⁹ frīb⁹. altero
rege nauarie. altero militie cōpestelano mgr̄o.
multisq̄ꝫ regulis nauali plio captū victū a Ja-
nuensib⁹ ⁊ sibi a Jacobo spinola ianuēsium
tunc pfecto oblatū ⁊ ad se vsq̄ꝫ deductū. insoli-
ta vsus liberalitate. magnificētissime donatū
libertati dimiserat. Sigismundū cesarē romā
petentē. cū mediolani ageret visitare ꝯtēpserat
bononiā forliuiū ymolā e manib⁹ tyrānoꝝ ar-
mis ereptā sacrosctē ro. ecclie restituerat atrocē
suitēsiū gētē bello domuerat. De florētinis ac
venetis p suos duces sepi⁹ triūphauerat totāq̄ꝫ
q̄ndā ytaliā tremefecerat iā recedēte fortuna.
pdita gemma nicolao picinio in q̄ maxie fidebat
defuncto exercitu suo ad casale mai⁹ iuxta flu-
men padū duce michileto cōtimula ab hostib⁹
plio fuso. ⁊ castris exuto. magno numero eq̄tū
peditūq̄ꝫ capta. eo deduct⁹ erat. vt non mō ve-
netis. sed oibus p circuitum pplis ac pncipibus
cōtemptui esset. Et veneti quidē abdua flumie
transmisso. in agro mediolanensi castrameta
ti. tantum ei terrorem incussere. vt de relinquē
do imperio cogitauerit. quesiuit vltra ⁊ citra
montes auxilia regum. Sꝫ quē fortunatū atq̄ꝫ

hostibus insultantem oēs honore ac fauore di-
gnum existimauere. Idē in calamitate ꝯstitut⁹
ab oibus tanq̄ꝫ odio dign⁹ relictus ē. vnus tñ
oīm Alphonsus. accepti bñficij memor ad opē
ferendā sese accurrit. Sꝫ dux seri⁹ iter agit interī
philippus p̄mū aduersā valitudinē oculis ca
pt⁹ incidit. Deinde ex ipa arce hostium armo-
rum fragore audito vehemēter cōmot⁹ vite te-
dio simul ⁊ languore mortē obijt. ipo Alphon
so herede instituto. Fuit aūt Philipp⁹ ingenti
corpe. ⁊ in iuuentute macer. in senio pinguissi-
mus deformi facie ac terribili. instabilib⁹ ac p-
grandibus oculis. ingenio pacti ⁊ calido. i lar
giendo ꝓfusus. in pcendo facilis. in adeūdo dif
ficilis. ac vbi in colloquiū venisset mitis ac pla
cidus. cultus corpis ac mundiciaꝝ oīsq̄ꝫ lenoci-
nij negligēs. venādi cupidus. eq̄ꝝ studiosus. ce
teꝝ q̄etis impatiēs. atq̄ꝫ impitandi auidus. in
pace bellū. i bello pacē q̄siuit. simulādi atq̄ꝫ dis-
simulandi egregius artifex in milites q̄ꝫ in ciues
indulgentior raro in publicum ꝓdijt. delatori-
bus facile credidit in suspitiones adeo ꝓnus vt
sepe fidissimos a se amicos leuissimis de causis
alienauerit. pullis indutos vestibus egre de se
venire permisit. Sermonem vero de morte au
diuit inuitus tonitrua ac etiam fulmina mirū
immodum expauit. tabifica lue pcussos ex vr-
bibus migrare in agros iussit. eorumq̄ꝫ domos
incendio tolli. qua cura innummerabilem illū
mediolani populum multis annis intactū q̄d-
ammodo ab ea peste seruauit. Hinc cum vita
decessisset. funus nec tanto principe dignū nec
suis maioribus ductum est. nec sepulcri decus
additum. Populus cognita ducis morte in li-
bertatem sese proclamauit. xij. viris electis qui
rempublicam administrarent. Castrum porte
iouis instar excellentissime regie captū ac diru-
tum ēst. ⁊ testamentum philippi dilaniatum
ad dominium mediolanense multi aspirauere
Sed qui coloratis vterentur titulis q̄tuor tan-
tum fuere. Fridericus imperator deuolutū ad
se principatum philippo. sine liberis legitim⁹
vita subtracto contendebat. Alphōsus testa-
mento hereditatem petebat. Carolus dux au-
relianensis ex sanguine vicecomitum natus ab
intestato id sibi deberi aiebat. Franciscus sfor
cias vicecomes coniugem suam que philippi fi
lia fuerat hereditatem patris suscipiendam af
firmabat. Audite sunt legationes omnium in
senatu mediolēsi quorum aliq̄ sermone directo
dominium petiere. alique per simulationem

oblati ꝯtra venetos auxiliū insinuare se popu-
lo. atqꝫ inde paulatim vendicare dominium sa-
tagebāt. ¶ Sꝫ ciuitati q̄ iā libertate gaudebat.
et imperandi cupiditate. demortui ꝑncipis militi
aꝫ ꝯduxisset. nulla ꝯditō placuit. q̄ iugum q̄uis
pacto in capita ciuiū videret͛ inferre. Obtulit tñ
imperatori cēsuꝫ q̄tānis aureuꝫ poculuꝫ: si libera
suis legibꝰ dimitteret͛. dilaniabat͛ in t̄rā vndi-
qꝫ philippi hereditas. veneti placētiā cremā lau
dā occuparet͛ ⁊ m̄lta p̄terea minora oppida. dux
sabaudie ludouicꝰ valētiaꝫ ⁊ ꝯfluētiaꝫ inuasit.
astēses ad ducē aurelianēseꝫ carolū defecere. q̄ su
sceptis a rege frācie nō ꝑuis auxilijs alexādrino
rū agros vexare cepe͛rt. Papiēses intestinis agi-
tati discordijs. diu ācipites fuere. q̄bꝰ potissimū
seiūgerēt. Nonariēses comāi alexādrini. ac ter-
donēses mediolanēsiuꝫ impiū subire ꝑparmanē
ses i societatē q̄dāmō recepti sunt. frācīscꝰ Sfor-
cia ꝑ idē tp̄s in picēo agebat q̄zuis maiorē ꝓuin
cie eius pt̄e iā amisisset cū Philippꝰ n̄ m̄lto añ-
q̄z moreret͛ sibi ꝑ cōes amicos recōciliata vt ad
se rediret in vēetos ꝑugtiꝰ accersiuerat rogato
alfōso rege vt. lxx. milia auri numū suo noie nu
raret. q̄ facto iā pactis atqꝫ instructis copijs iti-
neri se accinxerat cū mors philippi enūciata. eū
q̄ lōgo tp̄e ad mediolanēses opes inhyasset. ma
gis ac magis ꝓpare cōpulit. Quē vt lōgobardi
aꝫ ꝑmū igressus ē mediolanēses incerti. q̄ mens
eiꝰ indicaret ne vel ꝑ ip̄m vl͛ ꝯiūctꝰ venetis sinis
ceptis obuiā iret. missis oratoribꝰ oblatꝫ n̄ ꝑuis
stipēdijs ꝯduxerē moxqꝫ duce sui exercitꝰ factꝰ vt
placētiā o. bꝰ copijs obsideret ipauerīt ip̄e dicto
parēs dū ad placētiā in obsidiōe sedet papien-
ses q̄ iā mediolanēse impiū tāq̄ꝫ fastidiosuꝫ ⁊ in
solēs ꝯtractarēt. sese ibi dedētes accepit q̄ res me
diolanēsiū aīos haud mediocriter ꝯturbauit. q̄
ꝑ ꝯuentōes inhibitū frācisco dicebāt nullā ex vr
bibꝰ q̄s olim philippꝰ tenuisset occupare. Frāci
scꝰ v͛o nō se occupasse. ſꝫ dedētē ⁊ vltro se offerē
tē ciuitatē accepisse aiebat. at mediolanēses cū
eiꝰ potētiā vererent͛ dissimulādū potiꝰ statuere
Ille ꝯtinuata apud placētiā obsidiōe. Tādem
sūma vi oppugn͛re adorsus vrbē. q̄zuis magn̄ ⁊ for
ti militū manu mūitā armis tñ expugnauit ⁊ diri
puit. Mediolanēse regimē ꝑ id tp̄s penes nobi
les fuit. ⁊ apꝺ eos q̄ philippi q̄ndā ꝯsiliū rexerē
ita res ꝓspe sapiētū ducta cedebāt. ⁊ iā nō ꝑua
gallorꝫ manꝰ nā circit͛ tria milia eq̄tū delecti ro
boris q̄ alpes trāsierat apꝺ alexādriā ꝓfligata
deletaqꝫ fuerat. Et veneti apꝺ caragiū magn̄ ꝓlio
suꝑati. oēs pene copias amiserāt ⁊ lauda ab eo
rū ip̄io erepta in ꝑtātē mediolanēsiū redierat.
Cū Frācīscꝰ Sforcia ad infestādū brixiēses mis
sus. siue q̄ꝺ ꝑncipatū mediolanēseꝫ. cuiꝰ opinionē
iā ꝑ̄dē imbuerat. aliomō ꝯseq̄ nō posse sperabat.
siue q̄ꝺ mediolanēses cū venetꝫ amiciciā societa
temqꝫ clā se q̄rētes. Ne solꝰ vtriusqꝫ ppl͛i ꝑ̄da reli-
q̄ret͛. ꝓueniēdos cēsuit. ꝑoī cū venetis fedꝰ iniit
in q̄ cū multa hic atqꝫ inꝺ ꝓmissa eēnt. illud int͛
cetera ꝯuēit vt ad vrbē mediolani ditōemqꝫ eiꝰ
obtinēdā frācisco cū copijs ꝓficiscēti senatꝰ ve-
netꝰ in pecunijs ⁊ armis auxilio eēt. q̄ re firmata
mox in mediolanēsem duxit. Militabāt eo tēꝑe
apꝺ mediolanēseꝫ bracciāi. q̄ cū ludouicū ꝺ ver
me. ac nōnullas alias frācisci copias apꝺ modo
eciā fudissent. tādē relictꝫ mediolanēsibꝰ ad euꝫ
defecere. Frācīscꝰ filiā suā iacobo picēnio vxoreꝫ
despōdit carolus v͛o ganzaga haud ignotꝰ. co
piaꝝ ductor. q̄ paulo añ a mediolanēsibꝰ defici
ens ad frācīscū venerat. postq̄ꝫ desꝑtos eosdem
mediolanēses ⁊ sine vllo duce relictos aiaduer-
tit. iterꝝ ad mediolanēses relicto Frācisco trāsi-
uit. Erat h̄ vasto corꝑe. forma pene giganthea
viribꝰ v͛o q̄ magnitudini rñderēt dicēdi copia
clarꝰ. lr̄is grecis ac latinis istructꝰ ſꝫ aīo incōstā
ti ⁊ ingēio ad oē facinꝰ siue honestū siue nepha
riū ꝑato. Cui n̄ ꝑua spes fuit opp̄ssa. mediola
na lib͛tate dn̄iuꝫ vrbis arripe. ſꝫ fortūa iā medio
lanēsibꝰ nouercāte placētini terdonēses nouariē
sesqꝫ ab eis deficiētes frācisci p̄sidia receperūt ale
xādrini cū nullā i eis spē sitā eē ꝯtuerent͛ wilhel
mi mōtisferrati ꝑncipis fratris impio se ꝯmise-
rūt. Respublica medio tp̄e ex nobilitate in ple
bē defluxerāt. lectiqꝫ viri. xij. q̄ vrbi de more p̄es
sent. ex fece ppl͛ari ignobiles atqꝫ ignaui magīa-
tū gerebāt. hij cū nobilitatē (q̄ꝫ multis mōis of
fēderāt suspectā h̄rent ne cū frācisco sentirēt sua
dēte gāzaga. q̄ eā viā ad ꝑncipatū vrbis arri-
piēdū ꝯmodissimā existimauit. ꝑmarios ciues
genere nobiles ⁊ opibꝰ habūdātes. rapti inter
ceptos ꝑ noctē obtrūcauere ac deīde in foro ple
bi spectacl͛m obiecerūt. inter q̄s iacobinꝰ bassius
⁊ gregoriꝰ adolescēs placidis moribꝰ ⁊ lr̄is eru
ditꝰ. ⁊ nobis amicicia ꝯiūtꝰ. ꝓxiꝰ inocēs supinꝰ
trūcatusqꝫ iacuit. ne diu pꝰ iohānē cainū vene
rādū senē ⁊ filiū eiꝰ frācīscū egregia forma iu-
uenē n̄ alio crimie irreticos. nisi q̄ꝺ blācē marie
frācisci cōiugi sanguie iūcti erāt. crudelibꝰ affe-
ctos cruciatibꝰ necauere. Erat de gregoriꝰ lamp-
narius iuris interpres. ſb̄ spe legatōis tanq̄ꝫ ad
impatorē mitteret͛ in modoecia captus atqꝫ in
terfectus ē. magnus lib͛tatis assertor. Et q̄ tesim

olim philippi populari fauēs regimini lāiasset.
Nec theodoro bossio ad modū in ciuitate grā
coso poteti pepcerāt. quā cum diu in vinculis te
nuisset tādē interemerūt. Galeot⁹ q₃ tuscanus
⁊ ipe natu nobil' atq₃ opulētus ciuis intercisus
occubuit. Quib⁹ ex reb⁹ cū ia₃ nulla libtatis for
ma relicta eēt. ⁊ .xij. viri ausu tyrānico vrbē cedi
bus ac rapinis fedarēt. successorūq₃ comicia p̄
hibentes. inuito pplo sibijpis impiū ꝓrogarēt
Comota deniq₃ atq₃ incēsa ciuitas correptis ar
mis. nouo magrātu ex nobilitate creato. tirānos
e re publica eiectos in carcerē ꝯiecit at cū neq₃ h̊
mō respirare ppl's posset. Nā pditis omibus
excepta citate comēsi ac parmēsi. q̄ in officio ad
vltimū ꝑsistebāt Frāciscus dura obsidiōe ciui
tatē ꝑmebat. Jtē plebs incēsa nobilitatē e pala
cio pepulit. Tyrānos dēpt₃ vincul' taq₃ libtatis
amatores. ⁊ optime de republica meritos in p̄
orē locū restituit. illi ad p̄ores artes reuersi. cū sa
tellites mag̃ nūero assumpsissent mltaq₃ sua
dēte Carolo spolia ꝑpetraret. nobilitatēq₃ ꝓ
sus opprimerēt. nō tū ei viā ad inuadēdū prin
cipatū ꝑmisere. Qd cū ipe animaduertass₃. ⁊ iā
sibi piculosā₃ apud mediolanēses morā intelle
xisset. p internūcios frācisco recōciliat⁹. ac ma
gnis allectis ꝑmijs laudē illi ꝓdidit. Tertioq₃ iā
fidē fallēs nō sine mag̃ mediolañ. dāno ac pleb
ꝯternatōe ad eū trāsiuit. nō tū defuit tyrānis
animus q̄n postulatis vndiq₃ subsidijs frācisci
iugū iā ꝓpe ceruicib⁹ iminēs excutere conarent̄
Sed cū alios frustra rogassent venetos tādē ne
se relinq̄rēt ꝑuicerāt. nā neq₃ illis ex vsu videbat̄
frācisc̄ū etate florentē rei bellice ꝑitissimū ⁊ ia₃
vires atq₃ arma nō sine ꝗui iactura sensissent.
eo potiri impio q̄ suo portādū videret. Percus
serāt igit̄ veneti fed⁹ ca₃ mediolanēsibus. legesq₃
q̄s tota citerior gallia seq̄ deberet scripserāt. man
dātes Sforce vt ceteris ꝯtent⁹ vrbib⁹ ac termis
mediolanēses in pace dimitteret. ille haud igna
rus se breui ꝑitur₃ vbi venetis ꝑuisset. ipiū cor
ꝯtēpsit. Et q₃uis desꝑt⁹ oib⁹ videret̄. nā soli florē
tini. ⁊ hij q̄dē pareopā ferebāt. in obsidiōe tn̄ p
seuerare decreuit. iā mortuo Francisco pycinino
frē ei⁹ iacob⁹ cū brachiāis ad venetos trāsierat
Ja₃ leonard⁹ venereus a senatu veneto missus
mediolanū ingressus auxilia ⁊ comeat⁹. ma
gnā copiā. q̄bus ciuitas indigebat ꝓpediē affo
re pollicebat̄. erat ⁊ in exercitu ⁊ in ciuitate sū
ma oim rer₃ indigētia. Jta vt dubiū videri pos
set. an obsidēs Frācisc⁹. an obsessus dici debe
ret. vix ei bis mille eq̄ superāt q̄ ferē isessorē pos

sent ⁊ milites stipēdio fraudati ꝓ cib̄ sese armis
exuerāt. neq₃ cū Frācisco argētu₃ erat. q̄ stipē da
re militi posset. Sed inter spē metūq₃ dubi⁹. obsi
dionē de die in diē v̄ba ꝓ factis ostētās ꝓduce
bat. Jn ciuitate v̄o cū iā frumētū absumptum
eēt. nec aliud edulij gen⁹ restaret. ⁊ iā canes. eq̄
ceteraq₃ id generis aialia manderent̄. nec ferre
ampli⁹ famā multitudo posset. collecti in vnū
apud portā vercellinā. correptis armis in foru₃
ꝓrūpūt. obuiūq₃ leonhardū venetor₃ legatum
gladijs ꝯfodūt ac discerpūt. Exinde palatiū ru
sis tyrānor₃ satellitib⁹ aggrediunt̄. q̄ sine resi
stētia occupato. q̄s inuenere tyrānos in vincula
ꝯiecerāt. Exin missis ad Frāciscū legatis p̄ncipa
tū ei ciuitatis obtulerāt. q̄ mox ingressus dn̄ium
vrbis accepit. ⁊ deinde nō multis interiectis die
bus. cū₃ libis ⁊ ꝯiuge reuersus. ducalib⁹ insigni
bus exornat⁹. in triūphātis modū vrbē intra
uit. q̄ cū iā comu₃ parmāq₃ in deditō₃ accepiss₃
wilhelmoq₃ mōte ferratēsi alexandriā emisset.
nō paruū deīde bellū cū venet₃ ⁊ alfōso rege di
uti⁹ gessit. Jn q̄ cū acri⁹ ꝑmerer̄ neq₃ eīn tante
potētie par eē poterat. rēatū regē fortissimis eq̄
tū cohortib⁹ cictū ex vlteriori gallia. magnis sti
pēdijs ac ꝓmissis allectū. i. auxiliū accersiuit. q̄
cū supat₃ mōtib⁹ in italiā descēdisset. ac wilhel
mū e mōte ferrato arma pōere p̄ amiciciā ac ne
cessitudinē cōpulisset. ⁊ iā castra sua frācisci ca
str₃ ꝯiūgēs. i hostilē agr₃ descēdisset expugnatis
raptī₃ nōnullis castellis more gallico. mortales
omēs in eis cōphēsos trucidasset. tāt⁹ mox ter
ror vēetos inuasit vt iā castra castr₃ ꝯferre am
pli⁹ nullo pacto ꝑsumerēt. nec iā retinere posse
brixiā ⁊ pgamū agr₃ amissis ꝯsiderēt. cūq₃ tur
cor₃ bellū res cor₃ maritimas infestaret repēte
ꝑter oim opinionē par q̄ diu in senatu aplico
fuerat agitata. deniq₃ apd̄ laudā interuētu cu
iusdā incogniti. sed ꝓbate ⁊ integre vite mo
nachi. int̄ venetos ⁊ ip₃ frāciscū clā rege facta ē
que res vt regi molesta. ita frācisco vtilis ⁊ vene
t₃ necāria fuit. arcē deinde mediolani insaniētis
ppli furore diruta₃ frāciscus breui restaurauit
mira fortūe siue cūcta regēt₃ dei ꝓuidētia nobi
le ac magnificū op⁹ hisdē manib⁹ subito refect⁹
ē. q̄b⁹ fuerat pauloañ reiectū. frācisc⁹ philelph⁹
nobil' satirar₃ scriptor p̄ idē tp̄s ad heroicā₃ car
mē ꝯuers⁹ res Sforcie scribere cepit. Lodrisi⁹ tre
bellus soluta orōne ac metro clarus haberi cepit
apd̄ vēetos terra mariq₃ potētissimos. q̄ nomē
ytalicum apud barbaras nationes longe late
q₃ clarum fecerat filius ei⁹ foscari ducis. veluti

ꝙ philippū i rempublicā machinat⁹ eēt in exiliū
act⁹. deinde reuocat⁹ ⁊ iterum in suspitonē cri-
minis adduct⁹ ⁊ crudelissime tort⁹. cum nihil
mali ꝯfiteretur relegatus i peloponessum mise
ram ibi vitā finiuit. Gener eius dē duc. ādreas
donat⁹ dum Cretā insulā ꝓ veneto iperio gu
bernabat dux isule appellius. reuocatus domū
honore ꝑuat. ⁊ magna mulctatus pecunia in
exilium mittit. Armilaus inter venetos digni-
tate ⁊ ancte potēs dux ex concilio ad mediā no
ctē domū reuertit. baculo trāsfossus occiditur
nec ꝗ tn̄ scel⁹ patrauerit inuētus ē q̄uis filio du
cis id crimini dederint. Frācisc⁹ barbar⁹ studijs
hūanitatis excellēs. editis nō paucis neq̄ illau-
datis opuscul. senio ꝯfect⁹ nō sine celebri nomie
vita decessit. ¶ Impator Frideric⁹ cū romā re
diēs eo secū ꝯiuge ⁊ rege hūgarie Ladislao. to-
toq̄ comitatu recepisset. liberē ⁊ amice visus. i-
credibilib⁹ honoribus tumulat⁹ est. Francisc⁹
dux gentis. q annos. v. ⁊. xxx. summa cū laude ci
uitatē rexerat philippo mediolanēsiū duci prius
am bergamūq̄ ademerat. copias ei⁹ plib⁹ locis
fuderat. Frāciscū carmiolā clarū ducē copiarū de
ꝓditōe suspectū securi ꝑcusserat. Marsiliū car
rariū c⁹ maiores diu patauiū ꝑ tyrānidē tenuis
sent. dū ꝑtinā hēditatē vēdicare conat inceptū
necauerat. pacē cū turcis n̄ tā honestā q̄ necēari
ā fecerāt. Impiūq̄ venetū ēra mariq̄ lōge am
pliauerat. gubnatōi tādē cedere cōpulsus ē tāq̄
ꝑ senio reipublice videret inutil. Ille hmōi ꝯtu
meliā affect⁹ ingrē p̄rie aspectū n̄ ferēs. eāq̄ vi-
tā recusans. q̄ careret ipio e publico palatio i p̄
uatā domū se recepit vbi cū pricipatū suis ciui-
bus reddidisset. egrā q̄ ꝯfestim aiā nate resti-
tuit. e⁹ casū tāq̄ ꝑuidisset baptista piasi⁹ cremo
nēsis astronim⁹ plib⁹ ātea mēsib⁹ ꝑdixerat. erat
āt Frācisc⁹ cū moreret n̄ lōge ab āno sue vite. xc
venerabil senex ꝑcipua corpis maiestate deco-
rus. memor oīm q̄ post infātiā aut vidisset aut
audiss. facūda copia ⁊ ingenio ꝓmpto. ac ope
impiger ac dexterrimo. q̄ moderare frena sena-
tus optime nosset. Ei⁹ pr̄ in egipto negociat⁹.
cū ꝓphā regiōis illius quēpiā d̄ futuris interro
garet. Rn̄sū ab illo accepit. filiū sibi eē q aliqn̄
sue ciuitatis principatū assequret. Frācisco suffe-
ctus pascal vir singlari prudētia ⁊ moribus hu
manissim⁹. cui⁹ ducatū nulla putāt bella susce
ptuⁿ. nisi vl necēaria vel ad modū glosa. Lu
douic⁹ marchio mātuāus int̄ ꝑncipes nr̄i sclī
tamē n̄ mediocris. lr̄is eruditus ⁊ reb⁹ militari
bus exercitat⁹. In eo bello qd̄ veneti cū frācisco

Sforcia post dn̄iū mediolani ab eo captū gesse
re. partes illi⁹ secut⁹. magnū momētū reb⁹ eius
accessit Carol⁹ frater eius q fidē frācisco fefel
lerat i vincula coniectus. sb eius fideiussione di-
missus cū neq̄ sic ꝓmissiōi sue satisfaceret oibus
qui in mātuano agro tenebat oppidis ꝑuatus
est Is cū stipēdia venetis faceret. nō ꝑuas co⁊
copias in mātuanā duxit. vbi vastatis late at
q̄ icēsis agris cū fortuna principiū eius belli se
cūdū fecisset. ⁊ iā mātuāi metu ꝑculsi rebus suis
diffidere viderēt. Ludouicus accersitis ex medi
olano auxilijs. milites suos in aciē ꝓducēs. fra-
tri copiā pugne fecit. nec ille certamē detrecta-
uit. Cōmissū ē atrox ꝑliū in q duo frēs ābo eta
te florētes. ābo rei militaris ꝑiti. ābo corꝑis at
q̄ aī virib⁹ ꝑstātes. d̄ glia. d̄ impio. d̄ vita. sūmis
conatib⁹ ꝯtēder. Deīq̄ victor ludouic⁹ fuso fu-
gatoq̄ carolo. oēs ei⁹ copiarū duces. ac primores
equitum cesis. pluribus interceptis ille deinde
ꝑrī x extorris atq̄ egēus morbo ꝯfectꝯ interijt.
¶ Apd̄ ferrariā mortuo nicolao estēse ꝑncipe.
oīm nr̄i seculi fortūatissimo. nisi ꝯiugis adulte
riū. ⁊ in ea ⁊ in filio dilectissimo. vēdicarē olim
coact⁹ fuisset leonellus. dn̄atū suscepit princeps
pacific⁹. lr̄arū ꝑitus. ⁊ musice cultor. q decedēte
borsi⁹ fr̄ ei⁹. ⁊ ipi nicolao fili⁹ ex ꝯcubia pholo
mea senēsi ad ꝑncipatū vocatus ē egregia for-
ma iudicis ⁊ in armis cū laude v̄sat⁹. dicēdi et
agēdi ꝑit⁹. q cū cesarē fridericū romā petētē ⁊ in
reuersū magnificētissime accepisset. sup mutī
nā ⁊ regiū ducat⁹ honorē accepit. ꝑmusq̄ oīm
in estēsi familia dux appellatus ē. eugēius pō.
dū ferrarie cū grecis ꝯciliū ageret hugo senēsis
q ꝑ idē tp̄s mediocꝝ ꝑnceps habitus ē. oēs q ex
grecis studiosi ph̄ie eo ꝯueīsse crediti sr̄ apd̄ se in
uitauit. q̄s cū oppipe magnificeq̄ pauiss. fini-
to prādio. epul mēsisq̄ remotis eos in disputa
tōē pedetētim placideq̄ pellexit cūq̄ iā marchio
adesset nicolaus. ⁊ mlti in sinodo excellētes ph̄i
aduētassent. cunctos in mediū ph̄ie locos addu
xit. de q̄bus int̄ se plato ⁊ aresto. in suis oꝑibus
ꝯtēder ac magnoꝑe dissentire vidēt. edicēs eā se
ꝑtē defēsurū quā greci oppugndū ducerēt. siue
platonem illi siue arestotilem sequendum ar-
bitrarent. Cum greci certamen minime recusas
sent pertractata est ad multas horas disputa-
tio postremo vero cum ⁊ ex conuiuij sententia
Hugo grecorum philosophos. alterū post al-
terum argumentis et etiam cum dicendi copia
victos tacere compulisset. palam factum ē. la-
tinos hoies q iā pridē bellicis artibus ⁊ armorū

gl'ia greciā supauerāt. etate nr̄a etiā lr̄is ⁊ oīm
doctrinaꝝ genere anteire. Fuit aūt dom⁹ estēꝑ
viris sꝑ doctis amica nr̄a etate nō solū hugonē
de quo p̄fati sum⁹ magnis ad se p̄mijs traxit.
sed mlt̄os i iure ciuili. plures in ceterꝭ facultati
bus honorauit. In studijs eloquētie iohānem
aurispā siculum grecis ac latinis edoctum. qui
versu ꝓsaq; clarint int̄ familiares hītum ditem
beātūq; fecit. Guarin⁹ aūt veronenꝭ omnium
ferme pr̄ ac mgr̄ ac nr̄a etate greacs lr̄ās didi
cere. admirabilis ⁊ oīm honore dign⁹ senex. qui
oēm etatē suam legēdo. docēdo scribēdoq; ꝑcur
risset. vnicū senectutis sue refugiū ⁊ illud quidē
honestū dignumq; suis exercitijs ac v̄tutib⁹ inue
nit. ¶ In agro bononiēsi pirū q̄ndā aridā ex
minorib⁹ formicis past⁹ cū cōplures ascēderant
supueēre maiores nō ꝑuo nūero q̄ illas ꝑri occide
rūt ꝑtim deiecert. P⁹ duas ferme horas tāta mi
noꝝ formicaꝝ vis excitata ē. vt tot⁹ ager nigro
tect⁹ agmine videret̄ accessere. Stipare oēs. ⁊
arborꝭ vndiq; stipitē circūdātes. paulatim ascē
dere ceperūt. maiores formice vbi hostes ades-
se aiaduerterunt cōglobare se supne pugnam ex
pectauerūt. postq̄ sil' acies ꝯuenere cōmisso pre
lio. maiores morsu rapido. mō illas mō istas e
minorib⁹ interimere totiq; breui spacio confece
rūt. vt cadētiū moriētiūq; tumul⁹ ad piri ra-
dices nō parua in terra succeuerit. Sꝫ cū ꝑtinati
us i instarent minores semperq; acies aciez pre-
merent vigintiq; aut plr̄es vnā ex hostib⁹ ccirū-
darēt ⁊ a tergo ⁊ a frōte pugnātes nuda q̄ꝫ late
ra ꝯfoderēt. victe tādē maiuscule ⁊ ad vnū oēs
necate Illati ꝓus temere ꝑlij penas dedere Hec
acta sunt spectātib⁹ romane copijs ecclesie. cūꝫ
santi petri cathedrā eugeni⁹ q̄rt⁹ teneret. ea no
bis q̄ se vidisse ait vir fide dign⁹ ⁊ auctē retulit
Nicola⁹ pistoriēꝑ vtroq; iure cōsult⁹. q̄ tamē
in castris ap̄licis nerij senenꝑ epi vices agebat.
Sil'e hoc illi est qđ in gallia belgica nō lōge ab
vrbe leodio ꝯstāti fama gestū fert nidū siue i ar
bore siue in rupe falco sibi ꝑaucrat. ouaq; fouēs
pullos auid⁹ expectabat. hūc corui supueniētes lo
co deturbauere. ouis ei⁹ effractꝭ ac voratis spe-
ctauere id e ꝓprimo bubulci fugiētemq; trepidū
q; falconē annotauere postridie mirabile dictu
falcones coruiq; q̄si septentrionalem illi meri-
dionalē ꝑtem tenētes. ordinatis acieb⁹. ⁊ tanq̄
rōnis capaces essent. alijs q̄ cornua obseruarēt
alijs q̄ media ducerēt agmina dispositꝭ. atrox
⁊ ferocissimū ꝑliū in aere cōmiserūt. in q̄ cum
modo corui modo falcones cederent. ⁊ iteꝝ re-
sumptis virib⁹ certamēn instaurarent. tot⁹ vn
diq; subiectus ager. ⁊ pennis ⁊ cadauerib⁹ ob-
tect⁹ est. ad extremū victoria penes falcōes fuit
q̄ nō solum rostris. sed etiam vnguib⁹ acerri-
me decertantes. coruos oēs ad internitōꝫ deleue
re. Exinde paruo tempꝛe interiecto cū duobꝫ leo
dinēsi eccl'ia cōtendētes. alter a gregorio. xij. al-
ter a benedicto. xij. in ep̄m electus. Erat em̄ in-
ter illos de romano pōtifice disceptatio. ambo
cū copijs in eundem locū pugnaturi venerūt.
Johānes dux burgundie alteꝝ armis iniuit. al
terum leodiensis ppl's sequebat̄. pugnatum est
collatis signis summa vtrinq; ꝯtentōe. horren-
dum cruentumq; ꝑlium factuꝫ. In q̄ tandē vi-
ctor Johes. xxx. milia hostiuꝫ cecidit mirabile
ei⁹ rei fanum ꝯditūꝫ est. qđ nos illac postea trās
euntes cesoꝝ ossib⁹ plenum vidim⁹. Sꝫ de bel-
lo falconū ac coruoꝝ suā cuiq; opionē relinqui
mus veri ꝑiculo penes famā dimisso. ¶ Bono
nia q̄ non tā studioꝝ mr̄ q̄ꝫ seditōnū altrix ap
pellari pōt soror ⁊ ipa. ac soli⁹ incōstāt̄ e ꝯstans
cum factōe Jambecariā. nō sine cede multos ci-
ues domo pepulisset. cōi canetuloꝝ ac bentiuo
lioꝝ ꝯsilio. regi cepit. ꝑnceps factionū baptista
canetulus ⁊ hanibal bentiuoli⁹ fuere. ambo sā
guinarij. ābo patratꝭ cedib⁹ insignes q̄ lꝫ sil' ꝯ-
parato sacro iūcti essent. nihil tn̄ inter se melio-
res fuere nā hanibal dū leuato de sacro fōte ba
ptiste filio vsur⁹ puerꝑam cōpatrē sequit̄. eiq;
manu prēsa ꝓ nouo natu ꝯgratular̄. ab irruē-
tib⁹ ex improuiso baptiste satellitib⁹ obtrūcat̄
vt maifeste apparuerit baptismi sacr̄m nō tā
federis retinēdi q̄ꝫ cedis patrate cā a baptista q̄
situ fuisse. Sꝫ nō mlt̄a mora hanibal' fuit nā q̄
partes ei⁹ seq̄bant̄. sumptꝭ paulop⁹ armis fu
gatis aduersarijs plateā obtinuere. Baptista
inditō tandē puerili in specu q̄dā subterraneo
cū plerisq; cōplicib⁹ suis latitās rept⁹ ⁊ fumo cō
pulsus exire. mox plib⁹ vulnerib⁹ ꝯfossus ē. ca
dauer ei⁹ in foꝝ tractū ⁊ diu ludibrio habituꝫ
cū plerisq; more feraꝝ. cor ei⁹ dentib⁹ laniassent
cruorēq; bibere nō horruissent tandē exustū est
¶ Apud florentiā ꝑ id tp̄s xanth⁹ latebat her
culis bētiuoli quē quōdā eugeni⁹ pon. max. in-
terfici siue iusserat siue ꝓmiserat fili⁹ extra ma
trimoniū nat⁹. paupem vitā lanificio ducen⁹
nec satis gnar⁹ quo pr̄e genit⁹ esset. Hūc bono-
niēses e vestigio vocant recusantē quodāmodo
inuitū in patriā ducūt. Eq̄dē ex lanifice faciūt.
tutorē hanibal' filio reipublice ꝑncipē tradunt.
cui⁹ ea i reb⁹ aduersis fortitudo. ea in sedīonis

beratio hacten⁹ ostēsa ē. vt herculis filiū omnes norint. Qui cū exules p ꝓditōem nocte q̄dā vrbem intrassent. ac excitato rumore q̄si victores insultassent haud q̄q̄ destitut⁹ animo excitat̄ amicis. correptis armis. in eos ꝓsilijt nec mora victos ceꝑ captisq̄ ex ciuitate plib⁹ deturbauit Bessarion eo tp̄e cardinal' nicen⁹ natōe grec⁹ prudētia singl'ari. ⁊ n̄ra suaq̄ lingua pitissim⁹ Nicolai q̄nti pōtificis. max. i ea vrbe vices gerebat. q̄ vsq̄ ad ip̄i⁹ pōtific̄ obitū legatōe fun ct⁹ nobilitati plebiq̄ iuxta car⁹ fuit. q̄uis eo deducta ciuitas ē vt legati pape rogare magisq̄ impare q̄rāt. qd̄ plane nūc experit̄. ludouicus sc̄oꝝ q̄tuor coronatoꝝ cardialis legat⁹ q̄ q̄uis ingenio valet. ⁊ ea p̄dit⁹ ē auc̄te. q̄ summi sacerdot̄ nepoti deberet̄ nō pl⁹ tn̄ in vrbe p̄t q̄ senatu placet ⁊ rāto bononiēsi viri. ¶ Florētiā vrbē ex fesulāis ruinis ad ripas arni fluuij ꝯditā p̄isci hoīes fluuētiā vocauere q̄ cū auspicijs fūdata felicib⁹ vicias p circuitū ciuitates excellere mirisq̄ modis imp̄iū ꝓpagare cepisset. florentiā lōge meli⁹ q̄ fluentia dicta ē. In hac vrbe pōtifex maxim⁹ eugeni⁹ q̄rt⁹ id ꝯciliū qd̄ ferrarie cū grecis cepat. magnifice ꝯsūmauit. Erant p̄les int̄ grecos ac latinos sup archanis orthodoxe fidei ꝯtentiōes. q̄ꝝ maxima ⁊ difficillima fuit de sanctispū̄s ꝓcessiōe. Cū greci pacliuum ex p̄re dūtarat. n̄ri ex p̄re filioq̄ ꝓcedētē assererēt. p⁹ m̄ltas ac diutinas disputatiōes in q̄bus tanq̄ interpres Nicola⁹ sagūtin⁹ vtraq̄ ligua dissertissim⁹. ingenio facundiaq̄ iuxta promptus. illustre nomen adept⁹ ē. Tandē cū latina ecc̄ia in vnum fidei symbolū ꝯsensere. Ciuitas imp̄atorem grecorum patriarcham constantinopolitanū. ⁊ omnes eorū comites abūde lauteq̄ pauit p̄riarcha hic senio ꝯfectus decessit. ⁊ apd̄ p̄dicatores itra ecc̄iā humat⁹ ē. cui maffe⁹ poeta laudenꝭ nō ignobilis epithaniū v̄sibus imparibus edidit. Nicolaus picuninus illustris copiarum ductor. ab exulibus florentinis inuitatus musellanum ingressus agrum q̄ a florentia. x. milibus passuum abest. hostiliter cuncta diripuit. nec postea in agro aretino cum eugenio simul ⁊ florentinis bellum intulisset. apud angliariū magno p̄lio victurus et ꝓfligat⁹ est. Ludouicus archiepiscop⁹ florentinus apostolicis tunc copijs p̄erat. q̄ ea victoria nobilitat⁹ ad cardialatū paulopostea ꝓfect⁹ ē Eugenius eñ ⁊ vnione grecoꝝ facta. ⁊ picininij metu deposito mente atq̄ animo auct⁹. septem ⁊ decem cardinales creauit. viros aut generere illustres. aut v̄tute p̄stantes. aut vite ⁊ sanctitate ꝯspicuos. inter quos duo greci assumpti sunt. ysidor⁹ archiepiscopus rutenoꝝ ⁊ bessarion Nicenorum pontifex. quoꝝ supra meminimus. Alfonsus rex Arrogonū rogat⁹ a Philippo Maria vt antea dictū est. sibi aduersus venetoꝝ potentiā vt opem ferret. coacto nō paruo exercitu ꝓfectur⁹ in galliam iter ingressus. Sed ante Philippus obijt q̄ ipse tyburi quo iam appulerat digrederet̄. audita vero amici morte. ⁊ q̄ ab eo nūcupatus heres esset in sabinos ꝓfect⁹ magnificentissimo illi funere iusta p̄soluit. Deinde trāsmisso tyberi. recta via i florentinū duxit. eo vt aiebat animo. vt florentinos reuocare suas copias ex gallia cogeret. atq̄ ita p Tusciam pacatā ⁊ sibi amicā ad opē mediolanēsib⁹ ferendā quos veneti p̄mebant. ꝓficisceret̄. noluerūt florētini ab alfonso rogati venetoꝝ societatē deserere. Quapropter alfōsus in agrū vulteranū ꝓfect⁹ pomeratiū haud ignobile oppidū portas claudere ausi eo ip̄o q̄ venerat die copijs circūpositis vi cepit ac diripuit. Deinde ad castꝝ nouū in eodē agro situ mouit. cuius incole audita pomeratij clade cōfestim absq̄ certamie in deditōē venerūt. Idē fecere aliquot castella circumiecta exinde mōte castellū natura ⁊ ope mūitū obsedit. quo tempore ea imbriū magnitudo atq̄ vis ventorū exorta est. vt neq̄ extra tentoria q̄escere milites possent multis eoq̄ disceptis. m̄ltis p̄manere raptatis q̄b⁹ ex reb⁹ ⁊ qd̄ annone inopia laborabat. Mouēs inde Alfōsus campiliā duxit. Sed florentini id opidum presidio ⁊ annona firmauerant frustra ibi cōtendit. castella tn̄ aliquot finitima in gerardista. id ei regioni nomen est. recepit atq̄ illis restituit a q̄bus florentini p̄us ademerant. erat in comitatu reḡ Symonetus mille duc̄s eq̄tes. q̄ finito florentinoꝝ stipēdio ad eum transierat. Sygismundus aūt malatesta quē rex anteq̄ tusciam ingrederet̄. cum eq̄tibus mille. ⁊. dccc. peditibus cōduxerat. cū ab eo indiges expectaret̄. ad florētinos trāsiuit. fridericus quoq̄ vrbinatiū p̄nceps. notus ⁊ clar⁹ in armis florentinoꝝ stipendia faciebat. q̄ cū essent eq̄tatu peditatuq̄ nō inferiores rege omnemq̄ illi expugnādoꝝ oppidoꝝ facultate p̄ripent. nō fuit regi ꝯsiliū in obsidiōe campilij p̄seuerare ⁊ p̄sertim in mōtib⁹ cōmeatus penuria p̄mebat̄. diuertit igit̄ ad loca maritima ⁊ apd̄ populoniā. olim fama celebrē. nunc dirutā vrbem cōsedit. quo in loco facile sibi ex regno nea

politano. ⁊ frumēta ⁊ bellica tormēta navibꝰ
afferri poterāt. Abest inde tribꝰ ferme milibus
passuū plūbinū nobile oppidū in cuiꝰ obsidio
ne de q̄ postea dicemus laboranti regi castulio
num. ⁊ ipm nō parui momēti oppidum ꝓdēte
florētinoꝝ p̄sidio traditū ē. p̄ter arcē quā cū sy
monetꝰ obsedisset. paucis pꝰ diebꝰ ꝑ deditōem
cepit. Dū rex pauloāte apd̄ aq̄s viuā i hibernis
ageret. a legatis mediolanēsibꝰ aditꝰ ē q̄ opē eiꝰ
implorātes. in eo loco decerni bellū aduersus ve
netoꝝ senatū obtinere. Iā ei frācīscꝰ Sforcia
mediolanensi populo indignatꝰ venetoꝝ auxi
lio fretꝰ. eos subigere summis conatibꝰ nitebat̄
quoꝝ paulo ante fines ⁊ arma ꝓmouerat. Cū
rex soluta plūbini obsidione Neapolim redis
set florētini legatos ad eū misere pacē petentes
q̄bus accepta fide in castra ꝓfecti postq̄ mā
data exposuerūt. bellūq̄ recusarūt Antonij car
dinalis hilerdeū. nomiati inter p̄mos theologi
opa. q̄ id negocij pontificis voluntate suscepat
paucis post diebus ea lege pax florētino popu
lo reddita vt castilionū ⁊ insula culij que ipius
bello florētinis erepta fuerat i ptāte regis rema
neret. Sed cum Franciscꝰ Sforcia mediolano
potitꝰ esset. oēsq̄ potentes ⁊ arces apud amnē
abduā tanq̄ mediolanēsis agri a venetis repe
teret. Alfonsus q̄ cum francisco esset infestꝰ e re
sua esse ratus illū. ne radices in tāto imperio age
ret impedire ꝑ leonellū marchionē estensem re
conciliatꝰ venetis. ⁊ cum eis amiciciā societatē
q̄ facta florentinis q̄ Francisci fortunā secuti et
armis ⁊ pecunia eum iuuabant. Sedo bellū in
dicit Ferdinandū filiū in expeditōem cōtra eos
mittēdū duxit. Erat is eo tempe ad modū ado
lescens ingenio eximio. ⁊ ad cūctas optimas ar
tes docili ⁊ pato. liberalibꝰ disciplinis institu
tus. armoꝝ tractandorum scia edoctus. glorie
cupidus. inedie ac laboris patiens. cui pater ser
milia eq̄tum. duo milia peditū cōmisit. Fuerūt
⁊ in exercitu eiꝰ comes euersus ⁊ vrsinꝰ neapo
leo haud cōtemnendo copiarum duces. Frideri
cus quoq̄ vrbinas. q̄ supiori bello florētinorum
arma secutꝰ erat. in eiꝰ exercitu militauit. Flore
tini vero postq̄ imminere belli sibi tēpestatem
senserūt. Estorē fauētinū symonetū. quē supra
nominamꝰ ac Sygismūdū malatestā. postre
moq̄ alexandrū Sforciā ꝯducere. q̄ simul iun
cti. supra decem milia eq̄tū. peditum vero ma
gnū numerū in castris habuerūt. Ferdinandꝰ
tamen ꝑ agrū cortonensem in aretinū copias
duxit. vbi castellis aliq̄bus nō magni nomis vi

captis atq̄ direptis. Follianū nō pui momenti
oppidū. cū oppugnare cepisset. nec hostes auxi
liū ferrēt. post dies. viij. ꝑ deditōe accepit. Eq̄ta
tū estoris apud mōtē policianū pluribꝰ captis
nōnullis occisis fudit ac fugauit. Reucininū in
agro florentino expugnauit. Castellinū vero
cū obsedisset hyberno rigore inualescēte recessit
⁊ in maritima loca ⁊ aquā viuā p̄ris exēplo se
se recepit. Quo tpe ⁊ antoniꝰ Olzyna vadā i lit
tore maris sitā navibꝰ occupauit. ⁊ ampliori
fossa a terra cōmunijt. Quo ex loco Pisanū et
vulteranū agꝝ infestū reddidit. Cūq̄ interea
florentinoꝝ duces ad folianū castra mouissent
velletq̄ Ferdinandꝰ auxiliū obsessis ferre. Iā
q̄ itineri se cōmisisset. tāta in castris lues ꝯsecuta
est. vt p̄ languētiū numero. nō mō ad rem gerē
dam. sed vix admouēda castra satis esset. Ob
quam rem Folianū summa vi expugnatū. nec
minori virtute defensū. tandē ab oppidanis dā
p̄sidio traditū est q̄ tamē paulopost ⁊ ipi victo
rū p̄da fuere. oppidū incensum. ac solo eq̄tum
Per id q̄ tps gerardꝰ gābacurta. dū castella q̄t
tuor q̄ pater a florētinis accepat intra appen
ninū sita. ferdinādo traderē velūt. ab vno e suis
ꝓditꝰ. castris amissis diu regē mendicādo secu
tus ē. Exinde pace apud laudā (vt diximꝰ) fa
cta reuocatꝰ a p̄re Ferdinandꝰ in regnū cōcessit
Florentini q̄ amiserāt cuncta recupauerūt. Bal
daciꝰ pedestriū copiaꝝ haud ignobilis ductor
manu ꝓmptꝰ ⁊ audax. cū diu florentinorū sti
pendia meruisset in palatiū tandē accersitus.
dū magistratui dum ꝯtumaciter rīdet captus
ex altissimis fenestris in foꝝ p̄cipitat̄. cui q̄uis
magno casu iam expirasset. securi tū ceruix absci
sa est. ¶ Inter florentinos oēs q̄ nostra flore
rūt etate cosmas cognomie medicus ⁊ pruden
tia ⁊ auctoritate eminuit. is p̄nceps vrbis ha
bitus senatū q̄ voluit impulit. Ciuitati ex arbi
trio dixit inopes ciues q̄ꝑlurimos ditauit mr̄imo
nia ex argento suo dotibus multa cōiunxit. Vil
las magnificentissime exedificauit. In ecclias
ditissima dona cōtulit. monasteriū sancti mar
ci ⁊ amplum ⁊ nitidū a fūdamētis erexit par
rochie sue templū cum pax placeret ꝓsus di
ruit. Exinde structurā admirādi opis ex lapi
de fesulano sustitauit. Edes suas q̄uis ornatis
simas erexisset. ampliꝰ tū meditatꝰ. opus pala
tiū ⁊ altū ⁊ ingens. ex q̄dratis lapidibꝰ i isigni
vrbis loco. adeo pulcrū. adeo amplū constru
xit. vt ei alterū equari tota ciuitate nō possit. Cō
mendāda est multis in rebus florētinoꝝ ꝓui

dentia.tũ maxime q̄ in legendis cãcellarijs.nõ iuris sciam vt plereq̃ ciuitates ſ; oratoriã spectãt ꝛ q̃ vocãt hũanitatis studia. Nouũt em̃ verã scribẽdiq̃ dicendiq̃ artẽ nõ bartholũ aut innocẽtiũ.sed Tulliũ q̃ntilianũq̃ tradidere. Nos tres in ea vrbe ↄ̃guim⁹ grecis ꝛ latis lr̃is ꝛ ↄ̃ditoꝝ opa.fama illustres.q̃ cãcellariã ali⁹ p⁹ alium tenuere.Leõhardũ ꝛ Carolũ aretios.ꝛ poggiũ eiusdẽ reipublice ciuẽ q̃ secretari⁹ aplic⁹.tribus q̃ndã romãis põtificib⁹ dictaret eplas. illos pcesserat coluci⁹ cui⁹ ea dicẽdi vis fuit.vt galeati⁹ mediolanẽsiũ pnceps q̃ p̃rm meoꝝ memoria grauissimũ florẽtinis bellũ intulit crebro dicere audit⁹ sit nõ tam sibi mille florẽtinorũ eq̃tes q̃ colucij scripta nocẽ. Disceptatũ est diu inter florẽtinos ob pecuniaꝝ exactões.q̃ teniores ciues mag̃ q̃ opulentos vrgebãt. His dieb⁹ cõsentiente Cosmo noua rõ fortũaꝝ ciuiũ q̃ ciuis descriptio captã est.quã raro factã sine tumultu motuq̃ ppl̃i fecerũt at tũc q̃ete trãq̃lleq̃ transijt. Lucẽses q̃ nr̃a memoria bis florẽtinoꝝ obsidionẽ erpti.bis Philippi mediolanẽsiũ duc̃ auxilio suã libertatẽ difẽdere.ad extremũ cum vicinis virib⁹ pes eẽ nõ possent.nec facile inuenirẽt.q̃ q̃tiẽs hostis p̃meret.totiẽs ferret opẽ.fedus ad.l.ãnos cum eis pcussere.eas leges subeũtes q̃s dixere potẽtiores. ¶ Int̃ florẽtiã ꝛ senã apud oppidũ q̃d sctm̃ cassianũ appellat̃ ãno p⁹ iubileũ.vj.vise sunt nubes.xx.(vt fert̃) cubit⁹ a terra sublimes int̃ se mirabili ventoꝝ impetu agitare.ac depũgnare ꝛ altere alteras pellere.ꝛ mutatis sepe vicib⁹ pelli q̃ pepulerãt interea summa atq̃ credibili spũs violẽtia.domoꝝ tecta p̃ inane iactari muros deijci. ꝛ saxa ingẽtia loco moueri vetustissimas oliuas.ꝛ antiq̃ssima q̃rcuũ robora radicitus cõuelli.atq̃ cõstringi.homines ꝛ iumẽta nõ pũis spacijs p̃ celũ ferri atq̃ raptari.hec nob̃ q̃ se vidisse aiebãt retulere.sed magis nos (vt crederem⁹) eplẽa g̃uissimis viris de hijs reb⁹ Alfonso regi dũ apd̃ eum agerem⁹ scripte ꝛ in p̃sentia nr̃a lecte commouerunt. ¶ Vrbs sena vñ mihi origo est.secundũ hodie locũ in etruria obtinet amenissimo sita loco. Et si mihi fides habẽda est.populo neq̃ rudi neq̃ inurbão. Huius rectores q̃ nobilitate postposita.que fuit in illa ciuitate tota ytalia memorabil̃ ꝛ p̃te populi quã duodecim appellant prsus cõculcata.multis ãnis in pace q̃euerãt.inter se tandẽ duas factões habere ceperũt.que put sue rei ↄ̃ducere arbitrate sunt.ita se vel populis vel ytalie pncipatib⁹ cõiunxere.

Cum vero rex Alfonsus in florẽtinos (vt antea relatum est) cõduceret exercitũ.factões ipse manifesti⁹ patefacte. Alxira regiũ bellũ ↄ̃tra florẽtinos inuadũ esse ↄ̃suluit.altera cũ florẽtinis auxiliũ dãduꝫ esse suadere nõ auderet.dissimulandũ cẽsuit vicerunt p̃mo regis amici ꝛ ei⁹ castra ↄ̃meatuꝫ misere. Sed cum rex ad sextuꝫ lapidẽ vrbi p̃rim⁹ castrametat⁹ eẽt.disseminãtibus in plebe q̃ florẽtinis studebãt Alfõsum nõ tm̃ florẽtie q̃ senaꝝ dñium q̃rere.tota vrbe trepidatuꝫ est.ꝛ armati ad portas dispositi haud aliter Alfõsi milites q̃ libertate sue insidiãtes obseruare. Cõminuit aliq̃ntisper eam ppl̃i suspitõeꝫ Frãcisc⁹ martorellus p̃stanti vir ingẽio ꝛ q̃ rex libent̃ vterẽt.legatus ad eos missus.sed cum nõ tam regis amore aut odio.q̃ p̃uatis ciuiũ cõtentõib⁹ reipulice cõsilia turbarent̃.adeo tenuiter ãnona in castra regis deportari p̃mis sa est.ꝛ vt florẽtinis simul ꝛ regi viderent̃ lesi Idẽ factũ ferdinãdus regis fili⁹ alio postea tẽpore in eosdẽ florẽtinos duxisset neq̃ em̃ pncipio eius aduẽt⁹ satis ei fauẽtes fuere. Sꝫ veneti cũ senẽsib⁹ ac regi federẽ iuncti essent vsq̃ adeo senenses legatõibus agitarunt. Et vt ipi societatem tandem regis inierunt.belluq̃ florẽtinis indicerẽt publice.q̃d breui sopituꝫ ẽ venetis apud laudã incõsulto rege pacẽ recipiẽtibus. Post hec senensib⁹ aliud euestigio bellum exortum est aduersus Hylbrandinum Pitiliani comiteꝫ in quo ducibus vsi sunt sigismundo malatesta ꝛ eup̃berto corrigẽsi quoꝝ potẽtia non tam hostib⁹ q̃ ipis senẽsib⁹ formidanda fuit. Suborta aũt int̃ sigismunduꝫ ꝛ senẽses discordia.cum sese ille suspectũ eẽ animaduerteret.nõ sine suo ꝛ senẽsiũ dãno recessit eup̃bert⁹ cũ senẽsib⁹ p̃seuerauit. Interea comes iacob⁹ pycinin⁹.q̃ iã p̃deꝫ apud venetos stipẽdia faciẽs nõ sine laude reꝝ gestaꝝ eoꝝ copias duxerat cum pace vbiq̃ porta stipẽdio careret in etruriam properãs senẽses iure p̃rne amicicie.vt sibi auri.xx.milia mutuo dẽt.missis legatis experijt. q̃d cum frustra fuisset.acies in eos cõuertit. Et ingressus senẽsem agꝝ.pleraq̃ oppida p̃tiꝫ vi partim p̃ditõne recepta diripit. Calixtus terci⁹ qui recẽs pontificatuꝫ inierat.copias suas senẽsi ppl̃o auxilia mittit idẽ frãciscus Sforcia idẽ florẽtini faciunt veneti quoq̃ p̃ fedus requisiti auxilium q̃uis tenue p̃bent. Cõmittit̃ ex improuiso p̃liuꝫ ex q̃ sine magno dãno p̃tiuꝫ discessum est. Iacobus cum exercitu coactus ẽ castilionuꝫ sese recipere.quod oppidum esse diximus a flo

rētinis p̄ori bello receptū ubi q̄uis acriter ob
pugnaret̄ expugnari tn̄ nō valuit int̄ h̄ eusēbi
tus in suspitōē auct⁹ tanq̄ cū pycinio sentiret.
cum eius rei nō p̄ua extarēt indicia vocatus ad
vrbē in senatu senēsi trucidatus ē. ꝛ ꝑ fenestras
in foꝝ p̄iectus est. Pycinninus paulopost vrbe
tellinū natura loci munitissimū oppidū ꝑ ꝓdi-
tōē obtinuit. vna eīm tm̄mō via istaq̄ artissi-
ma. ꝛ arcis oppositōē defensa pōt adire reliq̄s
ꝑtes stagnū claudit ꝑuis dūtarat lembis cym
bisue nauigabile. Hic cū frumēti viniq̄ copias
pycinin⁹ recepisset. tādiu se ꝯtinuit donec pacem
apd̄ regē arogonū firmata in regnū sese recepit
Sed ea pax externo bello senenses soluit inter-
no magis ac mag̃ implicauit. nā regis amici
ꝛ tanq̄ belloꝝ cā fuissent piciniq̄ studio fa-
uissent. partim securi ꝑcussi sunt. partim rele-
gati. multi cū sibi ꝑiculū in p̄ria immineret̄ cer-
nerent. spōte in exiliū abiere. adeoq̄ in eos q̄ su
specti sunt habiti. seueritas exercita est. vt etiam
florētinis videat̄ esse seuitū. nec dū maloꝝ finis
q̄n in ciuitate pax pacata. noue indies machi
natōes. aut finguntur aut inueniunt̄ ꝛ sanguis ci
uilis in foꝝ disꝑgit̄. hoc fortasse malū cquul⁹
ille p̄nūciauit. q̄ āno iubileo an̄ portā ei⁹ vrbis
q̄ romā ꝑgit. p̄gnās frequēter. astāte pp̄lo. duꝫ
pere erpirauit. Erat em̄ hermofrodit⁹. q̄uis
femiei sex⁹ nullū in eo vestigiū cerneret̄. Int̄ ali
os q̄s vrbe relegatos haud nocētes ciuitas exi-
stimauit duo fuere ab ip̄a puericia soc. q̄ ꝛ stu-
dioꝝ cōine ꝯiūcti. q̄uis alter iuris ciuilis sciam
ꝓfiteret̄. alter poeticā Gregori⁹ Lolli⁹. ꝛ Frāci-
scus patrici⁹ cui⁹ p̄la extāt poemata. q̄ doctissi-
mi ꝓbant ꝛ q̄ vitā sibi i retinuisse credunt̄. ma
rian⁹ sozin⁹ ꝑ id tp̄s scia iuris nō solū apud Se
nēses. ſ tota ytalia late clar⁹ est habit⁹. Plūbi-
nū nobile oppidū ex populiōē ruinis edificatū
existimat̄ nōnulli populinū appellādū putāt.
id ē in littore tuscie maris sitū. Iluae insule op-
positū. q̄ ferre fenis inexhausta magnū q̄tānis
vectigal Plūbini dn̄o p̄bet. Huic oppido p̄fuit
Jacob⁹ appian⁹ ex paula nobilissima femia.
Martini q̄nti romāi pōtificis sorore nat⁹. Pa
cific⁹ q̄dē p̄nceps ꝛ a vicinis amat⁹. Qui cū ex
ꝯiuge virilē sobolē nō suscipet. extra m̄rimoni-
um heredē q̄rēs ꝯcubinā q̄ndā amare cepit. cu-
ius cū vent̄ intumuisset. ꝛ iā tp̄s ꝑiēdi ꝓpe ades
set. incredibili gaudio gestiēs florētinis ac senen̄
legatos vti ad se mitterēt ac ꝑtū de sacro fōte le
narēt. futuros cōp̄res magnis p̄āb⁹ inuitauit
paritū est venere. ad dictā diē legati. mulier in

ter obstitricium man⁹ diu laborās. ethiopē tādē
pepit. q̄ res vt risum pp̄lo chachinnumq̄ exci-
tauit. Ita ꝛ cōp̄nitates ꝛ leticiā p̄ncipis inter
rupit tybicē tn̄ forte maur⁹ in familia ei⁹ erat.
ex q̄ natum pueꝝ crediderē. q̄ mox vbi detectū
flagitiū intellexit saluti sue fuga cōsuluit. Mor
tuo Jacobo Reynald⁹ vrsin⁹ pacri vir ingēio
ꝛ rei militaris ꝑit⁹ in ei⁹ locū suffect⁹ est nō suo
iure sed ꝯiugis. q̄ Jacobi filia fuisset. Hūc alfō-
sus cū in tuscia florētinoꝝ bello destinarent̄. fa
uentē hostib⁹ recepit q̄ꝓpt̄ castris Plūbio ad-
motis. eū intra mēia clausū terra mariq̄ sum
mis virib⁹ oppugnauit. ſ nō miori v̄tute ip̄e ab
interiori ꝑte ciues suos defēdit quā regis miles
ab exteriori muros inuasit. Pugnatū est diu a-
cri ꝯtētōē ita vt m̄lti vtrinq̄ ceciderint. cōp̄les
vulnerati in hostiū man⁹ ꝑuenerūt. ꝛ eo p̄relio
multoꝝ v̄tutes enituit int̄ q̄s duo antonij. alt̄
rixan⁹. alter cadola ad muros ꝑiter vadētes in-
ter ceteros pug̃re fortit̄ animaduersi sunt. Sed
omīb⁹ p̄lat⁹ ē galeatin⁹. Baldasin⁹ natōē sicu
lus q̄ ter muri fastidio app̄hēso q̄ p̄us tormē
ta disiecerāt conat⁹ est oppidū irruere. cetex fe
uētis aq̄ viueq̄ calcis. q̄ int̄ arma ingesta. vbi
ad corp⁹ penetrauerat ꝑurebat artus vi deter-
rit⁹. q̄uisq̄ saxi ictu cū reuulsa aggeris ꝑte v̄ba-
bat⁹ ē. Fuit aūt galeati⁹ statura q̄ mediocrē exce
deret robustis ac ceretib⁹ mēbris. corꝑis magni
tudini vires r̄ndebāt luctatōē ictu saltuq̄ nulli
hoīm cessit. membroꝝ robori par anim⁹ erat
equo ac pede iuxta bellator acerrim⁹. armatu-
ra graui armat⁹ galeatusq̄ humistās. sinistra
sellā. dextra hastā equestrē tenēs. strēnuo saltu
gradi statura equū insidebat. singulari certa-
mine q̄ter ꝑliat⁹. bis in ytalia. bis i Gallia trās
alpina toti⁹ victor euasit a trib⁹ hostiū eq̄tib⁹
eo ip̄o florētinos bello pedit⁹ vnū ex hijs gladij
capulo seminecē eq̄ excussit. aliū citato eq̄ mediū
amplex⁹ e sella extractū humi strauit. Tertiū cu
bito graniter ꝑcussum in fugā vertit tāta por-
ro modestia vt nūq̄ ip̄e de se, vel rogantibus
amicis diceret vite cultū. morūq̄ elegātia. oib⁹
p̄terea grat⁹ dilectusq̄. Perstitit aūt plurib⁹ die
bus ad Plūbinum Alfōsus. sed cum oppidi ex
pugnatō difficilis videret̄ neq̄ iā cōmeat⁹ in
castris esset. ꝛ eq̄ cōsumptis arboꝝ folijs fame
ꝑierēt. dissoluta obsidione recessit. nec diu post-
ea Reynald⁹ morbo interijt. vxor ei⁹ Katheria
verita. ne rex in se viri delictū puniret. missis ad
eum oratorib⁹ tributū ei quotannis dū viueret
aureū poculum q̄ngentoꝝ aureoꝝ daturam ꝓ

misit. La mortua sollicitis oppidanis. quem si
bi potissimū dñm legerēt vicini vero potenta-
tus cū varijs artib⁹ ad se trahere conarent. re
nūciatū est manualez appianū adhuc ex p̄nci
pū suoꝝ ꝓsapia sup̄eē. cui se cōmittere possent
Hic multos ānos in militia versat⁹ nec tā aut
opes cōgregasset. aut egregio aliq̄ facinore no-
mē q̄sierat. Ob quā rem dimissis iā armis vxo
rem troye inter apulos cep̄at. ibi tenuiter vitaz
agebat. nihil min⁹ q̄z dñandi sollicit⁹. Cum a
Plūbinensib⁹ publice reuocat⁹ est. qd̄ ei p̄mo
nuncio veluti somniū visum ē. Exinde fortune
ludū libenter amplixus tanq̄z vite reliquū dor-
miuisset. In alteꝝ virū mutatus. q̄zuis senex
p̄ncipatū suscepit. Rexitq̄z postea plerisq̄z an-
nis ciuibus suis gratus. ⁊ vicinis amicus. Alfō
sus vero q̄ ei fautor fuisset ⁊ stipendiū fecit ⁊ cē
sum dedit. Decessit aūt e duob⁹ filijs extra legit
timū ꝯiugiū sibi natis minore quē cū ciuitas se-
niori p̄ferret herede instituto. ¶ In niterbio ve
ro nō p̄ui motus fuere. Sedente nāq̄z Nicolao
q̄nto p̄ncipalles gattris eius vrb̄ p̄nceps. dū ro
ma redit. apud lacū vicensez ab inimicꝫ iuasus
obtrūcat⁹ ē. Exiñ sedēte calisto tertio wilhelm⁹
ei⁹ nepos. noctu domi necatus. ob quē rē citas i
vltionem sollicita. dum enim malefactores in
quiruntur. dum isti fugiunt illi plectuntur. ma
gnas vero calamitates perpessa est. ¶ Vr-
bis rome iā tādem nobis sese res offerūt q̄bus
suā narrationē petētib⁹ ꝑ uato breuitatis insti
tuto. satisfacere pergim⁹. Hic iohannes vitelli
us alexādrin⁹ ⁊ cardialis ⁊ legat⁹ p̄rimonij bti
petri gubernator ⁊ ductor ap̄lici exercit⁹. q̄ ful-
ginates. q̄ camertinos tirānos. q̄ p̄fectuz vrbis
qui comitē anthoniū pisanū. q̄ plures alios ec-
clie insultatores bello victos neci dederat. Duz
pōtem tyberis quē sancti angeli vocāt transire
mittit in etruriā copias traductur⁹ ab his q̄ ar
cem adriani custodiebant. repente inuasus vul
neratus captusq̄z in arcem rapitur. vbi paucis
post diebus sine hausto veneno sine ex vulnere
vitā finiuit. Prouinciā deinde suā. sortitus ē lu-
douicus ⁊ ip̄e cardinalis aq̄legieñ. p̄riarcha. iaz
reb⁹ gestis ⁊ amicicia pōtificis late cognitus q̄
pacatis reb⁹ in vrbe eugenio reditū p̄parauit. Cō
p̄henderāt romāi eugeniū ac libertatē asserētes
apud sctāz mariā in trāstyberina regiōe custo-
diebāt eūq̄z cum deceptis custodib⁹ ꝑ tyberi na
uigio fugeret. iaculis ac sagittis petierāt. freme
bat eñ pp̄ls. cū. externus miles infestis armis
romāos vastaret agros. hoīes atq̄z armēta sur
ripiēs. Sz cum plurimis ānis eugenius absuis-
set itellexerāt ⁊ opulēti ciues ⁊ inopes romani
summi pōtificis curia. nō tā vrbē q̄z vastā ac de
sertā spelūcā videri. q̄bus ex rebus missis ad eū
legatis vt in vrbē suā rediret. magnis p̄cibus ro
gauere Redijt ille nono postq̄z effugeret anno
nec tā ignomiose pulsus fuerat. q̄z exceptus est
gl̄ose. fuit cū frācisco Sforcia ⁊ i pyceno de q̄ po
stea dicemus. ⁊ i alijs locꝫ p̄iculosuz belluz. qd̄
ꝑ ludouicū cardinalē ⁊ nicolaū pycininū iā si-
bi recōciliatū ꝯfecit alfōso rege opē ferēte. Cogi-
tauerat frācisc⁹ sforcia tudertiā vrbē sibi ami-
cā nā eius aliq̄ñ potit⁹ clemēti ciues ip̄io rexerat
deiñ romāi cū exercitu parere. Erāt eñ int̄ car-
dinales nōnulli q̄ ludouici potentiā indignā-
tes frācisc̄ū nō quasi aduersus eugeniū. ß ꝯ eius
ꝯsiliū inuitabāt. inter q̄s nicolaū capuensem i
vrbe grōsum ac potentē fuisse cōmemorāt. naz
eugeni⁹ ꝑ id tp̄s eum de ip̄a re suspectuz roma
amouendū curauit. Sed cum auxilia ecclesie
ꝓpe aduenissent Franciscus irrito ꝓposito re-
trocessit. Eugenius vero q̄ cum quondam ve-
netis ac florentinis studiosissimus fuisset. Cuz
illi hostem suū Franciscum aduersus ecclesiā ar
mis pecunijsq̄z iuuarēt ⁊ ipse ad ipsorum ho-
stes declinauit. Alfonsum regem ac mediolanē
siū p̄ncipē. ⁊ rex q̄dem eius suasu vsq̄z ad Ty-
burē venerat philippo cui⁹ opes iam pene col-
lapse videbātur laturus opem. aut in tusciam
ꝯtra florētinos aut in galliā ꝯtra venetos ꝓfe-
ctur⁹ ß eugeni⁹ cū q̄tuor cardinales creasset. ex q̄
b⁹ successorē suum assumēdū esse predixerat in
lectulo egritudinis iacēs. paucꝫ post dieb⁹ mi-
grauit. ad p̄res. ⁊ in basilica. b. petri apud eu
geniū terciū sepult⁹. prius tamen quam obiret
germani qui postquam duos de summo pon
tificio concendere animaduerterant. neutrali-
tate quadā vtentes. vtriq̄z recusauerant obedi
re. destinatis romam legatis. inter quos ⁊ ego
vnus eram a friderico imperatore missus ob
obedientiam ei iamiam morituro restituerūt.
Ipse vero theodericum coloniensem ⁊ iacobuz
treuerensem archiep̄os. quos pontificali digni-
tate priuauerat. mutata sentencia ad pristinos
reduxerat honores. magnus ꝓfecto ⁊ clarus pō
tifex fuit eugenius contempsit pecunias virtu
tem apprime dilexit neq̄z scd̄is rebus itumuit.
neq̄z succubuit aduersis. neq̄z spes ei gaudium
neq̄z met⁹ tristiciā auxit. sedat⁹ aimus eundē sp̄
ei⁹ vultū ostēdit. sermōe breui eoq̄z grauissimo
vsus est. durus ⁊ asp̄ in hostes. ꝓpitius in fide

receptis ad hec ꝑceritas corꝑis .oris decor. ⁊ ve-
neranda in sene maiestas qbus fidē adhibuit.
plus aliq̄nto credidit ⁊ maiꝰ impiū q̄ȝ fuerat cō
misit. huiꝰ pr̄ cum in egypto negociaret̄ cū pr̄e
frācisci fuscari de q̄ iam mentio facta est. ab he-
remita. quem ꝑiter adiit. nō minꝰ letū vaticini
um qūā ille accepit. ille em̄ filiū quē habebat fu
turū pr̄ie ꝑncipē. hic suū inter sacerdotes ad sū
mū euasurū didicerat. Eugenio vero gabrieli
nomen inditū fuit. Qui cū adoleuisset defunct
pentibꝰ eugenij nō surdus auditor p̄rimonium
qd̄ ab illis nō tenue accepat. inter xp̄i paupes e-
rogauit. Exinde Antonio corario comite eiusdē
feruoris adolescēte religionē intrauit. in q̄ sum-
ma cum laude versatꝰ tādiu cū illo vixit donec
angelus corario Gregoriꝰ tertiusdecimꝰ appel
latus sedē Petri sortitꝰ cū alter ab altero separi
nō posset. ambos aduocās senensi cū bononiē-
si anthoniū ꝑfecit ecc̄ie nec diu moratꝰ vtrūq̄ȝ
cardinalatꝰ honore dignatꝰ ē in q̄ ambo clarue
rūt. sed hic summū pontificatū adeptꝰ magis
enituit q̄ ⁊ si oriente scismate in ꝑncipio sui pō
tificatus vsq̄ȝ ad obitū cum basiliensibꝰ cōten-
derit. Coronato tamē Sygismūdo cesare gre-
coꝝ ⁊ armenioꝝ vnione pacta ciuitatibꝰ eccl̄ie
q̄uas amiserat recuꝑatis tyrānis ꝑ circuitū de
letis. ꝯtumacia romanoꝝ edomita. victor incli
tus hoiem exuit. Hic me q̄ȝuis aliquādo aduer
sus eum existimās. deo sacrificiū facere cum ba
siliensibꝰ sensissem. nam in eo tempe tota nuta
bat ecclesia. venientē ad se benigne recepit. inē
secretarios collocauit ⁊ apl̄icis subdiaconatus
honore donauit. Ecciam q̄ȝ tergestinam pauc
diebꝰ anteq̄ȝ moreret̄ falso rumore vacantē au
disset. multis illā petentibus. nisi vni ꝑ oibꝰ de
stinauit. qd̄ post ea successor impleuit. Nicola
us q̄ntus natōe tuscus. ex oppido sarzana. pr̄e
medico theologica doctrina illustris. ⁊ oīm fer
me sciāꝝ genere insignis. post eugeniū in Petri
cathedra suffectꝰ q̄ paucis ante mensibꝰ cardi-
nalatū ab eo cū felicem apud germāos legatōȝ
obisset. Nec diu p̄us epatum bononiensem ac-
ceꝑat. Hic vrbē multis ⁊ maximis edificijs exor
nauit. cuius oꝑa si cōpleri potuissent nulli vete
rū imꝑatoꝝ magnificētia cessura videbant̄. ꝑ
iacent adhuc edificia interrupta. ruineq̄ȝ muro
rum ingentes. Scisma quod apud subaudien-
ses adhuc in eccl̄ia vigebat. explosit amedeum
papatui renūciantē in grām recepit cardinala
tus honorē ⁊ in paterno dn̄io legatōeȝ reliquit
cardinalibus aliquot ab eo creatis dignitatē di

misit. romāos lōga pace ditauit. iubileū felicit
gessit nisi qd̄ in ponte scti angeli in cōuersione
ppl̄oꝝ inprouide facta. ducentos circiter hoies
aut cōculcatos aut in flumie eiectos ꝑisse ꝯstat
Bernhardinū senensem ordis minoꝝ ꝓfessorē
q̄ paulo ante obierat. in nūeꝝ sctōꝝ retulit. Fri
dericū tertiū imꝑatorē ⁊ leonorā augustā mr̄i-
monio iunxit. ac de more iunctos coronauit. fa
milias habūde ⁊ cū multa leticia pascēs. Bis
cardinales creauit. ⁊ ꝑmo q̄dē te vnū Antoniū
natōe maioricen̄. ad titulū scti crisogoni. quem
sibi phie studijs ⁊ archanoꝝ sacre theologie co
gnitōȝ ex oibus parem elegerat. Scd̄o sex crea-
uit. aut doctrina ꝑcelebres. aut generis clarita-
te insignes inter q̄s ⁊ germanū suū Philippū
sctē Sussanne cardinaleȝ assumpsit. placidis
moribus ⁊ incorrupte fidei virū. Libros ex tota
grecia exq̄sitos ad se iussit afferri. ⁊ in latinam
ꝯuerti linguā curauit. mag̃ ꝑmia trāslatoribꝰ
ꝑbēs. ⁊ acceptissimi ei fuerūt in trāsferēdis opi
bus Georgiꝰ trapezūtiꝰ. Laurētiꝰ valla. Petrꝰ
candidꝰ decēber ⁊ georgiꝰ castellanꝰ iteq̄ȝ deme
triꝰ natōe grecꝰ. q̄ soluta orōne vtēs. cū pōtifi-
cis aures mirifice oblectarēt. nihil ex eo qd̄ pete
rāt n̄ abstulerūt. In homeri v̄o poemate qd̄ ab
heroico carmie latinū fieri magnopere cupiebat
Cū p̄limi ei morē gerere conarent̄. vnꝰ tm̄ inuē
tus est q̄ acri eiꝰ iudicio satisfaceret. Oratiꝰ ro-
manꝰ q̄ scribatū apl̄icū ea de re ꝯsequiꝰ ma-
gnisq̄ȝ pollicitatōibꝰ illectꝰ. Iliadē aggressus.
nōnullos ex ea libros latios fecit dignos. q̄s nr̄a
mirarēt̄ prisca nō iprobasset etas. nicolaꝰ q̄ȝ pe
rotꝰ polibio egrecis cōmode atq̄ȝ ornate ad nos
traducto. Johes tortelliꝰ aretinꝰ li. de orthog̃-
phia ꝑitissime cōscripto. Albertꝰ floretinꝰ ꝯdi-
tis de architectura egregijs voluminibus alijsq̄ȝ
pene inūerabilibꝰ noua cudētes oꝑa eiꝰ pōtific
grāȝ meruere. adeo em̄ igēia excitauit fouitq̄ȝ ni
colaꝰ vt vix eū inueniri possit. i q̄ magꝭ hūanita
tꝭ ⁊ eloq̄ntie ceteraꝝq̄ȝ bōaꝝ artiū studia q̄ȝ suo
tpe floruerit. illud certe nemo negauerit tot eia
doctissimis virꝭ iscripta eē volumia q̄t neq̄ȝ suo
rū ꝑdecessoꝝ neq̄ȝ ipatoꝝ cuiuspiā noi dictata
cōꝑimꝰ vnū tm̄ edoctū ab eo neglectū miramur
blōdū flauiū forolinēsē q̄ res a declinatōne ro-
māi ipij vsq̄ȝ ad etatē nr̄aȝ toto vrbe pr̄atas mi
rabili ordie in duas digessit decades romā de-
scribēdo instaurauit italiā illustrauit. deinde
triūphātē orbē scribere adorsꝰ oēȝ nob̄ vetustatē
apuit ꝑ ita ferūt hoīs vxores ꝑraro quēq̄ȝ extol
lit pōtifex. quē ꝑcessor amauit. Ceterum Nico-

lans ⁊ veterib⁹ ⁊ nouis codicib⁹ ornatissimaȝ
bibliothecā instruxit. In q̄ circiter tria milia
libroꝝ volumia ꝯdidit. Sacrariū apostolicaȝ
vasis aureis ⁊ argēteis. sacerdotib⁹ indumētis
mirifice decorauit. Altaris ornamēta aulea q̄ȝ
ex auro cōtexta mirādi opis coemit. Suppelle
ctilē toto palatō necessariā magnificētissime cō
patā duplicauit triplicauitq̄ȝ. Legatōib⁹ q̄s pu
blice audiuit ita r̄ndit vt dubiū esset sapiaȝ eius
an eloq̄ntiā an mag̀ admirere. Si q̄s esse i vr
be pegr. nos existimatōe dignos accepit ꝯfestim
eos missis xenijs honorauit nobiles sua domo
extorres. q̄ ad se venerāt benigne ꝯfouit. paupi
bus xp̄i largas elemosynas dedit. religiosis mē
dicātib⁹ nihil ad necessitatē deesse sustinuit. in ec
clesias vrbis plurima dona ꝯtulit in p̄rimōio
bti Petri plurimas ac munitissimas arces opor
tūis locis erexit. hui⁹ tū tam admirabilē tam ex
petēdi pōtificis vite nō defuerūt insidiatores.
Stephan⁹ eñ roman⁹ familiā porcarea tenui
censu eques. res nouas sepe in vrbe molit⁹. ac ꝓ
pterea bonōie relegat⁹. clā inde excedēs magnis
itinerib⁹ romā rediȷt. Cōuocatisq̄ȝ mox amicis
mentē suā exposuit turpe eē dictitās. eā vrbeȝ q̄
totā sibi subiecerit orbē. Nūc sacerdotū impio
subiacere. q̄s recti⁹ feminas q̄ȝ viros. q̄sq̄ȝ appel
lauerit. venisse se patū patrie iugū excutere reȝ
factu facilem si viri fuerint. Nicolaū pōtificeȝ
celebre epiphaniaꝝ die in ede. b. petri sacra fa
ciētē. haud magno negocio cōprehēdi posse.
ꝓplm libertatis amore. q̄ȝ ꝓclamari cū audie
rit mox opē audētib⁹ daturꝝ ad colligādū autē
ꝑsulē cathenā aureā secū attulit. a se iaȝ ꝑdem
patā q̄ȝ ꝯgregatis ostēdit neq̄ȝ eñ mox occiden
dū ꝑsulē ex vsu esse dicebat. Sȝ obseruādū do
nec arcē sancti angeli ꝑ eum recuparent atq̄ȝ vt
erat hō facund⁹ facile in suā sniam ꝯgregatos
traxit. atq̄ȝ eo facili⁹ q̄ in opes ere alieno grana
tos. ⁊ ob ꝑpetrata scelera iudiciū formidantes
ad se vocauerat q̄bus nihil erat in pace speran
dū. Sed ꝑsensit insidias Nicola⁹ missisq̄ȝ mili
tib⁹ comꝑhendi hoiem iussit illi eū iaȝ aio fra
ctū. ⁊ apud sororē in archa latente inuenerunt.
cōplices eis in domo q̄ cōuenerāt expugnati ca
ptiq̄ȝ sunt. e q̄bus vn⁹ baptista sciarra manu
ꝓmptus ⁊ aio intrepido ꝑ medias pōtificis co
hortes inani gladio sibi appians effugit. Ste
phanus in arce sancti angeli alij in capitolio su
spensi vitā finire atq̄ȝ ita pōtifex maxim⁹ ingē
ti piculo liberat⁹ romane sedis dignitatē impi
um seruauit. Felix pōtifex ⁊ oim iudicio beatis
simus nisi eo fedēte turci vt añ dixim⁹ cōstanti
nopolim expugnassent xp̄ianoꝝ desidie atq̄ȝ ig
nauie memorabile ꝑpetuū. Accessit ⁊ aliud q̄d
nō parū eius gl̄iam iminuit. Nā cum paucis
ytalie q̄ cum vehemēter ferro vastabat ⁊ igne.
Ipe repator ⁊ arbiter ꝯcordi ptiū voto delect⁹
est. dū diē ex die in deliberatōe ducit suspect⁹ esse
frācisco Sforcie iā mediolanēsiū p̄ncipi ac ve
netis cepit tāq̄ȝ eā sniaȝ ꝓmere nollet. q̄ alijs pa
cem ecclie alijs bellū allatura videret. Ob quaȝ
rem intercedente Symōeto mōacho or dis he
remitaꝝ scti Augustini ꝓfessor obscuri antea
nois ⁊ ꝓsus ignoti ß vite integritate ꝓbato ve
neti cū Frācisco duce cōuenientes inter se cōcordie
leges dixere. p̄stituta die itra quā bello socij pa
cē ratā haberēt visum ē id oīb⁹ mōstri silē hu
milē ⁊ incognitū monachū ytaliā pacasse. ß re
cusante alfōso pacē. q̄ inscio dicta erat vanā eē
nicola⁹ q̄ de se hita fuerāt suspitōem ostēdit. mis
so ad alfōsuȝ legato dn̄ico sancte crucis cardina
li prudētia singulari ⁊ vite integritate cōspicuo
qui cū caietā. deinde neapolim ꝑuēisset interue
niētib⁹ venetoꝝ ⁊ aliaꝝ ptiū legatis differētijs
q̄ȝ oīb⁹ tāq̄ȝ ex itegro discussis alfōso regi nō
solū pacē suasit. ß fed⁹ in anno q̄nq̄ȝ ⁊ viginti
int̄ oēs ytalie potētat⁹ ꝑcussit. cui⁹ romanus
pōtifex ⁊ cōs̄uator ⁊ iudex dict⁹ ē. Sed cū dolo
rib⁹ artheticis ꝑ oēm ferme pōtificatū suū Ni
cola⁹ vehemēter laborasset idies magis ac ma
gis opprimeret̄. nec iā ampli⁹ mortalē pollu
tūq̄ȝ comitatū cādidior anima dignaretur e vi
ta decessit. ab eo q̄ in pōtifex eugeni⁹ mūera tra
diderat. nō solū cōfirmata sunt. ß ampli⁹ pon
tificalis dignitas adiecta. Tergestinaq̄ȝ p̄mum
ecclia. deinde senēñ. ꝯmissa ¶ Calist⁹ terci⁹ p⁹
eū beati petri cathedrā obtinuit natione hyspa
n⁹ ex regno valētie nobili genere nat⁹. vn⁹ oim
qui suo tp̄e sciam iuris ꝓfiteret̄ eminētissimus.
⁊ q̄ cōsiliū reg̀ alfōsi in q̄ multis āniis ꝑsederat
Illiusq̄ȝ artes ac cautiones ꝑse ferret. Is vt pri
mū pōtificat⁹ apicē adept⁹ ē mox aim ad delē
dā turcoꝝ ⁊ legē ⁊ gētē cōuertit votūq̄ȝ vouit.
ad eā rē solēnes misit in galliā. in garmaniam
in hūgariā. in oriētē legatos p̄marios sancte ro.
eccie cardinales. e q̄b⁹ null⁹ aduc rediȷt. Alanū
tamen cardinalem sctē praxedis magno igenio
virtum ⁊ animo securo ⁊ potenti propediem
e gallia reuersurum putant. Nauualia quod
antea inauditum fuerat rome constituit trir
emes quamplures ad ripam tyberis in ciuita
te leonina pauit ac etiaȝ armauit ⁊ in turcos

misit comitez Jacobū pycininū senensibus vt dictū est armis insultantē. misso milite suo re-
p̄ssit. Regi Alfonso querēti ex eo. quo pacto in
uicem victuri essent regna sua. Respondit ipse
regat nisi summ⁹ apostolic⁹ gubernatōez reliq̄t
veras eoꝝ multis de reb⁹ dissentiones magna
ꝑs Italie simulatas cōfictasq̄ credidit. q̄ fidem
dedere ꝯtentōe alij calistū. alij alfonsum. alij eti
am vtrūq̄ accusauere. Quoꝝ alter regem sub
quo nat⁹ esset. alter suū sacerdotē cui tanq̄ vica
rio dei ꝑendū est ferre non posse. Bis cardina
les a calisto creati sunt. primo tres. ex q̄bus duo
nepotes eius fuere. quoꝝ ⁊ si fuit etas aliquan-
to iunior. q̄z tanta dignitas videret̄ exposcere.
doctrina tamē ⁊ circūspectio ⁊ moꝝ suauitas
id honoris haud iniuria ꝯsecuta censet̄. Tertius
fuit Jacob⁹ de portugalia regio semīe nat⁹ in q̄
ea modestia. ea grauitas id acumē ingenij. id
studiū litteraꝝ. is amor virtutis emicuit vt q̄z-
uis iuuenis adhuc tardi⁹ tamen opinione oīm
ad eam dignitatatē ascēderit. Scd̄o loco sex as
sumpti sunt. haud ꝓfecto indigni. si me vnum
demas. tanto munere meo tamē iudicio. nulli
digni⁹ id honoris obuenit. q̄z Johāni episcopo
zamorēsi ciuilis sapie cognitōe sublimis q̄ vno
de quadraginta annis romanā secut⁹ curiam
ꝑ oīa ferme officia cast⁹ innoxiusq̄ transierat
cancellariā vero que a tp̄e nicolai in carcere tul
liano cardinali ac marchie legato cōmisit ger-
manū eius Petꝝ borgiā egregia specie atq̄ in-
dole iuuenē. ecclesiastice milicie ducem p̄fecit. Ex
inde p̄fecturā vrbis ei cōmisit Ludouico cardīa
li sanctorum quattuor coronatoꝝ. ⁊ ip̄e quoq̄
nepoti legationem bononiensem demādauit.
Vincentiū natiōe hyspanū ⁊ Osmundū angli
cum miraculoꝝ fama illustres inter sanctos
redegit. Legatos in Scithiam ⁊ Persidem in
Ethiopiam misit. q̄ christianos per orientem i
fide continerent. ⁊ aduersus religionis hostes
armarent. Schanderbechio in Albania mul-
tisq̄ alijs per greciam turchoꝝ bello laboranti
bus pecuniaria subsidia largitus est. Transfi-
guratōis dn̄ice festū instituit. ⁊ celebrare publi
ce iussit. assumptionem suā priusq̄ pōtifex ma
ximus eligeret̄ plurib⁹ annis p̄dixit. Eladē quo
q̄ quā turci apud albam in hūgaria sustinue-
re anteq̄ fieret vaticinatus est. Nūc q̄z de futu-
ris multa ⁊ magna ꝓmittit. que diuina pietas
non abnuat velim. Mortuo Johanne comite
taliacozia q̄ e ꝓsapia vrsinoꝝ fuit. cum mascu
la ei soboles nulla esset vrsini hereditatem eius
ꝓpinq̄tatis iūrē ad se traxerūt. Id egre tulit co
mes euersus cui⁹ filia nupta esset vnica Jnhan
nis filia. Ventū est ad arma colūnenses comiti
euerso auxiliū p̄buere. deinde hortante pontifi
ce ꝓsper cardinalis Martini q̄nti romani quō
dam sapientissimi ⁊ felicissimi pape nepos
ei⁹ gent⁹ honoratissim⁹ ⁊ lr̄aꝝ studio late clar⁹
cognatōez suam bello subtraxit inter vrsiōes ⁊
euersum vsq̄ hodie impacate durāt inimicicie
Latin⁹ sanctoꝝ Johānis ⁊ Pauli cardīalis illu
stris vrsinoꝝ familie p̄nceps dexterrimo vir in
genio iur⁹ scīa ⁊ aīmo. q̄ alta curet. ꝑua despi-
ciat insignis ex vrbe ꝓfect⁹. ad oppida sua reces
sit. tanq̄z Rome nō se satis tutū existimaret. si-
ue comit⁹ insidias verit⁹ siue pōtificis indigna
tōe cōmot⁹. nec reuocat⁹. in hanc vsq̄ diē reuer
ti voluit. Calisto īter om̄es cardīales duo ad h̄
vsq̄ temp⁹ imp̄mis audiri atq̄ accepti fuerūt
Wilhelm⁹ Rothomagens̄ ameno ingenio. et
sanguinei origine clar⁹ ac Petr⁹ sancti Marci
eugēij quarti nepos patricia apud venetos gē-
te nat⁹. ⁊ industria potens. siue qd̄ eoꝝ cōsilijs
multū inesse crederet. siue qd̄ alterū francie re-
gnū alteꝝ venetoꝝ rempublicā dicere posse ar
bitrat⁹ est. Symonē romanū ph̄ie studijs ⁊ ar
te medica excellentem adeo dilexit. vt frēm eius
Jacobū episcopū feretranū q̄z q̄z virtute p̄stan
tem sua potissimū ꝯsideratōe rubeo galero do
nauerit. In audiēdis legatōib⁹ p̄uatorūq̄ ho-
minū caus̄ an̄cessoꝝ suoꝝ facilitatē lōge supa
uit. Ep̄las ⁊ regib⁹ ac amic⁹ ꝑ seip̄z dictauit i si
gnādis supplicatōib⁹ libēs ⁊ hilar⁹ tp̄s absum
psit. De iure int̄rogat⁹ ꝑcupide rn̄dit. leges ca-
nonesq̄ tā ei fuerūt in ꝓmptu. q̄z si heri aut nu
diusterti⁹ scolā iur⁹ p̄mū exiuisset. Nihil enim
memoria sua excidit qd̄ retinendū existimauit
ceteꝝ nulla facultas ei iuris cognitōe potior vi-
sa ē. in q̄ ip̄e ita excelluit vt suoꝝ p̄decessoꝝ. q̄ si-
bi possit eq̄ri. vix vn⁹ aut alter inueniatur. Hic
postq̄z ordini cardinaliū me inscripsit varmiē
sem q̄z ecciam ad mare baltheū in sarmathas
situ postulantibus canonicis ꝯmēdauit. cuius
possessionē fremētib⁹ ea in regione crudelib⁹ ⁊
atrocissimis bellum nondum asseq̄ potui. In
vmbria que hoc tempere sub ducatu spoletano
continentur pauce ciuitates intestinis seditōi-
bus caruerunt. Nursia quinti sertorij quondaz
patria guelfarum partium insidijs sepius agi
tata vix tandem respirare potuit. ¶ Narcuia
quam sulphurio gurgite candidus amnis cir-
cuit ancipiti vix adeundo iugo gibellinorū fa-

ctione deꝑſſa guelfoꝝ cõſilio ducta quieſcit. nõ
amerinis. nõ reatinis. non fulginatibus. nõ or
tanis nõ ipis deniqꝫ ſpolitanis ſue calamitates
defuerũt. Se aſiſina ciuitas oim̃ miſerior inuẽ
ta eſt. que dũ mõ brachianã mo Sforcianã fa
ctionẽ amittit. ⁊ nunc ꝑtem que ſupior. nũc al
terã que inferior appellaꝛ expellit eo deducta ẽ.
vt iam ciues vniuerſi non ſolũ inferiores. ſꝫ nul
li potius vrbe iã pene deſ̄ta dici poſſunt ¶ Py
cenũ regionem. quã nr̃a etas marchiam vo
cat. Franciſcus Sforcia vicecomes eugenio q̃r
to põtifici marimo cũ rebus baſilienſibus occu
pato. ⁊ nõ ſolum Philippi Marie ſed Alfonſi
quoqꝫ regis inimiciciis implicito vno q̄dam
modo excurſione ademit nõnulliſqꝫ poſt ãnis
ↄtinuata poſſeſſiõe retinuit. Interim captus
amore puelle. que inter virgines ↄiugi ſue ſerui
ebat. ⁊ ſibi multaꝝ moleſtiaꝝ. ⁊ illi necis cau
ſa fuit. ꝑpetua ea vocata eſt. apud nouarieſes
honeſtis parẽtibꝰ orta. forma egregia. ⁊ inge
nuis moribus. niſi potentis dñi decepta blan
diciis. virginitatẽ cũ adulterio ꝑmutaſſet. hec
cũ paulatim intumeſceret vterus ad tegendũ
facinꝰ. queſito q̃ eam duxeret viro deſpondeꝛ.
Cõſtituto nuptiaꝝ die vocatis amicis. appa
to grandi cõuiuio. ſponſus in oppido qđ a Frã
ciſci curia non longe inhibat aduentum noue
nupte ꝑ̄ſtolabaꝛ. duciꝛ illa multis comitate no
bilibꝰ. Sed ingriſſa oppidũ. cum deſcendere in
domo ſponſi crederet. iuſſa vlteriꝰ ꝑgere in ar
cem rapta eſt. nec vlteriꝰ infelici viro vidende
ſponſe copia fuit. Quod cũ Blanca Fraciſci cõ
iunx cordatiſſima mulier cognouiſſet. nũqꝫ de
inde q̃euit. donec dimiſſis ꝑcuſſoribꝰ puellam
q̄uis diligẽter cuſtoditã iterfecit. Fraciſcꝰ ſq̄uis
ea re valde cõmotꝰ vroris tñ iuſto dolori cẽſuit
ignoſcendũ. Exinde põtifex eugeniꝰ iã Philip
po regiqꝫ ↄciliatꝰ. Nicolaũ Picininũ cum exer
citu aduerſus Fraciſcũ miſit regemqꝫ vt iter in
marchiã duceret adhortatꝰ eſt. ãnuit Alfonſus
delectiſqꝫ militũ habito cũ florẽtiſſimis eq̃tum
peditũqꝫ copiis in picenũ ꝑueit. Iunctiſqꝫ apđ
biſinũ cũ picinino caſtris eoqꝫ totiꝰ exercitus du
ce ↄſtituto ↄterritos oppidanos in deditõꝫ ec
cleſie cõpulit. q̄ꝝ exemplo ⁊ ſancti ſeuerini inco
le ſecuti claues portaꝝ miſere. Que cum Fraci
ſcus accepiſſet. copiis ſuis ꝑ munitiora ꝓuincie
oppida diſtributis ꝓtrahere bellũ e re ſua ar
bitratꝰ eſt. Exinde cum Petrꝰ brunorꝰ vnus e co
piaꝝ ſuaꝝ d uctoribus. cum dccc. eq̃tibus ad re
gem trãſiſſet. Maceracenſes vo ac Foletinates

deditõꝫ eccleſie feciſſent. Cõſentientibꝰ venetis
ac florentinis redire ſe in grãm Philippi ducis
Mediolani vt regis impetũ euaderet amicis
interpoſitis ſimulauit. Credidit Philippꝰ lriſ
qꝫ ac nunciis vti copias in regnum reduceret al
fonſum fruſtra rogauit turpe eñi regi videbaꝛ
inuito Eugenio rem infectã relinq̃. ꝑſeuerauit
igiꝛ atqꝫ acriꝰ inſtãs cingulũ oppidũ in deditõꝫ
eccl̄ie recepit caſtꝝ planũ vi captũ militi diripi
endũ dedit. nec territꝰ eſt q̄uis Philippꝰ ea re
cõmotꝰ pacem cũ venetis ac florẽtinis feciſſet.
Sed aeſim cũ exercitu petẽs troylũ copiaꝝ du
cem. cui Fraciſcꝰ marime fidebat. Nam ⁊ mul
tos annos in eq̃tatu ſuo ꝑ̄mos ordines duxerat
⁊ ſororẽ eiꝰ in vxorem acceꝑat. tradita ciuitate
ſeſe dedentẽ in comitatũ ſuũ recepit. Deinde ro
chanicõtratã cum defendẽte Ruberto Franci
ſci nepote. pluribꝰ diebus fruſtra oppũgnaſſet
ad metaurũ amnem ſupra fortũe fauũ quo ſe
Fraciſcꝰ cum reliquo eq̃tatu receꝑat ↄtinuato
itinere duxit. Ibi ad Alfonſum tybicen q̄dã a
Fraciſco in caſtra venit ipetrataqꝫ a rege ꝓ ſui
ordinis more. liberiꝰ loquẽdi venia. multa ne
pharia in nicolaũ ꝑ̄ſentẽ Francíſci nomĩe ꝓbra
ↄgeſſit. ꝓditorẽ ac ꝑfidũ appellans regẽqꝫ ad
monens ne illi ſe credat. cui fallere potiſſimũ
ſit. Poſtremo Nicolaũ Fraciſci vrbis ad duel
lũ ꝓuocauit. In quo duces ipi eorũqꝫ copie de
gloria de dignitate certarẽt. appariturũ quidẽ
vno ꝑ̄lio dic ſimul atqꝫ eq̃tum virtutẽ ſimul
a rege petiit vt eqrꝰ ſpectator pugne adeſſet. ni
colaus iã inde ab initio ea audiẽs cõmotꝰ haud
leuioribꝰ cõuiciis in fraciſcum abſentem ↄiectis
fidẽ ſuã multis exemplis cõprobans egre ſibi eẽ
rñdit. Corpꝰ ſuũ vulnere in ceruice recepto debi
litatũ fuiſſe oñſiuũ ſe ſingulari certamie vter co
rũ ꝓditõis iſamia cenſendꝰ eſſet. niſi fortũa hac
ſibi facultate abſtuliſſet oblatã tñ pugnandi
cũ exercitibꝰ cõditõꝫ. leto ſe aio. cũ bona regꝭ ve
nia accipe. Poſtremo die cum copiis ſuis ſub ip
ſam vrbẽ fauũ patenti campo futuꝝ. qđ cũ a ſe
poſtulare nicolaũ decoris tuẽdi cã rex aia duer
teret vtriuſqꝫ ꝑtis ſecuritati ſeſe ↄſultuꝝ recepit
Sed cũ dicta die nicolaꝰ in campũ cũ ſuis ꝓceſ
ſiſſet atqꝫ inſultans vrbis menibꝰ vſqꝫ ad por
tas cucurriſſet. Rex vo ꝓcul inde ad mille paſ
ſus cũ exercitu ↄſediſſet. libeꝝ vtrũqꝫ ꝑti ꝑ̄ſtatu
rus campũ fraciſcꝰ ſine regi paꝝ fidẽs. ſine glo
riã ſuã de q̃ ꝑ id tp̄s haud dubie iactabaꝛ in diſ
crimẽ adducere veritꝰ. intra vrbẽ ſuos ↄtinuit.
Magna inter fraciſcũ ⁊ Nicolaũ. non emula

ctis mō vigēbit. ob rei militaris gl'az. cuius p̄mas
ptes sibi vterq; arrogabat. vex ꝛ simultas in-
gens ob veteres inimicicias q̄ olim int' brachiū
ꝛ Sforsiā fuerāt q̄z alter Frāciscō p̄t alter Ni-
colao mg̃r ac dux fuerat. atq; idcirco nō tm̄ ho-
stes s̄ vt inimici iter se bellū gerebāt. nec sb vno
eodēq; p̄ncipe vt militrēt adduci poterāt. Nico-
cola⁹ ex corporis breuitate pycinini nomē qd yta-
lica lingua puū sonat accepit Sed q̄nto medio
critate statura ei⁹ inferior. tanto ai magnitudo
supior. Pauca ei verba fuerūt atq; pax compta
Sed q̄ multax ac magnax rex sniam cōprehē-
derēt in milites suos indulgens. i amicos libal'.
in hostes dur⁹ ꝛ asp. dimicādi cupid⁹. q̄etis im-
patiēs. gl'ie auidus. ꝛ in picul' obeūdis pmpt⁹
ac secur⁹. p̄liū ex occasione p̄rin⁹ sumpsit. ho-
stē celeritate p̄uenit excursiōe fatigauit. leuis ar-
mature. eq̄te magisq; pedite vtebat'. fortes atq;
asp̄os milites amauit. Hostiū numero deterre-
ri nō potuit. Quib⁹ rebus cum plimos ꝛ in gal-
lia cysalpina ꝛ in reliq̄ ytalia triūphos ex hoste
duxisset haud dubie rex gestax magnitudie ꝛ
gloria mgr̄o suo brachio maior euasit. Frāci-
scus aūt honesto corpe fuit. ꝛ quod mediocri-
tatē non pax excederet. amplo pectore. robust'
mēbris ꝛ apte dispositis. facie grata. iocundis
oculis. caluicie venerabilis. facūdia copiosus i-
genio pacri. aīo rex magnax cupido. solers in
mistrādis reb⁹. in laborib⁹ pferendis insatiga
bil'. in occasionib⁹ p̄spiciendis acutus. ꝛ sagax
in hostib⁹ fallēdis. versut⁹ ꝛ vafer in p̄sagiēdis
euitandisq; dolis. ac hostiū consilijs p̄uertēdis
cautus atq; p̄uidus. Raro nisi ex destinato cō-
flixit hostē. sepi⁹ obsidendo q̄z decertando ꝯfre-
git peditatū in magno p̄cio habuit argento at
q; auro cultos eē milites voluit. in exeq̄ndis ꝯsi
lijs celer ac pseuerās in oi renouāda pūtia ai la-
box tollerātia vsu exercitatōe ꝯsilio mirifice in-
struct⁹. q̄b⁹ artib⁹ breui adeo magn⁹ effect⁹ est
vt vn⁹ ex oib⁹ copiax ducib⁹ inuēt⁹ sit. q̄ cum
nicolao de rei militaris p̄ncipatu ꝯcertare posse
nā cū scia rei militaris atq; anctē pes viderent.
diu dubiū fuit. vter alteri anpon ēd⁹ eēt. Sz hāc
litē fugat⁹ paulopost nicolai exercit⁹ ꝛ ingens
victoriax Frācisci cursus ꝛ mediolaneñ. fortu-
na in eū pleno cornu translata p̄rsus diremit
Cetex fani expugnatōz cū rex difficilimā intel
ligeret. nō Francisci solū magni ꝛ pitissimi du-
cis pūtia desēsi. verumetiam q̄ vrbs mari ad-
iacens claudi. ne cōmeat⁹ intraret haud q̄q; po
tuit. inde abiens in Firmanum duxit quo eteni

in lo co cum alexander francisci frat' eruptiōe
facta. postremū agmē eius inuaderet. cōuersis
in eum signis hostē intra vrbem repulit atroci
pugna p muris facta ꝛ antemurali qd pro val
lo stabat vi capto. Deinde ad turrim palmax
composito agmine p̄uenienti frācisci epl'a red
dita ē nūcio intercepta. q̄ troilo ac petro Bruni
auri inscripta. inter cetera ea v̄ba cōtinebat. ne
ampli⁹ differētes. iam tandē cogitata matura-
rent quapropter oīes de p̄ditiōe suspectos ar
mis eq̄sq; oīe suppellectile p̄uatos i vincula cōie
ctos in arogoniā misit ꝛ arce satabie valentini
agri custodiri. mādauit. nec diu postea cum te
maritani deditōem fecissent in regnū suū diuer
tit duob⁹ milibus eq̄tū ad picininū q̄ ad mōtem
aureum cū exercitu substiterat trāsmissus. Sed
priusq; illi aduectassent pycinin⁹ repētino frāci-
sci ad uētū inuasus p̄lio. fusus pulsusq; fuerat
Cliuus in q̄ castra posita erāt. ꝛ oppidū pri-
mū dissipatos fuga s̄uauit. Frācisc⁹ ea victo-
ria simul ꝛ p̄fectione regis elat⁹ picininū vndi
q; veluti victor p̄currere ꝛ inuestare cepit. Ro-
gat⁹ ab eugenio alfonsus eo rueret cū iā se itine-
ri accingisset. noui regni motib⁹ domi retentus
lupū virreū vrsinū garsiāq; cū nō paruis co-
pijs aduersus Sforciam misit interea nicola⁹
pycinin⁹ a philippo in galliā reuocat⁹ frācis-
cū filiū cū pte copiax in pyceno dimiserat. quē
Sforcias ad montē vlinum p̄us pugna super
atum intercepti q̄z reg' auxilia ei aduenissent.
Post hec ludouic⁹ aq̄legieñ. patriarcha eaz p
uiciā ab. Eugenio sortit⁹ iohānē vintimiliuz in-
ter belli duces famā p̄stantem. cum magna eq̄
tum peditūq; manu a rege missum. oib⁹ copijs
suis p̄fecit. cui⁹ idustria ausidā oppoidūz obsi
dione clausum in deditionē accepit. Erāt eo tē
pore nō parue philippi copie apud cingiluz op
pidū cōtra frācisc az misse. Nā philipp⁹ cū frā-
cisci recōciliatōem iā tandē mutilatā intellexis-
set Italianū Forlanū in rebus bellicis late co-
gnitū. q̄ pōtificis ptes adiuuaret eo trāsmiserat
cui cū pt̄iarcha ꝛ vintimili⁹ p tectā viā ꝯiungi
nō posset. nā media loca frāciscus obtiebat ma
gnis itineribus p̄mōtana ad eū p̄uenire. q̄ co-
gnito frācisc⁹ e pyceno discedēs i vrbinacē agx
sese recepit patriarcha montē molonē obsedit.
atq; obtinuit. Deinde oppidum sancti Angeli
vi expugnans diripiendū militi dedit. vintimi-
lius paulopost ab eo in regnum ad hiberna re
cedens p agrum firmanum nō procul a mōte
sancto constitit cuius aduentu conterriti oppi-

dani. amissis oratoribus deditoꝝ fecere silr̄qꝫ cir
cūiecta castella. deinde ad montem altū ꝓfectꝰ
dies aliq̄t ibi mansit. Interim firmani ꝯiurati
one facta spe ꝓpinq̄ auxilia a frācisco defecerūt
alexandro fratre eū magna eq̄tatꝰ ꝑte in arcez
cōpulsō. q̄bus ⁊ vintimilius ⁊ pontificis copie
mox auxiliū ꝑbuere. Sed cum arx eiusce modi
esset vt sola fame vinci posset. ꝑmunitis vrbis
ꝑtibus. ne descensus ex arce fieret vintimiliꝰ vti
ꝯstituerat. in hiberna ꝯcessit. Sequēti āno Al-
fonsus remandū buillū ⁊ cum eo mille eq̄tes.
totidē pedites ad ꝑtarcham in pycenū misit. q̄
vbi cū Jacobo Caynano in ecclīe castra ꝑue-
nit. mox ytalianus forlanus mandante Philip
po Maria cōprehensus est. at post triduo iussu
patriarche apud roccācontratā securi ꝑcus-
sus. montem fabꝝ deinde cepe. ⁊ aliquot castel
la Friderico vrbinaciū ꝑncipi eripuerūt. sed cū
iam duo milia eq̄tū a florētinis ac venetis mis-
sa francisci exercitū auxissent. Philippꝰ vō exer
citu suo ad casale maius iuxta flumē padum a
venetis pugna fusō ac castris exuto. copias su-
as e pyceno reuocasset. Et ampliꝰ eugeniū ac re
gis auxilia postulasset. ad quē duo milia ⁊ q̄n-
genti eq̄tes ex castris ecclīe iubente pōtifice trā
sierūt. Frācisꝯus iam bello supior montem au-
reū ⁊ alterꝫ ei primum castellū sigismundi ma
lateste q̄ iam ab eo defecerat. ecclīam fortune se
cutꝰ. expugnauit. ⁊ eiusdē oppidū gradiarium
obsedit. Iterꝫ ex alia patriarche auxilia misit.
cum q̄bus in pycenum reuersus iacobum Cay
nanū ꝓditōis suspectū apud roccācontratam
vbi ⁊ ytalianū Forlanū interfici iusserat capi-
tali supplicio affecerat. Exinde nihil memoria
dignū ad eo gestum. donec Frācisꝯus Philippo
recōciliatus illius stipēdia facturus ⁊ iam dux
cōtra venetos designatos ex pycēo recessit. nam
postea non solū arx firmana sed oīs ferme ꝓ-
uincia in eius potestatem facta est. In asculo
Josias nobilibꝰ ortus ꝑentibꝰ admodū adole
scens Johēm francisci Sforcie fratrem magno
aīo iuuenem. ⁊ q̄ eam vrbem ꝑ oī belli tp̄s egre
gie defendisset. ꝯspiratōe cum paucis inita in-
cautū obtruncauit. Sed cum ⁊ ip̄e tyrannū in
ꝑria gereret in exiliū actꝰ est ciuitas deinde sub
ecclīa q̄euit. q̄uis āno abhinc supiore idē Josi-
as arcem quandā naturale situ munitā ⁊ vrbi
ꝓpinquā. cum plerisqꝫ latronibꝰ occupās non
paruas curas illi populo ingesserat. que res ei
parꝫ ꝓspere cessit. Nam Rodericus sancti Ni-
colai cardinalis eius ꝓuincie legatus. obsidio-

nem locō admonens. postq̄ȝ arce potitꝰ est ca-
ptum ip̄m vinctumqꝫ romam misit. ¶ In vr
bino dux gentis Oddo matre Colminiensi no
bilissima natꝰ cum ꝑ libidinem in matronas
nobiles debacharet. nec modum licentie faceret
populari tumultu interfectꝰ est. Vicentor neq̄-
tie ⁊ adolescentie sue corruptor ꝓthonotarius
Carpensis nobili genere ortus. sed ingenio pes-
simus. q̄ nuptis ac virginibꝰ q̄ȝplurimis vim
intulerat q̄ per oīa scelera ad summū vicioꝝ ꝑ-
uenerat. eadem nocte cum discipulo suo necatꝰ
inexhauste libidinis penas dedit cadauer eiꝰ in
forꝫ delatū desecta virilia in ore mordicꝰ tenuit
Guido pater Oddonis ꝑusq̄ȝ ꝯiugem ex coli-
minensi familia duceret cum ꝓles ei nulla viri
lis esset. anxiꝰ quonam pacto in gēte sua impe-
rium ꝓpagaret ꝯcubinam ex se ꝑgnantē assimu
lauit exinde Bernhardini Cardēsis agnati sui
ꝑclari copiaꝝ ducis filiū tunc forte natū sup-
poni ꝓ suo nutrixiqꝫ iussit Friderici nomine in
dito. sed ꝯiugio deinde ꝯtracto cum filiū legiti
mū sustulisset ꝯuersa in eum cura Fridericū ad
huc puerꝫ militie tradidit. in qua ille etatē vsqꝫ
ad virilē ꝑseuerauit. Deinde oddōe mortuo vo-
catus a ꝑplō vrbinaciū ꝑnceps factus est. Cla-
rus vir ⁊ castrensibꝰ disciplinis apꝑme institu
tus. cui nec in administrandis rebꝰ bellicis ꝯsiliū
nec in capescendis ꝑiculis animus nunq̄ȝ defuit
nec vere factis. q̄m fide clarior. quē q̄dē vl̄ ma
xime patuit cum bello picenti franciscū Sfor-
siam q̄ ad eum se recepat fortune afflatu iam
pene desertꝰ ꝯstātissime iuuit ac fouit. indignus
ꝓfecto q̄ militari ludo dextrū ꝑdiderit oculum
¶ Apud ariminū emilie vrbē Sigismundus
malatesta scerexibꝰ insignis impiū tenuit. q̄ cū
Sforcie filiaꝫ mr̄imonio sibi adiūxisset ꝑtes eiꝰ
in picenti bello aliq̄ȝdiu secutus est. deinde sub
ecclīa stipendia fecit militauit in gallia contra
venetos ⁊ in Tuscia ꝯtra regem Aroganum q̄
res postea magno detrimento fuit. Nam cum
de pace totius ytalie apud neapolim ageretur
rex huius iniurie memor eum q̄ sibi fidem non
seruasset extra cōmunem pacem esse voluit. De
inde comitē Jacobum Pyciniū ⁊ Fridericum
vrbinacium ꝑncipem cum copiis in eum misit
q̄ aliquot ei non parui nomīs oppida abstule
runt eiusqꝫ agrum ferro ⁊ igne vastarunt ipse
cum auxilia vndiqꝫ frustra implorasset. ad ex-
tremum quod vnū salutis erat remediū Alfō
so misso ad eum reconciliari ꝯstituit. Cuius nō
dum ꝑces exaudite sunt q̄uis spem ꝯcordie re-

gis clemētia non paruā effecit. ¶ In fauētia
mortuo guidone anthonio cui⁹ multa in reb⁹
bellicis clara facinora referuntur ꝑncipatū fra
ter ei⁹ hestor arripuit. ⁊ ipe in armis late cog-
nit⁹. qui florētinis ꝯtra regem militans haud
alia ratione q̄ꝫ sygismūd⁹ ab alfonso declara-
t⁹ hostis extra vniuersalē pacē fact⁹ ē. Fabria
neū. qui dudū tyrānide oppressi. ne cat⁹ tandē
quindecim ex famllia que ꝑncipatū inuaserat
fugientib⁹ reliquis ad eccie impiū redierant.
Multisq̄ post annis in pace quieuerant. hoc
anno de rebellione tentātes. sue ꝯsentientes sue
suspectos ciues aliquos in vincula cōiecere exin
de tormētis ac questionibus proditio expresso
crimine. vltimo suplicio affecerūt. ¶ In aqui
la marsorum vrbe apud quā memoria nostra
Brachius parusinus dux belli formidatissim⁹
dum ꝑ anni tempus obsidionē tenuissent mar
tini q̄nti pontific⁹ maximi ac felicissimi armis
victus interijt. diuus berngardin⁹ senensis post
q̄ꝫ ytaliā omnē ꝑdicando ꝑagrasset. mortalis
vite cursum ꝑegit. eoq̄ in loco sepultus clarere
miraculis affirmat. Fuit aūt Bernhardio ge-
neroso inter senenses origo. nec vera est assertō
eoꝝ. q̄ patriā illi massam fuisse tradunt. q̄uis
puericie sue ibi nōnulla rudimenta ꝑegerit. cuꝫ
esset mater eius massana ceterū pater ac maio
res sui longa serie inter nobiles senenses habiti
sunt vbi ⁊ ipse nat⁹. ⁊ maiori ex ꝑte educat⁹. cū
adoleuisset iuri pontificio ediscendo operam de
dit. sed cum sepultis ꝑentibus fallaces hui⁹ mū
di blandicias. ⁊ inania eius esse ꝓmissa anim-
uertisset. distributa inter christi pauꝑes substā
tia. diui Francisci religionez ingressus. traditaꝫ
sibi regulam exactissime obseruauit. declināsq̄
maiores ꝯuentus. eoꝝ ductor ac magister effe-
ctus est. q̄ fratres obseruantes appellant. mari
mum aūt ei studiū in edocendis populis fuit. q̄
cum esset facundia copiosus. ⁊ doctria insignis
incredibili oīm attentione audiebat. ⁊ quasi al
ter Paulus esset vas electōis in admiratōꝫ ac re
uerentia habitus est. Tres eum ppli sibi ponti-
ficem elegerūt. vrbinas ferrarienses. Senenses
sed non fuit ei ꝯsiliū. linguā que toti posset yta
lie ꝯsulere vnam intra vrbem ꝯcludere. ¶ Re
gnū iam neapolitanū ingressi ad felices alfon
si mirabilesq̄ rex cursus stilū ꝯuertim⁹. Post
bellum nauale qd ipe cum genuensib⁹ infeliciter
gessit. tanq̄ ꝯgnouit fortuna suū errorem. q̄
tanto ꝑncipi molesta fuisset. nouercale odium
in maternū mutauit affectum ⁊ que illi aduer
sissima fuerit secundissima facta est. Naꝫ phi-
lippus mediolanensium princeps vbi captiuū
regem ad se ductum ⁊ se victorem longe mio-
rez victo animaduertit mox ex hoste fact⁹ ami-
cus liberum esse regem iussit societatemq̄ secuꝫ
eq̄s ꝯditionibus facta eum magnis muneribꝰ
donatum a se dimisit. Isabella interea ꝯiunx
Rhenati Lotharingie ducis. q̄ etiaꝫ cum Alfō
so de regno ꝯtendebat ⁊ ꝑ id tempus in capti
uitate Philippi Burgundie ducis detinebat.
cum duobus ꝑuis filijs caietam venerat eaq̄ ꝑ
sidio firmata Neapolim se cōtulerat. Sed pe-
trus arrogo frater Alphonsi q̄ ex bello nauali
cum paucis triremib⁹ euaserat. reꝑta in sicilia
classe ꝑter spem mutatus ab altera factōe caie-
tanoꝝ nocte ꝓfectus eo caietā obtinuit ⁊ expul
so hostium ꝑsidio suū imposuit missis ad Al-
fonsum nauib⁹ que illū ex portu venerij adue-
herent. Appulit paulopost Caietam in eisdem
nauibus. Alfonsus deinde capuam petijt. que
licet medio tempe ab ysabella ⁊ Jacobutio cā
dola accriter oppugnata fuisset. virtute tamē
Johānis vintimilij eius loci prefecti in fide ꝑsti
terant. Ibi reimund⁹ nolanus regulus Alphō
so recōciliatus est ⁊ mox scaphatū in insula sar
ni situ. castrumq̄ maris in deditōez acceptum
Isabella vbi se viribus Alfonsi imparem se cē
cognouit ab eugenio Romano pontifice auxi
lium petijt q̄ Vitelliscum patriarcham alexan
drinū cum tribus milib⁹ eq̄tum ac pari nume-
ro peditum ad eam misit. ꝓfect⁹ in agrum cā
panū patriarcha aliquot castella vi cepit. ob-
sedissetq̄ capuā nisi Johānes vintimilius. dccc
eq̄tes quos regina ad eum transmiserat ex im-
prouiso inuadens fudisset cepissetq̄. Aggressus
est tamē idem ꝑriarcha Johannem Anthoni
um ꝑncipem tarentinum ad montem fusculū
ac eum expugnatū in castr⁹ captiuū abduxit.
eaq̄ demū lege dimisit vt frater ei⁹ q̄ngent⁹ eq̄
tibus stipendia pontifici faceret. Gerebant pa
trtarcha ⁊ Jacob⁹ candola cōmuni consilio ⁊
amicis ꝓ regina bellum. sed interueniētib⁹ si-
multatibus copias seꝑarūt. Interea duoꝝ mē
siū inducie inter patriarchaꝫ ⁊ alfonsum facte
q̄bus durantib⁹ patriarcha Jacobutio recon-
ciliat⁹ iunctis cum eo virib⁹ ꝑus opprimere al-
fonsum statuit q̄ꝫ reconciliatōis ad eum noti-
cia ꝑuenire. Erat Alphonsus apud vicū iulia-
num tribus miliaribus ab auersa secutus est in
castris. cum sibi nunciatū est hostes rupto indu
ciarum federe aduentare sibiq̄ minime tutum

expectare impetũ. ob q̄; rẽ sublatis signis mox capuã se recepit. nõ tamen absq; dãno suorũ q̄ postremũ agmen ducere. Exinde cũ patriarcha auersaz sibi ad inhabitãdũ tradi ab Jsabella peteret iacobꝰ impediret rursus inimicicie int̃ eos subortẽ sunt. ß cũ tranenses excepta arce alfonsum dñm appellassent ⁊ arx oppugnari cepisset. patriarcha cũ exercitu eo ꝓfectus obsidionẽ firmauit. cui ⁊ iacobꝰ cãdola ad Jsabella rogatꝰ et iohãnes anthonius ursinus ⁊ multi alij se cõiũxerunt firmata obsidione cũ iohannes anthoniꝰ haud ex animo bellũ gerere crederet ⁊ naues regis aduentare tranẽsibus auxilio narraret. veritꝰ patriarcha ne intercluderet̃ cũ paruo nauigio ingressus mare tanq̄; pecunias ab eugenio petituras in picenũ adnauigauit. deinde se romã cõtulit. milites eius sine duce relicti ad candolam se contulerunt. Arx deinde alfonso dedita est ⁊ iohannes anthonius ad eũ rediit. Inter hec rhenatꝰ e captiuitate dimissus cũ decẽ triremibꝰ neapoliz venit ⁊ vocato a se iacobo cãdola ex eiꝰ ꝯsilio scaphatum petẽs in deditionẽ accepit. deĩde insulmunẽsem ꝓfectꝰ cũ frustra vrbẽ obsedisset agꝛũ vastauit incẽdio. nec alfõsus interea q̄escebat. ß albano accelão agro subacto ad castꝛũ vetꝰ ꝑuenerat in valle subletia situ cui rhenatꝰ oblata ꝓ militatori more cyrotheca ꝑliũ indixit. accepit Alfonsus sed q̄ sint singulari certamĩe an collatis signis cũ toto exercitu dimicandũ esset se ad vtrũq; paratũ esse. Cumq; Rhenatus respondisset vniuersi certaminis cum toto exercitu fortunã se velle subire. rhenato renũciauit placere id q̄dem. ß quoniã veteri more eius fuit q̄ ꝓuocat̃ diem ac locũ prelij dicere. se cũ exercitu inter acerras ac nolam ꝓficisci. q̄ campus lata planicie vtrisq; idoneꝰ esset. ibiq; eum ad diem octauũ ꝑstolatũ. Hinc orta dissensione cũ rhenatus locum in quo alfonsus esset cõstituendũ diceret preliũ impeditũ est. Alphonsus in nolanũ ꝑrexit. rhenatꝰ in eum locũ vbi Alfonsi fuerãt castra duxit exercitũ. atq; ita suo satis honori vterq; factũ putauit. Exinde rhenatus in pelignos ducens castrũ vetus subegit. Alfonsus in vallem cardinam ꝓfectꝰ arpaidũ oppidũ vi cepit. ⁊ marinum boffam vallis dñm captiuauit. Casertinũ regulum in fidem recepit. In lucaniã ducẽs oppidũ anglũ obsidione fatigatũ obtinuit. Luceriã dedentibꝰ oppidanis accepit. iam quindecim milia equitũ castris eius erant. quibꝰ fretꝰ absente Rhenato Neapolim petens cum Petro fratre binis castris vrbez obsedit. decem triremibus in portu collocatis. oppugnatur vrbs magnis viribus. nec ciues seipos negligũt. Sz dum Petrꝰ paululũ a castris speculandi gratia in littore vagat̃ e carmelitano tẽplo caput tormento ictus repente occubuit. vir apud omnes ordines gratiosus ⁊ ad rem militarẽ natus animi magnitudine ⁊ corpis robore excellens ad subeunda ꝑicula impauidus. acer ⁊ manu ꝓmptus. cuius interitu ꝯsternato exercitu eius diei dimissa est oppugnatio. Alfonsus vbi germani iacere truncũ cadauer inspexit. Ad hec inq̄t ego te frater stipendia duxi vt esses q̄ michi tuo sanguine tuaq; nece regnũ parares. recõdiq; loculo corpus iussit ⁊ in arcem maritimã deportari. cui enim post tempora aliqua nactꝰ idonea dignũ suo genere funꝰ duceret. Sequentibus vero diebꝰ cũ oppugnatõ repeteret̃ tanta vis imbriũ cecidit vt necẽario ab obsidione discessum ⁊ res in religionẽ sit versa. Exĩde cayn arũ oppidũ tradẽte q̄dã milite multis oppidanis occisis ab alfonso receptũ est. ⁊ arx fame coacta in deditionẽ venit. Rhenatꝰ interea ex pelignis reuersus neapolim vbi que acta fuerãt didicit. Turrim cũ vincẽtij optune in mari sitã ad tutelã regie arcis vi expugnauit deinde arcem ipaz pluribꝰ diebꝰ oppugnans dedente ꝓfecto cui annona prorsus deerat in potestatez suaz accepit. Alfonsus vero cũ frustra obsessis auxiliũ ferre conatꝰ eẽt in lucanos traijciẽs salernitanos totamq; ferme ꝓuinciã ⁊ bruciorum multos in dedicionẽ accepit. Jacobꝰ autẽ candola prestanti vir ingenio ⁊ a lr̃aꝝ studijs nõ abhorrẽs atq; imp̄mis rei militaris peritꝰ qui sub brachio stibẽdia fecerat. dum castellũ q̄dam iacobi lagunisse oppugnare nitit̃ catarri ꝓfluuio correptꝰ occubuit. clarus ꝓfecto regulus ⁊ ingenti laude dignꝰ. si q̄nta idustria ⁊ rei bellice cognicio tãta illi fides ⁊ i ꝓmissa cõstãtia fuisset. Johãnes vintimiliꝰ ⁊ ipe ꝑ idẽ tempus acerras ꝓdentibꝰ oppidanis ⁊ arcem fame laborantẽ in potestatem recepit. Auersaz q̄; a Rhenato deficientes Alfonsum intromisere q̄ arce apprime munitam ⁊ forti ꝑsidio defensam cum expugnare facile non posset fossatis ingentibus exclusit ⁊ oppugnare quotti die iussit. Rhenatus ad Anthonium Candole filium in Apuliam profectus. cum nihil propterea ab oppugnatione arcis auerse cessari animaduerteret ꝑ candinam vallem ⁊ deinde ab Alfonso q̄ occurrerat impeditus ꝑ transuersos mon-

tes ſequente Anthonio in nolanum deſcendit.
nec tñ obſeſſis apud auerſaꝫ opeꝫ ferre ꝓſump
ſit cũ alfonſus in caſtrꝭ illic potẽtioꝛ videretˀ. ſed
reuerſus neapolim Anthoniũ cãdolã de ꝓditõ
ne ſuſpectũ camp̃hẽdi ⁊ in arcẽ retrudi iuſſit. q̃
res magno ei detrimento fuit. nam cũ caſtra il
lius ſub vrbẽ tumultuarent ducemq; ſuũ repo
ſcerent anthoniꝰ dimiſſus ẽ. q̃ ꝯtumeliã ſibi ar
rogatam iniq̃ ferens aĩo moꝛ ad Alfonſuꝫ trã
ſiuit ⁊ arcem auerſanaꝫ ſeptimo iã menſe obſeſ
ſam ei tradi curauit. ꝑſuaſo ꝑ epiſtolã tanto q̃
cũ p̃re ſuo militauerat. p̃fectuſq; ibi p̃ſidijs erat
deſciuit tamen paulopoſt Anthoniꝰ ab Antho
nio. Alfonſo deinde apud beneuentũ ei recõcili
atꝰ eſt cũ arcem ꝓditõe traditã. Ciues q̃ꝫ ꝯſter
nati in Alfonſi poteſtatẽ veniſſent. q̃ tp̃e ⁊ ca
lathini adactꝭ machinis ab Alfonſo expugna
ti ſunt. ⁊ caſtellũ Padula ⁊ ante viſariaꝫ caſtra
poſita. Franciſcꝰ Sforcia Rhenato amicꝰ aria
nũ troyã manfredamã luceriam ⁊ alia plera
q; oppida ꝑ id tp̃s in Apulia obtinebat. quoꝝ
cuſtodiã ceſari martinengo cũ non ꝑuo eq̃tatu
cõmiſerat ipſe in Piceno agens. Ceſar cũ eẽt al.
Alfonſo infeſtꝰ bis extra menia troye pugnare
auſus. bis ab alfonſo ex acie fuſus. turpi fuga i
vrbẽ ſe recepit. nec multo poſt vicaꝝ oppidũ re
ſiſtentibꝰ opidanis vi captũ p̃da militi ꝑmiſ
ſa feminaꝝ decꝰ regio moꝛe ſeruatũ. Alexander
aũt Frãciſci Sforcie f̃r ſub vrbe thetini reimũ
dũ candolã ac ricciũ ⁊ ioſam cum copijs ad Al
fonſum euntes repente aggreſſus leui certamĩe
fudit. ricciũ ac Joſiã p̃ceps fuga ſaluauit. Rei
mundꝰ interceptꝰ eſt. q̃ cum eſſet anthonij can
dole patruꝰ illũ ſc̃do ab Alfonſo alienauit. ve
nit ⁊ Johãnes cardialis tharentinꝰ in regnum
aduerſus frãciſcum aq̃uanũ Eugenij copias du
cens. Sed occurrens alfonſus retro eũ repulit.
Exinde rupẽ vilhelmã in alto monte ſitã caſtel
lis circa occupatis fame coactã obtinuit. ⁊ pau
lopoſt capreas oppidũ in inſula eiuſdẽ nomi
nis ſitaꝫ tyberij quondã ceſaris ſiue delitias ſi
ue latebras. nec moꝛatꝰ caſtra ad neapolim po
ſuit. ſimulq; puteolos obſedit. q̃ aliq̃diu forti
ter reſiſtentes. tandẽ rei frumẽtarie defectõe re
gi poꝛtas aperuerũt. Turris quoq; quam vo
cant occanij recepta ẽ. vrgebant interea rei fru
mentarie inopia neapolitani nec ſpẽ aliã ha
bebãt q̃ꝫ vel genuenſes mari vel Frãciſcũ Sfoꝛ
ciani cũ anthonio candola auxiliũ terreſtri itine
re allaturos eẽ. Anellus interea faber q̃dã cemẽ
tariꝰ quẽ fames neapolim exire cõpulerat. ad
Alfonſum ꝓfectus. ſi p̃miũ adſit vrbem paruo
militũ ꝑiculo capi põſſe demõſtrat. deliguntur
viri foꝛtes ducenti q̃ cuꝫ anello eiuſdẽ f̃re ꝑ oſtẽ
ſum aqueductũ nocte vrbem ingreſſi menia oc
cuparent. rex cũ exercitu ꝑatus ſignũ expectat. illi
in domũ q̃ndã ꝑueniũt in qua vnica erat anꝰ
⁊ adulta cũ ea virgo. mater cum exclamare ce
piſſet celeriter opp̃ſſa vocem emittere inhibita
eſt. filia ſua ſponte cõticuit ⁊ iam ſol exoꝛtꝰ erat
nec amplius q̃ꝫ viri quadraginta ex oĩ numero
puteũ euaſerant. q̃ nunciare ingreſſum regi de
buerant. ſiue negligentia ſiue aliam ob cauſaꝫ
nihil regi ſignificauerũt. exiſtimauit Alfonſus
aut ceſos eſſe q̃ miſſi fuerãt aut metu exilire nõ
auſos. ꝓfectuſq; ꝓpꝰ vrbem ab ea ꝑte que oc
cupanda erat inuadit. Rhenatus cuꝫ ea manu
quã ad ſubditos caſus ꝑauerat citato equo ad
muros cõtendit hoſteſq; ꝓcul amouit. ingẽs vͦo
pauoꝛ ⁊ ꝯſternatio eos cepit q̃ e puteo euaſerãt
nec regredi in puteũ ne armoꝝ ſtrepitu ꝓderẽ
tur. nec erumpe ꝓpter paucitatẽ audebãt. Alfõ
ſus vt vidit nihil a ſuis intũs miſceri deſꝑatis
rebus in caſtra redijt. Rhenatꝰ tanq̃ ꝑiculũ de
puliſſet relictꝭ cuſtodibꝰ ⁊ ip̃e i regiã ꝯceſſit. nec
moꝛa nunciꝰ ad alfonſum currẽs multos e pu
teo ꝓdidiſſe atq; i domo tacitos ob metũ latũ
laterẽ nũciat. Jtex igitˀ ad mẽia ſuccurrit inſtau
ratur q; p̃liũ vt erũpẽdi animꝰ latentibꝰ acua
tur. Jnterea filiꝰ eius quẽ nominauimꝰ anico
le a ſtatiõe ſua domũ veniens pulſatis foꝛibus
apiri ſibi expetit. mr̃ ⁊ q̃ intꝰ erant examinati
q̃d agãt neſciũt. vincit tandem ea ſniã vt reſe
ratis paululũ foꝛibꝰ manꝰ ei inijciãt eũq; comp̃
hẽſuꝫ tacere iubeãt. ꝟ ille repẽte vt armatos vi
dit trepidꝰ refugit. hoſteſq; intra vrbẽ eſſe voci
ferat. ad rhenatũ ſubito ꝑuolat. queq̃ viderit re
ferat. q̃ intꝰ erãt vno agmĩe raptim e domo ꝯſi
liũt p̃moq; impetu menia ꝓpinqua vno tãtũ
vigile ibi repto turrimq; occupãt Rhenatꝰ e nũ
cio ac tumultu excitatꝰ ad menia celeriter reuer
ſus impetũ in hoſtes facit. alfonſus q̃ ſuis aĩos
addat ſcalas admoueri impat. ꝟ oppidãi eam
muri ꝑtẽ facile tuebantˀ. ⁊ q̃ ꝑ ſcalas in captaꝫ
turrim euaderẽt ĝuiũ ſaxorũ deiectu obſidebãt
dũ pugnatˀ acritˀ obeq̃tãs menia alfõſus locuꝫ
q̃ndã neglectũ eſſe aĩaduertit. eoq; celeritˀ ſca
las admoueri iubẽs murũ obtinuit. iã q̃ turrim
occupauerãt ꝑtim grauiter ſauciati pugnã remi
ſerãt. ꝑti p̃cipites e muro ſe dederãt. Eratq; rhe
natꝰ eam turrim accepturꝰ niſi a tergo ſubito
cũ ingenti clamoꝛe hoſtes iniecti terroꝛẽ intuliſ
ſent. auxit ⁊ trepidationem oppidanoꝛum
vnus ex Alphonſi regis militibus qui cuꝫ per

menia vrbẽ ingressus cõscenso eq̃ quẽ vacuum
forte inuenit in hostẽ inuect⁹ oppinionẽ p̃buit
prime porte capte atq̃ȝ infracte. Nõ tamẽ rhe-
nato defuit anim⁹ ꝟ cohortat⁹ q̃ aderãt in ho-
stes fortiter irruẽs eoꝝ impetũ paululũ repressit
mox v̓o crescente hostiũ numero suos exterri-
tos animaduertit sensi͞ȝ referre pedẽ capit atq̃ȝ p
diui ianuarij portã hostiũ complurib⁹ in arcẽ
regiã cũ paucis se recepit. tũ ⁊ a fori boarij por
ta ⁊ ab alijs diuersis muri ptib⁹ irruptio facta
atq̃ȝ ad p̃das discursũ ẽ. a cedib⁹ tamen tpatũ
Mox v̓o ingresso rege ⁊ p̃de q̃ȝ finis fact⁹. In-
signis hui⁹ ãni memoria expugnatiõe tãte vr-
bis q̃ eo mõ capta ẽ q̃ ãnis ãtea mille p belisa-
riũ e gothoꝝ manib⁹ erepta fuerat. xl. ⁊. cccc.
supra millesimũ ab ortu saluatoris xp̃i. Is an
n⁹ erat ab initio cepti belli vnus et vigesimus.
Postridie due igẽtes onerarie naues a genuẽsi-
b⁹ misse cũ frumẽto applicuerũt. q̃ cognita vr-
bis captura sub arcẽ cõcesserunt. rhenatumq̃ȝ
omni spe recuperande vrbis abiecta inde ad-
duxerũt. Tres adhuc arces in fide rhenoti pseue
rabãt. capuana mõtana. regia. ꝟ capuana pa
ctis paucoꝝ dieꝝ inducijs ãte rhenati abitũ se-
sedeͤdit. Regia aliq̃ȝto postea ⁊ montana tar
di⁹ recepte sunt. Rhenat⁹ ad eugeniũ florentie
morãtẽ sese ꝯtulit. Exĩde ĩ galliã vlteriorẽ abijt.
Alfonsus mũita neapoli aduersus anthoniuȝ
cãdolã ducẽs ad carpenonũ castra posuit. vbi
cũ facta pugnãdi ab anthonio copia ierũdum
certamẽ reguli dicerent nisi p̃nceps adesset ego
inquit alfonsus q̃ militi animũ addere cõsueui.
iã p̃sentia mea terrorẽ adhibebo. adsit. a nr̃o
sanguine ea vecordia. moxq̃ȝ galeam induit sig
numq̃ȝ pugne dedit. certatũ est aliq̃ȝdiu nutãte
victoria. Postremo fuso hostili exercitu antho
ni⁹ ip̃e capt⁹ ẽ. cui erroris veniã postulãti non
mõ ignouit alfonsus vex etiã oppida q̃ a patre
accepta hereditario iure possidebat reliq̃t cete
ris captiuis p humaniter habit͛. nec q̃cq̃ȝ ex an
thonij suppellectile q̃ igẽs erat p̃ter cristallinuȝ
calicẽ cepit. P⁹ hec Pelignos Marsosq̃ȝ subegit
Nã fredoniã ⁊ subinde arcẽ in potestatẽ rece
pit. omnesq̃ȝ belli reliq̃as in apulia extinxit. ac
pacato vbiq̃ȝ regno neapolim rediens in tri-
umphantis morem exultante populo magnifi
centissimis apparatibus ingressus est vrbem.
Post hec de pace in alfonsum ⁊ eugenium ac-
tum ludouicus cardinalis aquilegiensis ⁊ sua
virtute ⁊ põtificis auctoritate potẽs idcirco ad
regẽ missus eã ꝯfecit. Leges paucis in hũc mo-
dũ dicte Eugeni⁹ põtifex Alfonsiũ regẽ neapo-
litanũ decernat appelletq̃ȝ Ferdinãdo reg͛ filio
cui rex post mortẽ regnũ destinauerat p̃ãtem
succedẽdi faciat. Terracinãq̃ȝ regno adijciat. Al
fonsus ꝯtra eugenij auctoritati se subijciat atq̃ȝ
opituleť ad agrũ picenũ quẽ Sforcias occu-
pauerat vendicandũ. Si q̃n põtifex aduersus
turchos aut afros bellũ suscipiat rex cũ classe ad
iuuet. Sacerdotes regnoꝝ suoꝝ sub ꝯcilij p̃tex
tu basileã ꝓfectos reuocat. nec patiať tres ex suis
q̃ cardinales sub amedo subaudiensi creati fue-
rãt reuertentes p cardinalib⁹ suscipi haberiue.
matricẽ ciuitatẽ ducalẽ atq̃ȝ acumulatũ ĩ mar-
sis oppida romane ecc̃lie tradat. Traiecit dein
de in picenũ Alfonsus ⁊ q̃ supra relata sunt fe-
lici cursu p̃terit. Exinde domũ rediẽs cũ genuẽsi
bus duce raphaele adurno ea lege pacẽ fecit vt
bello ablato nemi petendi ius esset nec reg͛ ho
stes genuẽsis pp̃ls nec rex genuẽsiuȝ recipet il-
los. nec commeatu adiuuaret. Genuẽses regi q̃tã-
nis dum viueret honoris grã p̃r̃nam auream
dono darent. ac neapoli mitterẽt. Post hec an-
thoni⁹ paterna stirpe centilia p m̃rem vincimi
li⁹ q̃ multa in apul͛ egregia facinora alfonsi g̃-
tia affecisset ad fontẽ ppl̃i nõ ꝓcul a theano q̃
iussi erãt regni p̃ncipes ꝯuenire cũ eq̃tib⁹ tricẽ-
tis ꝓfect⁹ tanq̃ȝ vnus ex purpuratis auctorita-
te maioꝝ interficere ꝯstituisset. apud regẽ accu
sat⁹ clã fugiens catãganũ ditõi sue oppidũ re-
petijt. extinctasq̃ȝ regni lites excitare conat⁹ nõ
solũ vicinos ꝓceres ꝟ venetos ⁊ alios ytalie po
tẽtat⁹ vt in regẽ arma suscipent ⁊ litteris ⁊ nũ
cijs inuitauit. ꝟ frustra illi cũcta successere. nam
cũ copijs rex aduersus eũ ꝓfect⁹ ⁊ crotanaȝ vr-
bẽ ⁊ oẽm ei reliquũ agꝝ ademit ip̃mq̃ȝ ĩ catãti
no reclusuȝ ad deditõȝ nulla ꝯditõe interueniẽte
cõpulit. Johẽȝ v̓o nuceñ qm̃ ꝯtũacie Anthonij
suasor fuerat oppidis oĩb⁹ exutũ regno excedere
iussit. Secuta ẽ paulop⁹ ꝓfectõ reg͛ ĩ tusciã. de
q̃ suo loco relatũ ẽ. vñ reuersus nõ multo tpe in
teriecto. Fridericũ ip̃atorẽ ⁊ leonorã ip̃atricẽ ex
sorore sua neptem ad se veniẽtes tãto honore ex
cepit q̃ȝtũ referre vix oratori mario facũdia sup
petat dõatosq̃ȝ magnifice ãbos a se remisit. exĩ-
de q̃ȝuis pacẽ vt p̃dictũ ẽ florẽtinis petẽtib⁹ ẽdis
set. cũ iñ capta mediolanẽsi vrbe a frãciſco sfor
cia Leonelli Marhionis estensis interuentu.
cum Venetis positis inimicicijs fedus inisset al
terum tamen in Thussia bellum gessit. misso
vero in eam expeditionem Ferdinando filio.
de quo vero satis inter res ethruscas comme-

moratū est. Soluta est ⁊ pax cū genuensibus
capta naue que de chyo insula genuā petebat
vt postea referem⁹. Ob quā rē cōmota repu-
blica genuen. Johannes philippus flisca gen-
te ꝓgnatus cum quattuordecim altissimis na-
uibus in portū vsqꝫ neapolitanū adnauigauit
ibi vt regis triremes onerariasqꝫ naues incende
ret. sed repulsus tormentis eneis inglorius abijt.
nec multis post diebus classis regia ad montēz
cyrceum ser Genuensium naues insecuta. cum
homies effugissent demersit diuiti preda in eis
recepta. Quibus ex reb⁹ q̄ꝫq̄ꝫ de pace tota ferme
ytalia cōuenisset inter genuenses tamē ⁊ regem
cōcordia fieri non potuit. Sed cuꝫ Genuenses
exules ad regis opes cōfugissent classis ei con-
cessa est que ligusticū vexans litus. etiam vrbeꝫ
ipsam vt relatum est oppugnare non dubita-
uit ⁊ nunc maiorib⁹ virib⁹ idem bellum repeti
tur. Fuit aūt Alfonsus cum Frideric⁹ impera-
tor ad eum venit annis circiter octo ⁊ q̄nquagi
ta natus. corpe gracili vultu pallido. sed aspe-
ctu leto. naso aqlino ⁊ illustrib⁹ occulis. Crine
nigro ⁊ iam albicanti ad aures vsqꝫ ꝓtēso. sta
tura mediocri. cibi potusqꝫ tempans. nec vino
vsus nisi aqua multa perdomito. litteris per
omnem etatem opam dedit. Grammatice ap-
p̄me peritus q̄ꝫuis latine per raro loqueretur.
hystorias omnes coluit. nec poetas aut oratores
ignorauit. dyaleticos nodos facile soluit. nihil
ei additū in philosoohia. archana theologie p-
scrutans. oīa de p̄scientia dei de libero homi
nis arbitrio. de incarnatōe verbi. de sacramen
to altaris. de trinitate. de difficilimis questioni
bus pcontanti ⁊ p̄sto ⁊ sapienter occurrit. in re
sponsionibus dandis q̄ꝫuis breuis ⁊ circūfusus
nunq̄ꝫ tamen diminutus. Sermone bland⁹ ter
susqꝫ. Summa ei cura ne quispiam ab se abi-
ret. ingratas petitiones differre maluit q̄ꝫ nega
re. Fauit religioni. rem diuinam diligenter cu-
rauit. Sacerdotalia indumenta ⁊ altaris orna
menta ea parauit quibus cōpari alia nulla q̄-
ant. Sacram ac domesticam suppellectilē au-
reaꝫ ⁊ argenteam admirabilem ⁊ incredibileꝫ
composuit. margaritas vniones. adamantes
ceterosqꝫ lapides p̄ciosos toto orbe quesitos co-
emit. sacelli in quo sacris interfuit ⁊ aularum
quas incoluit parietes diuitibus atqꝫ aureis pā
nis ornauit. Vestiuit seipsum nitide magis q̄ꝫ
preciose. serico raro vsus aut ostreo. paludamē
to. venatōi magnam vite sue partem consecra
uit. In bello seuerus ⁊ asper. in pace clemēs ac

mansuetus. pepercit facile his q̄ contra se arma
tulerant. humanum sanguinem inuitus fudit
scelera temen odit. nec impune subditos delinq̄
re passus est. Regnum quod multis antea se-
culis spelunca latronū fuerat adeo pacatū se-
curumqꝫ reddidit vt quacūqꝫ iter habeas null⁹
p̄donū metus adsit. Legatis vero omnibus ad
se venientibus sumpt⁹ oppipare prebuit. Apo
stolicis qui cardinales essent obuiam extra vr-
bem ꝓfectus quasi patres honorauit. naues ve
ro insolite magnitudinis fecit. ⁊ quas qui pro-
cul inspiciat sublimes esse arces pro mare vadē
tes arbitretur. Edificauit etenim plurib⁹ in lo-
cis. sed in neapoli supra q̄ꝫ dici possit splendide
ac magnifice arcem regiaꝫ cui nouo castro fuit
nomen a fundamentis eiectam iterum erexit.
tum opere mirabilem. inexpugnabilemqꝫ cuꝫ
sumptu magnificentissimam. turribus orbi-
culari forma ex lapide quadrato. mirifica stru
ctura atqꝫ etiam cum mirifico artificio mu-
riqꝫ crassitudine inaudita ⁊ ingenti arcu triū
phali ex marmore candidissimo erexit. Refor
mauit ⁊ arcem sancti saluatoris in mari crono
nuncupatum. cuius inexpugnabilis situs ad
vsum magnificentissime regie redact⁹ est. Am
pliauit ⁊ vrbis portum obiectā in profundo
maris altissima mole. crassissimo muro. turri
bus munita. salubritatem vrbi exiccatis palu-
dibus dedit. Magnus profecto princeps ⁊ in
vtranqꝫ etiam fortune partem probatus. qui
enim inter cetera sibi aduersantia etiam terre-
tum magnum anno abhinc secundo passus ē.
toto ferme regno. qualem nec nostra. nec pa-
trum nostrorum memoria visum auditumue
ferunt. nam ⁊ multa regni opppida funditus
corruere. inter que arrianum ita absorptum est
tanq̄ꝫ scisinate perijsset. Cara ciuitas absqꝫ in-
signi ruina superfuit. circiter vero triginta mi-
lia hominum inter cadentia tecta perijsse ferū
tur. Neapolitanorum etiam nobiliores edes
discisse disiecteqꝫ sunt. nec etiam templum in ea
nobilissima vrbe lesionem non sensit. sed ho-
die iam hec insignis ciuitas ferme refecta est ⁊
ciuium diligentia. ⁊ etiam regis liberalitate.
Ceterum vero etiam clarissimi regis qui secu-
lum nostrum veluti sidus quoddam valde pre
fulgidum illustrauit. haud ab re fuerint q̄ꝫ bre-
uissime velut in epilogo valde preclara facino-
ra percurrere q̄ꝫuis enim nunc temporis a no-
bis recepti pleraqꝫ modum excedant. ex qui-
bus enim etiam illustriora huiuscemodi sunt.

Adolescens mortuo ferdinando patre aragoniam ⁊ que ab illo in hispania regna suscepit cum aliq̄z diu sapienter administrasset adoptatus in filium a iohanna neapolitanorum regina dissuadentibus amicis expeditionē in ytaliam suscepit regine opem tulit. Ludouicuz ducem andegauensem. qui regnum sibi hereditario iure debitum affirmabat. pluribus prelijs afflictum expulit. reginam que malo vso consilio ab se defecerat non tam puniuit. q̄z cohercuit. Rhenatum alterum regni emuluz armis victum cedere compulit. Johannez vitelliscuz alexandrie patriarcham magnis copijs insultantem regno fugauit. Caietaz bis cepit. semel acri pugna deuictam et iterum ciuitatis parte vocante cum defecisset neapolim q̄zuis rhenatus ⁊ magnus inesset populus expungnauit. Johannem fratrem nauarre regem in hispania laborantem armis adiuuit. Massiliam insignem prouincie ciuitatem noctu adorsus obtinuit ac diripuit. ad insulam gerbim q̄z veteres lothophagiten appellauerunt a continenti affrice quatuor milia passuum distantem obsidione amouit. Boforium prouincie regem cuz copijs aduentantem in proximo vero littore victum ex minoribus autem castris ad maiora fugere compulit. Nec vero etiaz diu post ex eisdem Barbaris nationibus tributa suscepit. ab Eugenio vero pontifice maximo. qui sibi de regno valde contrarius esset. quas tandem vero voluit leges pacis accepit. Franciscum autem Sforciam ex agro Picena armis deturbauit. ⁊ in Albania ⁊ etiā in oriente per suos duces turchis infestus non parua eis damna intulit bis Florentinos ob res gallicas armis afflixit. Bis eis pacem petentibus dedit. Sed maius omnibus est ⁊ admiratione stuporeq̄z dignius quod enim prelio nauali a genuensibus vt ante diximus superatus ⁊ in Philippi mediolanensiuz ducis captiuitatem adductus mox liberatus ē. ⁊ cum potentissimo regno potitus est ⁊ etiam a victoribus victor tributum accepit. et adeo erga Philippum gratus inuentus. vt ab illo suprema cum voluntate heres sit nuncupatus. Vera enim Gothorum soboles ex quibus etiaz deriuatum esse regium Hispanie sanguinem. vnde etiaz Alphonsi origo est. haud quaq̄z ambigunt. Illis ⁊ p̄lio vincere ⁊ etiam regna sibi subijcere proprium fuit. quorum vero etiam vestigia Ferdinandus imitatus haud vero dissimilem filium genuit. quando ⁊ ipse arrogoniam Cathaloniam Valentiam Siciliam Alphonsus vero rex eam ytalie partem. que olim magna grecia dicta est pugnando. instando. vincendo sibi subiecit. ⁊ etiam magister ytalice pacis factus est. Hyspaniarum quoq̄z etiam rerum moderator ⁊ arbiter valde pius esse videtur.

Finit hic feliciter liber Cronicarum cum figuris ⁊ imaginib⁹ ab initio mūdi vsq̄z nunc tēporis Impressum ac finituz in vigilia purificatiōis Marie in imp̄iali vrbe Augusta a Johanne Schensperger. Anno ab incarnatiōe domini M.cccc.xcvij.
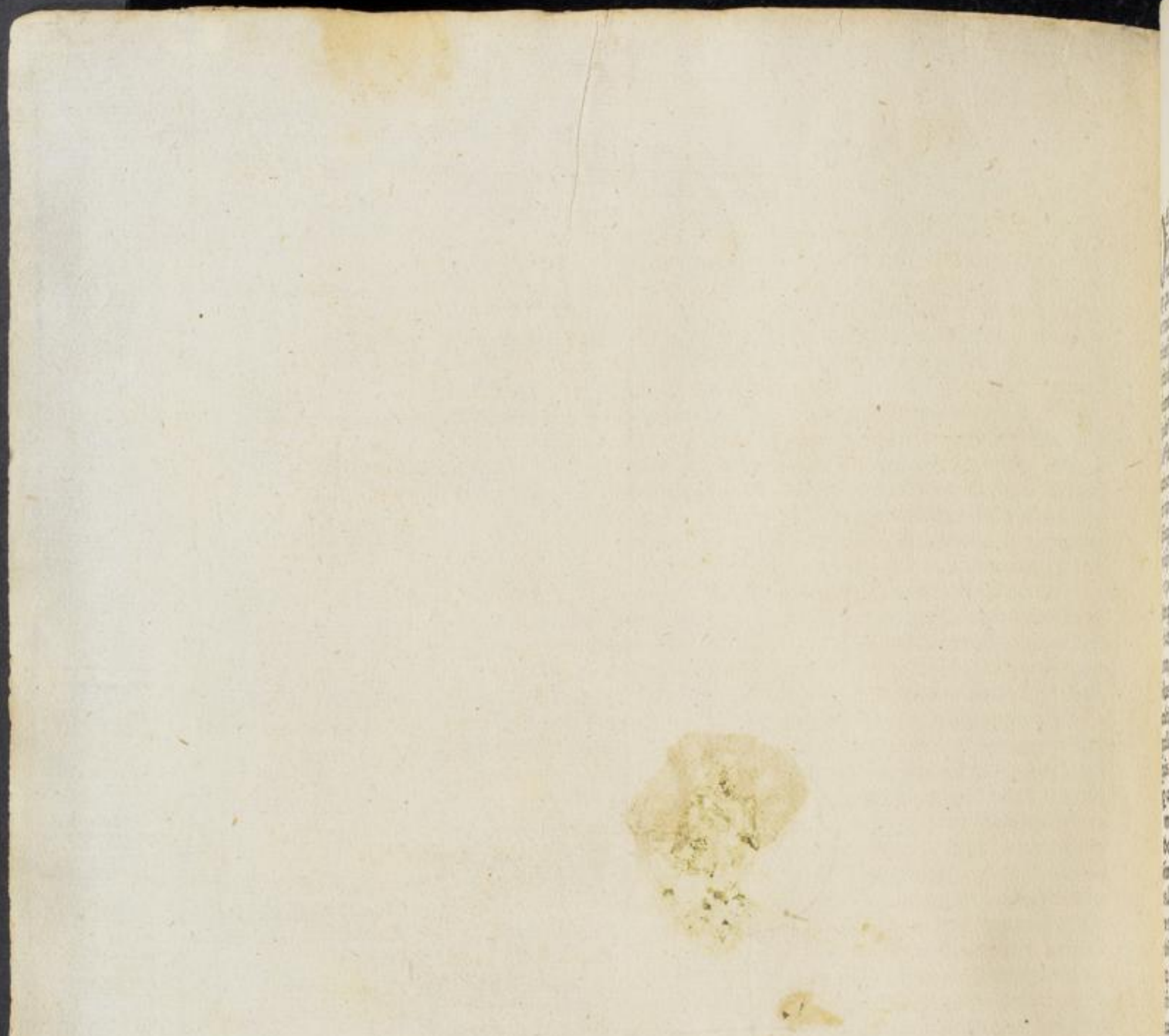
LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF